ULUSLARARASI ÇOKSATAN YAZAR

SUSAN ABULHAWA

SEVGİSİZ DÜNYAYA KARŞI

Filistinli mülteci bir kadının
bir erkeğe, aileye ve ülkeye duyduğu
anlatan çarpıcı bir hikâye...

çesi: Şafak Tahmaz

the KİTAP

SUSAN
ABULHAWA

SEVGİSİZ DÜNYAYA KARŞI

Sevgisiz Dünyaya Karşı
Susan Abulhawa

Kitabın özgün adı: Against The Loveless World
© 2020, Susan Abulhawa

Yayın Koordinatörü: Aslı Güçlü
Çevirmen: Şafak Tahmaz
Editör: Gizem Süren
Son Okuma: Umut Burgaz
Sayfa Tasarımı: Ceyda Çakıcı Baş
Kapak Tasarımı: Zımba Reklam Ajansı
Kapak Uygulama: Şükrü Karakoç

© 2022, bu kitabın Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Ajans aracılığıyla Ayesha Pande Literary'den alınmış olup Aabir A. Ş'ye aittir.

1. Baskı: The Kitap, Haziran 2022

ISBN: 978-625-7816-55-7
Sertifika no: 47690

Optimum Basım Yayın San. ve Tic. A. Ş.
Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1 Küçükçekmece/İstanbul
Sertifika no: 41707
info@optimumbasim.com

Aabir A.Ş.
Masaldan İş Merkezi F – 4 Üsküdar/İstanbul
T: 0 (216) 521 60 12
www.thekitapyayinlari.com | iletisim@thekitapyayinlari.com

Kitabın elinize ulaşma sürecinde katkısı olanlar:
PR ve Sosyal Medya Yönetimi: Anıl Çağlar Saka
Dijital Satış: Cansu Zenginli

Satış ve pazarlama talepleri için: Ozan Hikmet Ünlüler
siparis@thekitapyayinlari.com | T: 0216 521 60 12

The Kitap, Aabir A. Ş. yayın markasıdır.

SUSAN ABULHAWA

SEVGİSİZ DÜNYAYA KARŞI

Türkçesi
Şafak Tahmaz

the KİTAP

Yazar Hakkında

Susan Abulhawa 1967 Savaşı'nda Filistinli mülteci bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Gençliği işgal altındaki Doğu Kudüs'te, Kuveyt'te ve Ürdün'de geçmiştir. Şu anda kızıyla birlikte Pennsylvania'da yaşayan Abulhawa, insan hakları aktivistidir ve sık sık siyasi yorumculuk yapmaktadır. Susan, Filistinli çocukların işgal altında ve yurtdışındaki mülteci kamplarında oyun oynama hakkını korumaya adanmış bir kuruluş olan Playgrounds for Palestine'nin kurucusudur.

Çevirmen Hakkında

Şafak Tahmaz 1988 Samsun doğumludur. İstanbul Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu, aynı dalda yüksek lisans yaptı. Çevirmenlik, editörlük ve telif hakları üzerine çalışıyor, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde okuyor. Türkçeye çevirdiği yazarlar arasında Slavoj Žižek, Azareen Van der Vliet Oloomi, Renata Salecl, Christiana Figueres ve Tom Rivett-Carnac gibi isimler yer alıyor.

Sevgili Mame Lambeth'e...

I

KUVEYT

KÜP, DOĞU

Bir Küp'te yaşıyorum. Her gün koyu gri tuğla duvarlara bir şeyler karalayarak. Başta tırnaklarımla yapıyordum bunu. Şimdilerde gardiyanların verdiği kalemleri kullanıyorum.

Güneş tepemdeki küçük pencereden içeri sızıyor ve ışıktan sadece benimle burada yaşayan böcekler yararlanabiliyor. Aynı havayı soluduğumuz dokuz metrekarelik bu evrende, kendilerine ait alanlar yaratan, birbirlerinden uzak durmayı başaran örümceklere ve karıncalara bayılıyorum. Uzak diyarlara ait güneşin, ayın, yıldızların ya da bazen sadece floresan lambanın ışığı, odamın duvarında prizma misali; kırmızı, sarı, mavi ve mor renkte desenler yaratıyor. Ağaç dallarının, yoldan geçen hayvanların, silahlı gardiyanların ve bazen de öteki mahkûmların gölgeleri bu yansımanın üzerine düşüyor.

Bir kere pencereye ulaşmaya çalıştım. Yatağımın üzerine her şeyi üst üste dizdim: komodini, banyo malzemelerimin olduğu küçük kutuyu, gardiyanların verdiği üç kitabı. (*Schindler'in Listesi*, *Nasıl Mutlu Olunur* ve *Her Zaman Minnettar Ol*'un Arapçaları). Üstüne çıkıp esneyebildiğim kadar pencereye uzandım ama sadece örümcek ağlarına ulaşabildim.

Tırnaklarım güçlüyken ve şimdi olduğumdan daha iriyken ben de öteki mahkûmlar gibi beşli gruplar halinde duvara çentikler atardım, sonra Küp'teki aydınlık-karanlık döngüsünün, dış dünyadakiyle örtüşmediğini anladım. Bunu bilmek rahatlatıcıydı gerçi, Küp'ten bağımsız akan hayata her şeye rağmen ayak uydurma mecburiyeti beni zorluyordu. Takvime bağlı kalmamaksa, zamanın gerçek olmadığını anlamanıza vesile olur. Umudunuz ya

da beklentiniz yoksa, günlere de ihtiyaç kalmaz. Küp zamandan muaf. Bunun yerine, hayallerle ya da geride kalan hayatın anılarıyla doldurduğum, şimdisiz, geçmişsiz ya da geleceksiz, adı sanı meçhul bir iç sıkıntısı var.

Bazen ziyaretçilerim oluyor. Mevsimlerin ve havanın değiştiğini; arabaların, uçakların, teknelerin ya da bisikletlerin, insanları bir yerden başka bir yere taşıdığı; insanların oyun oynamak, yemek yemek, ağlamak ya da savaşmak için bir araya geldiği o bildik dünyayı, ziyaretçilerimin tavırlarına ve bedenlerine bakarak çözmeye çalışıyorum. Gelenlerin çoğu beyaz. Gündüz mü gece mi olduğunu anlayamasam bile mevsimleri onları gördüğümde ayırt edebiliyorum. Yaz ve ilkbaharda derilerinin güneşe maruz kaldığını görmek kolay oluyor. Hem daha rahat nefes alıyorlar, hem de saklamaya çalışsalar bile cıvıl cıvıl olduklarını görebiliyorum. Kışınsa kararmış gözlerle bakıyorlar bana, tavırları donuk oluyor genelde, benizleriyse soluk.

Saçlarım ağarmadan önce daha çok ziyaretçim olurdu. Çoğunlukla da hapishane endüstrisinden iş insanları (evet böyle bir şey var gerçekten) Küp'ü incelemek üzere gelirdi. Bu şık giyimli röntgenciler bana kendimi hep kötü hissettirdi gerçi. Gazeteciler ve insan hakları savunucuları, eskisi gibi düzenli olmasa da uğruyorlar arada. Lena ve o Batılı kadından sonraysa bir süre ziyaretçi kabul etmedim.

Otuzlu yaşlarının başındaki Batılı kadın röportaj için geldiğinde gardiyan beni duvara bağlayan zincirleri çözmüş, yatağa oturmama izin vermişti. Kadının muhabir mi insan hakları savunucusu mu olduğunu hatırlamıyorum. Bir roman yazarı da olabilir. Yanında Nasralı, Filistinli genç bir tercüman getirdiği için mutlu olmuştum. Bazı ziyaretçiler İngilizce konuşmamı beklediklerinden böyle detayları düşünmüyor. İngilizce konuşmakta sıkıntı çektiğimden değil ama anadilimde kendimi daha rahat hissediyorum. Kaldı ki uzlaşmacı olmak umurumda bile değil.

Kadın Kuveyt'teki hayatımla ilgi sorular sorup "cinselliğim" hakkında ağzımdan laf almaya çalıştı. Hepsi bacak aramı merak eder zaten. Akıllarında tonla önyargı, dillerinde hadsiz sözcükler, neyi öğrenmek istiyorlarsa pat diye soruverirler. Kadın da bana fahişelik yapıp yapmadığımı sordu açıkça.

"Fahişeliğin cinsellikle ilgisi olduğunu mu düşünüyorsun?" diye yanıtladım.

Yüzündeki şaşkınlığı görebiliyordum. "Hayır, elbette hayır," diye düzeltti hemen. "Neyse, nerede kalmıştık?"

Uzun boyluydu, kahverengi saçlarını gelişigüzel bağlamıştı. Altında kot pantolon, üstünde sade, krem bir bluz ve ceket vardı. Rahat, siyah ayakkabılar seçmişti. Makyaj yapmamıştı. Ondan hiç hoşlanmamıştım. Benim gibi kısa ve esmer olan tercümanı kendime daha yakın bulmuştum. Kırmızı Converse'lerinin beyaz kauçuk burnunda on dört siyah nokta vardı. Bir nokta, altında dokuz noktalı ikinci bir grup ve onun altında dört nokta daha: 1 9 4. Bu İsrail'in baskısına direnmek için kullanılan bir koddu. Gizli mesajlar birinci, dokuzuncu ve dördüncü kelimelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkardı. Kızın bir tercümandan çok daha fazlası olduğunu o zaman anladım. Adı Lena'ydı.

Başta aklım biraz karıştı tabii. 194 yöntemi sadece yazılı mesajlarda işe yarardı. Aynı anda hesap yapamaz, bir şey dinleyemez, yorumda bulunamaz ya da konuşamazdınız. Lena'nın söylediklerimi not alırken kalemiyle belli kelimelerin üstüne iki kez vurduğunu fark ettim. Gördüğümü anlamış olacak ki hafifçe gülümsedi. Bu kelimelerle tek bir mesajı, bana farklı şekillerde iletmeye çalışıyor gibiydi. "Notu-ye", "Kâğıdı-ağzına-at", "Defter-yiyecek".

Muhabir bir sonraki soruyu sormaktan imtina eder gibi gözlerini kaçırdı ve "Ne hakkında konuşmak isterdin?" diyerek topu bana attı.

O gün aklım Kuveyt sahillerinde, çöllerinde ve sık sık gittiğimiz AVM'de geziniyordu, her şeyin aslında son derece normal olduğu günleri büyük zevkle hatırlıyordum.

"Zahter," deyiverdim.

"Bu Filistinlilerin ekmek bandıkları sostu, değil mi?" diye sordu Lena'ya.

Lena başını salladı. Kadın bunun üzerine defterine bir şeyler karaladı. Anlatacaklarımın ilgisini çekeceğine pek ihtimal vermesem de devam ettim.

"Biz Kuveyt'teyken, Tawjihi sınavlarında yüksek puan alan öğrenciler gazetelerde duyurulurdu. Her yıl ilk onda Filistinliler mutlaka yer alırdı. Kuveytliler, özellikle de ilk beşteki öğrencilerin tamamı Filistinli olunca iyice panik oldu ve Filistinlilerin zahteri çok fazla tükettikleri için zeki oldukları söylentileri yayıldı. Sonunda zahter tüm ülkede baş tacı oldu ve yok satmaya başladı," dedim gülerek.

Batılı kadın, Lena anlattıklarımı tercüme ederken huzursuzca kıpırdandı. Sabırsızlığını görmezden gelerek devam ettim. "Tabii bunun doğru olmadığının farkındaydım. Ben de zahteri çok severdim ama ne kadar yersem yiyeyim okulda başarılı bir öğrenci olamadım. Öğretmenleri, kardeşim Cihat'ın dördüncü sınıfı atlayabileceğini söylerken ben hem din dersinde hem de matematikte çaktığım için sınıfı bile geçemiyordum." O zamanlar mutlu olduğumu düşünürdüm, şimdiyse hayatımı bir trajedi olarak görüyorum. Geçmişe dönme şansım olsa, o gencecik kıza kendi değerinden, zekâsından ve potansiyelinden hiçbir zaman şüphe etmemesini, dünya onu aksine inandırmaya çalışsa da aptal olmadığını söylemeyi çok isterdim.

Batılı kadın araya girmeye çalıştı ama sözüme kaldığım yerden devam ettim. "Bir süre iyi notlar almak için çabaladım. Hatta kardeşimden bana ders vermesini bile istedim. Ama etrafınızdakiler sizin aptal olduğunuza bir kere inanmışsa, ağzınızla kuş tutsanız olmaz, kimseyi aksine inandıramazsınız."

"Kardeşin... Okuduğuma göre..."

Cümlesini bitirmesine izin vermedim. "Kardeşim gerçekten zekidir, evet." Not almayı bıraktı ama gözlerini not defterinden

ayırmadı. Çocukluğuma ait anılarla ilgilenmediğinin farkındaydım. "Kardeşim hakkında ne okuduğunuz da umurumda değil," dedim. "Cihat nazik ve savunmasızdı. Ortaokuldayken iki çocuğun ona zorbalık ettiğini öğrendiğimde bir kız çetesi kurup okulun hemen dışında Cihat'ı korumak için nöbet bile tuttum. Bana bu yüzden epey saygı duyardı çocukken. Bir yaz..."

Batılı kadın elini kaldırıp bir kez daha not defterine baktı, yazdıklarını parmaklarıyla kapatıp derin bir nefes aldı. Bir süre gözlerini kırpıp öylece durdu. "Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgal ettiği gece toplu tecavüze uğradığını okudum," dedi.

Tek kaşımı kaldırdım. Bu onu tedirgin etmiş olmalıydı. Lena'nın dudaklarının hafifçe açılıp kapandığını fark ettim.

Kadın devam etti. "Tabii o gece yaşanan dehşeti kimse bilemez. Bu konuyu açtığım için özür dilerim."

"Size bu soruları sorabileceğinizi düşündüren nedir merak ediyorum?"

Lena önce tereddüt ettiyse de söylediklerimi kelimesi kelimesine tercüme etti.

Kadının canı sıkılmış gibiydi. "Röportaj vermeyi kabul ettiğin için soruyorum," diye açıkladı ve derin bir nefes daha almak için durdu. "Sadece şu konuşmayı yapabilmek için bile iki ay boyunca güvenlik soruşturmasına girdim. Tüm soruları da önceden yetkililerle paylaşmıştım," diye ekledi sonra çaresizce.

Lena kadının söylediklerini Arapça olarak tekrarladı ama gözleri başka bir şey söylüyor gibiydi.

"İyi de benim bundan haberim yok," dedim alayla. "Gerçi merak etmeyin, bunun için onları paylarım sonra." Ağlamak üzere olduğunu fark ettim. Bu beni biraz olsun yumuşattı. "Madem sordunuz yanıtlayayım ama. Hayır, Saddam'ın Kuveyt'i işgal ettiği gece toplu tecavüze uğramadım."

Hayal kırıklığına uğramış gibiydi ama vakit kaybetmeksizin direnişe nasıl dahil olduğum konusuna geçti. O direniş yerine "terör eylemleri" demeyi tercih ediyordu gerçi.

Sonra sıra Küp'e geldi. "Güzel odaymış" dedi ama kırdığı potu anlayıp hemen toparlamaya çalıştı. "Tabii neticede burası bir hücre..."

"Yahudi miydiniz?" dedim.

Bir kez daha üst üste göz kırptı. "Bunun ne önemi var?"

"Elbette var," dedim.

"Din için değil, iş için buradayım."

"Ama kimse buraya güzel demez."

Gözleri beni delecek gibi bakıyordu. "Yaptığın şeyi düşünürsen, hak ettiğinden daha iyi bir yerde olduğunu görebilirsin. Hiçbir Arap ülkesinde sana bu kadar iyi davranmazlardı. Şimdiye kadar çoktan kırbaçlanıp asılmıştın."

Defterini katlayıp ayağa kalktı. "Ben göreceğimi gördüm," deyip dışarı çıkmak için gardiyana işaret etti.

Gardiyan, Batılı kadının ya da tercümanın bana dokunmasını ya da gizlice bir şey vermesini engellemek için kapıyı açmadan önce beni yeniden duvara zincirledi.

Kadın bana döndü. "Sadece şunu bilmeni isterim. Atalarım..."

"Holokost'tan kurtuldular," diye cümlesini tamamladım.

Bana bir pislikmişim gibi baktı. "Aslında öyle, evet. Ve bana daima adil olmamı öğütlediler. Bugün burada yapmaya çalıştığım şey de buydu."

Lena söylediklerini çevirmeye başlamışken araya girdim ve "Yanılıyorsunuz," dedim duvara zincirlenmenin beni ne kadar alçalttığını gizlemesini umduğum bir küçümsemeyle. Gardiyan o an susmamızı emretti. Buna minnettardım çünkü son sözü ben söylemiştim. Bu kadar küçük bir ayrıntının bile benim için anlamı büyüktü.

Yemek tepsisinin kapıdaki yuvadan itildiğini duyuran düdükle irkildim. Kapıya yaklaştığımda, koridordan biri "Ekmeğin içinde,"

diye fısıldadı. Tepsiyi aldığım gibi yatağıma yürüdüm. Küçük ekmeği tavandaki kameradan gizlemeye çalışarak ortadan ikiye yavaşça böldüm. İşte oradaydı, plastiğe sarılı, sıkıca katlanmış bir kâğıt parçası. Açmak için oda kararana kadar bekledim. Notu kitaplarımdan birinin arasına koydum ve ışıklar yandığında, kitap okuyor gibi yaparak kâğıdı açtım.

Gazetecilerle konuşmayı bırak. İsrail hükümeti dünya kamuoyunu Müslüman erkeklerin sizi istismar ettiğine, terörist gruplara katılmaya zorladığına inandırma gayretinde. İsrail'in hayatlarınızı kurtardığını, hapishanelerinde size daha iyi bir yaşam sunduğunu söylüyorlar. Uluslararası ziyaretçileri olan tek mahkûm sensin. Hücrene bile girmelerine izin veriyorlar. Bu duyulmamış bir şey! Bunu iyi düşün. İsrail'in teröristler için bile hayırsever olduğu sanılsın diye seni kitaplarla dolu, bu tertemiz hücrede fotoğraflıyorlar. Ailen iyi. Selamları var. Hâlâ seni ziyaret edebilmeleri için mücadele ediyoruz. Bu notu yemeyi unutma.

Mektubun Jumana'dan olduğunu anlamam için altında imzasının olmasına gerek yoktu. Bu iyi olduğuna dair aldığım ilk işaretti. Yüzünü zar zor hatırlasam da onu özlüyordum. Tabii keşke Bilal hakkında da bir şeyler yazmış olsaydı. En azından bir haber. Ya da sadece adı. Ya da sadece adının ilk harfi. *B yaşıyor, sağlığı yerinde. B selam söylüyor. Ya da sadece B.*

Işıklar kapanınca notu hemen çiğneyip yuttum ve basında çıkan fotoğraflarda ne kadar korkunç göründüğümü düşündüm. Aynaya bakmam yasaktı. Saçlarım fön makinesi olmadan kabarıyordu. Muhtemelen şimdiki gibi beyazlarım yoktu neyse ki. O zamanlar dış görünüşüme önem verirdim. Bıyıklarımı alırdım, kaşlarım orman gibi olmazdı. Artık tam da Batılıların akıllarındaki terörist imgesine uyuyordum: darmadağınık, kirli, karanlık ve çirkin. Aslında canımı sıkan şey, yıllar önce Kuveyt'teki duruşmam sırasında

çekilen fotoğraflar ve Arap basınında yer alan haberlerdi. Ailemin onları gördüğü ânı düşünmek canımı acıtıyordu. Annem ne kadar üzülmüştü kim bilir.

Ama artık bunlar bile beni sarsmıyor. Hapiste her şey duruyor, insanın kalbi bile.

Lena ve Batılı kadın gittikten sonra uzun bir süre ziyaretçim olmadı. Saçlarım, yeni bir insan –bir gardiyan– görene dek beş santim kadar uzadı. Gelen gardiyanın elinde bir defter ve iki kalem vardı. Onları kapı aralığından atabilirdi ama hoparlörden kendimi duvara zincirlememi söyledikten sonra Küp'e girdi. Bana içinde not olan ekmeği verenin o olup olmadığını düşündüm. Konuşması yasaktı ama kalemi ve defteri görünce ne kadar heyecanlandığımı fark etmiş olmalı ki gülümsemişti.

Kalemi ve defteri alabilmek için çok mücadele etmiştim. Ama şimdi ne yazacağımı bilmiyordum. Mektup mu? Bir öykü mü? Bir günlük mü? Belki de bir şiir? Demir kapı kapanır kapanmaz zincirlerimden kurtuldum ve kalemi alıp defterin ilk sayfasını açtım.

Şimdi boş sayfalara bakıp hikâyemi anlatmaya nereden başlayacağımı düşünüyorum. Bilal'e itiraf ettiğim her şeyi ve sonrasında yaşananları. Öykücülerin yaptığı gibi dramatik bir anlatı kurarak, çeşitli sürprizler eşliğinde yaşanan her şeyi paylaşmak istiyorum ama duygular benim için karşılığı olmayan sözcüklerden ibaret artık. Yaşananlar imgeler, kokular ve seslerle geri dönüyor ama hiçbir şey hissetmiyorum. Hiçbir şey.

DANS ET, YAKUT, DANS ET

İlk kez ne zaman dans ettiğimi bilmiyorum. Benim neslimden olan kadınlar doğuştan birer dansçı sayılırdı, bir araya geldiğimizde dans etmeden duramazdık. Coşkulu alkışlar ve tek bir ağızdan mırıldanan şarkılar eşliğinde bir çember oluşturur, kalçalarımızı kıvıra kıvıra çemberin ortasına geçip, sırayla hünerlerimizi sergilerdik. İnsanların beni hayranlıkla izlediği o günlerde dansımın büyüleyici bir yanı olduğunu keşfetmiştim.

Bedenim müzikle özgürlüğünü ilan ederdi. Kontrol duygumu yitirir, kendimi müziğin o gözle görülmez, mistik gücüne bırakır, ritmin bedenimi ele geçirip nefesime karışmasına izin verirdim. Belki de insanların gördüğü buydu, dans etmek benim için gerçek bir ibadetti.

Daha çok "göbek dansı" diye bilinen oryantalde, insanlar hareketlerin kontrollü yapıldığını, figürlerin önceden belirlendiğini sanır. Oysa durum bunun tam tersi. Dansımız kaos ve anarşiden beslenir ve kontrolün antitezi gibidir. Kişiye bedeni üzerindeki tahakkümünden vazgeçme şansı sunar ve her bir uzuva, sinire, bağa, teninin her bir noktasına, her bir hücreye ayrı bir özerklik bahşeder.

Sanırım bunu bütün yerel dans türleri için de söyleyebiliriz. Benim bildiklerim Levant, Babil, Khaliji ve Kuzey Afrika ezgileri. Dünyaya gözlerimi açtığım andan büyüyüp serpilene dek benimle olan, kemiklerime işleyen tınılar bunlar. Ümmü Gülsüm'ün şarkıları, bir neyin inlemesi, bir kanunun tıngırtısı ya da bir udun nağmesi kendi varlığımla özdeş. Yüzyıllara meydan okuyan bu çalgılar, anlattıkları hikâyelerle ruhumda hayat bulur.

Aslında Hindistan'a özgü sitarın karmaşık rezonansını, *tumbi*nin tiz sesini ya da Afrika davullarının derin perküsyonunu ve çok sesliliğini, bir ksilofonun sarsıcı dokunuşlarını da severim. Her biri bedenimi harekete geçirmeyi başarır ama içine doğduğum ezgiler gibi ruhumun derinliklerine inemezler. Başkalarına ait gibi tınlarlar ve yetişkinliğime ait hikâyelerden dem vururlar.

Müzik kültürün ayrılmaz bir parçasıdır, bir dil gibidir. Bir dili yaşamınızın erken dönemlerinde öğrenmezseniz, ne kadar kelime ezberlerseniz ezberleyin, gramer kurallarına ne kadar riayet ederseniz edin, hatta o dili ne kadar severseniz sevin, kelimeler hep sakildir, yabancıdır. Tam da bu yüzden yabancı "dansözler" beni hep rahatsız etmiştir. Müziğimizin sadece gerdan kırmak, kalça titretmek ya da omuz sallamaktan ibaret sandıklarını düşünürüm.

Oysa Doğu müziği benim hayatım, dans şimdiye dek kendimi ait hissettiğim tek ulus, kavrayabildiğim tek tin. Başkalarının kendilerine yabancı müzikler eşliğinde, emaneten giydikleri, daha da kötüsü, küçümseyip alay ettikleri kıyafetlerle oryantal yaptıklarını gördüğümde hem benim hem de geleneğimizin ve mirasımızın korucuyucuları Arap kadınlarının sömürgeleştirildiği hissine kapılıyorum.

Hayatım, Filistinli mültecilerin Nakba'dan göç ettikleri bir Kuveyt gettosunda, Havalli'deki iki odalı bir evde başladı. Filistin'le ilgili hikâyelerle büyümeme rağmen ne politikadan anlar ne de bu konuya kafa yormak isterdim. Babam bizi her yıl "belgelerimizi yenilemek" için Filistin'e götürse bile kendi memleketimi yaşlılara ait eski ve uzak bir ülke olarak görür, sahiplenmezdim.

Dördüncü sınıftayken Mısırlı sınıf arkadaşım Cemile benimle "Filistinliler aptal olduğu için Yahudiler ülkenizi elinizden aldı," diyerek dalga geçmişti. Onu saçlarından tuttuğum gibi

yere fırlatıp bir güzel pataklamıştım. Tabii sonrasında okuldan uzaklaştırıldım, bu da yetmezmiş gibi bir baş belası olarak mimlendim. Bu Sitti Vasfiye'nin benimle gurur duyduğunu söylediği birkaç olaydan biriydi. O günden sonra okulda kimse bana bulaşmaya cesaret edemedi.

Bilal'le tanışana dek Cemile'yi söyledikleri yüzünden değil, sınavlardan kaçmak için dövdüğümü kimseye söylemedim. Okumayı güç bela sökmüştüm ve aptal gibi görünmekten ölesiye korkuyordum. O zamana dek derslerimi kopya çekerek, üstün ezber yeteneğimle ve elbette kavga gürültü çıkararak geçmiştim. Benden küçük olsa da üstün zekâsıyla sınıf atlayarak aradaki farkı kapatan kardeşim Cihat bana ders vermeye başlayınca işler biraz değişti neyse ki. Bunu gizlice yapıyor ve bana sık sık "çok akıllı" olduğumu söylüyordu. Ondan aldığım cesaretle önce şiir okumaya başladım. Zamanla Arapça yazılmış en ünlü ve en erotik aşk hikâyelerine sardım. Yazının gücünü de bu sayede keşfetmiştim.

Annemin Hayfa'daki hayatından geriye, bir kutu siyah-beyaz fotoğraf kalmıştı. Ailesi ülkenin ileri gelenlerindendi ama Avrupalı Yahudiler 1948'de Filistin'i işgal edince her şeyine el koymuşlardı: mobilyalarına, kitaplarına ve tabii banka hesaplarına. Ailesi bir gecede beş parasız kalmıştı. Ya dünyanın farklı köşelerine göç etmiş ya da katledilmişlerdi. Annem bu konuda konuşmayı hiç sevmezdi. "Yaraları kaşımanın ne anlamı var?" deyip geçiştirirdi. Cemile'nin ettiği lafı duyduğundaysa hemen telefona sarılıp annesini aradı ve kızına sahip çıkmasını, bir daha boşboğazlık ederse o küçük, Mısırlı dilini koparacağını söyledi.

"Bana bak kadın, Filistin hakkında konuşurken iki kere düşünseniz iyi olur. Yoksa dediklerinizi teker teker yediririm size!" Annemin Cemile'nin annesine bağırdığını duymak beni çok eğlendirmişti, kıs kıs gülmüştüm.

Babaannem Sitti Vasfiye bizimle yaşıyordu ama annemin aksine Filistin'deki köyünden kopabilmiş değildi. Tıpkı benim şimdilerde Küp'te yaptığım gibi aklı hep Ein El-Sultan'a gider,

çocukluğuna ve tanımadığımız insanlara dair hikâyeler anlatıp bizi bunaltırdı. Babaannemiz bir gün oraya döneceğimizden emindi.

"Dünyanın en eski şehridir, seni öküz," demişti bana bir seferinde. "Ne zamandan beri hem de. Jericho'dan bile eskidir! Derslerine biraz kulak versen, sen de bilirdin bunları..." Cihat'ın da yardımıyla anlattıklarına dair araştırmalar yapar ve ona sandığı gibi aptal bir kız olmadığımı ispatlamaya çalışırdım. "Sitti, Ein El-Sultan'ın milattan önce 7000 yılında kurulduğunu biliyorum ama," diye çıkışmıştım.

"E bunu ben de biliyorum!" diye diretmişti Sitti. "Bunları bırak da biraz kilo ver. Kimse bir öküzle evlenmez."

Sitti Vasfiye'nin sevecen olduğu anlar da vardı. İlkokula giderken saçlarımı o örerdi, yaprak sarmayı, kabak oymayı, ekmek yapmayı bana o öğretmişti. Bazen durduk yere kırıcı olurdu ve her ne hikmetse bu, Ürdün'de yaşayan kızları ya da akrabalarıyla telefonlaştığı günlere denk gelirdi. Daha da kötüsü kardeşimin Sitti Vasfiye'nin gözü önünde hata yapmaya hakkının olmamasıydı. Sitti'nin dokundurmaları Cihat'a karşı daha acımasız olurdu. Annem bana bu kadar hassas olmamamı, söylediklerine aldırmamamı tembihlerdi sık sık. "O yaşlı, huysuz bir kadın. Ne yapalım? Hiçbirini içinden gelerek söylemiyor."

On beş yaşındayken Sitti Vasfiye'nin haklı olduğunu düşünüp kötü biri olduğuma kendi kendimi inandırdım. Öğretmenlere eşek şakaları yapan çetenin lideriydim, köşedeki dükkândan şeker çalıp duruyordum. Bir çocuğun beni dudaklarımdan öpmesine bile izin vermiştim. Büyüklerle didişmekten de geri durmuyordum. Hatta bir seferinde Sitti Vasfiye'yi ağlatmayı bile başarmıştım.

"Sen huysuz bunağın tekisin!" diye bağırdım ona. "Kızların da seni bu yüzden yanlarında istemiyor. Evleri küçük diye, taşınıyorlar diye değil. Bilmiyorum, sana nasıl bahaneler uyduruyorlarsa artık... Seni istemiyorlar çünkü sen kimsenin yanında görmek istemeyeceği pasaklı, yaşlı bir kadınsın. Ve eğer bizimle

nasıl konuşacağını öğrenmezsen, biz de seni kapı dışarı ederiz. Sen kendi odanda keyfince yaşa diye bak, biz kaç kişi bir odaya tıkıştık. Bunun için annemin ayaklarını öpmelisin. Bana kalsa çoktan kovulmuştun bu evden. Üstelik kızların bize tek kuruş yollamıyor. Bir daha annemi paranı harcamakla suçlamadan önce bunu hatırla. Yoksa seni doğduğuna pişman ederim, tamam mı?" Benim yaşımdaki kimse büyükleriyle bu şekilde konuşmazdı. Gerçekten kötü tohumdum.

Annem terliğinin arkasıyla bana vurup "Babaannenle bir daha sakın böyle konuşma," diye bağırdı. Öyle canım yanmıştı ki bu uyarısı aklımdan bir daha hiç çıkmadı. "Mekânı cennet olsun, baban burada olsaydı, seni kemeriyle döverdi." Böyle zamanlarda babamın vefat ettiğine sevinirdim.

"Onu nasıl savunabilirsin? Sana benden de kötü davranıyor!" diye bağırdım dayanamayıp.

Annem yorgunluktan nefes nefese terliğini bırakıverdi. Babam öldüğünden beri kayınvalidesiyle pek kavga etmezdi. Sakince nefes alıp verdi ve Sitti Vasfiye'den özür dileyip elini üç kez öptükten sonra bana balkonu işaret etti. Babaannemin, "Bu çocuk vahşi bir hayvan. Aile terbiyesi görmemiş ki!" dediğini duydum ama bu sefer tek kelime etmedim.

Annem elini nazikçe omzuma koydu. "Dışarıda biraz konuşalım seninle, *habibti*,"dedi. Hep böyle olurdu. Tutuştuğumuz bir kavga ya da ağız dalaşı, saniyeler içinde sona erer, birbirimizle yine *habibti* gibi sevgi sözcükleriyle konuşmaya başlardık.

"Anlamak zorundasın, kimsesi kalmadı. O da söylediğin her şeyin doğru olduğunu biliyor. Bu yüzden ağlıyor ya. Kızlarının telefonlarına çıkmayışının, onu ziyaret etmeyişinin ya da onu yanlarına almak istememelerin sorumlusu benmişim gibi davranırsa, çocuklarının onu mahkûm ettiği kaderle yüzleşmek zorunda da kalmayacak. Bu onun açısından korkunç."

Bir süre sustu.

Annemin sessizliğinde bir şeyler duyarım diye dikkat kesildim. Gizli saklı köşelerinde sırları olan bir aileydik. Sırlarımız görülmez, duyulmazdı belki ama tartışma esnasında sarf edilen bir kelimede, normalden uzun süren bir duraksama anında ya da manidar bir bakışta kendini ele verirdi. Mesela annemin evlenmeden önce hamile kalmış olabileceğini yıllar sonra öğrenmiştim. Babam olay olur korkusuyla annemden sessiz kalmasını istemişti. Söylenenler doğru mu bilmiyorum ama annemin akrabalarını tanımıyor olmamızın sebebi bu bile olabilir.

Anneannemin vefatı üzerine cenaze töreni için Suriye'ye, Yermuk'taki mülteci kampına gittiğimizde onlarla tanışmıştım gerçi. Herkes bana, kardeşime ve anneme karşı nazikti. Ama birbirleriyle olan ilgi ve alakalarını, annemden esirgediklerini görebiliyordum. Bu bana annemin her zaman ailenin marjinal kızı olarak görüldüğünü düşündürmüştü. Benimle nedenini paylaşmadı ama bunun bana evlenmeden hamile kalması ya da çocukken kaybettiği babalarının en çok onu sevmesi yüzünden olduğunu düşündüm.

"*Habibti*, sigara içmem gerek. Git, üçüncü çekmeceyi aç. En arkada, çoraba sarılı bir paket var. Onu al gel."

Annem sigara konusunda her zaman paket taşımayla bırakmaya çalışma arasında gidip gelirdi. Arkadaşlarım arasında sigara içmeyen tek kız bendim. Bir çizgi romanda Batılı şirketlerin bizi yavaş yavaş öldürmekle kalmayıp tüm paramızı ve kaynaklarımızı elimizden almak için tütünü nasıl kullandıklarını okumuştum. Sigara içmeyi reddetmek benim için bir başkaldırıydı. İnsanlara Batılı komploları anlatmayı da çok severdim ama annemle olan bu anı bozmak istemedim. Çay suyunun fokurdadığı mutfağa bir ödevi yerine getiriyor gibi gidip Marlboro paketini aldım.

"Allah seni tüm kötülüklerden korusun kızım," dedi ben çaydanlık, iki çay bardağı, bir dilim taze nane, şeker ve açık Marlboro paketiyle döndüğümde.

Normalde daracık sokakta oynayan çocukları balkondan görebilirdik, ama o gün çamaşır günümüzdü ve kuruması için balkon

ipine astığımız çamaşırlar yüzünden bir şey görünmüyordu. Annemin bana öğrettiği gibi, erkek kardeşime ait kıyafetleri sokağa bakan dıştaki tellere, annemin burkalarını hemen arkasına, benim pantolonlarımı, elbiselerimi ve tişörtlerimi orta sıralara ve yoldan geçen ergenlerin şehvetli gözlerinden gizlediğimiz iç çamaşırlarını duvara en yakın ipe asmıştım. Sokakta olup bitenler yerine mavi gökyüzünün altında, tatlı tatlı esen rüzgârla sağa sola sallanan çamaşırları görebiliyorduk sadece.

Çayı dökerken, "Anne, ona engel olman gerek. Gerçekten korkunç bir kadın," dedim.

"Haklısın. Ben de bazen kızlarıyla yaşasın diye onu Amman'a yollamak istiyorum ama olmaz," dedi ve gözlerini kapatarak sigarasından bir nefes çekti. Çenesini hafifçe kaldırıp dumanı havaya üfleyerek, "Allah rahmet eylesin, babana ne olursa olsun annesine bakacağıma dair söz verdim," diye ekledi vakur bir ifadeyle. Ölülere verilen sözlere sadık kalmak sevaptı.

Annem canına tak ettiği zamanlarda Sitti Vasfiye'ye meydan okusa da çoğunlukla sesini çıkarmazdı. Çocuklarına zarar gelmediği müddetçe dramadan kaçınıyordu. Ama bir seferinde babaanneme elinde mutfak bıçağıyla tehditler savurduğuna tanık olmuştum. Sanırım yedi yaşındaydım. Yemek yemek için eve gelmiştim ve tekrar oyun oynamak için dışarı çıkacaktım. Annem içeride kalmam konusunda ısrar etmiş, "Erkeklerle oynamak için büyüdün," diye şakayla karışık söylenmişti. Hakkımda yanlış düşünebilirlerdi.

Sitti Vasfiye'nin bunun üzerine ne dediğini duymamıştım ama annem mutfağa gitmiş ve bir bıçakla geri dönmüştü. "Allah, Peygamber aşkına, bir daha böyle dediğini duyarsam, büyüğüm filan demem, keserim o dilini!"

Sitti Vasfiye'nin ne dediğini sorduğumda beni, "Sen kendi işine bak. Büyüklerin işine karışma," diyerek geçiştirmişti.

Babam işten döndüğünde kıyametin kopacağını düşünerek o gün evde kalmıştım ama babam geldiğinde annem beni yan

komşuya yolladı. Olan her neyse benimle ilgiliydi ama bilmediğim başka şeyler de vardı. Tabii şimdi aklım erdiğinden Sitti Vasfiye'nin muhtemelen annemin evlenmeden hamile kalmasını ima ederek, "armut dibine düşer" ya da bunun gibi bir söz ettiğini tahmin edebiliyorum.

Annem, babamın ev işlerinden anlamadığını düşünürdü. Babamsa "Yahu ben erkeğim! Ne bekliyorsun ki benden?" der ama cam sehpamızı bulaşık deterjanı yerine camsille silmekten geri durmazdı. Bu, Kuveyt'in kenar mahallelerinde yaşasak bile orta sınıftan olduğumuzun kanıtı gibiydi. "*Yallah*," dedi ona katılmam için. "Öğrendiklerini söyle hadi."

Ghawwar'ın "Fatima" şarkısını söylerdim. Annem hafta sonunda sabahları yan komşuya kahveye gittiğinde babamın bana ezberlettiği şarkıydı bu. O sehpayı silerken mırıldanmaya başlardım. Camsil camın üstünde gökkuşağı oluşturup beni hayrete düşürüyordu. Babam bunun camsilin büyüsü olduğunu söylerdi. Yalnızca iki defa oldu aslında bu ama sanki her gün babamla şarkı söyleyip cam silmişiz gibi anısı bütün çocukluğuma uzanıyor.

Annem yanımızdayken "Fatima"yı söylemem yasaktı ama.

"Neden ki?" diye sormuştum babama.

"Annen bu şarkıdan nefret eder. Senin bu şarkıyı ezbere bildiğini öğrenirse, ikimizi de kıtır kıtır doğar," demişti gülerek.

Babama olan sevgimle anneme olan sadakatim arasında sıkışıp kalmıştım ama bu konuda babamı ele vermedim. Bir gerçeği de içten içe seziyordum, Fatima babamın metresiydi ve ne yazık ki annemin de olup bitenden haberi vardı.

Babam hakkında daha çok şey hatırlamalıyım aslında. Dünyaya gözlerini yumana dek birlikte çok vakit geçirdik. Ama bir süre, neden bilmem, yaptıklarımızı değil, yapmış olduğumuzu dilediğim şeylere dair anılar uydurup durdum. Saçımı taradığı, bana araba tamir etmeyi öğrettiği, veli toplantısına katıldığı, aptal öğretmenlerime haddini bildirdiği, denizde birlikte yüzdüğümüz, bana kitap okuduğu, beni omzunda taşıdığı, karne günü anneme

karşı beni savunduğu, babaannem benim bir eşek olduğumu söylediğinde ya da küfrettiğim için ağzımı sabunla yıkamaya kalktığında onun ağzının payını verdiği, annemin Singer marka dikiş makinesinden benim gibi bıktığı için, onun diktiği kıyafetleri giymek yerine birlikte Salmiya çarşısına alışverişe gitmek istediği türden sahte anılar...

Ama ölene dek "Fatima" şarkısını camsille sehpa silen adamdan geriye, bizi yalnızlığımızla baş başa bırakan bir ülkede, alelade bir evin duvarında asılı, yüzü çoktan yokluğa karışmış bir fotoğraf kalmıştı.

İsrail onu bir kez daha mülteci yaptığında annem bana hamileymiş. 1948'de Hayfa'dan kaçtıktan sonra babamla Sitti Vasfiye'nin köyü olan Ein el-Sultan'da kendilerine bir ev inşa etmişler. 1967 Haziranı'nda taşıyabilecekleri kadar çok eşyayla bir kez daha kaçmayı denemiş, Allenby Köprüsü'nden Ürdün Nehri'ni geçmek için sekiz kilometreden fazla yol yürümüşler. Tam annem karşıya geçmek üzereyken köprü, üstündeki insanları daha fazla taşıyamayıp çökmüş. Bazıları nehre düşüp sulara kapılmış, bazılarıysa yıkılan köprünün askılarına, kırık parçalarına tutunarak hayatta kalmaya çalışmışlar. Annem bana şöyle demişti: "Allah'a dua ettim ve nehirle bir anlaşma yaptım. Eğer bizi yutmazsa sana bu nehrin adını koyacaktım."

Bana Ürdün demek tuhaf olurdu. Nahr ismine de böyle kavuştum. Yani *Nehir*.

Babam bizi Ürdün'de, güvenli bir bölgeye yerleştirdikten sonra tehlikeyi göze alarak tekrar Filistin'e dönmüş. Filistinliler, 1948 yılında belki de ilk kez, canlarını kurtarmak için ülkelerini geride bırakmanın her şeyi kaybettikleri ve memleketlerine bir daha geri dönemeyecekleri anlamına geldiğini kabul etmişler. İsrail, Filistin üzerindeki baskısını artırınca babam da sokağa çıkma yasağı

yüzünden aylarca eski, boş evimizde tek başına kalmış. Kardeşleriyle birlikte, bir zamanlar sıradan telaşları olan koca bir aile olarak yaşadıkları evde bir başına kalmak, ürkütücü bir sessizlikle kuşatılmak, onun için acı bir deneyim olmuş. Yine de o direnmeyi, boşluğu kucaklamayı seçmiş, Filistin'de kendi evinde bir "yabancı" da olsa yaşamaya devam etmeyi... Bunun mültecilikten daha iyi olduğuna inanmıyormuş.

Babam fırsatını bulduğunda yanımıza gelmiş ama uzun süreli yokluğu ailemizi darmaduman etmiş. Ben doğduğumda çoktan Kuveyt'e taşınmışız ve babam, sonrasında birlikte olacağı kadınların ilkiyle yasak bir ilişkiye başlamış. Metresinin adı Yakut'muş ve anneme sormadan doğum belgeme Nahr yerine bu ismi yazdırmış. Annemin doğum yaptığı gece muhtemelen metresiyle birlikteymiş, hastaneye vardığında da kafası güzelmiş. Yaşadığı romantik dakikaların da etkisiyle olsa gerek, annemin öfkesini azımsayıp bana metresinin adını vermiş.

Yakut, Filistinliler için alışılmadık bir isimdir. Irak'ta daha yaygındır, bu yüzden babamın metresinin Babil'in kızı olduğunu düşünürüm hep. Yakut, zenginliğin sembolüdür, güçlü bir kelime olarak bilinir. Tabii bunların hiçbiri annemin umurunda olmamış ve doğum belgesini görünce çığlığı basmış. Gözyaşlarına hâkim olamayıp ayakkabısıyla babama vurmaya başlamış. Sonra hızını alamayıp evdeki tabakları çanakları kırıp döküp birkaçını öfkeyle babama fırlatmış. Babam annem sakinleşene dek beklemiş, sonra özür dilemiş ve onun, sevdiği tek kadın olduğuna dair yeminler ederek bir daha böyle bir şey yapmayacağına dair söz vermiş. Muhtemelen akşamın ilerleyen saatlerinde sevişmişlerdir, bir süre birlikte iyi de idare etmişler ama her şey çok kısa bir süre sonra başka bir kadınla sil baştan tekrarlamış.

İkinci çocuğuna hamile kaldığında annem babama, evladına "fahişelerinden" birinin adını verirse babamı öldüreceğini söylemiş ama bir erkek doğurunca endişelenmesine gerek kalmamış. Babam ona, annesi Sitti Vasfiye'den ilhamla Vasfi adını verdiğindeyse işin

rengi yine değişmiş. Bu annem için beklediğinden de korkunç bir kararmış. Söylemeye gerek yok, annem nüfus cüzdanlarımızda kayıtlı isimlerimizi hiç kullanmadı. Nehire verdiği sözü tutup bana Nahr dedi. Kardeşim Vasfi'ye ise Cihat ki bu bile kayınvalidesiyle arasında pek çok kavgaya sebep oldu.

Sadece ailem ve okulumdaki yöneticilerin bir kısmı kaderin bir cilvesi sonucu gerçek adımın Yakut olduğunu bilir. Amerika'nın Saddam'ı devirmesinin ardından Kuveyt polisi Nahr adında bir kadının peşine düşünce, bu durum epey işime yarayacaktı ama. Kimlik kartımdaki adım Yakut'tu ne de olsa.

Kardeşim benim gibi şanslı değildi. İnsanlar ona Vasfi, Cihat ya da Vasfi Cihat derdi. Kuveyt polisi, Yaser Arafat Saddam'ı destekliyor diye intikam almak için Filistinlileri avlamaya kalktığında kimi arayacağını biliyordu.

Babam başka bir kadının kollarında kalp krizi geçirip öldüğünde Cihat henüz üç yaşındaydı. Annem uzun bir süre bizden yaşananları sakladı ve babamın evde vefat ettiğine dair, her anlattığında ayrıntıları değişen hikâyeler uydurdu. Birinde, "Onun için aldığım kırmızı pijamaları giymişti," der, başka bir gün bu dediğini unutur ve yeşil pijamalarından ya da üstünde sadece iç çamaşırları olduğundan bahsederdi. Bu versiyonda, ambulans gelmeden önce onu çabucak giydirmesi gerekiyordu tabii. Annem kötü bir yalancıydı ama herkesin bildiği, anneminse herkesin bildiğinin farkında olduğu gerçek, son derece utanç vericiydi. Gelgelelim bu yalanlar sadece kendini ve çocuklarını korumak için değildi. Bana kalırsa annem, babamı da korumak istiyordu. Her şeye rağmen ona âşıktı, onu olduğu gibi kabul etmiş, öyle sevmişti.

Bir gün para meselesi yüzünden babaannemle kavgaya tutuştuklarında (genellikle tartışmaları maddi meselelerle ilgili olurdu) Sitti Vasfiye annemi tek oğlunun ölümünden sorumlu tutacaktı. Annemin yaptığı yemeği yerken, "Daha iyi bir eş olsaydın, başka kadınlara gitmek zorunda kalmazdı," demişti dünyanın en sıradan şeyi gibi.

"Aksine eğer sen uçkuruna sahip olabilen, parasını fahişelerle çarçur etmek yerine ailesini mutlu etmeye harcayan bir evlat yetiştirmiş olsaydın, bu tartışmaları yapmazdık," diye karşılık vermişti annem öfkeyle. O gece balkonda, ölen babamdan söyledikleri için özür dilediğini duymuştum. "Seni affediyorum, sevgilim. Seni affediyorum ve seni çok özledim," diye fısıldamıştı boşluğa.

Kudüs, Hayfa, Yafa, Akka, Cenin, Beytüllahim, Gazze, Nablus, Nasıra, Majdal ve diğer Filistin şehirlerden kovulan Filistinliler, Kuveyt'e kaçmıştı. Petrol patlaması Filistinlilere Kuveyt'te yeni bir hayat kurma fırsatı sunuyordu ama geçici ikamet etmekten daha fazlasına izin verilmiyor, Kuveytliler yeni sakinlerine her zaman bu ülkede bir misafir olacaklarını hatırlatıyordu. Gelgelelim Filistinliler zamanla zenginleşti, tüm dünyanın bildiği gibi Kuveyt'in kalkınmasına büyük katkı sağladı, iş dünyasının hemen hemen her kolunda faaliyet gösterip, çeşitli sektörlerin gelişmesine yardımcı oldular. Ama bunca olumlu gelişmeye rağmen ülkede alt sınıf olarak hayatlarını sürdürmeye zorlandılar.

Bunun ben de farkındaydım elbette ama benim için hiçbir önemi yoktu. Kuveyt'i seviyordum, burası benim evimdi, kraliyet ailesine sadıktım. Okulda her gün milli marşı söylemek için diğer öğrencilerle sıraya giriyor, Kuveyt'in temel değerlerine dair tutku ve bağlılık dolu şarkılar söylüyordum. 1977'de Emir Sabah Salem el-Sabah öldüğünde kedere boğulan da bendim, 25 Şubat Kuveyt'in Bağımsızlık Günü kutlamalarında çılgınlar gibi eğlenen de.

Kuveytlilerle ilgili her şeye bayılıyordum çünkü. Zarif kanduraları, tavuklu kabsa pilavı ve acı soslarını, Dewaniya'yı, inci bulmak için dalış yapmalarını, kabile usullerini... Lehçelerini bile kendi kendime öğrenmiştim, *khaliji* eşliğinde onlardan da iyi dans ediyordum. En azından bana söylenen buydu. Sekizinci sınıftayken,

kraliyet ailesi adına düzenlenen, televizyonda yayınlanacak Bağımsızlık Günü kutlamaları için dans grubuna seçildim. Ama grubun diğer dansçılarının aksine bu benim için sadece bir yıl sürebildi. Bu onurun Kuveytli çocuklara ait olduğunu öne süren velilerin şikâyetleri üzerine gruptan atılmıştım.

Annem muhtemelen daha iyi hissetmem için "Filistinlilerin herhangi bir şeyde onlardan daha iyi olduğunu görmekten hoşlanmıyorlar," diye beni teselli etmeye kalkınca deliye dönmüştüm. Kuveytliler hakkında kötü konuşulmasından hoşlanmıyordum. Anneme göreyse her şey Filistinli olmamızla ilgiliydi. Tüm dünya bir olmuş, bizi yok etmeye çalışıyor gibi... Neden böyle düşündüğünü anlamam zaman aldı. Ancak savaşa tanık olduktan ve hapsi boyladıktan sonra ona hak verdim.

"Tüm ülkenin bizim gibi olmaya çalışıp nasıl zahter yediğini görmüyor musun?" deyip kahkahalar attığı ânı hatırladım. Dişlerindeki dolgulara kadar her bir detay hâlâ aklımda. Şimdi Küp'te tek başıma, bu hatırayı gülümseyerek düşünüyor, gümüş dolgular bana aitmiş gibi hissediyorum. Anneme sanki karşımdaymış gibi bu içten, şen kahkahalarını çok sevdiğimi söylüyorum. Gardiyanlar boş duvarlara konuşmama alışkın. Burada yalnızım, biliyorum ama sanıldığı gibi hayal görüyor değilim. Hafızamın geçmişi diriltme şekli, şimdiki zamanın bana dayattığı gerçeklikten daha sahici geliyor, hepsi bu. Cihat'ı, Sitti Vasfiye'yi, annemi, babamı görüyor, yanımda olduklarını hissediyorum. Hepsinden önemlisi Bilal burada. Benimle birlikte.

Çocukken ne cep telefonu ne de bilgisayar vardı. Evdeki tek eğlence, iki kanallı televizyondan ibaretti. Kanallardan biri Arapça, diğeri İngilizce altyazıyla yayın yapardı. Programlar akşam saatlerinde başlar, gece yarısına dek sürerdi. Her iki kanalda da sabırsızlıkla beklediğimiz çizgi filmler (*Tom ve Jerry* ve *Road Runner)*

Kuran'dan ayetlerinin okunduğu bir programın ardından başlardı. Sonra sıra pembe dizilere gelirdi. Haftada bir fiziksel temasa dair ufacık bir imaya bile müsamaha gösterilmeyen, sansürlü filmler gösterilirdi. Filmlerde sevgililerin el ele tutuştuklarını bile göremezdik. Sansürün nerede devreye girdiğini ise hemen anlardık. Bir sahnede oyuncular göz göze gelip öpüşmek için eğilir, bir sonraki sahnede birbirinden uzaklaşmış olurlardı. Bu, kesilen görüntüleri kendi hayal gücümüzle doldurmaya bir davetti pekâlâ. Bu konuda iyi değildim gerçi. Ne biliyorsam onu hayal edebiliyordum ve bildiklerim dudakların birbirine değmesinden ibaretti. Bir gün Suat Marzuk bize, yani 14 yaşındaki şaşkın bir ergen grubuna, yetişkinlerin dilleriyle öpüştüklerini söyledi. Bunun palavra olduğunu düşünüp birbirimiz üzerinde denedik. On altı yaşıma geldiğimde aşka dair bilmem gereken her şeyi bildiğimi düşünüyordum. Arkadaşlarımla birkaç yetişkin dergisi aşırmış, bir porno kaset bile bulmuştuk. Flört konusunda rahattım, erkeklerin ilgisini çekmekte zorlanmıyordum. Ama diğer kızların aksine gerçek bir erkek arkadaşım olmadı. Parklarda birileriyle buluşup el ele tutuşmayı saymıyorum. Cesur ve asi olduğumu düşünsem de hayatımda bir öpücükten fazlasına yer yoktu. Geleneklerin bana öğrettiği şeylere bağlıydım. Allah benim için bir ruh eşi seçmişti ve er ya da geç onunla tanışacaktım. Bedenim de bir gün evlenip porno filmlerinde gördüğüm oyuncular gibi sevişip bebek yapacağım hayaliyle kendinden geçerdi.

Muhammed ile tanıştığımda on yedi yaşındaydım. O ise yirmi beşindeydi. Filistinliydi, Kuveyt'e üst kat komşumuz olan teyzesi Naseem'i ziyarete gelmişti. Bir ay kadar önce İsrail'de yattığı hapishaneden tahliye olmuştu. Herkes onu haberlerden biliyor, kızlar onunla aynı apartmanda olduğum için beni kıskanıyordu.

"Televizyonda göründüğü kadar yakışıklı mı?" diye sordular. Onunla henüz karşılaşmamıştım ama bence ekranda son derece sıradan ve yaşlı görünüyordu. "Yedi yıllık hapis hayatından sonra artık evlenecek birilerini aradığını duydum," dedi bir başkası.

"Nahr senin evinde takılabilir miyiz?" diye sordular.

"Neyiniz var sizin ya? Yaşıtlarınızın soyu mu tükendi?" diye çıkıştım.

Bana deliymişim gibi baktılar.

Muhammed Ebu Celal gerçek bir kahraman, direniş eylemlerinden sorumlu bir gerillaydı. Kızlar Muhammed'in, mekânları cennet olsun, iki arkadaşını şehit eden Siyonist askerleri tek başına hakladığını söylediler.

"Birini bıçakla öldürmüş, diğerini de kendi silahıyla."

"Yani?"

Sabah cıkcıklayarak, "O bir çocuk değil, gerçek bir kahraman. Bir özgürlük savaşçısı. Üstelik de meşhur," dedi konu hakkındaki bilgisizliğimi tiye alarak. Bunu yapmasından nefret ediyordum, özellikle de diğer kızların yanında.

Sabah yan apartmanda yaşıyordu, uzun zamandır birbirimizi tanıyorduk. Bizimki sevgi ve yakınlıktan olduğu kadar, rekabet ve kıskançlıktan da beslenen bir dostluktu. Birbirimizin sırlarını, geçmişini bilip başkalarına karşı birbirimizi kollar ama ikimizde de hep bir adım önde olmayı arzuladığımızdan bazen aynı çocuğun ilgisini çekmek için bile yarışırdık.

"Büyük işler yaptı. Gerçi Filistin'e ne olacağı umurunda olmadığına göre bunlar senin için önemli değil. Çoğumuz mücadele için feda ettiği şeylerden ötürü ona hayranız, olay bu," diye devam ettti.

Sabah'ın da Filistin hakkında bir şey bildiği yoktu. Kaldı ki hiçbirimiz büyüklerin kendi aralarındaki konuşmalarından ve haberlerde duyduklarımızdan başka bir şey bilmiyor, bilmediğimiz gibi umursamıyorduk da. Asla gerçek bir vatandaşı sayılmasak bile hepimiz çoktan Kuveytli olmuştuk.

"Bok ye, Sabah. Belki seninle evlenir. Bir dene bakalım!" diye çıkıştım daha fazla dayanamayıp.

Sabah'ın bu yeni adamla ilgileniyor olması, benim de onu arzulamama neden olmuştu. Sabah benden daha zekiydi, fiziği de

fena sayılmazdı ama benim yüzüm ondan daha güzeldi ve daha iyi dans ederdim. Gerçi o da çok güzel gitar çalardı ki bu beni delirtirdi. Bir çalmaya başladı mı herkesi etkisi altına alır, tüm dikkati kendinde toplardı. Allah'tan özgüveni biraz düşüktü, çekingendi de, ya kendi halinde takılır ya da yakın çevresiyle vakit geçirirdi.

Sonraki birkaç gün boyunca Sitti Vasfiye'den, annemden ve komşulardan öğrendiklerim sayesinde Muhammed'in hayat hikâyesine dair tüm detaylara vâkıf oldum. Muhammed toprak sahibi, tanınan bir aileden geliyordu ama Siyonistler -İsraillilere böyle hitap ediyorduk, sanki adlarını anmazsak yok olacaklarmış gibi- varlıklarına el koymuştu. Muhammed'e üç askere saldırıp ikisini öldürdüğüne dair İbranice bir belgeyi imzalatana dek, tam sekiz gün boyunca işkence etmişlerdi. Hayatta kalan asker, saldırı sırasında Muhammed'i görmedim dese de işkenceye maruz kalan bazı tanıklar onu saldırı mahalli yakınında gördüklerini doğrulamıştı.

Muhammed bu olay sonucunda askerî mahkemede yargılanıp ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştı. İsrailli yetkililer Ürdün'e kaçan küçük kardeşi Bilal'i ele verirse cezasında indirim olabileceğini söylediyse de Muhammed, kardeşinin bu konuyla hiçbir ilgisi olmadığı, kaçışının bir tesadüf olduğu konusunda diretmişti. Sonunda iki İsrail askerini öldürdüğünü, bir ay önce bir askerî ikmal deposunu havaya uçurduğunu, sivillere saldırılar düzenlemeyi planladığını kabul etmiş, yedi yıl sonra da İsrail'in biricik dostu, Mısırlı Hüsnü Mübarek'in arabuluculuğu sayesinde, tuhaf bir takas vesilesiyle serbest bırakılmıştı. İşte Kuveyt'e yolu da o zaman düşmüştü.

Bilal'in o olaylı günle bağlantısı olmadığına kimse inanmıyordu tabii. Bilal, Yahudi işgalini protesto ettiği için daha on beş yaşındayken hapse atılmıştı, bir lider olarak her geçen gün popülaritesi de artıyordu. Sürgünde üniversite eğitimi alırken, bir yandan da direniş faaliyetlerine devam etmişti. İsrail onu ele geçirmenin peşindeydi. Onu yakalamaya, öldürmeye çalışsalar da

başarılı olamamışlardı. Teslim olmak için anlaşma teklif edense Bilal olmuştu, ağabeyi Muhammed'in serbest bırakılması karşılığında kendi özgürlüğünü feda etmişti. Herkesi hayrete düşüren bir gelişme olmuş ve İsrail bu teklifi kabul etmişti. Bilal'in İsrail yönetimi için çoğu insanın düşündüğünden de büyük bir ödül olduğu ortaya çıkmıştı böylece. Gerçi benim yıllar sonra öğreneceğim şeyi İsrail başından beri biliyordu. Muhammed'in ifadesindeki hiçbir şey doğru değildi.

Bilal İsrail'in, ağabeyinin yeniden tutuklamasını engellemek için Muhammed'in Kızıl Haç'a emanet edilip Lübnan, Kuveyt, Ürdün, Tunus ya da Mısır dışında ona sahip çıkacak herhangi bir Arap ülkesine gönderilmesini talep etmişti. Mısır'ın onu İsrail'e geri verme ihtimali söz konusuydu.

Muhammed teyzesinin Kuveyt'teki evine varmadan önce birkaç ülkeden geçmişti, nedenini kimse bilmiyordu. Kimileri Kuveyt'in Filistinliler için gerçek bir sığınak olduğunu dile getiriyor, kimileriyse bu anlaşma yüzünden Muhammed'in bir daha Filistin'e dönemeyeceğini, hiçbir ülkenin ona sahip çıkmayacağını söylüyordu. Kimine göreyse sırf para kazanmak için Kuveyt'e gelmişti. Sabah ise yuva kuracağı bir eş bulmaya geldiğinden son derece emindi. "Hâlâ Filistin'de olan annesi, evladının çoluğa çocuğa karışmasını istiyormuş," diye de gerekçelendirmişti bunu.

Sürekli göç etmenin, sürgün edilenlerin kaderi olduğunun farkındayım artık. Sebep ne olursa olsun, dünya bizler için hiçbir zaman sabit değildi ve toprak her an ayaklarımızın altından kayıp gidebilirdi.

1985 baharıydı. Muhammed'le hiç çekinmeden flört ediyordum. Her şey oyun gibi başlamıştı, Sabah'la aramızdaki adı konmamış rekabetin yeni bir uzantısı olarak. Ama zamanla, Muhammed'in bana ilgi göstermediği günlerde apartmanın merdiven boşluğunda

"tesadüfi" karşılaşmalar planlayacak, sokağa çıktığında peşine düşecek kadar takıntı yapmıştım bu meseleyi. Dedikleri kadar yakışıklıydı, yaş farkına rağmen sürekli onu düşünmeye başlamıştım.

"Tebrikler Nahr," dedi Sabah gözlerini devirerek. "Bizimkini apartmanda kıstırıp 'Selam,' dedin ha? Aman ne büyük olay!"

Sabah'ın beni kıskanması hoşuma gitmişti. "Selamla kaldığımızı mı sanıyorsun?" dedim, Muhammed'in birkaç gün sonraki düğüne geleceğini söyleyerek. "Beni dans ederken görmek istiyormuş." Bu kısmı yalandı.

Kızlar bunu duyunca heyecanlanıp ciyaklamaya başladı. Sabah ise tek kelime etmedi.

Planım işe yaradı. Düğün gecesi annem birkaç şarkıdan sonra beni, "Yeter ama Nahr," diyerek daha fazla dans etmemem için uyarsa da, Muhammed'in dikkatini çekmeyi başarmıştım, gece boyunca gözlerini benden alamamıştı. Tuhaftır, kızlara Allah'ın benim için seçtiği ruh eşimi bulduğumu söylemem dışında o akşamla ilgili başka bir şey hatırlamıyorum.

Sonraki günlerde Muhammed'le parklarda, sahilde, alışveriş merkezlerinde buluşmaya başladık. Arkadaşlarım, hatta Sabah bile, bu buluşmaları annemden gizlememe yardım ediyordu. Muhammed bana, büyüklerin anlattığından farklı Filistin hikâyeleri anlatıyordu. Onun Filistin'inde gençler özgürce dans edip partiler düzenliyor, kafelere, parklara, kulüplere gidiyordu. Filistinlilerin denize girmeleri yasak değildi. Bu vesilesiyle okyanus sevgimiz hakkında da konuşuyorduk. Muhammed beni tanımak, nasıl yaşadığımı öğrenmek istiyordu. Çöl sıcağına henüz alışamamıştı, Kuveyt'e uyum sağlamak için çok çaba sarf etmesi gerekiyordu. Benimle tanışmasaydı çoktan gitmiş olacağını söyledi ve "Dostluğun benim için dünyalara bedel," gibi bir itirafta bulundu. Savunmasız görünüyordu, sanki bana ihtiyacı vardı. Bu hali yüzünden ona âşık olduğumu sandım ve bunu ona da söyledim. Bir iki ay sonraysa beni istemeye geldiler.

Kendime ait bir evimin, çocuklarımın, modern kadınlar gibi, hatta kadın dergilerinin kapaklarını süsleyen foto modeller gibi giyineceğim bir işimin olduğu hayaller kuruyordum. Bu hayaller kâh toz pembe kâh şehvet doluydu. Kendimi gelecek günlerin hayaline öyle kaptırmıştım ki evlenince sahip olacağım son teknoloji ürünlere bile kafa yorar olmuştum. Kıyafetleri merdaneden geçirip suyunun sıkılması gereken yarı otomatik çamaşır makineleri artık demodeydi. Bazı evlerde bulaşıkları yıkayıp durulayan, kurutan makineler vardı. İstemem yeterdi, Muhammed bana hemen alır, bizim kızlar da kıskançlıktan çatlarlardı.

Sitti Vasfiye yeni ürünlere şüpheyle yaklaşmasına rağmen içten içe seviniyordu. "Bulaşıkları yıkamak için makineye güvenecek değilim. Yeterince temizleyemez. Evine böcekler dadanır sonra. O zaman seni ziyarete gelmem, bilesin," diyordu.

Annemse daha kaygılıydı. Bu kadar önemli bir kararı aceleye getirmemem konusunda beni uyarıyor, Muhammed'in benim için fazla yaşlı olduğunu hatırlatıyordu. Yıllar sonra bu evliliği engellemeye çalıştığını, hevesimi ve kararlılığımı görünce pes ettiğini itiraf edecekti. "Ailemizdeki en kişilik sahibi kişi sendin. Hepimiz içten içe saygı duyardık sana." Annemin çekinceleri, evliliği istediği gibi gitmemiş bir kadının hayal kırıklığından kaynaklanıyordu muhtemelen ama bu benim hikâyemdi ve onunkinden çok daha farklı olacaktı.

Kardeşim Cihat sadece on bir yaşında olmasına rağmen, ona dayatılan evin erkeği rolünden ötürü mutsuzdu. Başta, "Neyse ne," diyerek geçiştirmişti konuyu. "Umurumda değil, Nanu. Öyle ya da böyle bitsin şu iş. Bu formalitelerinden birine daha dayanabileceğimi sanmıyorum!" Ama benim evden ayrılacağımı öğrenince gerçek hislerini açığa vurdu.

Nişan arifesinde, "Bu ailenin reisi olarak Nanu'nun burada yaşamaya devam etmesi gerektiğini düşünüyorum. Kocasını ziyaret edebilir ama onunla yaşayamaz," demişti alabildiğine ciddi bir tavırla. Bu tavrı konuklarımızı güldürmüş, içlerinden biri, "Ne

şirin!" bile demişti. O akşam yaşananlar, gecenin ilerleyen saatlerinde Cihat'ın astım krizini tetiklemişti. Kendine gelene dek yanından ayrılmamış, göğsümde ağlamasına izin vermiş, ona hiçbir zaman ayrılmayacağımıza, bana ihtiyaç duyduğu her an yanında olacağıma dair söz vermiştim.

Cihat ailedeki tek erkek değildi aslında. Dayılarım da haberi alır almaz çeyizim ve evlilikle ilgili diğer teferruatlar için devreye girmişlerdi. Ailem evlilik öncesi istenen şeylerin çoğuna tenezzül etmiyordu ama beni bedavaya verecek de değillerdi. Genç talibimi zorlamak istemiyorlardı ama düzgün bir çeyizim olması her genç kız gibi benim de hakkımdı. Annem Muhammed'in ekonomik durumunu düşünmek zorunda olduklarını hatırlattı. "Tabii ki biricik kızımızın iyi bir hayat yaşamasını istiyoruz. Bu yüzden bize ne kadar ciddi olduklarını kanıtlamak zorundalar."

Pazarlık sonuçlanmadan Muhammed'in teyzesi neredeyse her şeyi çözecek bombayı patlattı. "Düğünün en az 8000 dinara mal olmasını bekliyoruz ve şimdiden 10.000 ödemeye hazırız. Ama biraz beklememiz gerek."

"Beklemek mi?" diye sormuştu annem.

"Kardeşi Bilal yeni hapse girdi, anneleri düğün için Kuveyt'e gelebilecek durumda değil. Evini bırakırsa, İsrail el koyabilir. Bu şartlar altında büyük evladının düğün yapması yanlış olur, hoş karşılanmaz," diye açıklamıştı Muhammed'in teyzesi.

Olaya bu açıdan bakıldığında itiraz etmek zordu ama Muhammed'in ailesi de düğün olmadan evlenmenin küçük düşürücü olduğunun farkındaydı. Annem evliliğin ertelenebileceğini söyledi ama son kararı verecek olan bendim. Sonunda 1000 dinar, 2000 dinar değerinde bir altın seti ve yine 2000 dinarlık bir çeyiz setini kabul ettim. Muhammed'in ailesi bunlara ilaveten bize yeni bir ev tutmayı, içini dayayıp döşemeyi önerdi. Müstakbel kayınvalidem, Allah nasip eder de Kuveyt'e gelebilirse, düğünde harcanmak üzere 10.000 dinarlık ortak bir banka hesabı da açmıştı.

Bulutların üstünde olmamam için hiçbir sebep yoktu, Muhammed benimdi, beni seviyordu. Kutlamalardan vazgeçmek topluma mal olmuş bir kahramanla evlenmenin bedeliydi sadece. Kadınlar olarak bizim işimiz fedakârlık değil miydi zaten? Ben de bu bedeli ödemeye hazırdım. Hem güzel bir hayatımız olacaktı, Kahire, Amman, Beyrut, Şam ve Bağdat'a tatile gidecek; kumsallarda, çöllerde birbirinden güzel anılar biriktirecek; çocuklarımızı, büyüklerini görsünler diye Filistin'e bile götürecektik. Sevdiğim adam için yapmak istediğim bir fedakârlık bu," diyerek annemin beni caydırma girişimlerinin önüne geçtim. Annem daha fazla direnmedi ve gerdek gecesinde canım çok yanarsa ona haber vermemi söylemekle yetindi.

Çeyizimdeki yeni kıyafetleri karıştırırken, "İlk seferinde canının acıması normal," diye açıkladı. Ona izlediğim pornolardan seksin nasıl olduğunu öğrendiğimi söylemedim elbette.

"Siyah olanı mı yoksa beyazı mı giyeyim sence?" dedim iki *neglije*yi göstererek.

Yüzü kızardı. "Hangisini daha çok seviyorsan," deyip odadan çıktı.

İmam nikâhımız kıyıldı, şahitlerimiz dayım ve Muhammed'in Kuveyt'teki en yakın arkadaşı Cemil oldu. Muhammed nikâh boyunca yüzünde kocaman bir gülümseyle elimi sımsıkı tuttu.

Yaşadığım hayal kırıklığının üstesinden gelmenin ne kadar güç olduğunu bugün bile hissediyorum. Üstelik o günlerde bunu ne başkalarına ne de kendime itiraf edebilmiştim. Yıllardır düğünümün hayalini kuruyordum; sevgiyle, gıptayla ya da belki şehvetle dolu bakışların yalnızca benim üzerimde olduğu bir akşamın hayalini. Ama hiçbiri olmadı. Sessiz bir kutlama, az sayıda insan, ufak bir pasta ve şirin bir elbise. Her şeye rağmen büyük düğün gününün geleceğine inanmak istiyor ama aslında sadece kendimi kandırıyordum.

Geçmiş günlere dönüp baktığımda Tamara'nın hayaletinin başından beri bizimle olduğunu görebiliyorum. Adını ilk kez

gerdek gecemizde duymuştum. Ailelerimiz bize yeni evimizin kapısına dek eşlik etmişti, yüzlerinden çocuklarının yaşayacağı dönüşümden ötürü mutlulukla karışık bir gerginlik okunuyordu. Muhammed'in teyzesi, aile üyeleri ve bizimkiler ikimize son kez sarılıp bizi tebrik ettiler. Gitmeden önce annem bana bir kez daha sarıldı ve "Binlerce kez kutlu olsun canım. Allah sizi her zaman korusun ve yolunuzu aydınlatsın. Ve ne dediğimi unutma," diye fısıldadı kulağıma.

Özenle döşenmiş yeni dairemizde baş başa kaldığımızda Muhammed'in beni duvara itip porno filmlerdeki gibi bedenimi tutkuyla okşamasını bekledim ama beceriksizce gülümseyerek birbirimize bakmakla yetindik. İçecek bir şeyler hazırlamak isteyip istemediğini sordum. Başını salladı ve gidip çay demledi. Yeni kanepemizde çaylarımızı yudumlamaya başlamıştık ki beni birdenbire kendine çekti.

"Eğer istemiyorsan... bir şey yapmamıza gerek yok," dedi.

Bu cümle beni şaşırmıştı, fazla ağırbaşlı olduğum için hemen kendimi suçladım. Hayatım boyunca da böyle olmuştu, bunu bir kez daha görebiliyorum. Sanki başkalarının duygularından hep ben mesuldüm.

"Ah, hayır, *istiyorum*," dedim. "Bir dakika." Ayağa kalktım ve günler öncesinden kıyafetlerimi astığım gardroba doğru yürüdüm. Özel "gerdek gecesi" çekmecemi açtım ve beyaz *neglije*mi seçtim. Bir dergide erkeklerin hem masum hem de seksi kadınları arzuladığını okumuştum. Makyajımı tazelerken aynadan yansıyan bu dişil güzelliğe baktım hayranlıkla. Artık geceye hazırdım. Ellerimi göğüslerimde ve kalçalarımda yavaşça gezdirdim, kalp atışım iyiden iyiye hızlanmıştı. Muhammed'in karşısına böyle çıkacak olmak, güzel bir eşe sahip olduğu için kendisini şanslı hissedeceği duygusu ve tutkulu dakikaların hayaliyle hınzırca gülümsedim.

Beni gördüğünde utanıp gözlerini kaçırdı. Az evvelki gülüşüm, içimdeki ateş ve tutku, bu mahcup tavır yüzünden anında

gölgelenmişti. Gözlerim dolmuştu, ağlamamak için kendimi zor tuttum ama Muhammed ne hissettiğimi hemen anladı. Bana yaklaştığında şefkatli bir hali vardı.

Bedenime ilk dokunuşu da şehvetli değil, şefkatli olmuştu. Bunu hissedebiliyordum. Gözyaşlarımı sildi, yanağımdan öptü ve bana çok güzel olduğumu söyledi. Ben de onu öptüm ama geçmiş deneyimlerin sıcaklığı yoktu bu temasta. Beni yatak odasına taşıyıp ışıkları söndürdü ve banyoya gitmeden önce beni nazikçe yatağa bıraktı. Kendi hayatımın şaşkın bir tanığıymışım gibi karanlıkta öylece durup geri dönmesini bekledim. Gelip yanıma uzandı, sertleşmiş penisi ve teni, ona daha da sokulmam konusunda beni âdeta uyarıyordu. Muhammed'se bir süre angarya bir işi mecburen üstlenmiş gibi huzursuzca yerini değiştirip durdu. İçimde kıpırdanan her ne varsa o an tuzla buz olmuştu. Geceyi atlatmak için elimden gelenin en iyisini yapmaya karar verdim ama bir şeylerin ters gittiğinin farkındaydım.

Nihayet içime girdi. Hayal kırıklığını geride bırakıp beni sevmesi, beni arzulaması için eski porno kasetlerde gördüğüm gibi inleyip yaşattığı acıdan zevk almaya çalıştım. Onun da iyi hissetmesini, bende yanlış bir şeyler olmamasını diledim. Bir yandan bu gecenin bir an önce bitmesini arzuluyor, bir yandan da sevişmelerimizin bundan sonra da böyle olup olmayacağını düşünüyordum. Bebek sahibi olmanın hayalini kurduğum günleri hatırlarken, vücudumun güzel olup olmadığını sorgulamaya başladım. Ve bu işi doğru yapıp yapamadığımı... Annem canımın yanabileceğini söylerken haklıydı. Ama bunun bir noktada özel ve tatlı bir deneyim olacağını sanmıştım. Dişlerimi gıcırdatıp yumruğumu sıktım. Muhammed arada bana rahatlamamı söylemesi dışında sessizliğini korudu. Beni karnımın üstüne çevirip arkamdan girene dek tam anlamıyla sertleşmemişti bile. Bu pozisyonu da izlediğim pornolarda görmüştüm. Filmdeki kadınlar gibi davranmaya çalıştım. Muhammed soluk soluğaydı, bense

o hızını artırdıkça daha çok acı çekmeye başlamıştım. Sonunda "Tamara!" diye fısıldayıp kendini yatağın diğer ucuna attı.

Birkaç saat sonra uyandığımda onu balkonda, elinde sigarası, çıplak ve ağlamaklı bir halde, acısına kayıtsız aya dalgın dalgın bakarken buldum. Gözyaşlarının, sevişmenin sonunda fısıldadığı isimle ilgisi olduğunu tahmin etmek güç değildi, bu yüzden tek kelime etmeden yatağa döndüm. Başımı yastığa koyup bu ismi bu kez kendi kendime fısıldadım: "Tamara". Harfler bir müddet boğazıma takıldı, yutkundum ama Tamara artık benim içimde de yaşamaya başlamıştı.

Muhammed de ben de çalışıyorduk. O yerel bir restoranı yönetiyordu, bense kadınların kaşlarını alıp manikür yaptığım kuaför salonunda bir yandan da telefonlara bakıyordum. Böyle şeylerde iyiydim, iş güç sahibi olmak bana modern bir kadınmışım hissini veriyordu. Ama evliliğim pek de hayal ettiğim gibi değildi. Muhammed'le güzel pek çok anımız olsa da içlerinden sadece birini çok iyi hatırlıyorum. Birlikte sahile gitmiş, güneşlenmiş, sonrasında arkadaşlarını ziyaret edip evde kendi yaptıkları içkiden içmiştik. Evleri, içinde koyu bir sıvı olan, tadı korkunç onlarca sürahiyle doluydu. Tiksintimin sevimli olduğunu düşünüp içkiye şans vermem konusunda beni yüreklendirdiler. Bir yudum aldım, hiç hoşuma gitmedi ama diğer kadınlar gibi sofistike görünmek için içmeye devam ettim. Kadehin sonuna geldiğimde kendimi seksi ve ateşli hissediyordum, işte bu duyguyu sevmiştim. Muhammed içki konusunda esnek davrandığım için mutlu olduğunu söyledi, modern kadınların sigara içtiğini, alkol tükettiğini hatırlattı. Ama sigara içmek istemiyordum. Yıllar önce bir çizgi romanda sigaranın bizi öldürmek için Batılılar tarafından icat edildiğini okuduğumu tekrarladım. Küçük bir çocukmuşum ve aptalca bir şey söylemişim gibi kıkırdadılar. Evlilik beni *küçültmüştü.*

Hem sahilde hem de arkadaşlarının evinde yemek yiyip dans ettik. Omuzlarım güneşten biraz yanmıştı, Muhammed cildime yanık kremi sürdü. Yorgunduk, nihayet odamıza çekildiğimizde ayakta zor duruyorduk. Doğruca uyumaya gideceğimizi sanıyordum ama Muhammed geceyi kendi gizli zulasından kalanlarla bitirmemiz konusunda ısrar etti. Udunu çıkarıp akorunu yaptıktan sonra bir şeyler tıngırdatmaya başladı. Sıra beni dansa çağıran bir şarkıya geldi ve kalçalarım müziğin ritmine kapılıp notalarla sevişir oldu.

Bir tür esriklikle dolmuştu içim. Önce üstümü, sonra sütyenimi çıkarıp çıplak bir halde dans etmeye başladım, sadece kalçalarımı saran bir örtü kalmıştı üstümde. Muhammed udunu çalmaya devam etti, ben de dansıma. İkimiz de durmak istemiyor gibiydik. Sonunda alkole ve yorgunluğa yenik düşüp yatağa geçtik ve sevişmeye başladık. O akşam sadece kafalarımız güzelken birbirimizi sevebileceğimizi anlamıştım. O güzel gecede bile benden gözlerini kaçırmış ve arkamı dönmemi istemişti. Benimle değil, Tamara'yla sevişmek istiyordu, biliyordum.

O gece yakaladığımız, inkârı mümkün olmayan çekimi başka vesilelerle diri tutmaya çalıştım, evde benimle içmesi ve ud çalması için türlü bahaneler uydurdum ama tüm girişimlerim, hayal kırıklığına uğramış, sarhoş olmuş bir halde uyuyana dek keyifsizce debelenip durmakla sonuçlandı.

Sonraki aylar kavga ve gözyaşı, şiddetle çarpılan kapılar ve bolca kalp kırıklığıyla geçti. Muhammed tıpkı babam gibi, gecenin bir yarısı eve dönüyor, bana arkadaşı Cemil'le kahvede takıldıklarını söylüyordu. Ama o babamın aksine karısını sevmiyordu. Benimle olmak istemiyor, bana dokunmaktan hoşlanmıyordu. Zamanla ben de ondan soğumaya başladım ama bu içimdeki şefkati de tükettikten sonra oldu.

Muhammed evi terk ettiğinde on dokuzuma basmıştım. Ne büyük bir kavga etmiştik ne de ona, o pek değerli Tamara'sıyla

ilgili bir suçlamada ya da imada bulunmuştum. Yine de alıp başını gitmiş, eşyalarını toplamak için bile geri dönmemişti. İşini de bırakmış, resmen yer yarılmış da içine girmişti. Yokluğunun ilk haftasını hastanelerde ve karakollarda onu aramakla geçirdim, Kuveyt'teki en yakın arkadaşı Cemil bile nereye gittiğini bilmiyordu.

Cemil'in yüzünü gördüğüm anı unutamıyorum. İlk defa bir adamda böyle perişan bir ifadeye rastlamıştım. Sanki eşini kaybeden ben değildim, oydu.

"Bence Filistin'e geri döndü. Kesin..." dedi ve bir an tereddüt etti. Gözleri dolmuştu, sonra ağzındaki baklayı çıkardı. "Tamara'yı bulmaya gitmiştir. Evet, Tamara'ya gitmiş olmalı."

Bu adı duymak canımı fazlasıyla yakmıştı. Yine bu uğursuz isim. Ne ait olduğu yüzü, ne hikâyesini bildiğim, ne de sesini işittiğim bu isim...

"Sana Tamara'dan bahseder miydi?" diye sordum. "Yoksa onu tanıyor musun? O kim, Cemil? Ve nerede?"

Cemil gözlerini kaçırdı. "Üzgünüm Nahr. İnşallah bir an evvel boşanırsınız. Sen de yeniden evlenir ve bu belirsizlikle ömrünü tüketmezsin."

Boşanmak mı? Cemil söyleyene dek bu ihtimal aklımın ucundan bile geçmemişti.

Aramızdaki bu konuşmayı aklımda tekrar tekrar döndürdüm ve yaşananları şimdiki hayat deneyimimle irdelediğimde, o zamanlar anlayamadığım gerçeklerin gün gibi açık olduğunu fark ettim. Artık Cemil'in akıttığı gözyaşlarının anlamını, kaşlarını neden çattığını, neden böyle derin bir hayal kırıklığına uğradığını biliyordum. Tamara sadece Muhammed için değil, Cemil için de çok değerliydi.

Ümmü Burak'la yolumuz evliliğimin enkazı altında kaldığım o günlerde kesişti. Eski sınıf arkadaşımızın düğünü vardı, Ümmü

Burak da onun uzaktan akrabasıydı. Gelini yakından tanımıyordum, Sabah çok istediği için ona eşlik edecektim sadece. "Evden kendi iyiliğin için ayrılmak istemiyorsan, benim için yap bari. Bu düğünde olmam gerek. Ama tek başıma gidemem, buna cesaretim yok," demişti.

"Yalancı. Bir sürü tanıdığımız orada olacak."

"Eh, popüler olan sensin ama. Herkes seni dans ederken görmek isteyecektir. Birlikte gidersek benim de forsum olur biraz."

"Amma abarttın Sabah!" dedim ona gülümseyerek. Sabah'sa çoktan teslim olduğumu bilecek kadar iyi tanıyordu beni. Her ne kadar aksini söyleyerek kızdırmaya çalışsam da ben de onu, samimi olduğunu bilecek kadar yakından tanıyordum. Sabah evliliğimin bitmesine gerçekten üzülenlerdendi.

"Harika! O zaman anlaştık. Sabah seni alırım. Hamamda bir güzel yıkanır, öğle yemeği yer, saçlarımızı yaptırırız..."

"Hayır hayır! O kadar uzun boylu değil. Düğüne gelirim ama kuaförde saatlerimi harcayacak değilim. Aile ferdi değilim, yakınları değilim yani."

"Ah Nahr, düğün için değil. Berbat görünüyorsun. Ve artık kokmaya da başladın!"

Vakit öğleyi çoktan geçmişti ama hâlâ geceliğimle duruyordum, yağlı saçlarım birbirine dolanmıştı. Günlerdir banyo yapmadığım doğruydu.

"Peki, tamam ama sen ödeyeceksin!"

Uzun yıllar o düğüne gitmeyi kabul etmeseydim hayatımın nasıl olacağını merak edip durdum. Haftalardır ilk kez evden dışarı adım atacaktım. İşten de sık sık izin aldığımdan kovulmam an meselesiydi.

Sabah ve ben tüm günü düğüne hazırlanıp kendimizi şımartarak geçirdik. Hamamın buharı ve keselenmek iyi geldi, kendimi su sayesinde tazelenmiş, dünyaya yeniden gelmiş gibi hissettim. Masajla ve vücut yağlarıyla gevşedikten sonra bir süre yan yana uzandık, sonra manikür ve pediküre geldi sıra. Saçlarımız da şekilli ve pırıl pırıldı. Öğle yemeğimizi yedikten sonra güzellik

uykusuna yattık, uyandıktan sonra makyajımızı yapıp giyinip kuşandık ve düğün için yola çıktık.

O akşamla ilgili çok az şey var hafızamda ama ne kadar dans edersem, yüreğimdeki ağırlığın o kadar hafiflediği dün gibi aklımda. Çalan şarkılar çoğunlukla pop *Khaliji*[1], Mısır ve Lübnan müzikleriydi. Tabii bazı klasikleri Takht orkestrasıyla ve udla da çaldılar. Levant'tan gelenler olarak sayıca çoktuk, bu yüzden *jafra*[2] bile çaldılar. Sıra *dabke*'ye[3] geldiğindeyse iyice havamızı bulduk. Bir ara gelini de piste sürükledim, bu onun da hoşuna gitti. DJ'in her iki ailenin de birbirlerini methetmeleri ve kız alıp vermenin ne büyük onur olduğunu söylemeleri için müziğe ara verişine dek dans ettim.

Masaya döndüğümde Kuveytli yaşlı bir kadın yanımıza geldi ve kendine bir sandalyeye çekip yanımıza oturdu. Gelinin bir akrabası olduğunu söyleyerek söze başladı ve "Khaliji düğünlerinin ayrı yapılması çok mantıklı. Kocalarının önünde böyle dans ediyor olsaydın, bu kadınlar seni paramparça ederdi. Filistin düğünleri kadın erkek karışık diye biliyorum gerçi, değil mi?" diye sordu.

"Genelde öyle, evet ama aileye de bağlı biraz," diye yanıt verdim. "Kimimiz daha gelenekseldir, kadınla erkeği ayrı tutar. Ama kına gecesi ve tabii *zaffa*[4] dışında genelde eğlenceler karmadır."

"Kocan kadınlı erkekli Filistin düğünlerinde dans etmene izin veriyor yani?"

Hâlâ evli olup olmadığımdan emin olmadığımdan bir an afalladım. "Böyle şeyleri umursamaz o."

---

[1] Khaliji, Basra Körfezi'ndeki Arap ülkelerinin karakteristik özelliği olan ve Arap dünyasında popüler olan bir tür modern çağdaş müziktir -çn.

[2] Şarkıdan şarkıya önemli ölçüde değişiklik gösterse de temel ritmi koruyan popüler bir dabke türü -çn.

[3] Kelimenin tam anlamıyla "ayakları ezmek" anlamına gelir; Filistinliler, Lübnanlılar, Suriyeliler ve Ürdünlüler tarafından icra edilen yerli bir Levanten halk dansıdır. Filistin halayı olarak da bilinmekte, köklerinin Kenan Ülkesi'nin doğurganlık dansından geldiği düşünülmektedir -çn.

[4] İslam öncesi dönemden kalma, düğün gecesinin başladığının habercisi bir Arap geleneği -çn.

Kadın, "Filistinli bir kahraman olduğunu duymuştum," diye devam etti.

Bir şey ima ediyor gibiydi ama üstünde durmadım, başımı sallayıp arkamı döndüm, yabancı bir kadınla bu kadar konuşmak kâfiydi.

"Burnumu sokmuş gibi oldum, kusura bakma," diye devam etti. "Boşboğazlık etmek istemedim, kötü bir niyetim de yoktu. Seni kırdıysam özür dilerim."

"Adın ne demiştin?"

"Ümmü Burak ben. Tanıştığımıza memnun oldum, Yakut."

Görünüşe göre bu kaltak karı beni tanıyordu! Nüfus cüzdanındaki adım bir sır değildi ama bunu bilen bir elin beş parmağını geçmezdi.

Ona dik dik baktım.

"Ah! İşte yine zevzeklik ediyorum. Ne düşünüyorsun, biliyorum evet. Adını nereden bildiğimi merak ediyorsun. Üzgünüm, seni dans ederken izlemek çok güzeldi. Kim olduğunu merak ettim ve geline sordum, bana o söyledi."

Cevap vermedim, onunla nasıl konuşmam gerektiğini kestiremiyordum.

Güldü. "Senden daha yaşlı olduğumun farkındayım ama arkadaş oluruz diye düşündüm. Birkaç kızla birlikte düğünden sonra başka bir eğlenceye geçeceğiz. Gelmek ister misin?"

Yirmi yaşında genç bir kız olarak onu çok yaşlı bulmuştum. Şimdi kırklı yaşlarında olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. "Düğün gece yarısından sonra biter. O saatte kim ayakta olacak ki?"

Tepkisini hiçbir zaman unutmayacağım. Dudaklarını otuz iki dişi birden görünecek şekilde açıp bir kahkaha koyverdi. Tekinsiz, tiz bir kahkahaydı bu. "Ah tatlım benim! Kuveyt'te hayat gece yarısından sonra başlar ama." İrkildiğimi hissetmiş olmalı ki kocaman ağzını kapatıp ciddileşti.

"Fikrini değiştirirsen al, bu benim numaram." Bana bir kart uzattı. Çağrı cihazı olması şaşırtıcıydı, bu cihazları sadece doktorlar ve iş adamları kullanır sanıyordum. Onun önemli biri olduğunu

düşündüğüm için tavrım hemen değişti. Kartı teşekkür ederek aldım ve ona ev telefonumuzu verdim.

"Neden yaşlı bir kadın sana çağrı numarasını veriyor ki? Bu biraz tuhaf değil mi?" diye sordu Sabah, Ümmü Burak'ın ayrılışını izlerken.

Bu düğüne gitmem, sadece evden çıkmama değil, kabuğumu kırmama da vesile olmuştu. Öyle ki göz açıp kapayıncaya kadar biten evlilik maceramdan önceki halime, evlilik namına başımdan hiçbir şey geçmemiş gibi dönmüştüm. Muhammed'le bana armağan edilen evde kalmaya devam etmek istediğimden, ev sahibi ne zaman kirayı sorsa Muhammed'in iş için uzakta olduğunu söyleyip, o dönene ya da para gönderene dek idare etmesini istedim. İkinci ayın sonunda ev sahibinin karısı, kocamın beni terk ettiğini tüm binanın bildiğini, kiramı ödemezsem polis zoruyla beni çıkaracaklarını söylediğindeyse işin rengi değişti.

Bu ikaz sonrası annem ve Muhammed'in teyzesi Naseem'le birlikte evlilik hesabımızdan para çekmeye gittik. Muhammed'in aylar önce tüm parayı çektiğini o gün öğrendim, bana hiçbir şey bırakmamıştı. Naseem de benim gibi sarsılmıştı, çok üzgün olduğunu söyleyip elime birkaç dinar tutuşturdu, bunun onu zorlayacağından adım gibi emindim. Kayınvalidem de Filistin'den telefon açtı. Hüngür hüngür ağlayıp bana elinden geldiğince yardım edeceğine dair yeminler etti. Muhammed'in onun kalbini de kırdığını görebiliyordum, ondan gelecek parayı da kabul edemezdim. Kendine kalan mirasın büyük bölümünü, sırf evinde kalmak için gerekli ödemeleri ve İsrail'in kestiği para cezalarını karşılamak için kullanıyordu. Hayatını tek başına idame ettirmeye çalışan dul bir kadına yük olmaya hakkım yoktu. Yine de bana 1000 dinar gönderdi, Naseem almam için ısrar edince ben de mecburen kabul ettim. Başta anneme söylemek istemedim, duyarsa parayı kiramı ödemem için kullanırdı. Apartmandan atıldım, gerçi o dairede daha fazla kalmak hiç içimden gelmiyordu, annem gibi duyarlı da değildim, hatta ev sahibini aldattığım için mutluydum bile. Banyo musluğunu da gider ayak bilerek kırmıştım.

Cihat'la annem gecenin bir yarısı gelip taşınmama yardım ettiler. Annem kira yerine mobilyaları bırakmamı önerdi. "Hırsızlık haramdır" diye hatırlattı ve borcumu ödemeden buradan çıkmanın doğru olmayacağını savundu. Allah'ın beni er ya da geç cezalandıracağını söylemeyi ihmal etmeyerek tabii. Sanki yirmilerinde kocası tarafından terk edilmiş bir kadın olmak yeterince kötü bir ceza değilmiş gibi. Severek kullandığım mutfak eşyalarımın da bize ait olmadığı ortaya çıktı, Muhammed bunları da ev sahibinden kiralamıştı. Artık eskiden olduğu gibi bulaşıkları elimde yıkayacak ve yarı otomatik çamaşır makinesi kullanacaktım. Ama kırılmış musluğu gördüğünde ev sahibinin yüzünün alacağı hali düşünmek beni gerçekten teselli ediyordu.

Çok geçmeden özel bir okulda kendime yeni bir iş buldum, hayatım evlenmeden önceki haline dönmüştü. Hâlâ ek iş olarak kadınların kaşlarını alıyor, ara sıra düğün ve eğlenceler için makyaj ve manikür yapıyordum. Bu yeni halim bana öyle tanıdık geliyordu ki evliliğimin bir rüya olup olmadığını düşünür oldum. Muhammed de günbegün hafızamdan siliniyordu. Sitti Vasfiye fırsatını bulduğu her an bir adamı, bir sene bile elimde tutmayı başaramadığımı söylemese veya bir süredir görmediğim biriyle karşılaştığımda, neden hamile olmadığım gibi sorular duymasam, yaşananları hafızamdan tamamen silebilirdim. Sabah da bu konuda bana epey yardımcı oluyordu.

"Yapmayın ama... 80'lerdeyiz artık. Bir kadın evlendi diye hemen çocuk sahibi olacak değil ya," diye araya giriyor ya da "Nahr modern bir kadın. Henüz çocuk istemiyor," diye benim yerime bu tür soruları geçiştiriyordu.

Sabah, özellikle yabancılara karşı beni korur kollardı. Ümmü Burak'tan onun da rahatsız olduğunu görmek beni bu yüzden rahatlatmıştı. Ümmü Burak evden ayrılmadan önce birkaç kez aramış, hiçbirine yanıt alamayınca da telesekretere mesaj bırakmıştı. Onun (ilgi çekici olsa da) otoriter bir kişiliği olduğunu anlamıştım, Sabah da bunun farkındaydı.

Sabah, "İyi ki artık o numaraya yanıt vermen gerekmeyecek," dedi. "Böyle şeyleri tekrar etmekten hoşlanmam biliyorsun ama kocası ona çocuk veremiyor diye evine kuma getirmiş. Gelen kız yaşı gereği ona saygı duyuyormuş ama kocası artık onunla ilgilenmediğinden bizimkini durduracak kimse kalmamış. Başka erkeklerle yattığını bile duydum. Tövbe *Estağfurullah*!"

"Eh yani, ateşini başka nasıl söndürecek ki?" diye takıldım. Bu dedikodular benim de kulağıma çalınmıştı ama Ümmü Burak'ı ilginç kılan biraz da bu sis perdesiydi.

Sabah beni dürttü. "Ne?" diye çıkıştım gülerek. Daha önce sevişmiş bir kadının bilgece tavrını takındım ve "Bir gün sen de bu hazza erişeceksin, merak etme," dedim, seks deneyimim beni hiç hırpalamamış gibi.

Ümmü Burak'ın hayatını çok merak ediyordum. Terk edilmiş bir kadın olmasına rağmen hayatla barışık olması ve yaydığı çekincesiz özgüven ona saygı duymamı sağlamıştı. Ümmü Burak bir şekilde annemlerin telefon numarasını bulmuş ve bana bir mesaj bırakmayı başarmıştı. Bu durum Sabah'ı çileden çıkarsa da onu geri arayacaktım.

"Kötü kocan yüzünden millet çoktan hakkında atıp tutuyor. Üstüne bir de Ümmü Burak gibilerle arkadaşlık yaparsan, vay halimize. Kuveytli bile değil o, Iraklı. Kocası sayesinde Kuveytli gibi takılıyor işte!"

"Dedikodu yapmıyorsan, dedikoduları nasıl duyuyorsun, Sabah? Hem Iraklı olmasının konumuzla ne ilgisi var?"

"Hadi ama, Nahr. Sadece seni korumaya çalışıyorum."

Ama Sabah'a kulak vermeyip onu aradım. Sabah'la kavga ettiğimizde dargınlığımız en fazla birkaç gün sürerdi ama bu kez işler farklı gibiydi. Bu telefon yüzünden dostluğumuz büyük bir darbe alacak, tamiri kolay olmayacaktı. Ümmü Burak hakkında söylenenlerin doğru olup olmadığını bilmiyordum ama içimden bir ses beni anlayacağını fısıldıyordu; terk edilmiş bir kadın olmanın nasıl bir duygu olduğunu bileceğini.

ÜMMÜ BURAK

Şimdi Küp'te, aldığım kararları, Ümmü Burak'la olan arkadaşlığımın hayatımı nasıl etkilediğini düşünüyorum.

"Çok güzel. Büyük sürpriz vallahi ve harika bir zamanlama," dedi Ümmü Burak telefonda. O akşam arkadaşlarıyla bir partiye gidiyordu, onlara katılmamı istedi. Benim de çok istediğimi ama gelemeyeceğimi söyledim, ailem bir düğünün bu kadar geç saatlere dek süreceğine inanmazdı.

"Dert ettiğin şeye bak. Bende kalırsın. Bütün kızlarım öyle yapıyor," diyerek endişelerimi gidermeye çalıştı. O zamanlar, mesela Sabah gibi daha deneyimli ve ihtiyatlı olsaydım ya da en azından bu kadar safça davranmasaydım, kızlarım derken ne kastettiğini anlardım.

Bunun yerine ne giymem gerektiğini sormakla yetindim. "Seksi bir şeyler olsun, yeter," dedi.

"Erkekler de olacak mı peki?"

Kıkırdadı. "Evet, olacak tabii."

Çiftlerin ağırlıkta olacağını düşündüm, bildiğim kadarıyla geç saatlere dek süren partilerde yalnızca çiftler oluyordu.

"Evlilerin arasında olmaktan rahatsız olurum ama," dedim. "Bekâr başkaları da olacak mı bari?"

Yine o kahkahalarından birini koyverdi. Telefonda bile olsak şoke ediciydi; dişleri, kocaman açılmış dolgun dudakları gözümün önünde birden beliriverdi. Tedirgin olduğumu hissetmiş olacak ki, "Endişelenecek bir şey yok, rahat ol. Ben de kocam olmadan gideceğim işte," diyerek beni rahatlatmaya çalıştı.

"Yeni arkadaşlar edinip hayatına devam ettiğin için mutluyum," dedi annem dışarıya çıkacağımı öğrendiğinde. Ama Sitti Vasfiye, "İnsanlar ileri geri konuşacak. Senin gibi genç bir kız böyle fingirdememeli," diye itiraz etti.

"Onu rahat bırak," diye tersledi annem Sitti'yi. "Bütün gün tek yaptığı şey çalışmak. Salonda ayrı ter döküyor, okulda ayrı. Tek arkadaşı Sabah. İzin ver de hayatının tadını çıkarsın kız." Annemin sözleri bugün bile kulaklarımda çınlıyor.

Ümmü Burakların geldiğini korna sesinden anladım. Cihat da futbol oynamak için sokağa çıkacaktı, merdivenleri birlikte indik. Yolcu koltuğunda üstünde geleneksel siyah çarşafıyla Ümmü Burak'ı görünce Cihat, "Artık yaşlı Kuveytli kadınlarla mı geziyorsun yani?" diye takıldı ve ben arabaya binerken gözden kayboldu. Arka koltukta iki kadın daha vardı. Bu beni biraz şaşırtmıştı. Karşılıklı selamlaştık, Ümmü Burak bizi tanıştırdı. İsimleri Susu ve Fifi'ydi. Aksanlarından Susu'nun Lübnanlı, Fifi'ninse Mısırlı olduğunu tahmin ettim. Benim yaşımdaydılar ve kelimenin tam anlamıyla göz alıcıydılar.

Ümmü Burak "Senin için de güzel bir isim bulmalıyız," dedi.

"Nasıl yani?" diye sordum.

Kırmızı ışıkta durduğumuzda bana döndü ve "Kendine Yakut dışında başka bir isim seçmelisin," dedi.

"Elmas," diye kaçırıverdim ağzımdan. Bir başka mücevher. Kendime yeni bir isim seçmeyi ben de düşünüyordum. Bir anlaşmanın eşiğinde miyim diye düşündüm. Belki de bir isyan hareketine katılacaktım. Ev bark, maddi rahatlık ve sosyal statüden ibaret konformist hayat tarzının reddi. Peki hayatı, uçlarda yaşamaya, sınırları zorlamaya hazır mıydım? Ve neden böyle bir şeyi arzuluyordum? Aradığım heyecan mıydı yoksa aidiyet duygusu mu? Belki de ilgi çekme çabasıydı ya da sınırsız cinsellik hevesi. Ya da çok daha sıradan şeyler. Yirmi yaşına bile varmadan dünya

evine girmiş, kocası tarafından bir gün olsun sevilmemiş ve nihayetinde terk edilmiş genç bir kadındım sonuçta. Doğru dürüst bir düğünüm bile olmamıştı. Tüm bunlar şüphesiz başkalarının gözündeki değerimi düşürmüş, insanların beni küçük görmelerine neden olmuştu. Belki de Ümmü Burak gibi bir kadına sığınmamın sebebi, düşüşümün şokunu ve içimdeki acıyı anlayabileceği umuduydu.

Ümmü Burak gülümsedi, kaşlarını kaldırdı. "İşte bu! Elmas... evet. Tam da senin gibi bir mücevhere yakışacak türde bir isim."

Böylece artık üç ismim olmuştu, hatta Nanu'yu da sayarsak dört –kardeşim bana bazen böyle sesleniyordu.

Ümmü Burak'ın evi Rumayiye semtinde, mütevazı ama şık bir evdi. Bize kapıyı ellili yaşlarında Güney Asyalı bir kadın açtı. Deepa evdeki iki hizmetçiden biriydi. Diğeri ise kadının kocası, şoförümüz Ajay'dı. Kuveyt'teki insanlar hizmetçilerine karşı sert ve kaba davranırdı ama Ümmü Burak, ne kadar otoriter görünürse görünsün, onları ailesinden biri sayıyordu. Kendi dillerinde bir şeyler söylediklerini duyunca şaşırdım.

"Hintçe mi konuşuyorsunuz?"

"Hayır, Malayalam," diye tersledi Ümmü Burak, farkı bilmediğim için rahatsız olmuştu.

Deepa yirmi yıl kadar önce Kuveyt'e iş için gelmiş, Ümmü Burak'la evliliğinin ilk günlerinde tanışmıştı. Ümmü Burak'ın yaptığı düşüklerden duyduğu üzüntüye, ardından kocası tarafından terk edilmesine tanık olmuştu. Deepa'nın çocuğu yoktu, hem hissettiği utançtan kurtulmak, hem de çalışıp para kazanmak için Kuveyt'e gelmişti. Kocası başka bir kadını hamile bırakmaya çalıştığındaysa kısır olanın kendisi değil, Ajay olduğu ortaya çıkmıştı. Ajay, Deepa'ya tekrar bir araya gelmeleri için yalvarmış, Deepa da Ümmü Burak'tan Ajay'ı Kuveyt'e getirmesini istemişti. Ümmü Burak başka bir hizmetçiye daha para ödeyemeyeceğinden, adamı ancak kazancına ortak olduğu takdirde buraya çağıracağını söylemiş, Ajay da bunun üzerine ikinci karısını da, kısırlığını da, hissettiği utancı da geride bırakıp Ümmü Burak'la Deepa'nın yanına taşınıp her

şeye sıfırdan başlamıştı. Üçü de hemen hemen aynı yaştaydılar ama Deepa da Ajay da Ümmü Burak'a "Ana" diyordu.

Ümmü Burak, "Bu elbise geceye uygun değil," dedi ve denememem için bana dekoltesi bol birkaç elbise verdi. İçlerinden bedenimi sarıp hatlarımı ortaya çıkaran, küçük kırmızı bir elbise seçtim. Ellerimi vücudumda gezdirip parmaklarımın göğüslerimden belime kayışını, kalçalarımın kemerin altındaki davetkâr dolgunluğunu izledim. Tek kelimeyle büyüleyici olduğumu düşündüm. Bu muhtemelen şimdiye dek giydiğim en pahalı kıyafetti ve okumayı çok sonra sökmüş, karşısına çıkan ilk adama âşık olup evlenmiş, sonra da milletin diline düşmüş bir başarısızlık örneğinden çok daha fazlasıymış gibi görünüyordum. Bu elbiseyle parıldayan bir mücevher, gerçekten bir *elmas* olabilirdim.

"Bunu da al," dedi Ümmü Burak, elbiseme uyumlu, ışıltılı, küçük bir çantayı uzatarak.

Elmas olmak için ağır bir makyaj yaparak kendimden çekici ve sofistike bir kadın yarattım. Kalın kajolu, rimeli ve kırmızı rujuyla aynadan bana bakan bu kadını sevmiştim.

"Red Label mı yoksa Black mi tercih edersin?" diye sordu Susu.

Bu kelimeleri neden İngilizce söylediğini merak ettim ve elbisemle ilgili bir şey söylediğini sandım. "Bilmem ki. Kimse etiketi fark etmez," dedim, aynadaki etiketi görmek için sırtımı dönerek. Herkes güldü, Susu neredeyse elindeki bardağa tükürecekti.

"Komik olan ne?" diye sordum.

"Bu..." dedi Susu elindeki bardağı uzatarak. "Red Label."

Kokuyu hemen tanıdım. "Ama bu alkol! Ben kola içiyorsun sanmıştım."

Hâlâ kıs kıs gülen Fifi, "İç işte. Masum ayaklarını bırak. Filistinlilerin içki içtiğini bal gibi biliyoruz."

Muhammed'i hatırladım. Ve babamı. Hatta annemin babamdan *khamr*[5] ve günah kokusu geldiğini söylediği, hangi aşüftenin

[5] Sarhoşluk anlamına gelen Arapça bir kelime -çn.

koynundan çıkıp geldiyse oraya dönmesini istediği akşamı. Bardağı Susu'dan aldım ve biraz koklayıp yudumladım. Bu, Muhammed'le içtiklerimize benzemiyordu, rengi bile farklıydı. İçimi birden ateş bastı, kusacak gibi oldum, sonra kuru kuru öksürmeye başladım. Gözlerim sulanmış, burnum da akmaya başlamıştı. Diğerleri halime hâlâ gülüyordu.

Hemen banyoya koştum. Özene bezene yaptığım makyajım dağılmış, rimelim akmıştı.

Ümmü Burak banyonun girişinde durup, "Yavru kedilerini yemiş bir kedi gibisin," dedi. Deepa da yanındaydı, halinden memnun, sırıtıyordu. "Dur, hallederim ben şimdi," dedi neredeyse anaç bir tavırla.

"O korkunç şeyi gerçekten içiyor musun?" diye sordum.

"Ben içmiyorum. Ama içen içer, benim için hava hoş."

"Sana nasıl içeceğini gösteririm," diye araya girdi Deepa kırık bir Arapçayla. "Su gibi lıkır lıkır içmeye kalkarsan olmaz, Elmas. Yudum yudum içeceksin."

Deepa nemli bir havlu alıp Ümmü Burak'a verdi. Ümmü Burak havluyla yüzüme hafif hafif dokundu, başım hâlâ çok kötü dönüyordu.

"Sal biraz kendini, güven bana. Hayatının kontrolü artık senin elinde olacak. Biz kadınlar bu lanet olası dünyada iyi yaşamayı sonuna kadar hak ediyoruz," dedi Ümmü Burak uysal, hatta sevgi dolu bir sesle. Bir yandan da makyajımı tazeliyordu. "Allah bizi çocuk doğuralım, erkeklerin peşinde koşturalım, onlara hizmet edelim diye yaratmadı." Yine Muhammed aklıma geldi, bir kez daha terk edilmiş olmanın hüsranını hissettim. Ümmü Burak sözlerine devam etti. "Hepsi kanımızı son damlasına dek emen, sonra da alıp başını giden birer vampir işte, bundan fazlası değil."

"Ana, Ajay beni çağırıyor," diye araya girdi Deepa.

Ümmü Burak elini salladı. "Beklesin biraz. Şu kızı kendine getirelim önce."

Sonraları Ümmü Burak'ın her ay kazancının yarısını almasına rağmen Ajay'a Deepa'nın hatırına katlandığını öğrendim. Hatta Deepa olmasa, adamın tüm kazancına el koyabilirdi. Ajay'ın eli kolu bağlıydı, Hindistan'da rezil rüsva olmuştu, Deepa ile Kuveyt'te kalmaktan başka seçeneği yoktu. Çalışma izni de Ümmü Burak adına düzenlenmişti. Ümmü Burak adamın sahibi gibiydi ve üstüne kuma getiren kocasını cezalandırırcasına Ajay'a Deepa'ya çektirdiklerinin bedelini ödetiyordu. Kocası, boşanmanın utancından kurtardığı için ona minnettar olması gerektiğini söylese de Ümmü Burak boşanmalarını adamın nafakadan kaçma bahanesi olarak kullandığının farkındaydı. *Mo'kahar* denen bu nafaka, boşanmaları engellemek için özellikle yüksek tutulurdu.

Ümmü Burak'la tanışana dek erkek egemen düzeni hiç sorgulamamıştım. Ümmü Burak'sa erkeklerden gerçekten nefret eden tanıdığım ilk kadındı. Düşüncelerini açık yüreklilikle, çekincesizce dile getirir, söylediklerinde ikna edici olurdu.

Deepa bana bir şişe maden suyu getirdi. Yutkunup herkesi kahkahalara boğacak şekilde geğirdim. Ardından bir bardak verdi. Başını Güney Asyalılar gibi sallayıp gülümseyerek, "Viski soda," dedi. "Yudumla, sadece yudumla. Kafaya dikeyim deme sakın."

Bir yudum aldım, berbat bir tadı vardı. Birkaç yudum sonraysa biraz alıştım. Fifi'yle Susu'nun yanına, oturma odasına döndük, çantalarımızı alıp dışarı çıktık.

"Bekle." Ümmü Burak küçük kırmızı çantayı elimden aldı, içine baktıktan sonra tekrar uzattı. "Aferin kızıma. Yanına kimlik almak istemezsin gerçekten."

O an hafızamda dün yaşanmış gibi taze. Yeni bir çantaya cüzdan ve kimlik koymak, yapılacak en doğal şeydi halbuki. Peki bu durumda kişiliğimin bir yanı kimliğimi saklamam gerektiğini biliyor muydu? Aklımın kuytu köşelerinde polis tarafından durdurulabileceğimizi düşünmüş olabilir miydim? Yoksa sarhoşluğun getirdiği bir unutkanlık mıydı sadece?

Bedenim arabanın içinde iyice gevşedi; yüreğimse sıcacık, sevgi dolu hislerle bunca zamandır kilitli olan kapılarını kainata açmış gibiydi. Ümmü Burak ve Deepa'yı şefkat dolu gözlerle izledim. Hatta gerçek isimleri ne olursa olsun, Fifi ve Susu'yu da. Üçümüz, daracık elbiselerimizin üstüne giydiğimiz siyah abayalarla Lincoln Continental'in arka koltuğunda oturuyorduk. Öndeyse elleri direksiyonda, dikiz aynasından arada bizi kesen Ajay ve Ümmü Burak vardı.

Elbisenin belimi sarması, göğüslerimi fırlayacakmış gibi sıkması hoşuma gitmişti. Evet, bu ben değildim, bu Elmas'tı. Çöl kışının sert rüzgârı yüzüme çarpsın da biraz kendime geleyim diye pencereyi açtım.

"Kız, kapat onu çabuk. Kalorifer açık!" Ümmü Burak bağırınca kızlar da kıkırdadı. "Deepa seni iyi sarhoş etmiş," dedi, "Adının Elmas olduğunu unutma. Ayık olmaya çalış. Tamam?"

"Nasıl yani?" diye sordum.

"Ne demek nasıl?"

"Nasıl ayık olacağım?"

Biraz düşündü. "Kafanın içinde toplama çıkarma yap, bir şeyleri say. Çevrende ne görüyorsan onları say mesela. Odaklanmana yardımcı olur."

Dağ evine vardığımızda saat neredeyse 23.00 olmuştu, tam anlamıyla çakırkeyiftim. Büyük, oymalı ahşap girişe doğru ilerlerken Ümmü Burak'ın bana büyük gelen topuklu ayakkabıları yüzünden sendeliyordum. Biz varmadan kapı açıldı. Karşımızdaki holde orta yaşlı, Kuveytli olduğunu tahmin ettiğim bir adam duruyordu. Abartılı jestlerle içeri girmemizi söyledi. Üstünde geleneksel bir *kandura* vardı ama başında *ghutra ve egal*'i[6] yoktu. Geniş misafir odasında oturan bir grup adam bizi görünce alkış tutmaya başladı. "Allah Allah Allah! Hoş geldiniz kızlar. Haydi eğlence başlasın!"

[6] Erkeklerin başına taktığı kareli örtü ve siyah bant -ed.n.

Odada bizden başka kadın yoktu. "Amma beklettiniz be! Ama buna değer. Gelin oturun. Size ne söyleyelim? Ne içmek istersiniz?"

Ayılmak için bir şeyler say, diye hatırlattım kendime.

İşe kaç adam olduğunu sayarak başladım ve sonrasında etrafa göz gezdirdim. *Dört şişe Black Label, altı şişe Red Label, üçü boş, ikisi biraz içilmiş, beşi henüz açılmamış... On paket sigara, üç nargile... Üstünde iki sıra beyaz toz olan bir ayna... Ezilmiş sigara izmaritleriyle dolu on kül tablası, altı kuruyemiş kâsesi, iki oymalı, gümüş buz kovası, üç şişe Pepsi, iki şişe zencefilli gazoz...*

Adamlardan biri, "Hoş geldin güzelim, otursana," diyene dek ayakta dikilen tek kişinin ben olduğumu fark etmedim. Adamlar kendilerini Ebu şu, Ebu bu diye tanıttılar, sonra da çocuklarının fotoğraflarını göstermeye başladılar.

Müziğin sesi yükselince Fifi ve Susu dans etmek için ayağa kalktı, beni de onlara eşlik etmem için kendilerine çektiler. Ellerim havada, kalçalarımı kıvırmaya başladım. Müzik ruhumun derinliklerine nüfuz ederken artan bir tedirginlik hareketlerime eşlik ediyordu.

Say, Nahr, dedim kendi kendime. Duvarda iki resim asılı, biri emirlerden birine, öteki halefine ait. Fotoğrafların altında bir kılıç, üstünde bir şeyler yazıyor. Uzun divanın altında boydan boya serilmiş bir İran halısı, üç asma avize, biri büyük, ikisi küçük, hepsinin ışığı kısılmış. Gözlerimi yumdum ve dans etmeyi sürdürdüm. Üç adam üzerime para yağdırmaya başladı. *Babam evden uzak olduğu gecelerde bu adamlar gibi mi eğleniyordu acaba? Peki şu an tam olarak ne yapıyorlar? İyi de ben ne yapıyorum? Üç gün içinde yirmi birime basacağım. Sadece dans et, Nahr. Dans et, Yakut. Dans et, Elmas. Elmas. Elmas. Benim adım Elmas. Bir. İki. Üç isim. Dört. Nanu. Cihat. Biraz daha viski iç. Yudumla. Yudumla. Hayır, içme. Say.*

Ne kadar süre dans ettiğimi bilmiyorum ama bir ara ortadaki avize kapanmış, ortam iyice loş olmuştu. Fifi adamlardan biriyle

bir köşeye çekilmişti, Susu kanepede iki adam arasında oturuyor, Ümmü Burak köşedeki büyük masada, partideki en yaşlı adamla tavla oynuyordu. Kalanlar da kimin kazanacağını tahmin edip bahse tutuşmakla meşguldü. Oda dumanla kaplanmıştı. Midem bulanıyordu. Dans eden adamlardan biri durumu fark edince bana tuvaleti işaret etti. Tuvaletteki büyük aynada Elmas'la yüz yüze geldim. Yalın ayaktım, cildim terden sırılsıklam olmuştu ve parlıyordu, saçlarım birbirine girmiş, makyajım akmıştı ama yine de idare ederdim. Apar topar klozete eğildiğimde altın musluk, bide, mermer fayans, jakuzi, cam duş... her şey etrafımda dönmeye başladı. Safradan başka bir şey kalmayana dek içtiğim tüm viskiyi ve yediğim kuruyemişleri kustum. Sonra doğruldum. Kapıyı kilitlediğimi sanıyordum ama bana tuvaleti gösteren adam da buradaydı. Çömelip saçlarımı tuttu, bana nemli, ılık bir havluyla soğuk bir bardak su verdi. Sonra kollarımdan tutup beni lavaboya taşıdı ve bir diş fırçası ve diş macunu uzatıp saçlarımı okşadı. Yatıştırmak istercesine, "*Salamtik, alf salamah*,"[7] dedi.

Yüzümü yıkadım ve adamdan beni bir süre yalnız bırakmasını istedim. Dışarı çıkmak için döndü. Kapının kapandığını duyunca işemek için klozete oturdum. Kendimi bidede yıkayıp kurutturken, dehşet içinde onun hâlâ banyoda olduğunu fark ettim. Sırtı dönüktü ama aynadan beni izliyordu. Göz göze geldiğimizde gülümsedi. Kafa karışıklığıma bir de bir korku dalgası eklenmişti, daha da beteri ayakta güç bela durabiliyordum.

"Sana yardım etmeme izin ver," dedi. "Belki temiz hava iyi gelir." Beni plaja açılan ayrı bir kapıdan geçirdi. Okyanusun sesini duyabiliyordum, etraf ayın ve yıldızların ihtişamı dışında bir şey görebilmek için fazla karanlıktı ama. Yanına oturmam için beni aşağı çekti. Şöminenin yanındaki kuma battaniye serildiğini o zaman fark ettim. "Çok güzelsin," dedi göğüslerimi okşayarak ve beni uzanmam için hafifçe itti. "Dans ederken herkes pürdikkat seni izledi. Ne kadar şanslı olduğuma inanamıyorum."

[7] "Her şey geçti" anlamında Arapça bir cümle. -çn.

Yıldızlar gökte ışıl ışıldı, sonsuz bir örtü gibi. Gökyüzünü en son yıllar önce Cihat'la birlikteyken böyle görmüştüm. Babam bizi çölde kamp yapmaya götürmüştü. Bütün ülke kış için çadır kurardı. O günleri nasıl unutttum sahi? Bunu kaç kez yapmıştık acaba? Camdaki gökkuşağı ve "Fatima" şarkısından bile daha anlamlıydı bu anılar. *Hayır. Burası babamın gittiği yerlerden biri olamaz. Hayır, bu mümkün değil.*

Basra Körfezi'nin ciğerlerime dolan havası tuzlu, kuru ve soğuktu, aynı havayı içime girip çıkan adam da soluyordu. Her hamlesinde sırtıma battaniyenin altında kalan keskin bir şey batıp durdu; bir taş, belki de bir deniz kabuğuydu bu. Tekrar tuvalete gitmek istedim. Yıldızlar beni izliyor, bir an evvel kalkmam için beni yüreklendiriyordu ama bunun yerine dişimi sıkıp bekledim, çünkü kızlar böyle yapar, benim gibi kötü kızlar bile. Dişimizi sıkar ve erkekleri memnun etmeye çalışırız çünkü hayatımız tehlikede olabilir... Ta ki ödeşene dek.

Sonunda dayanamayıp battaniyenin kenarına işeyiverdim. İdrarın uyluk kemiklerimin arasındaki sıcaklığını hissedebiliyordum. "Sen verdiğim her kuruşa değersin," dedi. "Bir şey getireyim, ister misin?"

Beni telaşla dürttü. "Hey, iyi misin?" Göğsüme bir ağırlık çökmüştü. Bir kez daha dürttü. Gözlerimi kapadım ve yıldızları düşünmeye başladım.

Gözlerimi açtığımda sert bir zeminin üstünde, karnımın üzerinde yatıyordum. Etraftaki sesleri duydum önce, sonra Fifi'nin mavi ojeli ayak parmaklarını gördüm. Odanın ışığı gözümü alıyordu. Diğer tarafa dönmeye çalıştım ama biri beni durdurdu. Fifi'ydi bu, çömelip gözlerimin içine bakarak "Her şey geçti," dedi. "Sahilde sırtına büyük bir cam parçası saplanmış. Seni tedavi etmesi için doktor çağırdık." Sonra sesini alçalttı. "Hiçbir şey hissetmedin mi gerçekten? Neyse, seni hastaneye götüremedik. Malum bizler..."

Geceyi Ümmü Burak'ın evinde geçirdim. Sırtımın camın kestiği tarafı, kolumu hareket ettirmeye kalktığımda hâlâ acıyordu. Sabah küvette tek elimi kullanarak yıkanmaya çalıştım, Deepa da saçlarımı bandajı ıslatmadan yıkamama yardım etti. Diğer kızlar gitmişti. Evde Deepa haricinde bir tek Ümmü Burak vardı.

"Dün gece epey olay yarattın. Bir dahaki sefere daha dikkatli olman gerek," dedi *kabsa*dan arta kalanları sıyırıp haşlanmış yumurtayla labneyi önüme iterken. Geleneksel bir Kuveyt yemeği olan *kabsa*, içinde bolca kuru üzüm ve fındık, üstündeyse tavuk parçaları bulunan, domates soslu, bir tür safranlı pilavdı, hem öğleyin hem de akşam vakti yenilebilirdi ama anlaşılan Ümmü Burak kahvaltıda bile yiyebiliyordu.

"Hayır, aç değilim."

"Al o zaman iç şunu. Deepa senin için zencefilli taze portakal suyu hazırladı. Ve baş ağrın için de iki Panadol al."

Suyu yudumladım, saçım hâlâ ıslaktı.

Ümmü Burak safranlı pilavdan bir kaşık alıp, "Sonuç beklediğimden de iyi oldu," dedi. "Şunu uzatsana." Üstünde lastik bir bant olan, kalın, mavi bir zarfı işaret etti.

"Karşında hizmetçin yok. Git kendin al," dedim.

"O zarf senin için ama. İstersen bende kalsın tabii, bundan mutluluk duyarım," dedi yemeğinden başını kaldırmaksızın.

Hâlâ işlevselliğini koruyan kolumla hafifçe uzandım ama bu hareket bile canımı acıtmaya yetiyordu.

"Aç," dedi.

Acıdan güç bela hareket ettiğimi görünce, "Pekâlâ," deyip zarfı benden aldı, parmaklarını yaladıktan sonra zarfı açıp içinden bir deste banknot çıkardı. Yağlı parmaklarıyla 2000 dinar saydı ve hepsini zarfa koyup bana uzattı.

"Kendilerini kötü hissettiler ve seninkinin neden olduğu sorun için bize para verdiler,"dedi. Adamlar benim için 500, yeğenlerinin verdiği zarar için de 5000 dinar vermişti. Parayı geri vermek istedim, bu kadını da bir daha asla görmemeliydim. Ama

tam zamanlı çalışarak ayda 300 dinar kazanırken şimdi karşımda 2000 dinar vardı.

"Kalanı peki?" diye sordum.

Lokması neredeyse boğazına dizilecekti.

"Neden 3500 dinarı kendine saklıyorsun yani?" dedim sahte bir özgüvenle.

"Anlaşma böyle de ondan," dedi yine yüzüme bile bakmadan yemeğine devam ederek.

"Anlaşma filan yok," dedim acımı bastırmaya çalışarak ama sert bir şekilde.

Yine ağzını kocaman açarak güldü, iki dişinin arasında kalmış bir parça maydonozla hiç olmadığı kadar bayağı görünüyordu. "Seni severim, bilirsin," dedi ve yağlı elleriyle göğsünü yoklayıp büyük banknotlarla dolu bir bez çanta çıkardı. 1000 dinar sayıp bana uzattı. Kabul etmedim ve ona dik dik baktım. Tebessümü anında yok oldu. 500 dinar daha saydıktan sonra durdu. "Valla bundan fazlası olmaz. Benim de karnım doysun. Hadi, git giyin şimdi. Ajay seni evine kadar götürecek." Parayı aldım ve onu bir daha görmemeyi umarak yanından ayrıldım.

Bir sabah işe giderken giyinmeme yardım etmesi için annemi çağırmak zorunda kalana dek yaşananları, kolumun burkulduğuna dair bir yalanla geçiştirmiştim ama annem bandajı görünce gerçekte neler olduğunu anlatmam için ısrar etti.

"Anne. Önemli değil," diyerek onu savuşturmaya çalıştım ama pes etmedi. "Ümmü Burak'ın evindeki basamaklardan inerken kaydım ve elimdeki bardağın üstüne düştüm. Endişelenmeni istemediğim için de sana söylemedim," diye kıvırverdim.

"Daha dikkatli olmalısın. Boynunu kırmadığın için şükret," dedi içini çekerek. Sitti Vasfiye, "Önüne bakmazsan olacağı bu. Sana hep böyle şeylere dikkat et diyorum, değil mi? Ama beni dinleyen mi var! Hem sakarsın hem de büyüklerine kulak asmıyorsun."

Sırtımdaki yara kapanırken kolum da yavaş yavaş iyileşmeye başladı. 3500 dinarla ne yapacağımı bilmiyordum. Şimdilik tamamı, nikâh yüzüğüm, annemin babam hayattayken gizlice satın aldığı külçe altınları, Cihat'ın 1000 dinarlık üniversite fonu ve Muhammed'in gidişi sonrası akrabalarının verdiği, faturaları ödemek için kullandığım paralarla birlikte kasada duruyordu. Gerçi Cihat'a ayırdığım miktar, üniversitenin kapısından girmesine bile yetmezdi ama bu yeni gelenlerle onu okutabilirdim, Cihat zengin bir doktor olup bize bakabilirdi. En azından hayal ettiğim buydu, paranın kalanını tamamlamak içinse önümde bir buçuk yıl vardı.

Ümmü Burak iki ay boyunca ev telefonuna mesajlar bırakmaya devam etti, hiçbirine geri dönmedim. Sabah hâlâ aptalca tartışmalar yüzünden ona kızgın olduğumu sanıyordu, oysa bir tanesini bile hatırlamıyordum. Onun da telefonlarına çıkmadım, geri de dönmedim. Allah'ın sevdiği kuluymuşum, Ümmü Burak'ın eve geldiği gün, büyükannem yan komşuda kahve içiyordu. Delikten gelenin Ümmü Burak olduğunu görünce evde kimse yokmuş gibi davrandım. Ümmü Burak birkaç kez zili çaldıktan sonra pes edip gitti. Dönüp olay çıkaracağından endişelenmiş olsam da böyle bir şey yaşanmadı.

Bir giyim mağazasında tezgâhtar olarak ikinci bir iş buldum. Rutinim şöyleydi: okulda sekreterlik, akşam tezgâhtarlık ve eve dönüş. Bunu her gün tekrar ediyor, hafta sonları da fırsat buldukça kaş almaya gidiyordum. İyice mekanikleşmiştim, o korkunç partinin hatıralarından kurtulmanın tek yolu buydu, meşgul olmalı, yorgun düşmeli ve hissizleşmeliydim. Bu döngüyü sevmiştim üstelik, hayatıma değer katacak bir şeyler olana dek bir şeyleri düşünmeyi ya da hissetmeyi reddediyordum. Bu, kardeşimi üniversiteye göndermeme vesile olacak bir tasarruf hesabı da olabilirdi, bana saygı ve statü kazandıracak iyi bir iş de. Ruhumun sessiz, saklı köşelerinde diploma sahibi olmayı, insanlara şiirler okumayı düşünecek kadar ileri gittiğim zamanlar da oldu.

Yorucu gayretkeşliğimse annemi paniğe sürükledi. "Şu haline bak. Ben iyiyim filan deme sakın. Bir deri bir kemik kaldın!"

Bir gün beni okulda yakalayana dek Ümmü Burak'tan hiç haber almadım, mağazaya gitmeden evvel konuşmakta ısrar etti. Onu daha fazla reddemedim ve Salmiya'daki Juice King'e gidip arabaya iki büyük bardakta, taze sıkılmış meyve suyu sipariş ettik.

"Sana parti hakkında daha çok şey söylemeliydim. Bunun için üzgünüm. Ama sadece niyetim yardım etmekti," dedi.

"Senden yardım istemedim ki. Ne diye iş yerime gelip beni rahatsız ediyorsun?"

"Çünkü sana bir teklifte bulunmak istiyorum."

"Senden hiçbir şey istemiyorum."

İç çekti. "Bak, dinle. Ben kötü biri değilim. Bizim gibi kadınlar..."

"Ben senin gibi değilim."

Cevap vermeden bir süre bekledi. "Evliliğin sadece kâğıt üzerindeyse, hayatının en güzel döneminde kocan tarafından terk edilip küçük düşürüldüysen, yüzüne tüküren bu kapitalist düzende ailene de kendine de iyi bakamıyorsan, istediğin arabaya binemiyorsan, kusura bakma ama benden bir farkın yok."

Başımı çevirdim, onunla göz göze gelene dek bakışlarını benden ayırmadığını hissettim. Ne söyleyeceğimi bilmiyordum. Evdeki kasayı düşündüm, sahilde üstüme çıkan yabancıyı, sırtımı mahveden camı... O geceden beri midem düğüm düğümdü, içtiğim meyve suyu kokteylini istifra etmek geliyordu içimden. Haklı olabilir miydi peki? Kaderim bu muydu yani?

"Benden ne istiyorsun?" diye çıkıştım tüm hırçınlığımla ama içten içe yenildiğimi biliyordum.

"Arkadaş olmamızı. Birbirimize yardım edebiliriz, zamanla her şeyi çok daha başka göreceğine inanıyorum. Kardeşin ülkenin en iyi öğrencilerden biri değil mi?"

Aniden buz kestim, öfkem iyice kabarmıştı. "Bana bak, bir daha ailemden söz edersen gözlerini oyarım senin. Anladın mı?"

Hiçbir şey söylememişim gibi devam etti. "Kardeşin iyi bir eğitim almayı hak ediyor, bunu çok istiyor. Onu üniversiteye gönderemeyeceğinizi biliyorum. Size ben yardım edebilirim."

Cihat'ın doktor olmayı istediği doğruydu, ben de bu hayali gerçekleştirmesine yardım eden kişi olmayı her şeyden çok istiyordum, ailemin kurtarıcısı ve kurucusu olmayı. Ama teklifinin içeriği midemi bulandırmıştı. "İşe geri dönmem gerekiyor," dedim kararlı ve cesur bir tavır takınmaya çalışarak.

Garson arabamızın önünden geçip Ümmü Burak'ın boş bardağını aldı. Benimkini de almasını söyledim. "Beğenmediniz sanırım?" dedi bardaktan tek bir yudum bile almadığımı görünce.

Bahşiş vermek için uzanırken, "Kendini iyi hissetmiyor," diye benim yerime yanıtladı Ümmü Burak. Çocuk gittikten sonra, "Sana bir saatte bir aylık maaş kazanma şansı veriyorum, anlasana," dedi.

"Peki ya hayır dersem?"

Koltuğunda kıpırdandı, vücudunu esnetip torpido gözünü açmak için eğildi. Torpido çer çöple ve kâğıtlarla doluydu, mavi bir zarfı işaret ederek, "Aç şunu," dedi emreder gibi.

"Paranı istemiyorum."

"Para değil. Aç dedim."

Dediğini yaptım, zarfın içinde fotoğraflar vardı. Benim fotoğraflarım. Üstümde o daracık, kırmızı elbise, elimde bir kadeh, bana yiyecek gibi bakan adamların arasında dans ediyordum, onlar da üstüme para saçıyorlardı. "Bu fotoğrafları sen mi çektin? Bunu sen mi planladın?"

Öğürerek arabanın kapısını açtım. "Bunlar ortaya çıkarsa, kimsenin yüzüne bakamam. Fuhuştan hapse atılırım. *Fuhuştan* diyorum, duyuyor musun?"

"O zaman tekrar düşün," dedi zalim bir tavırla ve arabayı çalıştırdı.

İki ay sonra o, Susu ve Fifi ile başka bir partiye gittim. Yine eşlerini muhtemelen tek başına bırakmış evli erkeklerle birlikteydik.

Ümmü Burak'ın adamlardan sarhoş olduklarında fotoğraf göstermelerini istemesinin nedenini de o gece öğrendim. Elbette çocuklarını merak ettiği için değildi. Niyeti bu fotoğraflar sayesinde banka şifrelerini öğrenmekti. "Böyle adamların birden çok hesabı vardır, şifrelerini akıllarında tutamayacak kadar da aptaldırlar ve cüzdanlarında şifrelerinin yazılı olduğu kâğıt parçaları taşırlar," diye açıklayıp şifrelerle birlikte banka kartlarını nasıl çalacağımı öğretti. Şüphe uyandırmadan mümkün olduğunca çok para çekmeyi deniyorduk ama bu paralar kalantorlar için cep harçlığından farksızdı.

Ümmü Burak'ın Havalli'de kızları için tuttuğu bir daire vardı, bizden ara sıra bu eve gitmemizi isterdi. Dediğini yapar, daireyi temizleyip yiyecek iç çamaşırı stoklardık. Bazen yalnız kalmak için uğradığımız da olurdu. Fifi hâlâ okuduğu için onu evde kitapların arasında ders çalışırken bulurdum. Beni görünce telaşlanır, eşyalarını toplamaya başlardı. Tuhaftır, onun da Susu'nun da gerçek adlarını hiçbir zaman öğrenmedim.

Evle ilgilenmeye bu süre zarfında devam ettim ve daireye birkaç saatliğine de olsa mutlaka uğradım. Bunu ailemden saklamak kolaydı, dışarıda olmak için bahanem çoktu: kadınların kaşlarını almak, alışveriş merkezine gitmek, arkadaşlarımla buluşmak ya da işte evin eksikleri için çarşı pazar dolaşmak.

Bir gün Susu'yla evde karşılaştık. Rahatlamam için bana bir hap verdi, bu benim için bir ilkti. Sohbet koyulaşmıştı, bana bir ara yaşım hakkında yalan söylememi tavsiye etti. "Onlara on altı yaşında olduğunu söyle. İşlerini daha çabuk bitirirler. Ne kadar genç olduğunu düşünürlerse, üstünden o kadar çabuk kalkarlar," dedi.

Tavsiyesine uyduğumda doğru söylediğini görmüş oldum. Hepi topu 173 saniye sürmüştü (saymıştım), karşılığında 400 dinar kazanmıştım (iki kez saymıştım) ve adam sonrasında hemen tüymüştü. Birkaç hafta sonra aynı adam pahalı, altın bir kolyeyle dönmüş, aynı tutarı bu kez yarım saatten de az bir süre

için ödemişti. Başkaları da vardı, her biri benden küçük bir parça koparıp hiçbir zaman geri vermedi. Hepsini hatırlıyorum.

Ebu Nasır içlerinde en acıklı olanıydı. Evliydi, beş çocuğu vardı. Zengin bir aileden geliyordu. Genelde dindar olarak bilinen, çevresi tarafından takdirle anılan, insanların güvenini kazanmış bir adam. Çeşitli yerlerde erkeklik, halifeler ve ahlak normlarının kadınları sosyal ve hukuki zorunluluklarla baskı altına aldığı güzel zamanlara dair konuşmalar düzenliyordu. Başta itici olduğunu düşünmüştüm ama zamanla bu duygu bir tür merhamete evrilmişti. Küp'te geçirdiğim bu günlerdeyse, ona minnettar olduğumu hissediyorum. Ebu Nasır bana Kuveytlilerin dindarlığının altında neler sakladıklarını göstermişti. Sayesinde türlü ahlaki dayatmayı yasalaştırıp diğerlerinden daha erdemli gibi davrananların gerçek yüzlerini görebilmiştim.

Ebu Nasır'ın gözlerindeki dinginlikte nelerin saklı olduğuna vâkıf çok kişi yoktur. Kim bilir, belki de bu konuda ben tektim. Şeytanın iradesini zayıflattığına inanıyor, detayları keyfince yorumlayarak Allah'ın kanunlarını çiğnemeyi meşru kılmanın bir yolunu illaki buluyordu. Bana dokunmasının teknik olarak günah olmadığını söylerdi mesela. Âdet olduğumu öğrendiğinde mutlaka uğrar, benden kanlı pedimle kirli külodumu isterdi. Aynı pedi tüm gün değiştirmeden kullanırsam daha fazla ödemeyi bile teklif etmişti. İki gün hiç değiştirmezsem daha da çok. Ne kadar pisse o kadar iyiydi. Pedimi değerli bir hediye gibi elinde tutar, yavaşça yüzüne yaklaştırıp kokusunu içine çekerek mastürbasyon yapardı. Onunla aynı odada oturmamı şart koşar, onu duyduğumdan emin olmak ister ama ona bakmamı yasaklardı. (Bu sayede kıyamet günü cezalandırılmayacağına inanıyordu.) Bir köpek gibi inlediğini duyar, kendimden tiksinirdim. İşini bitirdiğinde ağlamaya başlar, kana bulanmış yüzü bu sefer gözyaşlarıyla ıslanırdı. Sonunda sıra bana lanet okumaya gelirdi. "Seni baştan çıkarıcı, şeytan! Beni ayarttığın için Allah cezanı versin!" Ve Allah'a yalvarmaya başlardı. "Allah'ım, şeytanı ve şeytanın hizmetkârlarını

benden uzak tut. N'olur yardım et bana." Yere parayı atıp ruhunu bu günahtan arındırmak için muhtemelen camiye koşardı. Tabii yirmi sekiz gün içinde, kan akışının en şiddetli olduğu gün geri dönmek kaydıyla.

Bir defasında Ebu Nasır eli boş dönmek zorunda kaldığı için beni bir piçe hamile kalmakla ve orospulukla suçlayıp çekip gitmişti. Üç gün sonra dönüp bu iftiradan pişmanlık duyduğunu, bir kadının onurunu yok yere ayaklar altına almaması gerektiğini söyleyip özür üstüne özür dilemişti. Aslında tek yaptığı *teknik olarak* kendini temize çıkarmaktı, ne de olsa ben *onurlu* bir kadın değildim. O günkü zamanlaması kusursuzdu, yeni âdet olmuştum. Banyoya gitmiş, parmak uçlarımda sallanan kirli pedle geri dönmüştüm. Bu sefer ekstra ödeme yapacaktı, hiç değilse bu konuda cömertti.

Ebu Moathe ise istekleri şiddetle şefkat arasında değişen bir banka müdürüydü. Ona karşı koymamı, bana tecavüz ediyormuş gibi davranmamı isterdi. Rol yapmama gerek yoktu tabii, bu işi isteyerek değil, para karşılığı yaptığım için çığlık atarken ağzımı kapattığında zaten tecavüze uğramış gibi hissediyordum.

Ebu Moathe'in babası, Kuveyt'te petrol çıkmadan önce yüksek rütbeli bir general olduğundan, Kuveyt vatandaşlığı verilen nadir Filistinlilerden biriydi. Böyle ailelere *Mitkawteen* denirdi ve çoğunluğu Filistinli olmakla gurur duyan entelektüeller ve tüccarlardan oluşurdu. Ebu Moathe ise Filistinli kökenlerini saklar, bunu inkâr etmek için türlü kılıflar bulurdu. Öyle ki bir seferinde sırf ailesinin Filistin'de hangi köyde yaşadığını sorduğum için beni bayıltacak kadar sert bir tokatla cezalandırmıştı. Yüzümün sol yanı anında şişmiş, sonrasında elmacık kemiğimin kırıldığı ortaya çıkmıştı.

Ümmü Burak da Ebu Moathe'den hiç hoşlanmaz, arama mesafe koymam için beni sık sık uyarırdı. Halimi görünce bir hayli öfkelendi ve "Yanlış anlama. Para paradır ama böyle de olmaz, bu adam zırdeli," deyip çalıştığı bankada Ebu Moathe'yi ziyarete

gitti. Ümmü Burak'ın zamanlaması mükemmeldi. Aynı saatlerde Ebu Moathe'nin babası, arkadaşlarıyla birlikte ikinci torununun doğumunu kutlamak için ofisteydi. Ümmü Burak bir kredi başvurusu yapıyormuş gibi davransa da varlığıyla gerçek bir skandal yaratabileceğine, Ebu Moathe'nin saygınlığını alaşağı edebileceğine dair güçlü bir mesaj vermişti. Ümmü Burak daha sonra bu anları, "Beni görünce hayalet görmüşe döndü," diye anlattı.

Annemin şiş, morarmış yüzümü görmesinden çekindiğim için ertesi sabah evden kimse uyanmadan gizlice çıkıp erkenden işe gittim. Okula vardığımda, şişe dibi gibi gözlükleri takan, zamanını Kuran'ı ve Sufi şiirlerini okuyarak geçiren, takma dişli, yaşlı ve kibar Filistinli güvenlik görevlimiz Ebu Zhak'la karşılaştım. Beni görünce telaşlanıp hemen yanıma geldi ama yüzümün neden böyle olduğuna dair tek bir söz etmedi. Muhtemelen bir yerden düştüğümü zanneti ya da en azından öyleymiş gibi davrandı. Bana acıdığını hissetmiştim ve bu beni daha da mahcup etmişti.

"Allah sana uzun ömür versin, emmi," dedim. "İyiyim. Merdivenlerden düştüm de."

Ebu Moathe sonraki görüşmemizde gözyaşları içinde yine benden özür diledi. Bunu hep yapıyor, beni sevdiğini söylüyordu. Gerçekten sevdiği ilk kadın bendim güya, Filistinli olduğum için onu Kuveytli eşinden daha iyi anlıyordum. Ayaklarımı öpüp gözyaşı döker ve beni yine kendine bağlardı. Böyle zamanlarda onu sevdiğimi, bu sevginin, tiksinti ve nefret arasında bir yerlerde olduğunu düşünürdüm. Beni tekrar incitmesiyse uzun sürmezdi. Gelgelelim, Ümmü Burak'ın banka ziyareti sonrası her şey değişti. Yaşadığı pişmanlık sonucu bir plan yapmıştı. Bir koluna beni, öteki koluna karısını takıp dolaşmayı her şeyden çok istiyordu ve bana evlenme teklif etti.

Geriye dönüp baktığımda bunun akıllıca olmadığını görüyorum ama ortada henüz evlilik mevzusu bile yokken, Ebu Moathe'nin ikinci eşi olmayı arzuladığım, bununla ilgili düşler kurduğum bir gerçek. Biri tarafından fark edilmek, sevilmek istemiştim

belli ki, mahkûm olduğum kadere kafa tutmak, bu bedenden kurtulmak istemiştim. Ebu Moathe'yle evlenme ihtimali benim gibi bir kadın için can simidinden farksızdı sonuçta.

"Ama ben zaten evliyim," diye hatırlattım ona.

"Hallederiz, o işi bana bırak," dedi. Ona göründüğümden daha masum olduğumu kanıtlamak istercesine Ümmü Burak'ın beni bu işte çalışmaya zorladığını, bana fotoğraflarla şantaj yaptığını söyledim. Ebu Moathe bunun üzerine her şeyi geride bırakıp sonsuza dek benimle ilgileneceğine dair yeminler etti. Ben de onu sevdiğimi söyleyip, Nahr'ı kendime saklasam da gerçek adımın Yakut olduğunu itiraf ettim.

Ebu Moathe, Ümmü Burak'ı kendi silahıyla vuracaktı. İşle ilgili bazı konuları bahane ederek kocasını ziyarete gitti ve Ümmü Burak'a kocasını tanıdığı, hayatını altüst etmenin onun için çocuk oyuncağı olacağı mesajını yolladı. Ve tam da planladığı gibi bir sonraki ziyaretinde Ümmü Burak da evde bizimleydi. Ebu Moathe tombul parmağıyla Ümmü Burak'ı omzundan ittirirken zafer elde etmiş gibi sırıttı.

"Yakut artık senin için çalışmıyor," dedi ve fotoğrafları ona vermesini söyledi.

Ümmü Burak bana alaycı bir bakış attı. "Ona adını mı söyledin, seni aptal! Ve fotoğrafları gerçekten onun almasını mı istiyorsun?" diye sordu hayretle. Senin gibileri çok gördüm dercesine tekrar Ebu Moathe'ye baktı ve o korkunç kahkahalarından birini attı. Bunun Ebu Moathe'yi sinirlendireceğini düşünmüştüm ama daha ziyade aklını karıştırdığını görebiliyordum. Bu bana önemli bir hayat dersi de vermişti: Tahmin edilebilir davranışlar sergilemezsen, insanlar senden uzaklaşır. En azından üstünlüğü ele geçirmene yetecek kadar uzun bir süre.

Ümmü Burak'ın o gün yaptığı tam olarak buydu. Beni bir daha aramayacağını söyledi. Fotoğrafları vermesi için ısrar ettiğimde başını sallayıp, "Seni aptal. Gerçekten çok aptalsın, hem de çok," diye tekrarladı ve Ebu Moathe para ödediği takdirde her

şeyi bize vermeyi kabul etti. Böylece Ebu Moathe'nin zaferine olanak tanımış oldu ama aptalca koşullarına da boyun eğdirdi. Her şeyin bir fiyatı ve yozlaşmışlar içinde bile haysiyet namına uyulacak kurallar vardı neticede. Ebu Moathe de kesenin ağzını açtı ve Ümmü Burak'a cömert bir karşılıkta bulundu.

Ebu Moathe'nin metresi olmuştum artık. Ümmü Burak'la uğraşmak zorunda değildim; günlerim daha öngörülebilirdi ama şimdi de bir adamın bana uyguladığı şiddete katlanmam gerekiyordu. Neyse ki yüzüm ve boynum gibi kolayca görünecek yerlere vurmamayı kabul etmişti.

Ebu Moathe'in beni çağırdığında gideceğim dairesi de Salmiya'daydı. Ben kendi halinde bir ev hanımı ya da yemek hazırlama, temizlik gibi işlerle meşgul hizmetçi rolünü oynardım, o evde kimse yokken gizlice içeri girip bana tecavüz eden adam olurdu. Önce beni döverek zapt edebilmesi için onu kışkırtmam, sonra da ona boyun eğip daha fazlası için yalvarmam gerekirdi. Bu tiyatro haftada bir-iki kez sahneleniyordu. Bu sayede faturaları ödeyebiliyor, Cihat'ın üniversite eğitimi için kenara para koyabiliyordum. Ebu Moathe bana borsaya yatırım yapmayı bile öğretti. Biraz parayla bir süre denedim de ama güç bela kazandığım parayı çarçur etmeye niyetim yoktu. Yine de aileme ekstra gelirimi açıklamak için iyi bir bahane olmuştu bu.

Ebu Moathe bana mücevherler, giysiler, ayakkabılar, çantalar hediye ediyordu ama hepsini gizli dairede bırakmak zorundaydım. Değişen talihimiz annemi çoktan şaşkına çevirmişti, daha fazla şüphelenmesine izin vermemeliydim. Kenara koyduğum paralardan da haberi yoktu. Eve giren paraları meşrulaştırdığı, evden çıkmamı kolaylaştırdığı için önceki işlerime devam ediyordum. İlk defa kirayı vaktinde ödemiştik, annem dikiş nakıştan kazandığı paraları kendi ihtiyaçları için harcayabiliyor, "Allah seni korusun kızım. Sen benim için dünyadaki her şeyden daha değerlisin," diyordu. Gerçekte yaşadıklarıma asla inanmazdı ama hikâyelerime çabucak kanmıştı.

Bir keresinde Ebu Moathe'ye bana evlenme teklif ettiği günü hatırlatarak takıldım. "Bunu yaparsam karım muhtemelen uykumda taşaklarımı keser," dedi. O günden sonra evlilikten hiç söz etmedim, o da beni aramayı bıraktı, dairenin kilidini değiştirdi. Anlaşılan anahtar artık başka bir kadındaydı.

Bilal'e yıllar sonra söylediğim buydu ama yaşananlar bununla sınırlı değildi. Ebu Moathe beni aramayı bırakmamıştı. Onu benimle evlenmeye zorlar diye hamile kalmıştım. Bunun boşanmamı kolaylaştıracağını da düşünüyordum. Ebu Moathe beni Mısır'a götürdü, ilk uçak yolculuğumdu bu. Kahire'de bir kliniğe gittik. İki yaşlı kadın pis bir odadaki sedyeye çıkmama yardım etti, bir hemşire koluma serum taktı, sonrasını ise hatırlamıyorum. Uyandığımda bacaklarımın arasında kalın, kanlı pedler vardı. Aynı yaşlı kadınlar beni pis odadan çıkarıp başka bir odaya taşıdı. İki hafta boyunca fazlaca kan kaybettim, ateşim çıktı, korkunç ağrılara katlanmak zorunda kaldım. Doktora gitmekten korkuyordum, beni hapse atabilirlerdi. Son çare olarak Ümmü Burak'a sığındım, o her şeyle tek başına ilgilendi.

Beni evine getirdi, hastaneye gitmezsem kan kaybından ölebileceğimi söyleyen bir doktor çağırdı. İntravenöz antibiyotiklerin işe yarayıp yaramayacağını görmek için bir gün bekleyebilirdik ama Ümmü Burak'ın doktordan sonra çağırdığı şifacı kadın beni sağlığıma kavuşturdu. Tabii bu arada annemi oyalamayı da ihmal etmedi. Ona telefon kulübesi olmayan çölde kamp yaptığımızı söyledi. Aklımı ve takatimi toplamam bir haftamı aldı. Doktor vajinamın berbat olduğunu, çok zedelendiğini, artık çocuk doğurmamın mümkün olmadığını söyledi.

Ebu Moathe'ın beni bir başıma bırakması, kaderimle bir kez daha yüzleşmeme vesile olmuştu. Onu aramayı denedim ama hiçbirine yanıt vermedi. Onu taciz etmeye devam edersem ikimizi de yok edeceğini söylemek için Ümmü Burak'ı aradı. Bacaklarımı yaralı rahmime doğru çekip derin bir yalnızlık duygusuyla öylece kaldım. Kendimi çaresiz, çirkin ve değersiz hissediyordum.

Kirlenmiştim ve ne kadar yıkarsam yıkayayım bu kirden kurtulamayacaktım. Ölmek istiyordum. Ümmü Burak beni yatakta bu halde yakaladı, Deepa da elinde bir kupayla yanındaydı.

"Beni dinle!" dedi talepkâr bir ses tonuyla. "Önce şu bitki çayını iç. Sonra yuvarlandığın bu çukurdan çıkmak için harekete geç." Deepa, Ümmü Burak doğrulmama yardım ederken arkama bir yastık koydu ve elindeki kupayı bana uzattı. Kupadan yavaşça bir yudum aldım. Adaçayı ve tarçın kokusu burnuma dolarken, ılık sıvının boğazımdan yarılmış karnıma aktığını hissettim ve Ümmü Burak'a boş gözlerle baktım.

"Şimdi beni dinle," diye söze girdi. "Ebu Moathe pislik herifin teki. Her erkek pisliktir. Bunu ne kadar erken kabul edersen hayatın da o kadar kolay olur. Ben bunu bildiğini sanıyordum. Ne düşünüyordun gerçekten? Seninle evleneceğini, seni saygıdeğer bir kadın yapacağını mı? Güç onların elinde ve onları alt etmek sandığın kadar kolay değil. Öğrenmen gereken de bu."

Öne eğildim ve başımı Ümmü Burak'ın omzuna yasladım. Beni önce kollarıyla sardı, sonra geri çekilerek, "Bir gün daha kendine acı, tamam ama yarın sabah yataktan kalk, kafanı boşalt ve nasıl yaşayacağının kararını ver. Anlaştık mı? Bunu yalnızca sen yapabilirsin. Bir karar bir diğerini izler, sonra bir bakmışsın yeniden ayaklarının üstündesin. Seni bu acınası durumda olmaya zorlayan hiçbir şey yok. Gençsin, güzelsin, zindesin. Bir evin, ailen, bir sürü arkadaşın var. Bunlara odaklanmaya bak."

Deepa odadan çıkmadan önce çaydan biraz daha içmem için beni nazikçe dürttü. Ayrıldıklarında, şimdi Küp'te de olduğu gibi, gece boyu uzandığım yerden tavana baktım ve anıların, hayal gücünün bana oynadığı oyunları izledim.

Güneş doğmadan evvel, sabah ezanıyla yataktan kalktım. Kahve yapmak için mutfağa yürürken yaralı, boş rahmimin bir kaya parçası gibi olduğunu hissettim. Sürpriz bir şekilde Deepa da ayaktaydı ve kahve yapıyordu. İki fincan doldurup birini bana uzattı. Kahveleri sessizce yudumladık, o an kelimelere yer yok

gibiydi. Namaz kılmak için abdestimi aldım, Ümmü Burak'ın bana bıraktığı namaz elbisesini giyip namazımı kılmaya başladım. İbadet etmek güzeldi. Abdestle yetinmeyip banyo yapmaya, vücudumun her bir zerresini iyice yıkamaya karar verdim. Sonra saçlarımı kurutup şekil verdim ve hafif bir makyaj yaptım. Ümmü Burak öğlene doğru uyandı. Deepa'yla yemek yerlerken onlara katıldım.

"İyi görünüyorsun," dedi yumurtasından koca bir ısırık alıp ekmekten bir parça koparırken. "Neye karar verdin şimdi?" Konuşurken ağzından çiğnenmiş yumurta parçaları çıkıyordu.

"Normal olmak istiyorum," dedim.

"Sen her zaman normaldin, tatlım," dedi. "Normal başkalarının yaptıkları değildir. Kendi ellerinle sen kendi normalini yaratacaksın."

Ne demek istediğini anladım. Ümmü Burak her zaman toplum normlarına karşı çıkıyor, her yerde ikiyüzlülüğün olduğunu vurguluyor ve erkeklerden nefret ediyordu.

"Artık bunu yapmak istemiyorum. Sadece alışveriş merkezi ve okuldaki işime devam ederek aileme destek olmalıyım," dedim. Ümmü Burak'la göz göze geldik. Gözlerini kaçıran ben olmayayım diye gözümü ondan bir saniye bile ayırmadım. Pes eden o oldu ve "Peki, öyle olsun, tatlım. Bana ihtiyacın olursa ben buradayım," dedi.

Tekrar göz göze geldik. "Benimle ilgilendiğin için teşekkür ederim. Doktor masrafını sana ödeyeceğim," dedim.

"Rica ederim. Masraflar için de endişelenme. Hallettim ben, borcun filan yok."

Böylelikle aramızdaki gelgitli ilişki de pekişmiş oldu. Bana şantaj yapan, fahişeliğe zorlayan bu kadına karşı içimde bir merhamet duygusu uyanmıştı. Başkalarıyla paylaşması güç sırları birbirimize anlatarak kurduğumuz bağ, aynı zamanda ondan uzaklaşmama, onu bir daha görmek istemememe de yol açıyordu. Durumu daha da karmaşık yapansa Ümmü Burak'ın bana olan

sevgisine rağmen, beni kullanmaya ve sömürmeye kalkmasıydı. Bunu tam olarak izah etmem mümkün değil ama böyle olduğunu biliyorum.

Böylece Muhammed beni terk ettiğinde de olduğu gibi, geçmiş hiç yaşanmamış gibi hayatıma kaldığım yerden devam ettim. Bir süre sonra her şey eski ritmine kavuştu. Okuldaki sekreterlik işime döndüm, alışveriş merkezinde sık sık gece vardiyasında çalıştım, kaşlarını aldırmak isteyen müşterilerle elimden geldiğince ilgilendim.

Cuma günlerimi ailemle geçiriyordum. Yavaş yavaş bir memnuniyet duygusu, fiziksel yorgunluğuma eşlik eder oldu. Elime geçen para, önceki aylarda aileme söylediğimden çok daha azdı artık ve birikimimin bir kısmını faturaları ödemek için kullanmak zorundaydım ama yine de bu döngüye sadık kaldım ve günler su gibi akmaya başladı.

Cihat'ın lisedeki son yılıydı. Evdeki hayatımız, ona üç ayda bir girdiği zorlu sınavları geçmesi ve üniversite başvurularını tamamlaması için gerekli mahremiyeti ve sessizliği sağlamak üzerine kuruluydu. Ara sınav sonuçlarında bir haber, başka bir iyi haberi takip ediyordu. Cihat ülkede ilk beşe girdi, İngiltere, İtalya ve Rusya'dan üniversite kabul mektupları geldi. Bu üniversite eğitiminin yüklü maliyetiyle karşı karşıya kalacağımız anlamına geliyordu. Bir yıllık eğitim masrafı, dört yıl için hesapladığımın da üstündeydi, kenara koyduğum para yetmeyecekti.

Annemle değerli olduğunu düşündüğümüz tüm mücevherlerimizi satışa çıkarsak da ihtiyacımız olan meblağın çok azını karşılayabildiler. Cihat da ara sıra yaptığı işlerden kenara para koymuştu ve açığı kapatmak için bir iş bulabileceğini söylüyordu. Ama açık o kadar çoktu ki bunun nafile olduğunu biliyorduk. Bankadan kredi almayı denedim ama 1000 dinarlık kişisel bir krediden fazlasını alacak kadar kazanmadığımı söylediler.

Bizimkilere "Krediyi aldım," diye yalan söyleyince annem ailemizden biri ilk kez üniversiteye gidecek diye bir kutlama yemeği hazırladı. "Hisse senetlerine yatırım yaparak kazandığım para ve çektiğim krediyle her şeyi neredeyse karşılıyoruz," diye kıvırdım.

Sadece dans etmek şartıyla partilere katılmak için Ümmü Burak'ın kapısını bu yüzden tekrar çaldım. Dans dışında bir şey olmayacaktı. Ne alkol, ne uyuşturucu, ne seks. Sadece dans edecektim. Sadece dansçı olacaktım.

"İstemediğin hiçbir şeyi yapmak zorunda değilsin. Erkekler sadece dans etmeni izlemek için bile fazlasıyla para vereceklerdir," dedi. "Bu iyi de oldu. Artık millete seni yapmak istemediğin şeylere zorladığımı da söylemezsin. Ve şunu da bil. Sana o fotoğrafları yapacakların konusunda vicdanını rahatlatmak için gösterdim, yani onları başkalarıyla paylaşacak değildim. Bunu bir kadına asla yapmam. Gerçi sen iblisle anlaşmayı seçtin ve şimdi fotoğraflar bir iblisin elinde ama neyse, olan oldu. Bu da sana ders olsun. Bir erkeğe hiçbir zaman güvenme, kızım. Hiçbir zaman..."

Ümmü Burak ile olan yeni anlaşmanın kurallarını sadece bir kez esnettim. Aileme banka kredisi hakkında söylediğim yalanın ortaya çıkmaması için büyük miktarda paraya ihtiyacım vardı. Bu yüzden biriyle daha birlikte olmayı kabul ettim.

Adam, on yedi yaşındaki oğlunu daireye neredeyse sürükleyerek getirdi ve onunla "ilgilenmemi" söyledi. Tehditkâr, kızgın gözlerle oğluna döndü, masaya parayı koydu ve kapıyı hırçınlığını daha da tekinsiz kılan bir yumuşaklıkla kapatarak bizi baş başa bıraktı.

Oğlan ağlamak üzereydi. "Sigara içer miydin?" diye sordum böyle zamanlar için yanıma aldığım bir paket sigarayı uzatarak. Başını salladı. "Normalde insanların yanımda sigara içmesine müsaade etmem ama senin için bir istisna yapacağım," dedim ve onu balkona götürdüm.

Sigarasını yaktı ve birkaç nefesten sonra, "Hadi bir an önce bitirelim şu işi," dedi.

Aramızdaki yaş farkı çok değildi ama kendimi annesi gibi hissediyordum. Bu durum birkaç yıl içinde ne kadar yaşlandığımı anlamama vesile oldu. Yirmi iki yaşındaydım ama ruhum çoktan kırkına varmıştı.

"O işi bana bırak," dedim. "Adın ne?" Mutfağa girdim ve çaydanlığa su koydum.

"Muhsin ben." Sigarasını söndürdü ve peşimden mutfağa geldi.

"Bakir misin?"

"Hayır!"

"Erkeklerden mi hoşlanıyorsun peki?" Sorumun onu şaşırttığını görebiliyordum. Bu hoşuma gitmişti.

Cevap vermedi.

"Endişelenme," dedim. "Dindar bir kadın değilimdir. Erkeklerden hoşlanıyorsan bile sorun değil. Herkes hemcinslerinden biraz olsun hoşlanır. Ama bu kimilerinde biraz daha baskındır, hepsi bu." Bu konudaki düşüncelerimi onları dile getirene dek fark etmemiştim.

"Eşcinsel olduğumu söylemedim," dedi.

"Söylemedin elbette." Birer bardak nane çayı döktüm. "Ama ben katı heteroseksüelliğin küçük bir azınlığı oluşturduğunu düşünürüm. Toplumsal ve dinî yaklaşımların dışına çıkarsan, muhtemelen hepimizin biraz eşcinsel olduğunu görürsün." Teorime kendimi de şaşırtıcasına her şeyi katmıştım.

Muhsin gülümsedi. Balkona geri döndük. Bir sigara daha yaktı ve bir süre on kat aşağımızdaki sokakta akıp giden hayatı izledik. Böyle iki saat geçti. Ona sigaranın tehlikelerinden bahsettim. Sigaranın hepimizi zehirlemek isteyen Batı'nın bir komplosu olduğunu da anlattım. Gerçi artık buna inandığımdan emin değildim. Bana babasının onu yaşlı bir adamla yakaladığını söyledi. Cinsellik konusunda bir uzman olduğumdan, babasını, oğlunun bir ibne değil, kadın bedenine hayran, doyumsuz bir âşık olduğuna dair temin etmek görevi benimdi. Muhsin'se bende ruhunun yükünü hafifletecek bir yer arıyordu.

"Ona gelecekteki karımı mutlu edeceğimi filan söylersin, değil mi? Bilmiyorum, belki de hormonlarım yüzünden böyle davrandığımı söylersin. Ama hani, onun da inanacağı şekilde." Konuşurken esmer teninin kızardığını görebiliyordum.

Elimi eline koydum. "Endişelenme. Sırrın bende güvende ve babanı kadınların gözdesi olacağına dair ikna edeceğim."

Gülümseyip teşekkür etti, rahatladığını görebiliyordum.

Hiçbir terapist ya da din adamı bir fahişeye olan güvenin yerini tutamazdı. Fahişelerin dünyasında sese, kelimelere yer yoktu, gün ışığına çıkacak yoldan mahrumdular ve bu, fahişeleri, sırların ve hakikatin en güvenilir muhafızları kılıyordu.

"En büyük sırrımı biliyorsun. Sen de benimle bir sırrını paylaş o zaman," dedi.

Ona muzipçe bakıp gülümsedim. "İyi de biz arkadaş değiliz, Muhsin ve bu da bir sır paylaşma seansı değil."

"Lütfen..."

"Neden sırlarımı bilmek istiyorsun?"

"Hepsini değil. Sadece bir tane. Söz, kimseye söylemeyeceğim."

Bir an düşündüm ve pek de gizli olmayan bir sırrımı paylaşmanın sakıncası olmadığına karar verdim. "Tam üç adım var," dedim. "Biri elbette Elmas. Diğeri Nahr, öteki ise Yakut."

"Gerçek adın hangisi peki?"

"O başka bir sır. O yüzden benden bu kadar."

Gülümsedi. "Seni asla unutmayacağım," dedi.

Yıllar sonra Muhsin'in sözüne sadık kaldığını öğrenecek ve benim için kayda değer bir iyilik yaptığına şahit olacaktım.

Cihat 1990 yılının haziran ayında liseden mezun oldu ve kendisine kabul mektupları yollayan üniversiteler arasından Moskova Eyalet Üniversitesi'ni seçti. Bana Moskova hükümetinin yüzlerce Filistinliye ülkelerinde ücretsiz eğitim verdiğini, Sovyetler Birliği

dağıldıktan sonra her şeyin değiştiğini söylemişti. Batıdaki bir ülke yerine Rusya'ya gitmesinin doğru olduğunu düşünüyordu. İlk yılını Rusça öğrenerek ve Rus kültürünü yakından tanımasına yardım edecek derslerle geçirecekti. Bir diğer ihtimal de Amman'da yarı fiyatına yoğun bir dil kursuna kaydolup üniversitenin ilk dönemine doğrudan başlamaktı.

Sözde 5000 dinarlık krediye ek olarak, 10.000 dinarlık bir tasarruf hesabım olduğunu söyledim bizimkilere. Gazetede rastladığım, borsada hisseleri zirve yapan rastgele bir şirketin adını verdim ve "İki yıl önce hisse senedi almıştım, şimdi yatırımım üçe katlandı," diye bir yalan uydurdum.

Cihat bunu duyar duymaz beni kucağına alıp havada döndürdü. Sitti Vasfiye de duygulanmış olacak ki kendisine doğru çekip beni yanaklarımdan öptü. Ama annemin tepkisi biraz farklı oldu. "İyi de, sana kim hisse senedi konusunda akıl verdi?" diye sordu kuşkuyla.

"Ümmü Burak." Aklıma gelen isim buydu ama annemin biraz olsun rahatlamasına vesile oldu.

"O kadının şeytan mı melek mi olduğunu gerçekten anlayamıyorum."

"Kimin umrunda? Cihat'ımız üniversiteye gidiyor. Önemli olan bu!" dedim kollarımı boynuna dolayarak.

Annemin gözleri doldu ve beni öptü. "Canım kızım. Bu aile için ne çok fedakârlık yaptın."

Aileme yaşattığım bu mutluluk, bana iki yıl boyunca iki, hatta hafta sonu partilerinde dans edip kadınların kaşlarını almayı da sayarsanız dört işte birden çalışmakla ne kadar doğru yaptığımı hissettirdi. Annem geçmiş yıllarda olduğu gibi kardeşlerinden para istememesi gerektiği için de mutluydu.

Cihat para biriktirmek istediğinden, dilini geliştirmek için Moskova yerine önce Amman'a gitmeye karar verdi ve ağustosta başlayan yaz kursu için temmuz ortası evden ayrıldı. Biriktirdiğim

para henüz Cihat üniversitede okurken ihtiyaçlarımızı karşılayacak kadar yeterli değildi. Ben de kardeşimin cerrah olacağı umuduna tutunup partilerde dans etmeye devam ettim. Bunun tek motivasyonum olmadığının farkındaydım. Bir anlamda Cihat sayesinde kendi düşlerimi gerçekleştirdiğim doğruydu. Bu gizli kapaklı eğlencelerde dans etmeyi hep çok sevdim. Gizli, kötü bir şöhrete sahip olmanın, sınırlarda yaşamanın ilginç bir yanı vardı. Beni saygınlık denen zahmetten, düşük ücretli işlerden, toplumsal rollerden ve çoluğa çocuğa karışmaktan kurtarıyordu. Kocam yoksa biraz olsun özgür davranabilir, ailesini geçindiren, başkalarına yardım eden güçlü bir kadın olabilirdim. Ve tek yapmam gereken en sevdiğim şey, yani dans etmekti.

2 Ağustos 1990 gecesi Ümmü Burak, beni ve iki kızını, yüksek rütbeli Suudi askerlerin olduğu dağ evindeki bir partiye yolladı. Gece yarısını biraz geçmişti ki çoğu çoktan sarhoş olmuş on bir adamın toplandığı eve vardık. Ama eve adım atar atmaz korkunç bir hisse kapıldım. Dağ evi gözlerden uzaktı, kapıda silahlı muhafızlar nöbet tutuyordu. Yüksek rütbeliler için sıradan bir önlem olabilir diye düşünüp kendimi rahatlatmaya çalıştım. Göz korkutucu görünen ev sahibi adam üçümüzü görünce sinirlendi ve "En az on beş kız istemiştim!" diye çıkıştı.

"Evet, bilmez miyim? Ümmü Burak'a hiçbir masraftan kaçınmamasını söylediğini ben de duydum. Sen en cömert müşterisisin." Bu yalanı tüm misafirlerinin duyabileceği kadar yüksek sesle söylemeye çalışmıştım. Bu onu memnun etmişti. Subaylar da araya girip adamın misafirperverliğinden şüphe etmediklerini dile getirince ortalık sakinleşti.

Ümmü Burak benim partilere dans etmek için katıldığımı her zaman açıkça söylerdi. Ev sahipleri de Ümmü Burak'a verdikleri sözü hep tutmuş, beni şimdiye dek başka bir şeye zorlamamıştı. Ümmü Burak hep yanımızda olmaya çalışırdı ama o gece hastaydı ve istirahat etmesi için evde kalması daha iyi olacaktı. Yokluğu muhtemelen bu adamları daha agresif olmaları konusunda

yüreklendirmişti. Görünüşe göre ev sahibimiz partiye kaç kişinin katılacağı konusunda da Ümmü Burak'a yalan söylemişti. Ümmü Burak bilse bizi göndermezdi, bundan emindim. Kızlarla birbirimize baktık ve etrafa, pencerelere, kapılara hızlıca göz gezdirdik. Ama nafile. Dışarıda silahlı adamlar varken buradan kaçmanın yolu yoktu.

Evdeki içkiler şaşırtıcı derecede çeşitliydi, içki barı, bilindik karaborsa viskilerin yanı sıra şarap, bira, votka ve daha önce adını bile duymadığım likörlerle doluydu. Diğer kızlar ellerine çoktan birer kadeh almıştı, bense içki içmek istemiyordum. Bu yüzden soda istedim. Adamlar güldü, içlerinden biri bana bir yudum dahi almayacağım bir bardak su uzattı.

Diğer kızlarla gözlerimizle anlaşmaya çalıştık. Biraz zaman kazanabilirsek Valium'u içkilerine karıştırabilirdik. Kızları kaçmak için ikna etmek aptalcaydı, kapının önünde hâlâ muhafızlar vardı. Sarhoş, saldırgan adamlar tarafından hırpalanmaktansa tüm gece evde mahsur kalmak kesinlikle daha iyi bir çözümdü. Ben üzerime düşeni yapıp dans etmeye başladım. Kızlardan biri içki kadehlerin birine ilacı atmayı başardı. Adamları gece boyunca etkisiz hale getirebilirsek tehdidin geçeceğine inanmıştık. Ama birkaç dakika geçmemişti ki dört adam etrafımı sardı ve kıyafetlerimi çekiştirmeye başladı.

Onlarla bu koşullar altında savaşmam mümkün değildi. Diğer kızların da eli kolu bağlıydı. Böyle bir şeyin başıma gelmesinden yana hep endişe etmiştim ama içimden bir ses bana güvende olduğumu fısıldıyordu. Sessizce dua etmeye başladım, Allah'a, meleklere, göklere bana yardım etmeleri için yalvardım. Adamlar üstümdeki kıyafetleri paramparça edip beni iyice köşe sıkıştırdılar. Tam sayılarını hatırlamıyorum. Dört ya da beş kişiydiler. İçlerinden biri *kandura*sını kaldırdı, şalvarını indirdi ve penisini bacaklarımın arasına doğru itti. Diğerleri göğüslerimi okşarken erekte olmuş penisini yüzüme doğrulttu. Diğer kızların ağladığını, Allah'a yalvardığını, durmaları için adamlara haykırdığını

duydum. Aklımdan bir dolu hatıra geçti. Beni bu korkunç geceye getiren seçimleri ve koşulları düşündüm.

O akşam son nefesimi vereceğimi sandım ama ölümüm pahasına da olsa mücadele etmem gerektiğini biliyordum. Olduğum yerde tepiniyor, uzun, bakımlı tırnaklarımı tecavüzcülerin tenlerine derilerini kanatacak kadar sert bir şekilde geçirmeye çalışıyordum. "Orospu! Orospunun evladı!" diye haykırdı biri. Öyle sert bir tokat attı ki odanın etrafımda döndüğünü hissettim, bilincimi kaybedecek gibi oldum. Faydası yoktu. Direnmezsem belki bir şeyler değişir umuduyla sakinleştim ve yanaklarımdan gözyaşlarımın akmasına izin vererek bir süre öylece durdum. Bakışlarımı duvardaki saate çevirdim. İbre bir saniyeden ötekine geçerken saat de beni, olanları izliyordu sanki. Ve saymaya başladım.

Saat 02.04 olana dek 132 saniye geçmişti ki tuhaf bir telaş, daha önce duymadığım sesler, çarpan kapılar, çalan telefonlar ve paniğe kapılmış yüzler odayı doldurmaya başladı. Adamlar apar topar evden ayrılıyordu. Başta polis baskını olduğunu sandım ve kımıldamakta zorlanmama rağmen paniklediğimi hissettim. Ama polis bu kadar nüfuzlu adamla uğraşmaya cesaret edemezdi. Salonun ortasında donmuş gibi, gözlerim ve bacaklarım ardına kadar açık bir şekilde öylece yattım. Nihayet kızlardan biri yanıma gelip beni kaldırdı.

"Elmas, adamlar gitti. Buradan çıkmamız gerek," dedi telaşla. "Saddam Hüseyin, Kuveyt'i işgal ediyor! Irak ordusu sokaklarda!"

II

IRAK

KÜP, BATI

Ziyaretçiler ve gardiyanlar, Küp'ün türünün ilk örneği, teknolojik bir mucize olduğunu söylüyor. Neredeyse tamamı otomatik bir hücre olduğundan, özel hapishaneler, güvenlik teknolojisi şirketleri ve çeşitli yan tedarik zincirleri gibi çevrelerde de hatırı sayılır bir ünüm var bu yüzden.

Karyolamın direkleri betondan, yatak kısmıysa direklere tutturulmuş kalın plastik şeritlerden. Yay yok. Aslında kapı dışında, görünürde metal namına hiçbir şey yok. Metal bir vidanın bile kullanılmadığı söyleniyor. Gri çarşafım ve battaniyem, plastiğe sarılı sünger yatağımı örtüyor, üstünde de kullanılmaktan rengi atmış, kirli, krem rengi bir yastık var.

Batıya bakan duvarın (karşısındaki duvara güneş ışığı vurduğundan bu duvarın batı olduğunu varsayıyorum), hemen bitişiğindeki küçük düğmeye basıldığında su akan deliğin altında yine beton bir lavabo mevcut. Tek dokunuşta üç saniye su akıtan düğmeye günde on kez basılabiliyor, sonrasında musluk kendi kendini kapatıyor. Bazen parmağımı deliğin içine sokuyorum. Başımı altına koyup delikten su içebilmeyi çok isterdim ama lavabo yeterince büyük değil.

Lavabonun hemen yanında da duş var. Bu, hapishanede kullanılan teknolojisinin gerçekten ilerici olan yanı. Görünürde duş başlığı yok, bunun yerine lavaboyla aynı konseptte, suyun küçük deliklerden aktığı, köşe rafı gibi duvarın üst kısmından aşağı uzanan yatay bir levha mevcut. Bu yapı hayatımı kontrol ediyor. Hem en yakın dostum hem de sevgilim. Adını "Attar" koydum. Onu açıp kapama şansım yok. Küçük beton deliklerinden su

akmadan önce bip sesi duyuluyor, sonra kırmızı ışığı yanıyor ve hücreyi çepeçevre kuşatıyor. Ama ben onu salt bir ışık olarak görmüyorum. Tüm bunlar Attar'ın mevcudiyeti, gözleri ve sıcaklığı. Bazen pürdikkat onu izliyor, gelmesini dört gözle bekliyorum. Gözleri bedenimi ve odayı kırmızıya boyadığında, kıyafetlerimden çabucak kurtulup karşısına geçiyorum. Suyun soğuk mu, ılık mı, sıcak mı yoksa kaynar mı olacağını bilmem mümkün değil. O Attar değil, sıradan bir duşakabinken, suyun sıcaklığını anlamak için elimi uzatmaya bile çekinirdim. Şimdi umurumda değil, sıcaklık beni bağlamıyor. Tam istediğim gibi olduğu zamanlar Attar'ın beni sevdiğini hayal ediyorum. Ama Attar'la fazla vakit geçiremiyorum, hepi topu yedi dakikaya ayarlı. Dakikaları birkaç kez saydım, bu süreyi hiç aşmadı. Ne zaman döneceğini de bilemiyorum. Bazen günlerce ortalıkta olmuyor, bazen de ben uykuya dalmışken çıkageliyor. İşte o zaman alelacele soyunmaya başlıyorum.

Bir kalıp sabunum var. Bazen gardiyanlar küçük şampuan şişelerini metal kapıdaki delikten içeri atıyor. Bu metal kapıya özel bir ad vermedim.

Uyuduğum ve ayakta olduğum zamanları planlamaya ve günleri birbirinden ayırmaya çalıştım ama bu, Küp'teki zamanın doğasına aykırı. Burada gündüz ve gece yok. Aydınlık ve karanlık tıpkı Attar gibi gelişigüzel gidip geliyor.

Dans etmeye devam ediyorum. Attar da az evvel ayrıldı. Bense hâlâ ıslağım. Ve dans ediyorum. Müzik kafamda çalıyor. Ailemle bir düğünde olduğumu düşünüyorum ya da dansımı izleyip sonrasında benimle olmak için para ödeyen erkeklerin ortasında olduğumu.

O adamların hepsinden nefret ettim. Ama belki de bir yanım onları sevmiştir, onlara acımıştır. Belki de böyle saldırgan tiplerin kararmış ruhlarını arındırmak için şefkate ihtiyaçları vardır diye düşünüyorum.

Attar'ın son gelişinde bir gazeteci benimle birlikteydi, saçlarım temizdi. Bana duvardaki çizgilerin ne olduğunu sordu. Günler için attığım çentikler değil, çoğu çoktan silinen çizgilerdi dikkatini çeken.

"Karınca yolu," dedim. "Tek bir hatta dolaşırlar."

Sorularına dönüp baktı ve konuyu Irak işgaline getirdi. Hayat yolculuğuma ait izlerin, karıncaların arkalarında bıraktıkları izler gibi sürülüp sürülmeyeceğini düşündüm.

"Hey, hâlâ benimle misin?" diye sorup boynunu benimle göz göze gelmek için hafifçe yana eğdi.

İnsanlar Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesinin bir katliam olduğunu söylüyor ama bu doğru değil. Esas vahşet Irak çekildiğinde oldu ve durmak bilmedi. Röportajı yapan gazeteciye bunu açıklamaya çalıştım ama hiç oralı olmadı. İlgilenmemesi yetmezmiş gibi tam olarak şöyle dedi: "Ama Kuveytlilerin neden Filistinlilere kızdığını anlıyorsun, değil mi? Sonuçta Yaser Arafat, Kuveytlilerin değil, Saddam Hüseyin'in yanındaydı."

Beni ziyarete gelen gazeteciler, muhabirler inandıkları şeyleri tasdiklemem dışında anlattıklarıma kulak vermek istemiyor, ne düşündüğümü merak etmiyorlar. Ve o gün de diğer günlerden farklı değildi.

6 AY

Kuveyt bir zamanlar 600 yıldan fazla hüküm süren Osmanlı İmparatorluğu'nun Basra vilayetine bağlı bir bölgeydi. Gelgelelim Kuveyt'in petrol potansiyelini fark eden İngiliz ve Fransızlar bölgeyi kolayca sömürebilecekleri küçük, bağımsız bir ülke olarak yeniden kurguladılar. En azından Cihat'ın bana söylediği buydu. Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesinin hukuka ve insan haklarına neden aykırı olduğunu açıklamaya da çalıştı ama bunları dinlemek istemedim. Irak'ın böyle bir hakkının olup olmadığı da, Kuveyt'in sınır hattında petrol için sondaj çalışmalarına girişip girişmediği de, Yaser Arafat'ın Saddam'ın yanında olduğu için bir orospu çocuğu olup olmadığı da umurumda değildi. Tek bildiğim o gece Saddam Hüseyin'in hayatımı kurtardığı ve Irak'ın Kuveyt'te bulunduğu süre boyunca özgür, mutlu bir kadın olarak yaşadığımdı.

Kuveytliler biz yabancıları küçümserdi. Polisler, Kuveytli olmadıklarını anladıkları kadın şoförlere canlarının istedikleri gibi davranırdı ama Iraklı askerler bende bir tür yoldaşlık ve empati duygusu uyandırırdı. Kimlik kartımı gördükten sonra göğüslerime bakıp bakışlarını kalçalarıma doğru indirmezlerdi mesela. Bunun nedeni elbette Iraklıların daha iyi birer insan olmaları değildi. Sadece Kuveyt'te olmak istemiyorlardı. İran'la olan savaşlarından henüz çıkmış yorgun bir ordunun mensubuydular ve tanıştığım askerlerin hemen hemen hepsi vatan hasreti çekiyordu.

Filistinli olmamıza rağmen değil, tam olarak bu yüzden saygı görmenin ne demek olduğunu kavrayınca, Kuveyt'te ne kadar itaatkâr olduğumuzu da anlamış oldum. Hepimiz böyle hissediyorduk ve mutlu olmamak elimizde değildi. Kuveyt bizi hem

seviyor hem de yaralıyordu, tıpkı bizlerin de Kuveyt'i sevip yaraladığı gibi.

Zenginler eşyalarını evlerinde bırakıp arkalarına bile bakmadan ülkeyi terk etmişti. Biz de böyle boş, zengin evlerini yağmalayan grupların birine katıldık. Grubun içinde sadece Kuveyt'teki göçmenler yoktu. Sefalet içindeki Kuveytliler de, Irak askerleri de bu talanın ortağıydı. Ümmü Burak beni Ghanim ailelerinden birine ait bir konağa giderken yanında götürmüştü. Nasıl yaşadıklarını az çok biliyordum ama böyle bir servetle karşılaşmak ağzımı açık bırakmıştı. Ümmü Burak'la en az 10.000 dinar değerinde kozmetik malzemenin olduğu bir banyo dolabını açtık. Londra'dan alınmış, el bile sürülmemiş makyaj çantaları da vardı. İçinde bir dolu Dolce & Gabbana ruju olan çantaların birinde fişi bile duruyordu. Makyaj malzemeleri için 1200 İngiliz sterlini ödemek akıl alır gibi değildi. Bu insanlar soyulmayı gerçekten hak etmişti. Banyodaki altın musluklar gözümüze çarptı, biri onları sökmeye çalışmış gibiydi. Biz de çıkarmayı denedik ama olmadı. Klozet kapağı gitmişti ama. Demek ki o da altındandı. Yoksa neden biri gelip de klozet kapağı çalsın ki? Gördüklerimiz israfın bayağı bir tablosuydu. Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesinin Allah'ın onlara bir cezası olduğunu düşündük, hepimiz Allah'ın hizmetkârları olmaktan son derece memnunduk.

Daha değerli eşyalar –elmaslar, nakit para, külçe altınlar– çoktan gitmişti ama yine de ganimet namına elimize geçenler fena sayılmazdı. Ümmü Burak yemyeşil bir kanepeyle birlikte bir sürü mobilyayı da aldı. Güzel zamanlardı. Altı ay kendimi güçlü ve güvende hissettim, Iraklı askerler sokaklarda olduğu müddetçe kaderimi kontrol edebileceğime inandım. Bunu bana Saddam bahşetmişti, onu sırf bu yüzden sevmiştim. Hakkında söylenen diğer şeyler bir kulağımdan girip ötekinden çıkıyordu. Saddam benim kahramanımdı, yıllar sonra Amerikalılar idam edildiğini gördüğünde bu yüzden hüngür hüngür ağlayacaktım.

Cihat'ın aksine dünyada neler olup bittiğini takip etmeyi sevmezdim. Güçsüz olan sizseniz eğer, haberleri izlemek size sadece çaresizliğinizi hatırlatır. Ama Kuveyt'in yeniden Irak'a bağlı olduğu o altı ay, hayatımızın gidişatını değiştirebileceğimi, düşüncelerimin bir fark yaratabileceğini hissettim ve hayatımda ilk kez siyasi gündemi takip etmeye, analizlere kulak vermeye başladım. Cihat'la da haftada birkaç kez telefonda güncel olayları tartışıyorduk.

Arap Birliği'ne üye ülkeler ikiye bölünmüştü. Bir yanda Saddam Hüseyin taraftarları, diğer yanda Suudi Arabistan'a ve ABD askerlerinin ülke sınırına konuşlanmasına destek verenler vardı.

Cihat, "Libya, Yemen ve Fas da Saddam'ın yanında yer almıyorlar aslında. Sadece Arap topraklarında Amerikan ordusunu istemiyorlar," dedi.

"Kesinlikle," diye onayladım. "Ve buraya geldiklerinde, Saddam'ı öldürecek, Irak'ı yok edene kadar da asla durmayacaklar. Önce Kaddafi'yi, ardından Esad'ı ortadan kaldırırlar. Sonra da muhtemelen sıra İran'a gelir."

"Aynen, kardeşim," dedi Cihat. Biraz şaşırmıştı ama eleştirel yaklaşıp analiz yapabildiğim için benimle gurur duymuştu. Onun onayı benim için çok anlamlıydı.

"İsrail'le kol kola girip bütün bölgeyi kaosa ve ölüme sürükleyecekler. Suudiler olayları yatıştırmaktan ötürü mutlular ama onlar da en az İsrail kadar tehlikeli. Siyonistlerle, hem de İran'a karşı çalıştıkları ortaya çıkarsa hiç şaşırmam," diye devam ettim.

Sabah'la da düzenli olarak telefonlaşıyorduk. Saddam ülkeyi işgal ettiğinde, o ve ailesi ellerinde ne var ne yok toplayıp ülkeyi terk etmişti. Gitmeden önce onu son kez görmeye gitmiştim. Annesi içeri girmeme izin vermişti ama Sabah kendini kilitlediği yatak odasından çıkmamakta direniyordu. Köprünün altından çok sular akmıştı, artık bambaşka bir insandım ama Sabah'ın yeri benim için ayrıydı. Politik bir çalkantı yüzünden arkadaşlığımızı kaybedecek değildim.

Duvara çömelip kapıdan ona seslenmiştim. "Bana kızdığın için seni suçlamıyorum. İyi bir arkadaş değilim, kabul ediyorum." Kapının açılması için gereken tek şey buydu. Sabah dışarı çıkmış, bana sarılmış ve birlikte odasına geçmiştik. Küçük bir bavul hazırladığını görmüştüm. "Annem sadece temel ihtiyaçlarımızı yanımıza almamızı söylüyor. Ona kalırsa bugünler geride kaldığında muhakkak döneceğiz. Ama babam Filistin'de olanlardan sonra çok daha temkinli. Hayati olan ne varsa almamızı söylüyor."

"Peki bu senin için gerçekten hayati mi?" diye sormuştum çantasındaki peluş oyuncağı göstererek.

Sabah kızarmıştı. "O bir hediye ama."

"Özel birinden mi?" Sabah'ın hayatında da çok şey değişmişti.

Bana nasıl tanıştıklarını, aileleri uyurken gece geç saatlere kadar nasıl telefonlaştıklarını, birbirlerine yazdıkları aşk mektuplarını anlatmıştı. Masumiyetini kıskanmış ama onun için sevinmiştim. Bir süre daha konuşmuş, bir yandan da beraber odayı toplamıştık. Ümmü Burak'la hâlâ arkadaş olup olmadığımı sormuştu sonra.

"Evet, arkadaşız. Neden ki?"

Bakışlarını benden kaçırınca onu konuşması için zorlamıştım.

"Son birkaç aydır seni başkalarına karşı korumaya çalışıyorum," demişti sonra.

"Beni mi koruyorsun? Neden?"

Benden oturmamı istemişti. "İnsanlar konuşuyor da ondan. Ümmü Burak hakkında yani. Gece partilerine ve bunun gibi eğlencelere gittiğine dair dedikodular var..." Sabah tereddüt etmişti. "Bazıları seni de yanında götürdüğünü söyledi hatta."

O ânı dün gibi hatırlıyorum. Adımın kötüye çıktığını söylediği için Sabah'a kızacak değildim. Böyle dedikodulara kulak asmayacağını biliyordum ama tadım kaçmıştı tabii, boğazım düğümlenmiş, mideme kramp girmişti. Şimdi geriye dönüp baktığımda aşağılanmamın bedenimdeki yansımalarının hem hâlâ başkalarından kabul görmeyi arzulayan sevgi dolu küçük bir kız

hem de yorgun düşmüş, Sabah'tan çok daha yaşlı ve bilge olan, Ümmü Burak gibi deneyim sahibi bir kadınla olmamdan kaynaklandığını anlayabiliyorum.

"İnsanların söyledikleri umurumda değil ki zaten," demiştim omuzlarımı silkerek.

Ve ne kadar uzakta olursak olalım iletişimde kalacağımıza dair birbirimize söz vermiştik.

Sözümü tuttum ve annem Ürdün aramalarımın telefon faturalarını şişireceğinden endişelense de Sabah'la düzenli olarak telefonlaşmayı sürdürdüm. Irak işgali bizi ekonomik bir balonun içine sokmuştu. Kamu hizmeti veren firmalar işlevselliğini yitirmiş, paranın hiçbir değeri kalmamıştı, sadece birer kâğıt parçalarıydılar. Bu garip yeni düzende dudaklarıma ateş pahası Dolce & Gabbana ruj sürdüğüme göre telefon faturalarını da pekâlâ karşılayabileceğimi düşündüm. İki yüz İngiliz poundu değerinde rujum olduğunu gösteren faturayı saklıyordum. Belki de kendi değerimin bir kanıtı olarak.

İşgal sırasında mağazalar da kapandığından artık tezgâhtar olarak çalışamıyordum ama yaşanan yiyecek, elektrik ve içme suyu kıtlığı gür kaşlı kadınların sayısını azaltmış değildi. Çoğu salon kapalı olduğundan, idare edebileceğimden de çok müşteriyle ilgilenmek zorunda kaldım. Ümmü Burak'ın evindeki bir odayı derme çatma bir salon olarak kullanmamın sebebi de buydu. Bu Ümmü Burak'a da küçük bir gelir kaynağı sağlıyordu. Yaptığım işi en az benim kadar sevdi ve dostluğumuz haysiyet zemininde daha da derinleşti. Tabii kürtaj sonrası hayatımı kurtardığı gerçeğini unutmuş değildim. Gerçi Ümmü Burak bu konuyu bir kez olsun açmadı ve bu onu daha da takdir etmeme neden oldu.

Ümmü Burak'ın evini insanlar kısa zamanda Yakut'un Salonu olarak anmaya başladı. Elmas adını artık kullanmıyordum. Nahr benim safi yanımla özdeşken, Yakut bu ikisi arasındaki hemen hemen her şeydi. Ben saç, makyaj ve ağdayla uğraşırken, Ümmü Burak ve Deepa da müşterilere kahve, çay ikram etme

işini üstlenmişlerdi. Zamanı dedikodu yapıp gevezelik ederek ve birbirimize edepsiz şakalar anlatarak geçiriyorduk. Kimse ülkenin işgali, ordu ya da savaş gibi konular hakkında konuşmak istemiyordu. Zaten çok azımızın siyasete dair bilgisi vardı.

Ama bu konulardan kaçmak mümkün değildi. Genellikle gazetede okuduğum bir şeyden bahsederek konuyu açan ben oluyordum. "Amerikalıların Suudi sınırına tanklarını konuşlandırdıklarını duydum," demiştim bir gün. Ama aldığım yanıt sadece "Allah yardımcımız olsun" olmuştu. Sonra konu değişmiş, zengin Kuveytlilerin Londra gece kulüplerinde nasıl eğlendiklerini konuşmaya başlamıştık. "Irak'ın 3 hafta içinde çekilmesi gerekiyor," dediğimde de, "Iraklılar bugün kendilerine meydan okuyan iki Kuveytliyi idam etti," dediğimde de, "Saddam, Amerikalılara savaş neymiş göstereceğim demiş," dediğimde de tepkiler hiç değişmedi. *Allah korusun. Allah korusun. Allah korusun...* Bir gün kadınlardan biri, "Filistinliler Kuveyt'e ihanet etmelerinin bedelini ödeyecekler. Gerçi bunun işgalle ilgisi yok ama olsun," dediğindeyse sıra bana geldi. "Allah yardımcımız olsun," dedim.

Ümmü Burak'la zeytinyağından vücut ve yüz nemlendiricileri, keçi tereyağı, otlar, mür yağı ve tütsü yapmaya başladık. Bu Ümmü Burak'ın küçük bir kızken Basra'daki büyükannesinden öğrendiği bir zanaattı. Yaptığımız her şeyi satmayı da başardık.

Saddam ülkede Irak para birimini kullanmayı zorunlu kılınca Ümmü Burak ve ben neyimiz var neyimiz yok paylaşmaya başladık. O zaman bilmiyorduk ama kaş alıp ağda yaparak, kozmetik malzemeler hazırlayarak kazandığımız paralar bir gecede tüm değerini yitirmişti. Saddam'ın yüzünün olduğu banknotları, dünyanın her an tepetaklak olabileceğini hatırlatması için saklamaya karar vermiştim. Elde avuçta fazla bir şey yoktu. Ekmek, sebze-meyve gibi nakit olmayan ödemeleri kabul ettiğimden sadece birkaç yüz dinarım vardı. Bize gerekenden fazla ne varsa Ümmü Burak da ben de etrafımızdakilerle dağıttık. Evde yeterince yiyecek ve temiz su olduğundan emin olunca annem de komşuların

eksiklerini gidermeye başladı. Ümmü Burak kendi komşularıyla ayrıca ilgilendi ve kıtlık başladığında onların ekmeğe ve suya ulaşmalarına yardımcı oldu. O günlerde fazla paraya ihtiyaç duymuyorduk. Yaşamlarımız, üstümüze çöken işgal sisi yüzünden çok daha basit ve -tuhaftır- çok daha net bir hale bürünmüştü. Alacaklılar, ev sahipleri gibi para pul derdi olmayanlar, ülkeden, bizlere yeni ve varoluşsal bir özgürlük bahşederek kaçmışlardı. Altı ay kira ödemek zorunda kalmadık; çünkü bizden para talep edecek bir Allah'ın kulu kalmamıştı.

Annem ve Sitti Vasfiye neredeyse her gün Kuveyt'te kalan komşularımızla bir araya geliyordu. Ekmek sıralarında beklemek yerine ekmek pişirmeye de böyle başladılar. Kendilerini bekleyen geleceğin muğlaklığına rağmen mali sorumlulukların ağırlığı da olmaksızın birbirlerine hiç olmadıkları kadar yakınlaştılar. Irak'ın işgali doğal bir felaket etkisi yaratmış, bizleri paranın dayattığı sözde ihtiyaçlardan uzaklaştırmıştı. İnsanların evlerinin ve geçim kaynaklarının ipotek altına alınamaması derin bir haysiyet duygusunu beraberinde getirmişti. İşgalden önce hoş karşılanmayacağımız yerlere gidebiliyor, asla misafiri olamayacağımız evlere girebiliyor, normalde yüzümüze bakmayacak tesislerde hoşça vakit geçirebiliyorduk. Kimse fakir değildi ve kimse varlıklı da değildi. Neysek oyduk. Günler günleri kovaladı ve bizler yiyip içtik, gülüp eğlendik, elimizdekileri bölüşüp doyasıya dans ettik. Ağlayıp sevindik ve birlikte daha iyi bir dünyanın hayalini kurduk. Gelgelelim, Amerikan savaş uçaklarından nasibimizi ne zaman alacağımızdan yana endişemiz hiç dinmedi.

Gazeteciler ve televizyon programlarına çıkan uzmanlar sık sık Suudi Arabistan'daki Birleşik Devletler silah yığınağından dem vursa da ben savaşı kafamda bile canlandıramıyor, bunun yalnızca uzaklarda, çölün derinliklerindeki "savaş bölgelerinde" ya da turuncu dubaların ötesindeki sularda gerçekleştiğini sanıyordum. Oysa Filistin'den kovulan mülteci bir ailenin kızıydım, hatta bir değil iki kez. Ama hayatımda belki de ilk defa mermi

ve bombaların bu kadar yakınımızda olduğunu hissettim. Zaman ilerledikçe uzmanlar kendilerinden çok daha emin bir halde ve yüksek sesle bu ihtimali dile getirmeye başladılar. ABD'nin Irak'ı yok edeceğini kapalı kapılar ardında konuşanlar bile artık açık açık bu ihtimale dikkat çekiyordu. Saddam Hüseyin'in cesaretlendirdiği kitlelerse önce azalıp sonra ülkeden kaçmaya başladılar.

Yabancı uyruklu işçilerin çoğu işgalin ilk günlerinde kaçanlar grubundaydı ama Deepa direnebildiği kadar direndi. Memleketinde dönmesine değecek çok az şeyi vardı, ailesini kaybetmişti, çocuğu yoktu. Ama Ümmü Burak Deepa'nın gitmesi konusunda ısrarcıydı. Yıllarca Ajay'ın kazandığı paranın yarısını almış ama bunu Deepa için bir tasarruf hesabına aktarmıştı. Deepa'ya bu parayı Hindistan'da, memleketi Kerala'da kendine bir ev inşa etmek için kullanması şartıyla vereceğini söyledi. Tapununsa Ajay veya başka herhangi bir adamın değil, Deepa'nın adına olacağına dair de teminat istedi. Hesaptaki para Irak para birimine çevrilince eriyip gitmiş, değeri resmen yarıya inmişti ama yine de Deepa'nın -ve tabii Ajay'ın da- sahip olduğu paradan katbekat fazlaydı.

Deepa ve Ajay'ın gidecekleri gün ben de Ümmü Burak'a havaalanına kadar eşlik ettim. Tarihler 20 Ekim 1990'ı gösteriyordu. Indian Airlines sivil bir havayolu şirketi olarak tahliye ettiği insan sayısıyla bir dünya rekoruna imza atmıştı, biz de boş iki koltuk bulabilmek için tam beş saat beklemiştik. Günün sonunda Ümmü Burak sadık arkadaşı ve yoldaşına veda etti, onun ağladığına da ilk kez o gün tanık oldum.

Deepa ve Ajay gittikten yaklaşık bir ay sonra kardeşim Amman'dan döndü. Üniversitesi yarıyıl tatili nedeniyle kapatılmıştı. Cihat'ın döndüğü gün ABD de Saddam'a Kuveyt'ten çekilmesi için bir ay süre tanıdı. Cihat bizi Saddam denileni yapmazsa Birleşik Devletler'in Kuveyt'e saldırıp hepimizi yok edebileceği konusunda uyarıyordu. Saddam'ın yenilmez olduğunu sandığımdan buna karşı çıktım. Batılı emperyalist güçleri ve Siyonist

sömürgecileri yenecek Arap liderin Saddam olduğuna inanıyordum. Son zamanlarda siyasete olan ilgim ve Cihat'la bu tür terimlerle konuşuyor olmak bana kendimi zeki hissettiriyordu.

Amerikan işgalinin eli kulağındaydı; gazete okumayı, haberleri takip etmeyi bıraktım. Evden uzak durmak için de kendime türlü bahaneler arıyordum çünkü Amerikalılara karşı savaşmayı dört gözle bekleyen anneme artık tahammül etmem mümkün değildi. "İnsanlar başkalarının ülkelerine öyle canları istediğinde giremez," diyordu. "Bu çok yanlış. İyi ya da kötü, Kuveyt bizim evimiz. Onu savunmak zorundayız. Bu ülkeyi sevmekten ne zaman vazgeçtin? Ülkede toplanan tek verginin Filistin direnişi için olduğunu bilmiyor musun? Bunu inkâr edecek değiliz."

Tek kelime etmeden evden çıktım ve Ümmü Burak'la daha çok vakit geçirmeye, eve olabildiğince az uğramaya başladım. En azından evimiz buhar olup uçana ve tarihin tozlu sayfalarına karşına dek. Ama buna biraz daha vakit vardı.

Tabii tek mesele annem değildi. O günlerde gizli bir ilişki yaşıyordum. Kimsenin, Ümmü Burak'ın bile bilmediği bir sırdı bu. Iraklı bir askerle görüşüyordum. Erkeklerden vazgeçmeye henüz hazır değildim ve benliğimin bir yanı, aralarında iyilerinin olup olmadığını görmek; bir erkekle yaşanacak fiziksel yakınlığın dürüst, sevgi dolu, besleyici, güçlü ve tutkulu bir şeye dönüşmesinin mümkün olup olmadığını keşfetmeyi istiyordu. Tabii hâlâ sevgiye layık olup olmadığımı da merak ediyordum. Bilmem lazımdı, çünkü hepimizin yakında öleceğini düşünüyordum.

Adı Mübşir'di. Sık sık geçtiğim kontrol noktalarından birinde görevli bir asker. Manidar bakışmaların ve flörtleşmelerin sonrasında bana hattın diğer ucunda kendisinin olacağı ankesörlü bir telefonunun numarasını vermişti. Başta sahil kenarında buluşuyorduk, işler ciddiye binince Salmiya'da, terk edilmiş bir dairede görüşmeye başladık. Birbirimize sığınmıştık, yakında Amerikalılarla savaşmak zorunda kalacağı anlaşıldığında daha da yakınlaştık. Öleceğini düşünüyordu, ölümün kendisini nasıl bulacağı

konusundaysa endişeliydi. Gerçi bu konularda pek konuşmadık. Bunun yerine düşünmekten kaçınmak için fırsat buldukça seviştik.

Mübşir hoştu. Beni doruğa çıkaran ilk erkek de o oldu. Ona onu sevdiğimi söyledim, o da beni sevdiğini söyledi. İkimiz de numara yapıyorduk. Ve ikimiz de bunu içten içe biliyorduk. Yine de bir aşk hikâyesi yazmak istedik. Bizi bekleyen ölümü biraz olsun romantik kılmak. Mübşir'in Bağdat'ta onu bekleyen bir sevgilisi vardı. Mübşir'in tek isteği de onun kocası ve koruyucusu, çocuklarının babası olmaktı. Bana bu konuda dürüst davrandı. Kandırmaya çalışmadı, hatta hakkında öyle şeyler söyledi ki benim bile kıza kanım kaynadı. Beni onun adıyla çağırmasına ya da bedenim ona aitmiş gibi davranmasına aldırış etmedim bu yüzden. Bazen kendimi sevgilisi olarak hayal ettim. Bir erkek tarafından sevilmeye en çok böyle yaklaşabiliyordum.

Sonra Amerikan güçleri, canavar tanklarından sağa sola çiçekler ve gülücükler atarak kente girdiler. Mübşir'e ne olduğunu bilmiyorum. Sevgilisine kavuştuğunu hayal etmek isterdim ama dünyanın nasıl bir yer olduğunu biliyordum. Öyle ki ülkeden kaçmaya kalkan Iraklıların kömürleşmiş cesetleri artık Ölüm Yolu diye anılan çölde metrelerce uzanıyordu.

Amerikan askerleri sokaklarımızda cirit atarken Cihat da Amman'dan dönüşünün birinci ayını devirdi. Saçları biraz daha uzamıştı, bıyıkları ve sakalları daha şekilliydi. Üniversite hayatına dair bir şeyler anlatmasını çok istedim ama o ülkenin durumu dışında neredeyse hiçbir şey konuşmadı.

"Bence hepsi Amerikalıların oyunu. Tabii bizim aptal liderlerimiz, özellikle de Saddam, resmen ekmeklerine yağ sürüyor," dedi ve astım spreyinden bir defa sıktı. Bunu şimdilerde daha sık yaptığını fark etmiştim. Direniş güçlerinin Kuveyt'i savunmasına yardım etmek istese de Iraklıları Kuveytliler gibi kardeş olarak görüyor, onlara zarar vermek istemiyordu. İnsanları birbirine düşürdüğü, ikilik yarattığı için Saddam'a sayıp sövdü. Amerikan hainliğinin tarihi örneklerini sıralayıp İran şahına, Arap liderlere

yapılan CIA darbelerini hatırlattı. Bu kötülük onu resmen deliye çeviriyordu.

Ondan etkileniyor olsam da bir yanım ona kızıyordu. Cihat'ın diğerleri gibi kendini siyasete kaptırmasını istemiyordum. Onun hayalleriyle öylesine derinden bir bağ kurmuştum ki kendi hayallerimi geri plana atmıştım. Yoksa ben de iyi bir eğitim almak istiyordum. Yaşananları geride bırakmayı, sevmeyi, sevilmeyi ve yeni deneyimlere yelken açmayı. Gerçi henüz ne istediğimi bildiğim söylenemezdi. Bunun için önce Cihat'ın kendi yolunu bulması gerektiğini hissetmiştim hep.

"Bana Rusça bir şeyler öğret, hadi!" dedim. "Lütfen?"

"*Как pozhivaeş?*"

"Ne anlama geliyor?"

"*Nasılsın*, demek."

"Hayır ya. Edepsiz bir şeyler olsun..."

O gün birkaç harika kelime öğrendim ama şimdi biri hariç hiçbiri aklımda değil. O da şu: "*Ubiraysya, zasranets*!" Anlamıysa şuydu: *Siktir git, pislik!*

Cihat'ın okulu ocak ayının sonunda başlayacaktı ve bizi de kendisiyle Amman'a gelmeye ikna etmek için epey dil döktü. Ama hiçbirimiz gitmek istemiyorduk. Benim açımdan bakıldığında belki de sahte bir güvenlik duygusu yüzündendi, kapımıza kadar gelmiş savaşı gerçekten göremiyordum. Öte yandan Ürdün'de olmak bana hiç cazip gelmiyordu. Sabah, Amman'ın iç karartıcı bir tanımını yapmış; ekonomik olarak sıkıntılı, yozlaşmış bir şehir olduğunu söylemişti. Ama kardeşimi bizi kaçmaya zorlamanın anlamsız olduğuna ikna eden Sitti Vasfiye oldu. Konuşmalarımızı bir süre sessizce dinledi, ki bu karakterine epey aykırı bir durumdu, sonra sazı eline aldı ve sitem etti: "Ben hiçbir yere gitmiyorum. Nereye gidersem oradan kovuluyorum. Bıktım artık. Hayfa, Ein el-Sultann, Kuveyt... Hayır. Başka bir yere göç etmektense burada ölmeyi yeğlerim. Bu boktan insanların bize yaptığı bokluklar için artık çok yaşlıyım. Boklar. Hepsi. Hepsi bok!"

Kardeşim yine de yalvardı ama anlaşılan Sitti Vasfiye'yi ikna etmenin yolu yoktu. Cihat, Irak'ın Kuveyt'i işgalinden nefret etse de Amerikan müdahalesinden yana endişeliydi. Tam da bu yüzden gitmek yerine bizimle kalmayı seçti. Tabii ben küplere bindim ve bağırdım. "Annem de ben de eğitimini devam ettirebilmen için gece gündüz çalışırken sen böyle bir karar verebileceğini mi düşünüyorsun gerçekten? Hayatının aileni hiçe sayarak, dilediğin gibi yaşayabileceğin bir şey olduğunu mu sanıyorsun yoksa?"

Cihat kaskatı kesildi. "Bu durumda ailemi terk edemem. O yüzden bağırmayı kes, Nahr!"

Cihat'ın ısrarı sonuç vermek üzereydi. Beni ve Sitti Vasfiye'yi kendisiyle birlikte Amman'a gitmeye ikna etmişti ki Amerikan işgali başladı. Artık her şey için çok geçti. Şimdi geleceğimizi patlamalar, flaş haberler ve öngörülerin arasında aramak zorundaydık. Kuveyt'te güneşin battığını görebiliyordum ama Amerikalılarla birlikte tam anlamıyla karanlığa hapsolmuştuk. Gökyüzümüz isle kaplanmış, Ölüm Yolu'nda Iraklılar son bir direnişe kalkışarak petrol kuyularını ateşe vermiş, içinden güneş ışığının bile sızamadığı, dağılmak bilmeyen duman bulutları havaya yükselmişti. Hayat sona ermek üzereydi. Öyle görünüyordu, kokusunu alabiliyorduk. Yaşananlar herkesi cehenneme sürükleyen bir kıyametten farksızdı.

Irak güçleri Kuveyt'ten çıkıyor ama Birleşik Devletler ordusu sokaklardaki varlığını sürdürüyordu. O zamana kadar yerel halkın Filistinlilerin sokak gösterilerinde onlara katılmalarını hoş karşılamadığını biliyorduk. Ben böyle bir şeye kalkışacak değildim ama annem bir hayli istekliydi.

Öyle ya da böyle kimi Filistinliler hem Irak'la iş birliği yapmalarının, hem de Saddam'dan intikam almak için etkili bir araç olarak görülmelerinin bedelini ödeyeceklerdi. Buna rağmen Cihat tüm uyarılara kulaklarını tıkıyor, ülkeden kaçmayı da, saklanmayı da reddediyordu. "Ben yanlış hiçbir şey yapmadım,"

diye çıkışmıştı bir seferinde. "Ne diye saklanacakmışım? İşgal sırasında burada değildim bile. Geleli yalnızca birkaç hafta oldu."

Ona hangi gerekçeyi ya da kanıtı sunarsak sunalım, kaybolan Filistinlilerin hikâyelerini ne kadar anlatırsak anlatalım, faydası olmadı. Cihat'ın insanın özünde iyi ve adil olduğuna dair taşıdığı inanç, onu yaşananların vahametine karşı kör etmişti.

"Kuveytliler canavar değil ya. Bana bir şey yapmazlar. Burada olmadığımı da kanıtlayabilirim," diye ısrar etti. "Haydi ama! Irak, Kuveyt direnişine destek verdiler diye 5000 Filistinliyi tutukladı. Aradaki farkı Kuveytliler de biliyor."

"Aynı anda nasıl bu kadar zeki ve böyle salak olabiliyorsun?" dedim gözyaşları içinde. İnsanların, özellikle de erkeklerin, doğalarına dair çok şey biliyordum.

Ertesi gün pencereden bakarken dışarıda bir polis aracıyla askerî cipin olduğunu gördüm. Hemen kardeşimi almak için can havliyle aşağıya indim ama ben gelene dek onu yere yatırıp kelepçelemişlerdi ve tekmeliyorlardı. Can havliyle araya girmeye, onları engellemeye çalıştım. Gün ortasında ve simsiyah bir gökyüzünün altında gözlerimin önünde bir kol belirdi. Kalbim sıkıştı. Biri yanaklarımı cama bastırıyordu. Araba penceresi miydi bu? Dilimi ısırdım. Hatırladığım bir sonraki anı, karakolda, plastik bir sandalyede acı içinde oturuyor oluşumdu. Fazlaca vakit geçtiğini tahmin edebiliyordum ama on saat olduğunu anladığımda epey şaşırdım. Dövüldüğüme dair hiçbir anı yoktu hafızamda ama şiddete maruz kaldığıma dair delilleri bedenimde görebiliyordum. Bir iğne yapıp Nahr'ın nerede olduğunu sordular. Ama ben, yani Yakut, sadece bir erkek kardeşim olduğuna dair onlara yemin ettim. Tek hatırladığım buydu, rüyalarımda birtakım yüzler ortaya çıkıyor, bölük pörçük hatıralar beliriyordu ama hepsi buydu. Sorgulama bittiğinde Kuveytli yetkililer, kardeşimin işgal esnasında Iraklılarla iş birliği yaptığına dair bir belge için imzam yerine parmak izimi aldılar.

O gün karakolda çığlık atan insanların sesine uyandığımı ve annemin ağlayarak polislere yalvardığını da hatırlıyorum. Hafızamda tam anlamıyla yer etmiş tek şey seslerdi. Gerçeklerde, parça bölük görüntülerde yankılanan sesler; kırık kaburgamın, kardeşimin yerine işkence görme arzumun ve kaçınılmaz bir sonun –masumiyetin, ailemizin, mutluluğumuzun, gündüz düşlerinin ve deliksiz uykuların sonuna geldiğimizin– habercisi sesler.

Beni serbest bıraktılar ama kardeşimi hâlâ tutuyorlardı. Aynı gün annemle Cihat'ı da bırakmalarına ikna etmek için karakola döndüm. Karakolun duvarları yeşildi. Amerikan askerleri ortalıkta dolaşıyordu. Kuveyt polisi onları etkilemek istiyor gibiydi. Bizi görür görmez kovdular. Kardeşimin orada olduğumuzu anlamasını umarak hatırladığım Rusça kelimeleri bağırmaya başladım: *"Otva`li, mu`dak, b`lyad!" Siktir git, seni pislik, siktir!..*

Polisler bir daha geri dönmememizi söyleyerek bizi yaka paça dışarı attılar.

"Lütfen evladım, Allah'ın merhameti üstünüzde olsun. Hayatlarınız bolluk bereket içinde geçsin," diye yalvarmaya başladı annem. "Bari ona bunu verin." Annem subaylardan birinin eline Cihat'ın spreyini tutuşturdu ama karakoldan çıkarken subayın spreyi çöp kutusuna attığını gördüm.

Eve döndüğümüzde ev sahibimizi kapıda bulduk. Altı aylık kirayı ödemek için bize üç günümüz olduğunu, aksi halde polislerle kapımıza dayanacağını ve bizi evden çıkaracağını söyledi.

"İşgal yüzünden kiralar ödenmiyor ama," diye karşı çıktım.

"Filistinliler hariç," dedi hemen. "Iraklı arkadaşlarınız size iş bulmadı mı? Ödeyecek paranız vardır sizin."

Annem gerçeğin düşündüğü gibi olmadığını açıklamaya çalıştı ama ona engel oldum. Bunun faydası olmadığını biliyordum. Mevzu kira değildi.

Polisler ertesi gün evimize girdi. Zili çalmaya bile tenezzül etmediler, ev sahibimiz kendindeki yedek anahtarla kapıyı açmıştı. Ben telefondaydım, avukatla kardeşimi hapisten nasıl

çıkarabileceğimiz hakkında konuşuyorduk. Annem gergin bir şekilde sigara içiyor, Sitti Vasfiye ise öğle namazını kılıyordu. Polisleri karşımda görünce telefonu elimden düşürdüm ve almak için eğilmekten bile çekindim. Annem de çığlık atmaya başladı.

"Kira ödemek için hâlâ iki günümüz var!" dedim neden orada olduklarına anlam veremediğim için.

Memur parmağını dudaklarımın üstünde gezdirdi. "Kira umurumuzda değil, biz hainleri arıyoruz. "

"Burada bizden başka kimse yok," dedim.

"İyi o zaman. Belki de hain sizsinizdir."

Sitti Vasfiye'nin yüzünün aldığı şekli hâlâ hatırlıyorum. Seccadesinden başını kaldırmış; beti benzi atmış bir halde, evi didik didik arayan, mobilyaları devirip çekmeceleri boşaltan, minderleri kaldırıp eşyaları sağa sola fırlatan asker ve polisleri ağzı açık, tek kelime etmeden izlemeye başlamıştı. Hemen yanına koştum, kalp krizi geçirmesinden korkmuştum. Ona sarıldığımda ağlamaya başladı. Annem de dayanamayıp feryat etti. "Biz iş birlikçi değiliz. Hata yapıyorsunuz. Yıllardır bu ülkede yaşıyoruz. Neredeyse yirmi beş yıldır. Kuveyt bizim evimiz."

Annemin yalvardığını görmek beni çok üzmüştü. O adamlardan daha da nefret etmiştim. Kuveyt'ten artık gerçek anlamda nefret ediyordum. Kurallarından, insanlarından, okulda ülkeye bağlılık sözü verdiğim ve Bağımsızlık Günü'nde dans ettiğim için kendimden de.

"Şuna bak!" diye bağırdı içlerinden biri. Bir elinde Dolce & Gabbana marka çantayı tutuyor, diğeriyle içinden çıkardığı fişi inceliyordu. "Londra'da alışveriş yapacak, pahalı çantalar alacak kadar zenginsiniz demek." Diğerleri de çantayı incelemeye gitti.

"Aç şunu!" diye bağırdı bir başkası kasayı işaret ederek. Annemle birbirimize baktık. Sitti Vasfiye'yi öptüm ve kasayı açmak için doğruldum.

Geçen yılki birikimlerimin çoğunu Cihat'ın eğitimi için banka hesabımıza yatırmış, kalanı da daha dün avukata ödeme

yapmak için harcamıştım. Haliyle polis düğünden kalan takılarımla birlikte kalan çok az şeye el koyabildi.

Sırıtarak, "Londra'dan alışveriş yapacak kadar çok paran olduğuna göre bunlara ihtiyacın yoktur zaten," dedi ve çantaya kasadaki paraları ve altınları doldurdu. Birkaç Saddam dinarını avuçlayıp nefretle kırıştırdı ve bana doğru fırlatıp "Bunları saklayabilirsin, bak," dedi.

Büyükannemin böyle ağladığını hiç görmemiştim. Son derece küçük, savunmasız ve çaresiz görünüyordu. Gözyaşlarının yüzündeki kırışıklıklardan küçük dere yatakları misali aktığını fark ettim. Adamlar ayrılırken titrek, yorgun bir sesle, "Neden evladım? Bunu neden yapıyorsunuz? Bu haramdır, evladım. Haram. Bize neden böyle davranıyorsunuz?" diye sordu.

Yapılanlardan rahatsız gibi görünen genç bir adam gözlerini yerden ayırmadan Sitti Vasfiye'ye, "Üzgünüm *khala*," dedi. "Üzgünüm, teyzeciğim." Ama birikimlerimize el koyan memur onu hemen susturdu ve "Git de Yaser Arafat'a sor nedenini!" deyip yere tükürdü, arkasına bakmadan çıkıp gitti.

Ev sahibi bize şunu söylemek için özellikle ayrılmamıştı. "İki gün daha. Altı aylık kirayı ödediniz ödediniz. Ya hep ya hiç. Taksit filan yok."

Bankalar hesaplara erişimi yavaş yavaş açıyordu, pek çok insan bu yüzden şubelere akın etmişti ama ATM'lerin çoğu ya çalışmıyor ya da para vermiyordu. Kendini iyiden iyiye toplayan Kuveyt hükümeti, tüm banka hesaplarına eskisi gibi erişim sağlanacağını ve her şeyin son altı ay hiç yaşanmamış gibi devam edeceğini duyurmuştu. Bazı bankalar insanları kuyruğa sokmayı başarsa da çoğu yerde tam bir kaos hâkimdi. Ben de, sonucu hüsran bile olsa, ilk gün saatler boyu beklemeyi göze aldım. İkinci günse dışarıda kamp kurdum ve yetkililere ulaşmayı başardım. Ama ev sahibine

borcumuzu ödemeye yetecek kadar para vermiyorlardı. Sınırlı bir meblağa izin vardı.

Bankadan ayrıldım ve Ümmü Burak'tan borç istemeye gittim. "Nahr," diye söze girdi. Ümmü Burak sadece ciddi meseleler söz konusuysa böyle hitap ederdi. "Keşke yardım edebilseydim. Ama şu anda güvende miyim bilmiyorum. Elimde avucumda ne varsa sahip çıkmalıyım. Kocam bu sabah geldi ve bütün mücevherlerimi almak istedi. O orospunun evladı, meğer üçüncü bir eş istiyormuş. Neymiş efendim, özgürlüğü kutlayacakmış. Eğer dediğini yapmazsam, beni iş birlikçi diye polise ihbar edecek. Ülke bu haldeyken ona inanacaklarına da eminim. Irak'taki kuzenlerimin çocukları orduda. Hükümet tüm hesapların işgalden önceki günkü gibi olacağını söylemiş. Yani Deepa'ya verdiğim parayı geri yatıracaklar. Bu biraz zaman alır tabii. O zaman elimden geleni yaparım, hiç kuşkun olmasın. Ama anladın, şimdi elim kolum bağlı. Senin yerinde olsam... Bunu söylemekten nefret ediyorum ama... Ebu Moathe'dan yardım isterdim. En azından banka hesabındaki paranın tamamını çekmeni sağlar."

Ebu Moathe'yle görüşecek olma fikri canımı sıkmıştı ama Ümmü Burak haklıydı, gerçekten yardımı dokunabilirdi.

Önce nabız yoklamak için telefon açtım. Ters bir şeyler söylerse külodumu koklayan Ebu Nasır'ı arayacaktım. Ama Ebu Moathe sesimi duyduğu için mutlu olmuştu sanki ve hemen görüşmek istedi. Bankanın güvenlik görevlilerine beni içeri almaları için talimat vereceğini söyleyip telefonu kapattı.

İçeriye yalnızca iki kişi alındığından kapıdaki güvenlik görevlileri kalabalığın taşkınlık yapmasını engellemeye çalışıyordu. Diğerlerini ite kaka görevlilerin yanına gittim ve kimliğimi göstererek, "Ebu Moathe beni bekliyor," dedim.

Beni içeri aldılar ve Ebu Moathe'nin odasına yönlendirdiler. Ebu Moathe masasından kalktı ve beni karşılamak istercesine kapıya kadar geldi.

"Selam dostum. Bu ne güzel ziyaret!" diye girdi söze ve içecek bir şeyler getirmesi için birini çağırdı. "Sana ne söyleyeyim? Çayı kahveye tercih ettiğini hatırlıyorum."

"Çay çok iyi olur. Teşekkür ederim," dedim. Ebu Moathe bunun üzerine kapının girişinde çekingen bir halde duran yaşlı kadına iki bardak çay getirmesini söyledi.

Kapıyı arkamdan kapatmak için etrafımdan dolandı ve omzuma hafifçe dokunarak, "Seni hangi rüzgâr attı buraya?" diye sordu.

Kiramızı ödemek ve kardeşimi hapisten çıkarmak için bankadan para çekmem gerektiğini söyledim. Yaşlı kadın tepsiyle içeri girdi, masaya dumanı tüten çayları koydu. Ebu Moathe'ye kardeşimin masum olduğunu, işgal sırasında Ürdün'de eğitim görmesine rağmen tutuklandığını söyledim.

"İyi de ülke dışındaysa onu nasıl tutuklayabilirler?"

Kekeledim. "Şey, yani, o... yarıyıl tatili için buradaydı. Savaştan birkaç hafta önce bizi ziyarete gelmişti."

"Yalan söyleme," dedi sırıtarak ve bir dal sigara uzattı. Tuzağa düşürülmüş bir havyan gibi hissettim ve "Hayır, içmiyorum," dedim. "Hem neden yalan söyleyeyim ki? Günahımı alıyorsun, Ebu Moathe. Yapma bunu Allah aşkına."

Bir sigara yaktı ve kendi kendine, "Sen kim Allah'tan bahsetmek kim..." diye mırıldandı.

Bunun üzerine "Kusura bakma, Ebu Moathe. Ben gidiyorum," dedim ve kalktım. "Otur oturduğun yere!" diye çıkıştı. "Kim olduğumu unuttun sanırım. Ne zaman gidebileceğini sana ben söylerim."

Dediğini yaptım. Tekrar koltuğa otururken savunmaya geçmem gerekirse diye etrafı incelemeye başladım. Masasında bir yığın kâğıt ve dosya vardı. Birkaç kalem, boş bir fincan, bir kâğıt tutucu, cam küpün içine gömülü bir damla yağ; ona zarar verebileceğim hiçbir şey gözüme çarpmamıştı. Deri koltuğuna yaslandı, bir duman bulutunu üfleyerek sırıttı. Göbeğinin iyice büyüdüğünü fark ettim.

"Hem senin gibi bir kadın nasıl olur da sigara içmez anlamıyorum."

"Benim gibi bir kadın da ne demek?" Tam buradan çıkmak için gereken cesareti toplamıştım ki masadaki banka kartı gözüme ilişti.

"Ne demek istediğimi biliyorsun," diye devam etti. "Neyse, telefonundan sonra hesabına baktım. Seni Yakut ismiyle aratmak aklıma gelmezdi doğrusu. Gerçek adını bana söylediğine hiç inanmamıştım." Durdu. "Ama sanırım fahişeler de bazen doğru söylüyorlar işte."

Parmaklarımı topuklularımın içinde kıpırdatıp yeniden ayağa kalkacak cesareti toplamaya ve banka kartının olduğu kâğıda bakmamaya çalıştım. Bankalar yeni kart gönderdiklerinde ATM'lerde sıfırlanabilen, önceden ayarlanmış pin kodları da verirlerdi. Muhtemelen bu da kodu hazır bir banka kartıydı, cam küp kâğıt tutucunun yanında duruyordu.

"Bu ülkede iyi bir birikim elde ettin, değil mi?" diye sordu çayından bir yudum alarak. Bardağını masaya koydu, ayağa kalktı ve bana doğru yürüdü.

"Lütfen, Ebu Moathe..."

"Hesabındaki parayı sana veririm, sorun değil. Peki ya karşılığında sen bana ne vereceksin? Yoksa bir şeyleri bedavaya mı getirmek istiyorsun? Tam da Filistinlilerin yaptığı gibi. Yediği kaba pisleyen sizler yok musunuz..." Bir an ona Filistin kökenlerini hatırlatmayı düşündüm.

Tam ayağa kalkmıştım ki beni saçımdan tutup kendine doğru çekti. Bana böyle hoyrat davranmaktan ne kadar hoşlandığını hatırladım. "Eğil ve elbiseni sıyır, seni orospu!" Beni masaya doğru itti ve öfkeyle, "Eğer bana karşı koyarsan, bu kapıdan dışarı adımını attığın an sikimi para karşılığı emmek istediğini söyler ve seni o orospu çocuğu kardeşinin yanındaki hücreye yollatırım," dedi.

Derin bir nefes alıp çaresizce elbisemi sıyırdım. Mavi, dantel işlemeli külotumu indirdim ve yavaşça masasının üstüne, banka

kartı ve kâğıt tutacağının olduğu yere doğru eğildim. Ebu Moathe bacaklarımı araladı. Kaskatı kesilmiştim. Umutsuzca kâğıt tutacağını kavradım. İçime girdi. Dişlerimi sıktım, tırnaklarımı masadaki kâğıtlara geçirdim. Ebu Moathe arkamda inlerken ben çay bardağındaki dalgalanmaları izlemekle yetindim.

"Sizi kahrolası nankör Filistinliler. Ne sandınız? Saddam'ın Kuveyt'in başına geçeceğini mi? Bize böyle ihanet edebileceğinizi mi düşündünüz? Bu da sana ders olsun, kaltak karı. Filistinliler ucuz emek ve seks için varlar. Sizin gibileri burada alıp satıyoruz işte."

Kâğıt ağırlığını tutan elimi gevşetip banka kartına uzandım, kartı alıp hemen sütyenime sıkıştırdım ve küçük rakamlarla yazılmış pin kodunu zihnime kazımaya çalıştım.

"İşte elde edeceğin tek şey bu."

Ebu Moathe boşalıp beni rahat bırakana dek numarayı zihnimde defalarca tekrarladım. Sonra mavi dantelli külotumu çekip doğruldum. Şimdi intikam vaktiydi.

Ebu Moathe asistanına seslendi. "Yakut Hanım'ın dosyasını getir!" Ve bana döndü. "Hadi ayakta dikilme, geç otur." Sandalyeye otururken sperminin bacaklarımdan aktığını hissettim. "Şu çaydan da iç biraz," diye ekledi. Dediğini yaptım ve çaydan bir yudum aldım. İçimden de pin kodunu tekrarlıyordum: 3254, 3254, 3254.

Kapı çalındı ve içeriye elinde dosyayla genç bir kadın girdi. Kadınla göz göze gelmekten kaçındım. Ebu Moathe dosyayı inceledikten sonra kadına geri verdi, kadın dosyanın içinden birkaç form çıkarıp imzalamam için bana uzattı. Sonra kimliğimle birlikte odadan ayrıldı ve birkaç dakika içinde banka hesabımdan çektiği parayla geri döndü. Hükümetin vadettiği miktar değildi ama Ebu Moathe'nin banka kartı göğüslerimin arasındayken itiraz etmeme gerek de yoktu.

Ona, az evvel ırzıma geçmemiş gibi teşekkür ettim. O da az evvel bana tecavüz etmemiş gibi rica etti.

Dışarıdaki kalabalığın arasına dalarken bacaklarımdan yine meninin sızdığını hissettim ve kahrolası banka kartını göğsüme iyice sıkıştırarak o lanet adamın tüm parasını çekeceğim ânın hayaliyle hızla ilerledim. 3254, 3254.

Eve geldim ama etraf hâlâ darmadağınıktı. Hayatımın hatırı sayılır bir kısmını geçirdiğim daireye karşı ilk kez yabancılaşmıştım. Polis evi altüst ettiğinden beri böyleydi. Annem yaşananlar "başına vurduğu" için hastaneye kaldırılan Sitti Vasfiye'ye refakat etmekle meşguldu. Babaannem fenalaşmıştı ve annem onu zamanında hastaneye götüremeseydi, muhtemelen felç geçirecekti. Neyse ki kendi hesabımdan çektiğim paralar yanımdaydı. Annem ve Sitti Vasfiye evden çıkarılmayacağımız, eşyalarımız sokağa atılmayacağı için o gece rahat bir uyku çekeceklerdi.

Banka hesabımdan gelen para, ev sahibine, avukata ve avukatın rüşvet vermemi önerdiği kişilere ödeme yapmama yetti. Avukat, "Kardeşinin uzun süredir ülkede olmadığını biliyorlar," diye açıkladı. "Ama karşımızda bir hukuk devleti yok. Bu yüzden onları Cihat'ı salmaları için ikna etmek durumundayız. Yapabileceğimiz tek şey bu."

Ebu Moathe'nin hesabında ne kadar para olduğunu düşündüm, kartının çalındığını fark ederse neler olabileceği ihtimaliyle panikledim. Kartını çaldığımı polise söyleyebilir, başımı belaya sokabilirdi. Ama ne kadar dikkatsiz ve dağınık olduğunu hatırladım. Muhtemelen kartın masasında olduğundan bile bihaberdi ve onu kaybettiği için sekreterini suçlayacaktı.

Ertesi gün ve sonraki iki hafta boyunca Ümmü Burak'la ülkeyi karış karış gezerek Ebu Moathe'nin banka kartına uygun ATM aradık ve bulduğumuz her ATM'den para çekmeye başladık.

Avukatımız, Cihat'ın hastaneye yatırılmasına da vesile olan uluslararası bir insan hakları örgütünün yardımına başvurdu. Medyanın, verdiğim rüşvetlerin ve yasal kanallardan gelen baskıların sonucunda nihayet yetkililer Cihat'ı serbest bırakmaya ikna oldu. Annem ve ben, Cihat'ın dönüşünü beklerken daireyi temizleyip

eski haline getirmek için kolları sıvadık. Kırık çekmeceleri ve dolapları elimizden geldiğince tamir edip oraya buraya saçılan kıyafetleri tek tek katlayıp dolaba kaldırdık. Rafları düzenleyip evden dört torba dolusu çöp çıkardık. Pencereleri temizledik, mobilyaları sildik, banyo ve mutfak lavabolarını ovalayıp yerleri paspasladık, halıları dövüp havalandırdık, çarşaf takımlarını yıkadık. Sitti Vasfiye de bize yardım etmek istedi. Ona silip parlatsın diye bibloları ve çatal bıçak takımını verdik. En rahat yatak onundu ve torununun iyileşene kadar kendi yatağında uyuması gerektiğini söyledi. "O zaman sen de benim yatağımı al," dedim.

"İstemez, kalsın," dedi. "Ben torunumun yanında uyurum. Bir yer yatağı yeter."

Annemle birbirimize baktık. "Olmaz," dedim. "Horlamaların çocuğun uykusunu böler."

Bu ihtimal üzerine düşünürken dilini takma dişlerinde gezdirdiğini görebiliyordum. "Peki, evet. Bu hiç aklıma gelmemişti. O zaman, senin yatağında uyurum, tamam," dedi ve elindeki kaşığı parlatmaya devam etti.

O akşam temizlikten yorgun düştüğümüz için erkenden uyuduk. Sitti Vasfiye Cihat gelince yatağındaki temiz çarşaflarda uyusun diye erkenden yeni düzene geçti ve bizim odamızda kaldı. Tabii uykuya dalana dek çarşafları düzgün yıkamadığımızdan, yatağı yeterince düzeltemediğimizden, yediğimiz akşam yemeğinin çok yağlı olduğundan ve kendisini uyku tutmayacağından, sonra yine hastanelik olacağından ve torununu karşılamayacağından yakınıp durdu. Hepsinin suçlusu da bendim. Ya da annem. Ya da ikimiz birden. Bu ona karşı kurulmuş bir komploydu ve gözleri kapanana dek bundan son derece emindi.

Hepimiz güneşin ilk ışıklarıyla uyandık ve soluğu hastanede aldık. Cihat'ı görmek ve onu eve götürmek için sabırsızlanıyorduk. Saatlerce tespih sayarak torununu bekleyen Sitti Vasfiye bile o an gözüme çelimsiz ve kırılgan geldi.

Sonunda avukat soluğu elinde bir kâğıt yığınıyla yanımızda aldı ve kendisini takip etmemizi işaret etti. Cihat artık özgürdü. "Elhamdülillah" diyerek derin bir oh çektik. Teşekkürler Allahım!

Sitti Vasfiye'nin ayağa kalkmasına yardımcı oldum ve avukatı Cihat'ın tekerlekli sandalyede oturduğu odasına kadar takip ettik. Avukat polislerle konuşup elindeki kâğıt yığınını gözden geçirirken biz de Cihat'a koştuk. Yüzünün yarısı bandajlıydı. Doktorlar yaralanan gözünü kurtaramamıştı. Kolu sağ elinden dirseğine kadar alçıdaydı. Resmî kayıtlarda Cihat'ın yere düştüğü, çarptığı nesnelerin sinirlerinde ciddi travmalara yol açtığı, derin oküler yırtılmalara, orbital kemik ve optik kanal parçalanmasına neden olduğu yazıyordu. Metakarpofalangeal eklemler, çoklu metakarpal ve falangeal kemikler gibi anlamadığım daha pek çok tıbbi terimden bahsediliyordu. Ama Cihat bizi görünce hemen ayağa kalktı ve önce Sitti Vasfiye'nin, sonra annemin elini öptü. O gün yeni bir mutluluk türüne tanık olmuştum. Hayat elinizdeki her şeyi alıp size sadece değer verdiğiniz insanları bıraktığında yaşanan türden bir mutluluktu bu. O gün Cihat'ın da canının güvende olduğundan emin bir halde bir arada olmak bizi tekrar hayata bağlamış gibiydi.

Eve döndüğümüzde Cihat dinlenmek istedi. Ama önce bir şeyler yedik. Cihat tabağına pek dokunmadı ve yediğinden de az konuştu. Onu böyle mağlup görmek dayanılmazdı. O kurtulmuştu kurtulmasına ama hiçbirimiz Kuveyt'te daha ne kadar hayatta kalacağımızdan emin değildik. Günün bu duygusal gelgitleri epey yıpratıcıydı. Erkenden odalarımıza çekildik. Annem Cihat'ı yatağına yatırdı, gören gözündeki baskıyı azaltmak için doktorların söylediği gibi boynunu ayarladı. Kendimi asla affetmeyeceğimi bilerek onu uyurken kapı aralığında izledim. Cihat, Kuveyt'te kalmıştı çünkü Sitti Vasfiye ve ben ülkeyi terk etmemek için direnmiştik. Onun yaşadığı düş kırıklığını hayatımın sonuna kadar içimde taşıyacaktım.

Kardeşime ne olduğunu tüm dünya duysun istiyordum. Ona ne yaptıklarını. Ona nasıl işkence ettiklerini. Kuveyt polisi ve ordusunun bu konuda Amerikalılarla nasıl iş birliği yaptığını... İstiyordum çünkü Kuveytlilerin de diğer tüm nüfuz ve yetki sahipleri gibi ne tür bir kötülükten paçayı sıyırdıklarını herkesin bilmesini istiyordum. Ama bu benim hikâyem değildi ve Cihat teselliyi sessizlikte bulmuştu.

Mahallede kalan birkaç Filistinli aileden biriydik. Sıra sıra apartmanlar boşalmış, ışıkları ışıl ışıl parlayan dükkânların kepenkleri inmişti. Sokakta top oynayan çocuklar artık yoktu. Kadınlara laf atmak için köşe başında toplanan delikanlılar da. Bir zamanlar binaları çamaşırlarla süsleyen balkon ipleri de bomboştu.

Kuveyt'te kalmıştık çünkü Cihat'ı burada tek başına bırakamazdık. Ama şimdi özgür olduğuna göre bu ülkede bir dakika daha kalmanın anlamı yoktu. Yanımızda götürebileceğimiz her şeyi toplamaya başladık: giysiler, birkaç mutfak eşyası, babamın oturma odasının duvarında asılı fotoğrafı, annemin Singer marka dikiş makinesi. Bizimle aynı sokakta biri bizim binada, diğeri yan apartmanda iki aile daha vardı. Cihat'ı ziyarete geldiler ve sabahın erken saatlerinde hep birlikte ülkeden ayrılmaya karar verdik. Havaalanına giderken kontrol noktalarından geçmenin böyle daha güvenli olacağını düşünmüştük.

Amman arabayla on dört saat sürüyordu ama arabalarımızı kullanamazdık. Hepsinin Irak plakaları vardı –işgal sırasında plakaları değiştirmek zorunda kalmıştık, sonrasındaysa Filistinlilerin yeni plaka almalarına izin çıkmamıştı. Ümmü Burak bize arabalarımızı satıp parayı hesabımıza yatıracağına dair söz verdi. Ve sürpriz bir şekilde, bizi havaalanına götürmek için kalkış saatimizde, yani sabahın dördünde kapımızdaydı.

"Arabanın evraklarında bir pürüz olmadığını kontrol etmek istedim de," dedi.

"Seni yalancı. O işleri çoktan hallettik," dedim ona sarılarak. "Beni sevdiğin için geldin. Kabul et, seni yaşlı kurt."

Annemin başlarda beni kötü etkilediğine inandığı için Ümmü Burak'ı görmemi engellemeye çalıştığı günler olmuştu. Ama o gün o da Ümmü Burak'ı kucakladı ve ona ülkeden çıkmamıza yardım ettiği için teşekkür etti.

Annem evdeki son kahvaltı için sofrayı kurarken Ümmü Burak'la dışarı çıktık. Ebu Moathe'nin kartıyla gitmeden biraz daha para çekecektik.

"Bari bugün yakalanmasak," dedim.

"Nasıl yakalanacağız ki? Sabahın dördü!" dedi Ümmü Burak. Haklıydı. "Hem unutma, bu bir tasarruf hesabı ve belli ki düzenli kontrol etmiyor. Günlük harcamaları için başka bir kart kullandığından eminim." O zamana dek Ebu Moathe'nin kartından aramızda eşit olarak bölüştüğümüz yaklaşık 12.000 dinar çekmiştik. Ama hesabın buna rağmen 9.860 dinarın biraz üzerinde bakiyesi vardı.

Sonunda gitme vakti geldi. Beşimiz Ümmü Burak'ın Lincoln Continental'ine bindik, komşularımız ise taksiyle arkamızdan geleceklerdi. Annem Ümmü Burak'a arabasındaki çiziklerin neden bu kadar çok olduğunu sordu. Ümmü Burak "Bu ülkede insanlar araba kullanmayı bilmiyorlar da ondan," dedi ve yolculuğumuz başladı.

Oysa gerçek başkaydı. Arabasını uzun süredir Ajay kullandığı için direksiyon başına geçtiğinde kazalar da beraberinde gelmişti. Şimdiye dek kaldırımlara, sokak lambasına ve bir binaya çarpmıştı. O kadar küçüktü ki direksiyonun üzerinden yolu görebilmek için boynunu uzatmak zorunda kalıyor ve şeritler arasında zikzaklar çizmeden ilerleyemiyordu.

Cihat sessizliğe gömülmüştü ama Ümmü Burak, polisin kendisine yaptıkları konusunda ne kadar öfkeli olduğu hakkında konuşup durdu. Kuveyt'in onun kadar zeki ve çalışkan bir gence sırt çevirdiği için çok şey kaybettiğini söyledi. Cihat'ı bu cendereden kurtarmak için konuyu değiştirmek istedim ve Deepa'yla Ajay'ı sordum.

"Sana söylemeyi unuttuğuma inanamıyorum!" diye haykırdı ve arabayı kaldırıma doğru sürerek hepimizi sarstı. "Deepa bir ev aldı!"

"Dur!" diye bağırdı Sitti Vasfiye. "Durdur şu arabayı!"

Ümmü Burak kenara çekmeye bile zahmet etmeden yol ortasında frene bastı. "Bismillah!" diye bağırdı sonra. "Neler oluyor, Hacı Anne?"

Hemen arkamızdan gelen komşu arabalar ani fren yüzünden az kalsın bize çarpacaklardı.

"Arka koltukta oturmak istiyorum," dedi babaannem. "Bir araba kazasında öleyim diye dört savaştan sağ çıkmadım ben. Beni hemen buradan çıkarın!" Kapıyı açtı.

Ben Ümmü Burak'ın çılgın şoförlüğüne alışmıştım ama annem ve Sitti Vasfiye epey hazırlıksız yakalanmıştı. Ümmü Burak şaşkındı. Cihat gülümsedi, neredeyse gülecekti. Bu beni de öyle mutlu etti ki gülmeye başladım. Bir türlü sakinleşemeyince annem de gülmeye başladı. Sitti Vasfiye bu neşeye sebep olmaktan ötürü mutluydu. "Küçük bir kızken de komiktim. İstersem herkesi böyle güldürebilirim işte," dedi. Bu Cihat'ın tebessümünü kahkahaya çevirmeye yetti. Ümmü Burak da kendine hâkim olamayıp gülmeye başladı. Kuveyt'in çoktan terk edilmiş Filistin mahallesini geride bırakan, ürkütücü derecede sessiz yoldaki bu kervana liderlik eden Lincoln Continental'in içinde kıkır kıkır gülüyorduk.

"Filistinliler olmadan bu ülke eskisi gibi olmayacak. Şu boş binalara bakın," dedi Ümmü Burak herkes sakinleştiğinde. Annem oturduğu koltukta hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Sitti Vasfiye araya girerek İsraillileri ve Yaser Arafat'ı lanetledi. Ellerini dua edercesine havaya kaldırdı. "Allahım, yüce Rabbim, sen Yahudileri de Yaser Arafat'ı da bu insanları evlerinden barklarından ettikleri için cezalandır. Allahım, Amerikalıları da cehenneminde yak, Yahudileri de. Dünyadaki bütün savaşların arkasında onlar var."

"Âmin," dedi annem.

Cihat sessizliğini koruyor ve penceresinden hayatın olağan akışını seyretmeye devam ediyordu. Yolda iki kontrol noktasında durdurulduk ama Ümmü Burak sayesinde sorun yaşamaksızın yolumuza devam ettik. Ümmü Burak açıkça Kuveytli olduğu yazılı kimliğini göstermiş, arkamızdaki arabalarda seyahat eden kişilerin işgal sırasında onu ve ailesini koruyan Filistinliler olduğu yalanını söylemişti. Onlarla bir teyze edasıyla konuşmuş ve onlardan yaşlılara has bir saygı görmüştü. Neticede kimliklerimizi kontrol ettikten sonra hepimizi el sallayarak uğurladılar.

"Ümmü Burak, sen olmasaydın kontrol noktalarından böyle kolay geçemezdik. Allah senden razı olsun. Allah kötüleri senden uzak tutsun, yolunu aydınlatsın," dedi annem.

Sitti Vasfiye de Ümmü Burak için dua etti. Cihat'sa tek kelime etmedi. Bedeni bizimle olsa da ruhu başka bir diyarda gibiydi.

Ümmü Burak havaalanından ayrılmadan önce beni sımsıkı kucakladı. Her iki yanağımdan da tekrar tekrar öptü, Allah'tan benim için esenlik diledi ve kulağıma şöyle fısıldadı: "Paraya ihtiyacın olursa sana müşteri yollarım. Haber uçur, yeter. Ve muhtemelen Ebu Moathe'nin kartını Amman'da da kullanabilirsin. Bir dene. Allah yardımcın olsun, güzelim benim."

Onu bir kez daha öptüm. Yüzümü avuçlarının arasına aldı ve şöyle dedi:

"Bu zalim dünyada, başımıza ne gelirse gelsin, yollarımız bir kez daha kesişecek, güzelim. Buna inan."

III

AMMAN

KÜP, KUZEY

Evrenimin kuzeyindeki gri duvarında üç şey mevcut. İlki otomatik sifonlu, kalın plastikten yapılmış küçük bir tuvalet. Vücut saatimi zamanlamasına uydurmaya çalışıyorum ama belli bir planı takip etmiyor. İçerisi de genelde kötü kokuyor bu yüzden. Bu kesif kokuyu, duvardaki küçük deliklerden püskürttükleri dezenfektana tercih ederim gerçi.

Hücremde kelepçelerim için iki elektronik priz var. Kendimi zincirlemek için kelepçeleri takmam gerektiğinde iki küçük nokta sarı renkte yanıp sönüyor. Duvardaki mekanik bağırsaklar gürültüyle çalışarak bileklerimi yakalıyor ve beni duvara bağlıyor. Sarı ışık yeşile döndüğünde kulakları sağır eden bir alarm, korumalara güvenli bir şekilde içeri girebileceklerinin haberini veriyor. İsrail'in yaptığı "iyileştirme"lerden biri, alarmın sesini kısmak oldu. Ziyaretçiler Küp'ü incelemeye geldiklerinde hücrenin tasarımında rahatımın ve huzurum gözetildiğini ispat etmek için bunu öne çıkarıyorlar.

Gelgelelim başkalarına boyun eğdirip onları tutsak etmek için tasarlanmış en âlâ icatlar bile hayatın özgürlükle olan bağını gevşetmeye yetmiyor. Bu yüksek teknolojili prangalar beni kollarım arkamda olacak şekilde sabit tutmayı sağlıyor ama gardiyanların canını sıkmak için yüzüm duvara dönük bağlıyorum kendimi. Ziyaretçiler ayrılana dek böyle kalıyorum. Tabii arada bazen şarkılar mırıldanıyor ve mümkün olduğunda da gaz çıkarıyorum. Yaptıklarımdan rahatsız olmaları beni mutlu ediyor. Böylece hücrenin kuzeyini hem bir esaret hem de bir meydan okuma alanına çevirebiliyorum.

Kuzey duvarına bir şeyler yazmak için epey mücadele ettim. Gardiyanlar, duvara vücut sıvılarımı kullanarak bir şeyler karaladığımı görene dek bana kâğıt-kalem vermeyi reddetti. Âdet kanımla *Yaşasın Saddam Hüseyin* ve dışkımla *İsrail boktur* yazma sebebim de buydu.

Tabii bunları temizleyen ben oldum ama sonrası için kalemi kaptım. Kazanan yine bendim.

İsrail kanunları misafirler dışında sadece birinci derece akrabaların Filistinli mahkûmları ziyaret etmesine izin veriyor. Malum, eş bildiğim adam alıp başını gitti, çocuğum da yok. Bu, yalnızca annemin ve muhtemelen kardeşimin beni görmeye gelebileceği anlamına geliyordu ama İsrail Cihat'ın nüfus cüzdanını iptal etti ve annemle birlikte adını kara listeye koydu. Küp'te ziyaretime gelmek şöyle dursun, ülkeye bile giriş yapamıyorlar artık.

Rüyamda sürekli Saddam Hüseyin'le kahve içtiğimi görüyorum. Onunla konuşmak için can atıyorum ama sessizce oturup birbirimize bakmakla yetiniyoruz. Kahve telvesi kaderimizi çizsin diye fincanlarımızı ters çeviriyoruz. Ümmü Burak falımıza bakmaya geliyor ama ben Cihat'ı beklememiz konusunda ısrar ediyorum. Sonra hem Saddam hem de Ümmü Burak aramızdaki zeytin ağacını işaret ediyor ve Cihat'ın bizimle olduğunu anlayıp mutlu oluyorum. Ama bu ağaç aynı zamanda Bilal'i de temsil ediyor. Ümmü Burak, Saddam'ın fincanını inceliyor ve çok geçmeden Cihat'ın Amerikalılar gelmeden Kuveyt'i terk etmesi gerektiğini söylüyor. Saddam omuz silkip fincanımı işaret ediyor. Fincanı ters çevirince dehşete kapılıyorum çünkü yüzü olmayan adamların kardeşimi dövdüklerini görüyorum. Bilal'den yardım istiyorum ama zeytin ağacı bir anda kayboluyor. Panik, ter ve korku içinde uyanıyorum. Sonra gerisin geri kardeşimi kurtarmaya, Amerikalılar gelmeden Kuveyt'ten ayrılmasını sağlamaya çalıştığım kâbusa dönüyorum.

DENGESİZ DÜNYA

Komşu ailelerden birinin Amman'da evi vardı, kendimize bir ev bulana dek birkaç hafta orada kaldık. Sonrasında sadece tek bir yatak odası olan mobilyalı bir daire kiralayabildik. O zamanlar karşılayabileceğimizin en iyisiydi bu. Sitti Vasfiye yatak odasını aldı, geri kalanımız oturma odasına yerleştik. Aslında Sitti Vasfiye annemin ya da Cihat'ın kendi odasını almalarını teklif etti ama biz içinin rahat olması konusunda ısrarcı olduk. O bizim büyüğümüzdü.

O gece yatağına gitmeden evvel Sitti Vasfiye, "Allah hepinizi korusun, evlatlarım," dedi ve anneme dönüp, "Sen benim biricik gerçek kızımsın," diye ekledi. Bu minnettarlığı hepimizi şaşırtmıştı. Ürdün'deki kızlarının onlarla kalmasını teklif etmemeleri kalbini kırmış olmalıydı. Cihat, Sitti Vasfiye'nin o küçük, kambur bedenini yeni odasına güç bela taşımaya çalıştığını görünce ona yardım etmek için ayağa fırladı. Ve ben de gecenin geri kalanında, babaannemi ve hiçbir yere sığamadığı dünyadaki acılı hayatını düşündüm.

Amman, Kuveyt dışında pek bir yer bilmememe ve bölgenin ötesine geçmememe rağmen bana dünyanın en kötü yeri gibi geliyordu. Alışveriş merkezi olarak bilinen binalar sıkıcı ve aşırı pahalıydı. Yemekten giyime, kuaför salonuna dek hemen hemen her şey Kuveyt'e kıyasla çok daha vasat ama neredeyse iki katı kadar pahalıydı. İş bulmaya çalıştım ama Ürdün'de işsizlik rakamları, Kuveyt'te yerinden edilen yarım milyon Filistinli ülkeye göç etmeden önce de bir hayli yüksekti.

Amman'da başımı nereye çevirsem, bana eski hayatımızı hatırlatan bir şeye rastlıyordum. En sevdiğim Kuveyt televizyon dizilerini izlemek bile artık acı vermeye başlamıştı. Kuveyt'te nerede olursak olalım, kışın çölde kamp yaptığımızda bile bize eşlik eden mavi enginlik burnumda tütüyordu. Basra Körfezi tüm detaylarıyla zihnimde capcanlıydı: Sahil kafelerinde oturduğumuzda ya da akşam konserlerinde cildimize değen, saçlarımızı okşayan, ciğerlerimize dolan tuzlu havası, on binlerce yengecin bir görünüp bir kaybolmasına sebep gelgitleri, ayaklarımızı yakan kavurucu kumu, sahilde bakıştığımız çocuklar, endişelerimizi dindiren ılık suları, Salmiya'daki Alaaddin dondurmaları, sıcakta içimizi ferahlatan leziz *boozası*...[8] Artık her şeyini avucumun içi gibi bildiğim o kıyılardan fersah fersah uzaktım. Kendim için kurduğum pembe düşler yoktu ama hayatımın gerçek anlamda raydan çıktığını hissediyordum. Öte yandan benim için güzel günler gelecekse bile bunun hep Kuveyt'in o aşina atmosferinde gerçekleşeceğini varsaymıştım. Ama şimdi köklerimi saldığım toprak benden alınmıştı ve hayata tutunma mücadelesi veren mülteciler kafilesinin o tekinsiz diyarına hapsolmuştum.

Annem ve mülteci olmanın yaralarının asla kapanmayacağına inanan Sitti Vasfiye içinse durum farklıydı. Yeni evlerine bu kadar çabuk alıştıklarını, kendi rutinlerini yarattıklarını görmek şaşırtıcıydı. Sanki ülke değiştirmemişler, ansızın göç etmeye zorlanmamışlar gibi, üstlerine yağan keder tozunu silkeleyip hayatlarına kaldıkları yerden devam ediyorlardı. Belki onlar için her şey daha kolaydı, ne de olsa zorla yerinden edilmenin ne demek olduğunun farkındaydılar ve tembelliğin, amaçsızlığın zihni nasıl köreltebileceğini, insanı paralize edip tüketebileceğini, umutsuzluğa sürükleyebileceğini biliyorlardı. Mültecilik konusunda tecrübe sahibiydiler ve nesilden nesile aktarılan bu travmayla nasıl başa çıkabileceklerini biliyor olmalıydılar.

[8] Damla sakızı ve sahleple yapılan, dondurmaya benzeyen sütlü tatlı -çn.

Annem yakınındaki bir terzide kendine iş bile buldu ve dairemiz yeniden Singer dikiş makinesinin o tanıdık sesiyle doldu. Basit dikiş nakış işleriyle başladı ama kısa sürede Filistin'in geleneksel nakışı *tatreez* için sipariş aldı ve bunu benzer başka talepler izledi. Yıllar boyunca annemin nakış işlemesini görmeme rağmen ne yaptığına gerçek anlamda dikkat etmediğimi fark ettim. Çocuk gözlerime göre işlemeli kaftanlar başka bir kuşağa aitti ve onları modern Avrupa kıyafetlerine kıyasla kaba bulurdum. Ama Amman'da sürgünde olduğum gerçeği, aylaklığımın sebep olduğu zihin bulanıklığı ve bir kaybeden olmanın hüznüyle birleşince annemin muhteşem kaftanlar yaratmasını hayranlıkla izlemeye başladım. Hem gerçek anlamda bir sanat icra ediyor hem de Filistin mirasına sahip çıkıyordu. Kambur bir halde, iğne ve yüksükle iplikleri kumaşın içine sokup çıkararak halkımıza ait hikâyeleri, yüzyıllardır Filistinli diğer kadınların yaptığı gibi türlü motifle kumaşa işliyor ve buna saatlerini harcıyordu. Üstelik alabildiğine hızlıydı. Hangi motifin hangi köye ait olduğunu, ne anlama geldiğini ve bu anlamın başka bir motifle yan yana geldiğinde nasıl değişebileceğini iyi biliyordu. Henüz küçük bir kızken bana da nakış öğretmeye çalıştığını hatırladım ama ben bu işin en ufak bir parçası olmak bile istememiştim.

Şimdi Küp'te, annemin ısrarları fayda etmeyince pes ettiği günü hatırlıyorum. Şöyle söylemişti: "Seni suçlamıyorum aslında. Haklısın. Benim de senin gibi okula gitme şansım olsaydı, ben de yapmazdım. Sen akıllı bir kızsın ve bir gün kendi masabaşı işin olacak. Benim gibi telafisi mümkün olmayan bir geçmişi kumaşa işlemekle yetinmen gerekmeyecek."

Annem çoğu terziden daha yetenekliydi ve çok geçmeden şehrin en incelikli ve pahalı *tatreez*lerini işleyen terzi olarak kendince bir üne kavuştu. Böyle bir elbisenin dikilmesi normalde altı ila dokuz ay alırdı ama mali durumumuz yüzünden annem uzun saatler çalışmak zorunda kaldı ve bir *tatreezi* iki üç ayda bitirir

oldu. Her biri, çeşit çeşit hikâyeyi resmeden birer sanat eseriydi ve başkalarına satıldığını görmek beni çok üzüyordu.

İlk müşterisi, nakış için son derecede zor bir malzeme olan ipek üzerine geleneksel *tatreez* motifleri isteyen bir gelindi. Tasarımın hem kendisinin hem de eşinin Filistin'deki geçmişinden izler taşımasını, gelinliğinin omuz ve göğüs kısmına annesinin anneannesine ait eski bir kaftanın motifleri işlensin istiyordu. Ama annem bu kaftandan aldığı parçaları gelinliğe dahil ederek eski ve yeniyi bir araya getirmeyi önerdi. Kadın annemin çizimlerini görünce bu öneriyi kabul etti ve ortaya göz alıcı bir kıyafet çıktı.

Müstakbel gelin muhteşem yeni elbisesiyle aynanın önünde dönerek şöyle demişti: "Sen bir dahisin! Cafcafı, süsü püsü seven tasarımcılara on basarsın. Bu tasarımın yanına bile yaklaşamaz onlar. Arkadaşlarım beni gördüklerinde kıskançlıklarından öleceklер ve eminim damat da buna bayılacak."

Dikiş nakış odası, aynı zamanda geceleri yatak odamız olan odanın neredeyse tamamına yayılmıştı ve o kadının mutluluğundan kaçacak hiçbir yer yoktu. Aynada kendini hayranlıkla izlemesine tanık olmak içimi acıtıyordu. Annem benim de gelinliğimi dikmek istemişti ama ben "modern bir şeyler" satın almayı tercih etmiştim. Geçmişte takılıp kalma konusunda ona acımasız bir-iki laf ettiğimden de eminim. Öyle ya, bu kaftanlar artık demodeydi. İncindiğini biliyordum ama bunu bana hiç yansıtmadı. Annemin ellerinden çıkma bu elbiseyle aynanın karşısında sevinçle dönen bir yabancı değil ben olmalıydım. Bu anı anneme ben yaşatmalıydım. Hem olağanüstü bir sanatçı hem de yaşam mücadelesi veren, kendi halinde bir dul olan bu kadını layıkıyla takdir edebilmeliyim. Ve bunun için tecavüz, utanç ve sürgünün karanlığından kurtulmalı, başka biri olmalıydım. Annem güzellik peşinde bir sanatçı; kültürümüzün, mirasımızın bekçisi gibiydi. Bense onun değerini şimdiye dek anlayamamış nankör kızıydım.

"Eminim arkadaşlarım da kendilerine elbise dikmeni isteyeceklerdir," dedi kadın. "Ama ne olur, onlara ne ödediğimi söyleme. Sana bir sipariş verirlerse, benden aldığın ücretin en az dört katını ödesinler."

"Eğer ederinin bu olduğunu düşünüyorsan, neden sen de o kadar ödemiyorsun?" dedim kendimi tutamayıp; ama annem, bana bu işlere burnunu sokma der gibi baktı. Dediğimi duymamış gibi yapan kadına dönüp nazikçe gülümsedi. O esnada telefonun çaldığını duydum ve odadan ayrıldım.

"Ümmü Burak! Selam dostum!" dedim sesini duyar duymaz.

"Tatlım, dinle. Telefonlarım muhtemelen dinleniyor, bu yüzden ankesörlü telefondan arıyorum ve fazla zamanım yok," dedi nefes nefese.

Kheir...?[9]

"Birkaç gün önce kim-olduğunu-bilirsin beni aradı. Banka kartını çaldığını ve hesabından para çektiğini anlamış. Ona asla böyle bir şey yapmayacağını söyledim tabii," dedi biraz olsun sakinleştirmek için. "Benden Amman'daki adresini istedi ama nerede olduğunuzu bilmediğimi söyledim. Zaten bilmek de istemiyorum. Bu benim için daha iyi. Ama arkanı kollaman gerek. Yapacağı son şey bu bile olsa, seni doğduğuna pişman edeceğini söyledi."

"Orospu çocuğu! Elinden geleni ardına koymasın," dedim. Ümmü Burak, içimdeki bayağılığı ortaya çıkarmıştı, böyle konuşuyor olmak hoşuma gitmişti.

"Seni sonra arayacağım. Telefonu bekleyen başkaları var. Bana malum fotoğrafların hâlâ onda olduğunu da hatırlattı. Aptalca bir şeye kalkışacağından endişeleniyorum. Ne yapabileceğime bir bakacağım. Allah yardımcın olsun," dedi ve kapattı.

Fotoğraflar umurumda değildi. Onları görecek bir yakınım yoktu, ailece ülkeyi terk etmiştik. Ben daha ziyade para konusunda endişeliydim. Hâlâ bir iş bulamamıştım ve Ebu Moathe'nin

[9] Neler oluyor anlamına da gelen bir hayret ifadesi -çn.

hesabından çektiğim paraları araba peşinatına harcamıştım. Amman'da kartını kullanmayı da denemiştim elbette ama işe yaramamıştı. Artık nedenini biliyordum.

Bir hafta sonra annem gelinliğin son düzeltmelerini yaparken ona şöyle dedim: "Anne, geçen gün o kadına çıkıştığım için özür dilerim. Senin işine karışmak gibi bir niyetim yoktu ama parası olmasına rağmen işi ucuza getirmeye çalışması hoşuma gitmedi. O gelinlik gerçekten prenseslere layık." Söylediklerim, hissettiğim sevgiyi ve yaşadığım ıstırabı ifade etmeye yetmiyordu.

"Bunu benim bildiğim gibi yapmama izin ver. Ben sadece kiramızı ödeyip evi geçindirmeye çalışıyorum," dedi şefkatle elimi sıkarak. Bunu bana iş bulmam gerektiğini hatırlatmak için söylememişti, biliyordum ama yine de böyle hissettim. Ailenin geçimini sağlayan ve onların bakımını üstlenen bendim. Bu benim kimliğimin bir parçasıydı. Ama Amman'da iş imkânı yok gibiydi. Annemin eşsiz bir yeteneği olmasına rağmen kazandığı para ucu ucuna yetiyordu.

Yüzüne bakınca göğsüm tekrar sıkıştı. Filistin'deki evinden zorla çıkarıldığında annemin benim yaşlarımda olduğu aklıma geldi. Babamla Kuveyt'e gitmeden önce o da Amman'a gelmişti. Bu durum bana kaderin göz rengi gibi kalıtsal olduğunu düşündürürdü. Şimdilerde beni darmadağın eden bu uyum sorununu o da yaşamış mıydı peki? Onun da tek hissettiği, birinin dünyayı ayaklarının altından çekmesinin yarattığı boşluk duygusu ve kafa karışıklığı mıydı?

Kollarımla onu sarmalayıp yüzümü boynuna gömdüm. "Yeteneğini daha önce göremediğim için gerçekten aptal gibi hissediyorum, anne. Söz veriyorum kendime yeni bir iş bulacağım. Bu kadar yorulmana katlanamıyorum."

"Tatlım, benim için dert değil. Bana da uğraş oluyor işte. Kendimi faydalı hissediyorum. Ve biraz da küçük bir kız olduğum zamanları hatırlıyorum," dedi saçımı okşayarak. "Merak etme. Yakında iyi bir iş bulacağından eminim. Hem biraz dinlenmeyi sen

de hak ediyorsun. Bu aileyi yıllardır omuzlarında taşıyan sendin. Bu kadar çok çalışmasan, böyle akıllı yatırımlar yapmasan hiçbirini başaramazdık. Kardeşini üniversiteye gönderecek kadar para kazanmayı başaran da sendin. O orospu çocuğu Saddam olmasaydı her şey çok farklı olacaktı. Ama elhamdülillah kızım. Her şey düzelecek. İyisiyle kötüsüyle Allah'ın önümüze çıkardıklarını kabul eder ve onun çizdiği kadere inanırız, unutma."

Başımı göğsüne yaslayıp hüngür hüngür ağlamaya başladım. O kadar yalan söylemiş, gerçekte kim olduğumla ilgili öyle sırlar saklamıştım ki annemin şefkatli kollarında bile kendimi kirlenmiş hissediyordum. Keşke onun sandığı gibi kendi ayakları üstünde durabilen, güçlü bir kadın olsaydım. Beni tuttu, bir eliyle yüzümü okşadı, diğeriyle gözyaşımı sildi. "Düğünün için sana şimdiye dek işlediğim en güzel elbiseyi yapacağım. Ve şundan eminim, bir gün seni yürekten sevecek bir adamla muhteşem bir evliliğin olacak," dedi.

Beni alnımdan öpüp yanağımı okşadı ve eline bir makara aldı. "Şimdi işime dönmeliyim. Gelinliği bitirmeden önce yapmam gereken başka bir şey daha var."

"İstersen yardım edeyim," dedim.

Annem beni bir iplikle ve işlendikten sonra kaftana dikilecek bir parçayla yanına oturttu. Servi ağacı ve paşa çadırı motifleri için verdiği talimatları izledim ve yanlış olduğunu anlayana dek dört santimetre kadar diktim. Sonra hepsini söküp baştan başladım. Sıkılmıştım ve sinirliydim. Ama bir şeyleri kanıtlamak için de yanıp tutuşuyordum. Gerçi bunun ne olduğuna dair en ufak bir fikrim yoktu. Annem ara sıra bana bakıp gülümseyerek, ev için satın almak istediği şeylerden, taziyeye veya doğum için tebriğe gitmemiz gereken insanlardan, yaklaşan düğünlerden bahsetti. "Ramazanın da eli kulağında," diye ekledi.

"Peki bu oldu mu anne?" Ona ikinci denememi gösterdim. Eğilip baktı. Bir iş ne kadar sabır gerektiriyorsa o kadar az işe yarardım. Bunu ikimiz de bilsek de böyle değilmiş gibi davranırdık.

Artık kaçınılmaz olanla yüzleşme vakti gelmişti. Göz göze geldiğimizde annem dayanamayıp sınttı. Ben de sınttım. Sonra odada şen kahkahalar yükseldi.

"Aslında beklediğimden de çok dayandın," dedi sonunda. "Ben kalanı bitireyim, sen de bize çay koy hadi."

"Bana uyar ama daha iyi bir fikrim var. Bekle, geliyorum." Mutfağa gidip ısıtıcıya su koydum ve küçük, plastik bir leğene suyu doldurup içine kara tuz serptim. Birkaç havlu, bir şişe oje, banyodan iki küçük volkanik kaya parçası ve bir gün önce zeytinyağı, hindistan cevizi yağı, gül suyu, okaliptüs yaprağı ve kekikten yaptığım vücut losyonunu da yanıma aldım ve çay tepsisini getirdim, sonra leğeni ve losyonu almak için döndüm. "Gözlerini yum, anne ve ben söyleyene kadar da açma," dedim odaya girmeden. "Ve *dishdasha*nı[10] dizlerinizin üstüne kadar sıyır."

Dediğimi yaptı, teni ortaya çıktı. Ayaklarını yavaşça kaldırıp ılık, rengi siyaha dönmüş tuzlu suya nazikçe bıraktım. Gözlerini açarken uzun, huzur dolu bir şekilde iç çekti. "Ah bu harika canım. Allah seni korusun, bahtını güzel yazsın," dedi gülümseyerek.

"Sağ ol canım ama şimdi sıra özel pedikürüne geldi!" dedim.

Annemin ayaklarını tuzlu suda, volkanik kaya parçalarıyla bir güzel ovdum, ölü deriyi temizledim. Şımartılmanın tadını layıkıyla çıkarmak için nakışını bir kenara koydu. Ayaklarını sıcak havlulara sardım, tırnaklarını kesip temizledim, parmaklarına oje sürüp baldırlarına kadar özel yağımla masaj yaptım. Rahatlamasını izlemek beni mutlu etmişti, tüm gerginliği ve ağrıları parmaklarımda eriyip gitmiş gibiydi.

"Neden kendi salonunu açmıyorsun anlamıyorum. Bu konuda her zaman çok iyiydin. Güzellik ve sağlık hakkında senden daha çok şey bilen birini tanımıyorum. Her şeyi yaparsın. Kaş, ağda, saç kesimi, fön, manikür, pedikür, makyaj, cilt bakımı. Her şey!

[10] Afrika, İran, Arap Yarımadası ve Irak'ta giyilen, genellikle uzun kollu, bol, ayak bileklerine dek inen bir giysi. Erkeklerinki sade, beyaz veya griyken, kadınlarınki desenli ve renkli olabilmektedir -çn.

Ve kendi kozmetik ürünleri hazırlayan kimse de yok etrafta. İnsanlar bana hissettirdiğin şeyler için sana tonla para öderdi," dedi.

"Bunun gerçekten işe yarayacağını düşünüyor musun?" Pek çok şeye ben de heves ediyordum ama elde avuçta olan para belliydi.

"Tabii ki! Niye inanmıyorsun? Sana ne zaman yalan söyledim?"

Tam o an kızlarını ziyaretten dönmüş olan Sitti Vasfiye bastonuyla yanımızdan geçiyordu ve "Yalan söylemediğin bir gün mü var?" dedi kayıtsızca. "Bugün yemekte ne var? Güzel bir şeyler yapmışsınızdır inşallah."

Annemle birbirimize bakıp güldük. Annem, "Tekrar hoş geldin, Hacı! Bütün gün gözlerimiz yollarda kaldı. Molahiya[11] yaptım, hem de senin sevdiğin gibi," dedi. Ben de, "Teyzelerim sana bir şey ikram etmedi mi?" diye ekledim peşi sıra.

İkimiz de hep bildiğimiz bahaneleri duymaya hazırdık.

"Oh, iyi iyi. Aslında bugün musahhan[12] çekti canım ama malum, kayınvalideleri kızlarıma doğru düzgün yemek yaptırmıyor. Benim onlara öğrettiğim şekilde yemek pişirmelerini yasaklamış," dedi. Onu deliye döndüren kahkahalarımız yine odayı doldurdu.

"Bana şimdi ayaklarını ovduracak, değil mi?" diye fısıldadım anneme.

Annem, "Hazırlasan iyi olur, yoksa gece boyu ayaklarının ne kadar kötü göründüğünü ve nasıl ağrıdığını dinleyeceğiz," dedi ve kirli suyu taşımak için ayağa kalktığımda ekledi. "Ah, bu arada, Ümmü Burak'tan haber aldın mı?"

"Hayır. Geçen hafta aradı ama o günden beri ses seda yok. Ne oldu ki?"

"O halde doğru olmalı," dedi. "Hapishanede olduğunu duydum da."

---

[11] Molehiya veya Molohiya Orta Doğu ile Doğu ve Kuzey Afrika mutfaklarında, özel olarak yetiştirilen molehiya bitkisinin yaprakları ile yapılan bir yemek çeşidi. -çn.

[12] Musahhan, Filistin mutfağından soğanla fırınlanan tavuğun sumak, safran ve çam fıstığı gibi baharatlarla harmanlanmasıyla hazırlanan bir yemek. -çn.

"Ne?" Neredeyse kirli su dolu leğen elimden kayacaktı.

"Neler olmuş bilmiyorum. Biri, galiba şoförü, onu Iraklılarla iş birliği yaptı diye polise ihbar etmiş." Sonra fısıldadı, "Aslında Iraklı bir subayla ilişkisi olduğunu söylediler. Yine de inanmak zor. Kaç yaşında kadın..."

"Ajay'dan mı bahsediyorsun? Biz Kuveyt'teyken, karısı Deepa'yla Hindistan'a döndü o. Hiç mantıklı değil."

"Dünyada hiçbir şey mantıklı değil, tatlım. Ben sadece duyduklarımı söylüyorum. Gazetede de çıkmış ama henüz okumadım. O kadını bir türlü çözemedim zaten. Bayağı bir hali vardı ama bana karşı her zaman çok nazik ve cömertti. Ne olursa olsun, hapiste olmayı hak etmiyor," diye devam etti. "Bu dünyada kime gerçekten güvenebileceğini asla bilemezsin. Bunca yıl onlara kol kanat gerdikten sonra şoförün yaptıklarına bak."

Gazetenin Arap dünyası bölümünde, Arap alfabesiyle hazırlanmış yeni kelime işlemcisiyle ilgili haberin hemen altında, yakında dünyayı makine ve televizyon benzeri monitörler aracılığıyla birbirine bağlayacak "internet" adlı bir elektronik ağ hakkındaki makaleyi buldum. Makale kulağa bilim kurgu gibi geldiğinden altındaki haberin de uydurma olabileceğini düşündüm. Sonuçta adı verilmeyen Kuveytli bir vatan haini hakkındaydı.

Irak işgali sırasındaki grubumuzun üyelerini, Kuveyt'teki bazı ortak arkadaşlarımızı ve derme çatma salonumuza gelen kadınları tek tek aradım. Ortaya çıkan hikâye, Ümmü Burak'ın gerçekten de tutuklanıp ihanet suçlamasıyla başka bir kadınla birlikte hapse atıldığıydı.

Deepa ve Ajay Hindistan'a gittikten bir süre sonra komşusu Ajay'ın hizmetçisini hamile bıraktığını iddia ederek Ümmü Burak'tan para istemişti. Ajay'dan işveren olarak Ümmü Burak sorumluydu ve hizmetçisinin Sri Lanka'ya dönüşünden doğan mali kaybı da yine o üstlenmeliydi. Tabii ki Ümmü Burak kadına tek kuruş ödememiş ve Ajay'ın iktidarsız olduğunu öne sürmüştü. Aralarında bir tartışma çıkmış ve Ümmü Burak geri adım

atmayarak, "Testi yaptır ve babanın kendi kocan olduğunu gör," diyerek rest çekmişti.

Birkaç ay sonra bir gece yarısı polis Ümmü Burak'ın evini basmış ve onu tutuklamıştı. Duruşmasında savcılık, kadının Iraklılarla iş birliği yaptığı ve çeşitli ahlak yasalarını ihlal ettiğine dair yeminli tanık ifadeleri sunmuştu. Komşu kadın ve kocası da Iraklı yetkililerin gece geç saatlerde evine girip çıkarken gördüklerini söylemiş, Filistinli bir arkadaşının da iş birlikçi olduğunu iddia etmişlerdi. Beni kastettiklerini tahmin ettim, bu yüzden gazeteyi annemden saklamak için elimden geleni yaptım.

Savcılık Ajay'ın da ifadesini almıştı. Ajay Hindistan'daki Kuveyt büyükelçiliğine gitmiş, Ümmü Burak'ı bizzat Irak askerî üssüne götürüp getirdiğine, onlara Kuveytli bir direniş üyesi hakkında bilgi verdiğine dair ifade vermişti. Ajay böylece yıllarca maaşının yarısını alıkoyan Ümmü Burak'tan intikam almanın ve Deepa'ya geçen paranın kontrolünü ele geçirmenin yolunu da bulmuş oluyordu.

Ajay'ın onlara söylediği her şey doğruydu. Ümmü Burak gerçekten bir Kuveytli hakkında Iraklı askerlere bilgi vermişti ama bu sadece adamın şiddet uyguladığı karısına yardım etmek içindi. Kadın salonumuzun sadık bir müşterisiydi. Bir hafta gelmeyince onu hastanede, üç kaburgası, çenesi ve burnu kırılmış, gözleri morarmış halde bulmuştuk. Kadın hastaneden taburcu edildikten kısa bir süre sonra Irak güçleri kocasını tutuklamış, işkence sebebiyle de can vermişti. Ama adam hem karısının hem de Ümmü Burak'ın başını yakmıştı.

Dünyada yaşananlara dair haberler özellikle Kuveyt'ten kovulan iki yüz elli bin Filistinli arasındaki muhabbetlerin temelini oluşturuyordu. En az bilgi sahibi olanlar bile manşetlerden az buçuk haberdardı. Ben de istisna değildim: "ABD Dışişleri Bakanı James

Baker 'Yeni Dünya Düzeni'ni Savunuyor" "Madrid Konferansı: Bu Barışın Başlangıcı mı?"

ABD'nin yeni başkanı Bill Clinton döneminde Yaser Arafat, İsrail ile Oslo Anlaşmaları adında bir anlaşma imzalamıştı. Kitlesel bir coşku vardı. Cihat bunu bir felaket addetse de bunun bir fırsata dönüşebileceğini de kabul ediyordu. "Hüviyetlerimizi[13] geri almamıza yardımcı olabilir," dedi. "Biz küçükken oturma iznimizi babam üzerinden almıştık ama vefatından sonra yenilemeye paramız yetmediğinden İsrail onları iptal etmişti. FKÖ'de[14] onları geri alabileceğimizi söyleyen bir bağlantım var."

"İyi de Filistin'de ne halt edeceğiz? Kimseyi tanımıyoruz! Hem ne demek FKÖ bağlantım var?" diye çıkıştım.

"Orada akrabalarımız var hâlâ," dedi sorumun ikinci kısmını görmezden gelerek.

"Doğru düzgün tanımadığımız akrabalarımız..."

"Güven bana, Nahr. Gerçekten oturma kartı almamız gerek. Dünyada bizi bir Allah'ın kulu istemiyor. Kullanmasak bile böyle bir seçeneğimizin olmasının kime zararı var? Yeni bir olayın patlak verip bizi başka yere postalayacakları günler için sence ne kadar bekleyeceğiz? Her neyse, hiçbir şey yapmak zorunda değilsin. Başvurularla bizzat ben ilgileneceğim. Bunu hemen yapmalıyım çünkü herkese izin yok. Sadece geçmişte oturma kartları olanlar ve ekonomiye katkı sağlayacak zenginler."

"İyiymiş. Peki sana nasıl yardım edebilirim?" dedim. Anlattıklarını tam anlamıyla anladığımdan emin değildim.

"Annem boşanmanı istiyor. Bunu yapmanın tek yolu da Filistin'e dönmen. Eh, Muhammed'in buraya geleceği yok." Başımdan geçenleri bilen herkes boşanmam için bana baskı yapıyordu. Ortak kanaatleri, sahip olabileceğim tek düzgün hayatın ikinci bir evlilik yoluyla mümkün olduğu ve bunu başarmanın da ilk evliliğimi resmî olarak noktalamaktan geçtiğiydi.

[13] Kimlik kartı anlamına gelen Arapça bir kelime -çn.

[14] Filistin Kurtuluş Örgütü -ed.n.

"Sen de mi? Neden herkes hayatıma burnunu sokup duruyor acaba?" dedim.

"Nanu, annem haklı. Günün birinde yeniden evlenmek isteyebilirsin."

"Dinle kardeşim. Endişeni anlıyorum ama kendi işine bakmalısın. Artık kızlardan hoşlanmıyor musun yoksa?"

"Konu ben değilim. Ve evet, hoşlanıyorum. Ama evliliğe daha vakit var."

"Eh, benim için de."

Güldü. "Seninle tartışmamam gerektiğini hâlâ öğrenemedim."

Ben de güldüm, onu öptüm ve atıştırmalık bir şeyler hazırlamaya başladım. Amman'a geldiğimizden beri Cihat'la belki de ilk kez birbirimize gülümsemiştik. Kuveyt'te hapishanede geçirdiği günler onu sonsuza dek değiştirmiş gibiydi. Çok daha sessizdi artık, içine kapanmıştı. Başından geçenleri anlatmayı reddediyor, hikâyesini vücudundaki yara izlerine, artık görmeyen sol gözüne ve sakat eline bırakıyordu. Seçimine saygı duyuyordum elbette. Kendine ne kadar incelikli bir hayat yarattığını gördükçe saygım her geçen gün artıyordu hatta. Cihat belki düşlediği gibi bir cerrah olamamıştı ama Amman'daki en güzel evlerin bahçelerini yeniden yaratan yetenekli ve gözde bir sanatçı, bir bahçıvan olmayı başarmıştı.

Ben de sabit bir iş bulmak için epey didinsem de genelde kederin ve kendine acımanın tatlılığıyla yetiniyordum. Uykunun baştan çıkarıcı etkisine kapılmak kaçınılmazdı ama kendimi meşgul ederek güvercin adımlarıyla da olsa ilerlemeye çalışıyordum. Orada burada kadınların kaşlarını alıp kına yakarak üç beş kuruş kazanıyordum ama bu çok nadirdi. Böyle sefil bir şehirde başıboş yaşamak, hafıza denen tiyatro sahnesini de canlandırıyordu. Geçmişe yönelik sahneler yaşadığım âna öyle güçlü nüfuz ediyordu ki, zamanla her biri ruhumu deşecek kadar acı verici oldu. Kuveyt'teyken düşüncelerimden uzak durmama vesile olan meşguliyet döngüsü artık yoktu. Ebu Moathe'nin ofisi, Saddam'ın

ordusunu Kuveyt'e sürdüğü gece bana saldıran adamların pis kahkahaları, külot koklayıcısı Ebu Nasser, Kahire'deki korkunç kürtaj kliniği ya da bacaklarımın arasındaki kanlı pedler... ister uyanık olayım ister uykuda, hep benimleydi.

Annemin terziliği ve Cihat'ın bahçıvanlığı sayesinde başımızı sokacak bir evimiz vardı, Allah'tan karnımız doyuyordu. Temizlik işleriyse yemek ve alışverişle birlikte bana bakıyordu. Sitti Vasfiye'nin bakımını da üstlenmiştim. Annemin yıllar boyu babaannem için ne büyük fedakârlıklara katlandığını da bu vesileyle anladım. Sitti Vasfiye kendi başına banyo yapamaz, daha doğrusu yapmazdı. Çocukken kendi büyükannesini yıkadığı için bizden de aynısını beklerdi. Banyo için kullanılacak suyun kazanlarda ısıtıldığı zamanlarda büyüdüğü için musluktan sıcak su akmasına alışamamıştı. "Güvenmiyorum," derdi. Ben de annem gibi sobada ısıttığım suyu banyoya taşıyıp soğuk suyla ılıştırmak ve Sitti Vasfiye zeytinyağı sabunuyla vücudunu ovalarken, tas tas suyu başından aşağı dökmek durumundaydım.

Aralık 1993'ün sonlarında Cihat eve işten erken geldi.

"Onları aldım!" dedi heyecanla elindeki dosyayı sallayarak. Filistin'e dönmemizi garantileyen hüviyetlerimizi eski haline çevirmede başarılı olmuştu. Ama sadece Cihat'la ben çocukken sahip olduğumuz için alabilmiştik. Annem ve Sitti Vasfiye geri dönmek isterlerse ziyaretçi vizesi almalıydı. Bu sürecin hiçbir aşaması bana mantıklı gelmemişti, özellikle de Filistin'e gitmeye hevesim yokken. Ama Cihat fazlaca heyecanlıydı.

Annem de Sitti Vasfiye de mutluydu. Aslında tüm dünya öyleydi. Yaser Arafat Nobel Ödülü almıştı, Gazze'de gerçek bir havaalanı inşa ediliyor ve gerçek Filistin pasaportları çıkartılıyordu.

Sitti Vasfiye gözyaşları içinde, "Bugünleri göreceğimi hiç düşünmemiştim," diyordu. Ama yine de Amman'daki yeni İsrail büyükelçiliğine gidip ziyaretçi vizesine başvurmayı reddetti. "Bu kadar bekledim, biraz daha bekleyip kendi ülkeme vatandaşı olarak

gireceğim. O orospu çocuklarından kendi evime girmek için izin isteyecek değilim. Altımdaki don bile Siyonistlerden eski. Haberlerde bu Oslo olayının beş yıl içinde Filistin'e resmî devlet statüsü tanıyacağı söylendi. İnşallah beş yıl sonra da hayatta olacağım. Elhamdülillah."

Annemse ziyaretçi vizesi almak konusunda farklı düşünüyordu. "Bırakın ülkemizin kendilerine ait olduğunu sansınlar. Ben ne olduğunu biliyorum. Herkes biliyor. Bu toprak bize ait, bize ve çocuklarımıza, onların çocuklarına ait."

Sessizliğimin göze batmadığını umarak sustum.

Annem bana döndü ve "Allah'a bin şükür, torunlarım Filistin'de doğacak," dedi.

"Vay. Torunlara kadar vardık demek. Şimdi sıra boşanıp tekrar evlenmem gerektiğine gelecek galiba?" dedim.

"Neden böyle alaycısın ki?" diye patladı annem. "Senin için bu dünyadaki her şey bir sorun. Tekrar evlenmenin nesi yanlış? Normal olmanın nesi kötü? Ne tutarsızsın böyle. Bir an iyilik meleği, sonra çekincesiz bir zalim."

"Benim anormal ya da kötü olduğumu düşündüğünden bihaberdim doğrusu."

Annem gözlerini kıstı; bu, öfke patlamalarından önce kendini gösteren bir alışkanlığıydı. Babamla kavga ettiğinde, kırıklarla dolu karnemi eve getirdiğim günlerde ya da kendisini dolandırdığını düşündüğü esnafla tartışmaya başlamadan önce de böyle yapardı.

"Evet böyle düşünüyorum!" dedi, bir elini kalçasına koyup, bir parmağını bana doğru sallayarak. "Çünkü yalnız olmayı seçiyor olman normal değil. Erkeklerden hepsi birer şeytanmış gibi konuşman da. Hâlâ genç ve güzelsin. Yakında bir erkek bulamazsan, hayatının geri kalanını yalnız geçireceksin."

"İkiniz de kapayın çenenizi!" diye bağırdı Sitti Vasfiye. "Başımı ağrıttınız. Dizim başlamak üzere. Gidin başka yerde didişin."

"Erkeklerin yaşamak için bu kadar gerekli olduğunu düşünüyorsan, neden kendine bir koca bulup beni rahat bırakmıyorsun?" diye bağırdım ama anında pişman oldum.

"Kes sesini, Nahr!" Annem lanetler yağdırarak uzaklaşırken Cihat beni azarladı.

Annem Cihat'la Filistin'e giderken ben Sitti Vasfiye'yle ilgilenmek için Amman'da kaldım. Bir yanım elbette gitmek, boşanma işlemlerini tamamlamak ve yeni bir başlangıç yapmak istiyordu. Deneyim sahibi bir kadın olarak Filistin'de yaşamak, kayınvalidemi görmek ve yıllardır hakkında çok şey duyduğumuz ünlü Bilal'le tanışmak istiyordum. Ama buna hazır olmadığımı söyledim kendime. Şimdi, Küp'te yankılanan bu som sessizlikte, hakkımda çıkan dedikodularla yüzleşmekten kaçındığım için de gitmek istemediğimi görebiliyordum. Amman'a geldiğimiz günden beri ben de geçen uzun, boş saatlerde diğerleri gibi Filistin'i kafamda idealleştirmiş, gizliden gizliye yeni ve temiz bir sayfa açmayı hayal eder olmuştum. Öyle ki annemin kendi salonumu açmam konusundaki önerisini Filistin'de hayata geçirebileceğimi düşünüyordum.

"Kızlarım bana bakmaktan mutlu!" demişti Sitti Vasfiye, "Ama evi temiz tutmak için sen burada kal."

Sitti Vasfiye'nin geri dönmek için bahane uydurmasının uzun sürmeyeceğini biliyordum. Kızlarının hayatlarının bir parçası olmaya çalışsa da onlar için sadece bir fazlalık, bir yüktü. Tansiyon ilacını unuttuğunu iddia ederek gelip onu almam için beni araması da sadece bir gün sürdü.

"Haplarını getirebilirim, Sitti," dedim.

"Dediğimi yap ve gelip beni al," diye homurdanıp telefonu kapattı.

Geldiğimde kendisine pek de katlanamadığım Latife Hala'yla ayaküstü sohbet ettik. Bana Sitti Vasfiye'nin geri dönmekten mutlu olmadığını ama evde yalnız olduğum için bana göz kulak olmak istediğini söyledi. Ona karşı çıkmadım, babaannem hakkında ileri geri konuşacak değildim. Bunu sadece annemle ve Cihat'la yapardım. Kocası eve erken döndüğünü söylemek için arayınca halamın beni de bir an önce postalamak istediğini fark ettim.

Ayrılmadan önce Latife Hala'nın önünde Sitti Vasfiye'ye, "Beni yalnız bırakmayan bir büyüğüm olduğu için ne kadar şanslıyım," dedim. Sitti'nin gözleri ışıldadı ve gevşek takma dişleriyle gülümsedi.

Kendimi bildim bileli Sitti Vasfiye kızlarının kendisiyle yaşamasını ne kadar çok istediğini, onlar yerine bizi seçtiği için kendimizi şanslı hissetmemiz gerektiğini söyler ama kızlarıyla kıyaslandığında gerek ekonomik ve estetik gerekse temizlik ya da yemek pişirme gibi konularda sınıfta kaldığımızı söylemekten de geri durmazdı. Kızlarıyla ilişkisinin kötü olmasının nedeni de ayrı ülkelerde olmalarıydı. Gelgelelim artık bu bahanesi geçerli değildi. Aynı şehirde yaşıyorduk. Ama kızları hâlâ anneleri için kıllarını kıpırdatmıyordu. Kendine itiraf edemiyor olsa da bu Sitti Vasfiye'yi incitiyordu, eminim. Annem ara sıra Sitti Vasfiye banyodayken ya da uyurken kızlarının onu aradığını söylerdi. Ama o annemin kendisini bilerek telefona çağırmadığını düşünür ve annemi kızlarını kendisinden uzaklaştırmaya çalışmakla suçlardı. Gerçi biz onun hakaretlerine, suçlamalarına, kabalığını kalbinin kırık olmasına yeğlediğimizden ötürü ses etmiyorduk.

Annem ve Cihat iki haftadır Filistin'deydi. Sitti Vasfiye'yle ben de ilk defa birkaç saatten fazla baş başaydık. Başta biraz gerildim ama endişelerimin aksine birlikte iyi vakit geçirmeyi başardık. Sitti Vasfiye annem ve Cihat yokken sanki daha farklıydı. Belki ben de öyleydim. Kafelere gidip nargile içmeyi her zaman

sevmişti. Onu Kuveyt'te de sahil kafelerine götürürdük. Oyuncak dükkânındaki bir çocuk gibi onu eve geri götürmek içinse epey didinmemiz gerekirdi. Amman'a taşındığımızdan beri çöplerle dolu sokağa bakan balkonda sigara tüttürmeye başlamıştı. "Hiç yoktan iyidir," derdi.

Bir akşam yine küçük dairemizin balkonunda oturmuş, sokağın berbat haline aldırış etmeksizin oyun oynayan çocukları izliyorduk. Sitti Vasfiye bana babasının onu sigara içerken yakaladığı günü anlatmaya başladı. "Evlenmeden kısa bir süre önceydi. On üç ya da on dört yaşındaydım. Senin büyük büyük deden olan babam temizlememiz için nargilesini söndürmeden bırakırdı. Etrafta kimse yoksa fırsatta istifade biraz içerdim ben de. Bir gün o camiye gittiğinde kuzenlerim de vardı ve sırayla içmeye başladık. Kömür küle dönene dek tüttürdük. Tam boşaltmak için kalkmıştık ki babam içeri girdi." Sitti sigarasından bir nefes daha aldı. "Bizi nargile içerken görmemişti ama oda dumanla kaplıydı ve ona içmediğimize dair yalan söylememiz onu daha da kızdırmıştı. Sonra hepimizi sıra dayağına çekti tabii."

"Peki ya Sidi?" diye sordum. "Nargile içmene kızmaz mıydı?"

"Hoşuna giderdi, yaramaz olduğumu düşünürdü. Bizim zamanımızda iyi kızlar nargile içmezdi. İkimiz birlikte içerdik ama sadece baş başayken. Çok da eğlenirdik," dedi gözleri geçmiş zamanın hatırlarıyla nemlenirken. "Kadınların da erkekler gibi kafelerde oturup uluorta nargile içecekleri kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi valla," diye ekledi sonra sırıtarak. "Benim için en iyi yanı da bu. Sonuçta ben yaşlı başlı bir kadınım. Ne sorun olacak? Ama yeni nesil kadınlar içip sapıtabiliyorlar işte."

"Ah, Sitti, yapma Allah aşkına," dedim.

"Senden bahsetmiyorum. Senin iyi bir kız olduğunu biliyorum. Evdeyken bile sigara içmiyorsun," dedi.

Konuyu daha fazla uzatmak istemedim. Sitti Vasfiye'nin nargileyi içişini, her nefeste yanaklarındaki kırışıklıkların hareket

edişini izleyerek onu Filistin'de, evliliğin eşiğinde, kuzenleriyle gizlice nargile içen küçük bir kız olarak hayal etmeye çalıştım.

"Biliyorsun, evlendiğin o it için hep kötü bir his vardı içimde," dedi. Babaannemin revizyonist bir tarih anlayışı vardı anlaşılan. O günlerde bana Muhammed'in fazla iyi olduğunu söylemiş ve namuslu bir kadın olma fırsatı sunduğu için evlenme teklifini düşünmeden kabul etmemi önermişti. Anneme ise biri bekâretimi almadan ve adımı çıkarmadan evlenmemin iyi olacağını söylüyordu. Ona göre çoktan evde kalmıştım ve evlilik yakında bir ihtimali olmaktan da çıkacaktı. "Ondan kurtulduğuna sevindim," dedi.

Filistin'deki akrabalarımız Cihat'ın Kuveyt'te hapse atıldığını duyunca onu bir kahraman gibi yüceltmiş, çocukken birkaç kez görüştüğümüz ya da sadece adlarını bildiğimiz kuzenlerimiz Cihat'ın gelişini törenlerle karşılamıştı. Bu durum annemi de sevindirmişti ama anlaşılan ne o ne de Cihat kendini evine dönmüş gibi hissediyordu.

Amman'a döndüklerinde annem, "Her şey değişmiş," dedi. "Bütün kontrol noktalarına Yahudiler yerleşmiş, her yerde onlar var. Kendi memleketimi zar zor tanıdım. Bir yabancıdan farksızdım."

Telefonlaştığımızda Hayfa'ya yaptığı seyahat hakkında konuşmayı reddetmişti ama onu şimdi sıkıştırabilirdim.

"Ne diyebilirim kızım," dedi, sesinde daha önce hiç duymadığım bir kederle. "Yahudiler Hayfa'nın gerçek sahibi gibi yaşıyor işte." Kederini uzaklaştırmak için sık sık yaptığı gibi elini salladı.

"Nasıldı? İçeri girdin mi peki? Bu önemli anne. Neden geçiştirmeye çalışıyorsun?"

Annem soyduğu portakalı yere fırlattı. "Neden nerede duracağını hiçbir zaman bilmiyorsun?" dedi çenesi titrerken.

Cihat gündem hakkında konuşana dek bir süre sessiz kaldık. Sonra üstünün örtülmesi gereken bir konu varsa daima işe yarayan konulara daldık. Günün konusu Oslo'ydu. Ben barış ve Oslo Anlaşması'yla ilgili kopan onca fırtınadan sonra hayatın çok daha farklı olacağını düşünüyordum.

Cihat, "İnsanların umutlu olduğu doğru. Ama Oslo göstermelik bir şey. Arkasında korkunç hesaplar var," dedi.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum ama o da söylediklerimi geçiştirip konuyu değiştirmeye çalıştı.

Esas haberler daha çok eski kocamın serbest bırakılması karşılığında hapse atılan ve yakın zamanda Oslo Anlaşmaları kapsamında salınan kayınbiraderi Bilal hakkındaydı.

"Tepelerde koyun gütmeye gitmiş. Gariban, sessiz bir adam," dedi annem, dedikoduya devam etmekten mutlu bir halde. Koridorda ağır aksak yürüyen Sitti Vasfiye'nin bastonundan çıkan ritmik ses duyuldu.

Sitti Vasfiye yanımıza geldi ve "Kalaşnikoflu bir savaşçıdan, sopalı bir çobana ha," dedi. "Bizim için mücadele eden herkesi bir bir yok ediyorlar işte. Siyonist köpeklerin bize yaptıklarının haddi hesabı yok," dedi kederle başını sallayıp. Sözleri bir süre havada öylece asılı kaldı.

"Sitti, neden bahsettiğimizi nereden biliyorsun?" diye sordum.

"Sizi dinliyordum çünkü!" dedi. "Hakkımda konuşuyor musunuz diye merak ettim."

Cihat kanepeye oturmasına yardım etmek için ayağa kalktı. "Allah seni korusun, evladım," dedi Sitti Vasfiye, sonrasında kiraz ve nar taneleriyle dolu kâseye uzandı.

"Bence sandığın gibi değil, Sitti," dedi Cihat, Bilal konusuna tekrar dönerek. "O terbiyeli, aklı başında bir adam. Kardeşi gibi değil. Ayrıca direnişi de bırakmadı."

Bu konu ilgimi çekmişti, Bilal'den ya da direnişten ötürü değil, daha ziyade Cihat'ın bunu söyleme şeklinden ötürü. Kardeşimi bizlerden bir şeyler sakladığını anlayacak kadar iyi tanıyordum

ama annemin ve Sitti Vasfiye'nin önünde bu konuyu açmak istemedim.

"Babaannen haklı, Cihat. İsrail'in bunca yıldır peşinde olduğu zeki kimyacı ve büyük savaşçı hiç umduğum gibi çıkmadı. Bilal küçük ve uysal görünüyordu. Söyleyecek sözü yoktu. Beni etkilediğini söyleyemem."

Cihat elindeki nar taneleriyle kıpırdandı ve başını hışımla kaldırıp anneme baktı. "Küçük, uysal ve sessiz beni de iyi tanımlayan kelimeler," dedi. Annem itiraz etmek için ağzını açmıştı ki Cihat onu durdurdu. "Ve bir tıp öğrencisinden basit bir bahçıvana dönüşmem seni etkilemiyor olsa bile seni temin ederim, içimde neler olduğuna dair en ufak bir fikrin yok."

Cihat kalktı ve annemin yalvarışlarına aldırmadan dışarı çıktı. İçindeki ateşin Filistin'le ilgili olduğunu biliyordum. Bilal'e ve direniş faaliyetlerine dair söylediklerinden çok daha fazlasını bildiğinden şüpheleniyordum.

"Bırak onu," dedi Sitti Vasfiye ve Cihat'ın huzuru, mutluluğu, eşi ve ailesiyle iyi bir geleceği olması için dualar etti. Âmin.

"Anne, Cihat'ı rahat bırak artık. Okula dönmeyi istemiyor. İşinden memnun. İyi para da kazanıyor. Ona dersleri, evlilik ve çocuklar hakkında filan dırdır etmeyi bırakmalısın. Hissettiği tek şey seni hayal kırıklığına uğratmış olmak," dedim.

"Bunu nereden biliyorsun? Sana mı söyledi?"

"Hayır, anne. Tabii ki söylemedi. Biliyorum çünkü bana da her Allah'ın günü aynı şeyi yapıyorsun," diye çıkıştım.

"Yapmıyorum!" diye itiraz etti ve ağlamaya başladı. Kalkıp mutfağa doğru ilerledim, beni takip etti. "Ailemizin sorunlardan bahsettiğimde neden herkes benden uzaklaşıyor? Çocuklarım için daha fazlasını istemem suç mu?"

Beni kolumdan tuttu. "Hem kardeşini boş ver şimdi. Sana sormam gereken bir şey var." Durakladı. "İnsanlar senin hakkında ileri geri konuşuyorlarmış."

Tek kaşımı kaldırdım.

"Ümmü Burak demediler ama yaşını başını almış kötü bir kadınla arkadaşlık ediyormuşsun."

"Bunu kim söyledi?"

"Halaların."

"Tabii ya, o sürtüklerden başka kim olabilir," dedim. "Sen yokken Latife, kocası eve gelmeden beni evden kovmaya çalıştı. Kocasının beni görmesinden korkuyormuş gibiydi. Niye olduğu şimdi anlaşıldı."

Annem şüpheyle yüzünü buruşturdu.

"Ne?" diye sordum.

"Şey, yani, Ümmü Burak'la olan yakınlığını ben de her zaman tuhaf bulmuşumdur," dedi.

"Ümmü Burak hepimize iyi davrandı, anne!" dedim öfkeyle. "İnsanların dul kalan kadınlar hakkında konuşmayı ne kadar sevdiklerini herkesten iyi biliyor olman lazım."

Annem muhtemelen babamın başka bir kadının kollarında öldükten sonraki utanç dolu günlerin hatırasıyla irkildi.

"Anne, o iyi bir kadın. İnsanların hakkında söylediklerini de hak etmiyor. Ve benim de iyi bir arkadaşım."

"Biliyorum, *habibti*. Üzgünüm," dedi.

Cihat, Filistin'deyken fikrimi almadan boşanmam için gerekli düzenlemeleri yapmıştı. "Bilal'le de konuştum. Ağabeyi boşanmayı yürütmesi için ona vekâlet vermeyi kabul etti," dedi Cihat. "Artık bunu yapmak zorundasın, Nahr. Annem bu konuda haklı. O adama bağlı kalamazsın."

Cihat, Muhammed'in adını güç bela söyleyebiliyordu. Mesele yalnızca beni terk edip tek kelime etmeden ortadan kaybolması da değildi. Muhammed'in artık İsrailli bir muhbir olduğuna (ve her zaman öyle olabileceğine) dair söylentiler vardı. Gerçi Muhammed'in geçmişi ve kardeşi Bilal'in saygınlığı nedeniyle buna

inanan azdı. Tel Aviv'de de Avrupa'da bir yerlerde saklandığına dair söylentileri çürütecek kadar çok görülmüştü.

"Gerçekten mi? Nereden biliyorsun? Benden bir şeyler saklıyorsun, biliyorum," dedim.

"Nanu, hayır. Tek bildiğim bu," dedi.

"Yoksa Bilal'le mi çalışıyorsun?" Ona biraz daha yaklaştım ve bir ipucu yakalama umuduyla ona uzun uzun baktım.

Bana sevecen bir bakış attı. "Nanu, adamla daha yeni tanıştım. Senin çıkarını korumaya çalışıyorum, o kadar. Muhammed'le olan tüm bağını koparman gerek, yoksa asla özgür olamayacaksın."

Özgür... Sanki aramızdan birinin böyle olma şansı varmış gibi.

"Pekâlâ. Gideceğim. Lanet olası boşanma sürecini de tamamlayacağım. Ama önce biraz para biriktirmeliyim," dedim.

Ben Filistin'e gitmeden önce, Cihat hepimizi *ghada*[15] için yeni evine davet etti. Filistin'den döndükten kısa bir süre sonra, ev sahibinin mülküne bakması karşılığında kira ödemeyeceği bir yere taşınmıştı. Geldiğimizde hâlâ yemek pişiriyordu ve ona yardım etmeme izin vermedi. "Bu ziyafetten kendine pay biçmene izin vermeyeceğim." Sağlam olan gözünü kırptı ve beni "Nanu, istersen etrafı derleyip topla ve sofrayı kur," diyerek mutfaktan kibarca kovdu.

Evde büyük şirketlerde görülebilecek, oldukça teferruatlı bir bilgisayar vardı. O zamana dek bilgisayarları sadece ülkenin dört bir yanında mantar gibi türeyen internet kafelerde görmüştüm. Zenginlerin özel bilgisayarları olduğunu da biliyordum ama Cihat'ta olması şaşırtıcıydı.

"Bütün bunlar da ne Cihat?"

Mutfak duvarının arkasından dışarı baktı. "Önemli değil. Kendi sunucuma sahip olmak için bir sistem kuruyorum."

"Sunucu mu? O da ne?"

"Unut gitsin. Sofrayı kurdun mu? İşim bitmek üzere."

---

[15] Arap toplumlarında uzun öğle yemeklerine verilen ad -çn.

Annemle naylon masa örtüsünü yere serdik ve etrafına minderleri dizdik. Yarım saatlik uğraşın ardından Cihat bir tepside *maklube*, yoğurt sosu, salatalık, turşu ve çeşitli salatalarla çıkageldi. "Nasıl oluyor da senin yemek yapabildiğini daha önce keşfedememişim?" dedim ne kadar lezzetli olduğuna hayret ederek.

"Yemeklere koyduğun acı baharatlardan ülser olmayayım diye mecbur öğrendim işte," diye takıldı. Eskiden birbirimize ne kadar yakın olduğumuzu hatırlatacak kadar sıcak gülümsedi.

Sitti Vasfiye, "Kız kardeşin hakkında böyle konuşma," dedi.

"Benim berbat yemeklerime bayılırdın ama," dedim ben de gülerek.

Tabağıma biraz daha tavuk koyup, "Hadi ye, evladım," diye diretti. Ağzına oturmayan takma dişleri düştü düşecek gibiydi. Sitti Vasfiye'nin birlikte geçirdiğimiz günlerden sonra bana karşı daha nazik olduğunu seziyordum. Cihat'ı bize bakıp gülümserken yakaladım.

Cihat'ın evi zengin bir semtte, beş katlı bir binanın zemin katında bulunan, stüdyo bir daireydi. İnsanların sınıflara ve milliyete göre ayrıldığı Kuveyt mahallelerinin aksine, farklı sınıflara mensup aileler Ürdün'de iç içe yaşıyordu. Tabii bu eşitlikçi idealler uğruna değil zenginlerin rahatı içindi.

"Yani seni bu şekilde ellerinin altında tutuyorlar, öyle mi?" diye sordum. Kalantor Ürdünlülerin kardeşimi kullanmalarından yana endişeliydim.

"Onlar iyi insanlar, Nahr."

"Eh, deneyimlerim pek öyle demiyor. Zenginler fakirleri satın alır, işleri bitince de bir köşeye fırlatırlar."

"Hepsi Kuveytliler gibi değil. Gerçi Kuveytlilerin de hepsi aynı değil. Ümmü Burak'ı seviyordun mesela?" dedi Cihat.

"Tamam yeter. Kuveyt'ten bahsetmeden şu sofranın tadını çıkaramayacak mıyız?" diye çıkıştı annem. "Filistin'e gideceğin

için mutluyum. Nahr." Yanağımı okşadı. "Ve çabucak geri dönmen için de bir o kadar sabırsızlanıyorum."

Filistin annem ve Cihat'ın ziyaretlerinden sonra bana daha gerçek ve ulaşılabilir gelmeye başlamıştı. Belki savaş ve sürgün deneyiminden, belki aradan geçen zamandan, belki annemin terziliğinin düşündürdüklerinden, belki de sadece Amman'da olmak istemeyişimden ötürü zihnim Filistin hayalleriyle dolup taşıyordu. Filistin artık annemin Hayfa'daki çocukluğundan, annemle babamın düğününden, içinde Ein el-Sultan'a ait eski fotoğrafların olduğu, teneke kutuya hapsolmuş kayıp bir ev ve mirastan ibaret değildi. Yolculuğumu planlamaya başlarken annemle birlikte o fotoğrafları da tek tek gözden geçirdik. Annem birinde on yaşındaydı ve bir incir ağacının altında poz veriyordu.

"O ağacı babamın doğduğu gün dedem dikmiş," dedi. "Babaannemle birlikte kardeşlerim, kuzenlerim ve benim için her biri farklı türde birer ağaç dikmişler. Kimin ağacı daha iyi diye çok kavga etmişizdir. Kardeşlerim ağaçların gövdelerine isimlerini kazımışlardı ama ben benimkini yüksekçe bir dala oymuştum." Annem geçmişin izlerini taşıyan fotoğrafa uzun uzun baktı. Ağaçların hâlâ orada olup olmadığını, Hayfa'daki evini gördüğünde neler hissettiğini sormaktan çekindiğimden onu dinlemekle yetindim.

"Küçükken babam incir toplayayım diye beni omuzlarına kaldırırdı." Başka bir fotoğrafta o ve kız kardeşlerinden biri Kubbet-üs-Sahra'nın önünde kameralara gülümsüyordu. "O günlerde otobüsle doğrudan Kudüs'e gidebilirdik ya da trenle Beyrut'a, Şam'a, hatta Kahire'ye. Dünyanın kapıları herkese açıktı." Fotoğraflara dalgın dalgın baktı. "Keşke değerini bilseydik."

"Neden bu kadar kederlisin?" Sitti Vasfiye odasından seslendi. "Vallahi bu kadar keder bana fazla. Kıza da uğursuzluk getireceksin. Sonra Filistin'e gitmekten vazgeçecek."

Annem kapıdan başını uzattı. "Hacı, sen uyumuyor muydun? Gel, otur madem."

"Buna ihtiyacın var gibi görünüyor. Hem hikâye anlatmasını senden daha iyi bilirim ben. Onca yaşanmışlık var, dile kolay. Hafızam da hâlâ yerinde çok şükür," dedi bastonuyla oturma odasına doğru yürürken. "Ben torunumla konuşurken sen de bize çay demle, hadi."

Oslo Anlaşmaları konusunda insanlar hâlâ heyecanlı ve umutluydular ama Amerika'da yaşayan Filistinli düşünür Edward Said bu anlaşmanın bu denli heyecana yol açmaması gerektiğine dair uyarılarda bulunuyordu. Ona göre Oslo Anlaşmaları, İsrail'e Filistin'i sömürgeleştirmeye devam etmesi için vakit kazandırmaya yönelik bir tuzaktı. Cihat da onunla hemfikirdi, Bilal'in de böyle düşündüğünü söylüyordu.

"Nahr, senin Bilal'le iyi anlaşacağını düşünüyorum," dedi. "Bir zamanlar Filistin'deki Komünist Parti'ye başkanlık etmiş. Muhtemelen zengin Kuveytlilerden de nefret ediyordur."

Nasıl cevap vereceğimi bilemedim. Komünizm hakkında bildiğim tek şey, renginin kırmızı olduğuydu. Tabii bir de Rusların komünist olduğunu biliyordum. Bu konu hakkında araştırma yapmam gerektiğini aklımın bir köşesine yazdım. Şu sıralar herkes internette araştırma yapmanın kolaylığından bahsediyordu. Ben de bu işi bir an evvel öğrenmeliydim.

Bir gün Amman'ın ünlü bir alışveriş merkezinde eski bir arkadaşıma rastladım. Daha doğrusu çarpıştık. Etrafa saçılan torbaları almak için eğilene dek onun kim olduğunu anlamadım. "Çok özür dilerim, ablacığım," dedi.

Bu olay alışveriş merkezindeki dikkatleri çoktan dağılmış insanlara sıradan bir kaza gibi gelebilirdi. Ama göz göze geldiğimizde karşımda Kuveyt'teki otel balkonunda sigara tüttürdüğümüz, bana erkeklerden hoşlandığını itiraf eden ve karşılığında benim de ona bir sırrımı söylememi isteyen Muhsin vardı.

"Zararı yok kardeşim," dedim gülümseyerek.

Torbaları alıp bana uzattı. O esnada çocuklu bir kadının mağazaların birinden bizi izlediğini gördüm. Karısıydı...

"Teşekkür ederim," dedim tekrar ve en yakın lavaboya doğru ilerledim. Tahmin ettiğim gibi kartvizitini çantama atmıştı. Muhsin bir bankacıydı artık. Kartın arkasına yazdığı notu okudum. *Lütfen beni ara.*

Telefon açmak için bir gün bekledim. Nihayet konuştuğumuzda karısının cevap vereceğinden endişelendiğimi söyledim. Güldü, bana kişisel cep telefonunu vermişti. Bu hat sadece ona aitti. Ailesiyle birlikte Ölü Deniz'de tatil yapmışlar, geri dönmeden önce birkaç günü de Amman'a geçirmek istemişlerdi. Alışveriş merkezinde gördüğüm kadın da gerçekten karısıydı.

Kısa bir konuşma yaptık. Ona Filistin'e gideceğimden bahsettim. "Senin adına çok sevindim," dedi. "İnşallah bir gün Kudüs özgürlüğüne kavuşur da hep beraber kutsal şehrimizde buluşuruz."

Ardından teknolojinin baş döndürücü gelişmelerinden bahsettik. İnternet her yerdeydi. İnsanlar e-posta denen şey aracılığıyla birbirlerine anlık olarak elektronik mektuplar yolluyorlardı. Cihat da bundan bahsedip duruyordu zaten ama benim tek bildiğim, elektronik postanın faks gibi bir şey olmadığıydı. Muhsin, "Gerçekten harika. Üstelik herkesin kendine ait ücretsiz bir hesabı olabilir," dedi. Tabii internet kafelerde bir bağlantı ücreti isteniyordu.

"Nasıl kullanabileceğimi gösterebilecek arkadaşlarım var," diye kıvırdım sohbetin hatırına.

"Ben öğretebilirdim aslında," dedi. "İstersen yarın senin için bir hesap açalım?"

Olur dedim ama hesap almak için değil, onu görmek istediğim için kabul etmiştim. İkimize de uygun bir saat belirledik.

Annem Kuveyt'teyken, Filistin'den ama özellikle de Hayfa'dan biri bizi ziyarete geldiğinde çok mutlu olurdu. Filistin'deki evinin ve gençliğin ruhunu getirdiklerini söylerdi. Ben de benzer

bir sebeple Muhsin'i görmeyi istiyordum. O da bana Kuveyt'in ruhunu taşıyordu.

Ertesi gün anlaştığımız saatte internet kafeye geldim ve sıra sıra dizilmiş bilgisayarların başındaki gençlerin arasında beklemeye koyuldum. Ne yapacağım konusunda hiçbir fikrim yoktu ve bu biraz gözümü korkutuyordu. Kendimi bu teknolojik dünyaya katiyen ait hissetmiyordum. Muhsin ortalıkta yoktu. Ne büyük hayal kırıklığı diye geçirdim içimden ama tam kafeden ayrılmak için ayağa kalkmıştım ki genç bir adam nefes nefese içeri girdi. Etrafına bakındıktan sonra yanıma geldi ve "Siz Yakut Hanım mısınız?" diye sordu.

Cevaplamak konusunda tereddüt ettim. "Sen kimsin?"

"Size bir paket getirdim. Bir de birlikte bir e-posta hesabı açmamız gerekiyor," dedi sakinleşmeye çalışarak.

"Evet, Yakut benim," dedim bunun üzerine.

"Güzel, size paketi teslim etmeden önce kim olduğunuzu doğrulamak için bir soruya cevap vermenizi isteyeceğim o halde."

"Hiçbir şeye cevap vermiyorum," dedim ayrılmak için kapıya yönelerek.

"Peki peki. Buradaki tek kadın siz olduğunuza göre, doğru kişinin siz olduğunuza inanıyorum. Ama geri bildirimde bulunabilmem için bana söyler misiniz..." Cebinden çıkardığı kâğıt parçasını açıp okudu: "İki adı olan kızın diğer adı nedir?" Yalvaran gözlerle kâğıttan başını kaldırdı.

"Nahr." Gülümseyip paketi elinden aldım ve kafenin lavabosuna gitmek için uzaklaştım. İçinde nakit para olan bir zarf ve yepyeni bir cep telefonu vardı. Not yoktu, paraysa Filistin'e gitmek için ihtiyacım olandan çoktu.

Çıktığımda genç adamı beni bekler buldum. "Hanımefendi, rahatsız ettiğim için üzgünüm ama gitmeden önce size e-posta konusunu anlatmam gerekiyor," dedi. Parasını almak için tüm görevi tamamlaması gerekiyordu. Hesap zaten hazırdı, bana sadece

nasıl kullanacağımı gösterecekti. "Bunlar giriş bilgileriniz. Yazın lütfen," dedi ve şifremi nasıl değiştireceğimi gösterdi.

"Gördüğünüz gibi, bir e-posta gelmiş bile!" dedi ekrandaki satırı işaret ederek. Bağlantıyı tıkladım. O da yazılanları okumaya yeltenmişti ki onu uzaklaştırdım. "Ben okurum, tamam."

Sevgili Nahr, umarım sana bu isimle hitap etmemde bir sakınca yoktur. Bugün yanında olamadığım için üzgünüm. Ailemle ilgili bir sorun çıktı ama seni hayal kırıklığına uğratmamak için elimden geleni yaptım. Bunu okuyorsan, kurye sana mühürlü bir paket de teslim etmiş demektir. Sana bir borcum vardı. Şimdi sana bir faydamın dokunabileceğini düşünmek beni mutlu ediyor. Yollarımızın kesişmesinin de bir rastlantı değil, kader olduğuna inanıyorum."

Arkadaşın,
Muhsin

Not: Telefonunun faturası bir senelik ödendi ancak Ürdün'de geçerli. Filistin'e gittiğinde yerel bir SIM kart satın alman gerek.

Yanıtla yazan kutuya tıkladım ve iki parmağımı birden kullanarak klavyede yazmaya başladım:

Bana hiçbir zaman borcun olmadı. Ama ne tür bir borç hissetmiş olursan ol, onu misliyle ödedin. Bunu böyle bil lütfen.

Not: Paket aldığımda hâlâ mühürlüydü ve kurye de az evvel yanımdan ayrıldı.

Sonra Gönder'e tıkladım.

Genç adam, "Cevap vermeye hazır olduğunuzda söyleyin, size nasıl yapılacağını göstereyim," dedi.

"Yaptım bile," dedim. "İnternetle aram iyidir." Bana ifadesiz gözlerle baktı. "Ama yine de bazı sorularım var. Otur, sana bir çay söyleyeyim. Muhsin'e ayrıldığını yazdım zaten."

Rahatlayıp çay teklifimi kabul etti ve gençlere has bir sabırsızlıkla sorularımı yanıtlamaya başladı. Posta kutuma erişmek için sonsuza dek aynı bilgisayarı kullanmam gerekmediğini öğrendim. Hesabıma dünyadaki herhangi bir bilgisayardan giriş yapabilirdim. Gönderdiğim e-postanın teslim edilmesinin günler alacağını sanmıştım ama bana yazılanların anında alıcının posta kutusuna düşeceğini söyledi. Ona inanmadım. Bunun üzerine kendi hesabından benimkine bir test postası gönderdi ve son olarak SIM kartının ne olduğunu izah etti.

"Hanımefendi, çay için teşekkür ederim ama artık gerçekten gitmeliyim," dedi. "Size iyi şanslar."

"Teşekkür ederim!" dedim aramızdaki yaş farkını düşünürken. Benden çok da küçük değildi. Yirmilerinde olmasına rağmen kendini yaşlı hisseden bendim.

IV

FİLİSTİN

KÜP, GÜNEY

Küpe giriş ve çıkışlar güney yönündeki hücre kapısından mümkün sadece. Yemekler belime gelen dikdörtgen bir aralıktan sunuluyor. Bazen kitapları da aynı yuvadan içeri atıyorlar.

İlk kitaplarım ilk ziyaretçilerden önce geldi. Kitaplardan biri mavi balinalar, biri evren üzerineydi. Üçüncüsüyse kötü yazılmış, kötü çevrilmiş bir aşk romanıydı. Ziyaretçiler gelmeden hepsini tabiri caizse yalayıp yuttum ve mavi balinalar hakkındaki kitabı tekrar okumaya başladım. Ne olağanüstü yaratıklar. Okyanusun kendisi gibi gizem ve romantizm dolu, gerçekten nazik devler.

Asık suratlı, silahlı gardiyan, ziyaretçilere Küp'e kadar eşlik etti. Gelenler yirmili yaşlarında bir kız ve onun en az iki katı yaşında bir adamdı. Adam Arapça konuşuyordu, kızsa bilmediğini, öğrenmek istediğini söyledi. Kısa, basit sorular sordular. Neler yiyordum? Ne sıklıkla yiyordum? Ne sıklıkla dışarı çıkıyordum? Ailemle iletişim kurabiliyor muydum? Bana okumam için kitap veriyorlar mıydı? Peki ya kalem-kâğıt?

Gözlerine bakmakta zorlandım. Bakışlarım sürekli adamın beyaz gömleğinin kıvrılmış kollarından görünen koyu tenine, tüylü koluna kayıp duruyordu.

Tek düşünebildiğim ona dokunabilmekti.

"Balinalarla ilgileniyor musun?" diye sordu kadın kitaplarıma bakarak.

"Ve uzayla?" Alelade bir konuşma yapıyoruz gibi gülümsedi. İngilizcesini anladım ama adamın tercümesini bekledim. Okuduklarımdan kalan bilgiler kafamda dönüyordu. Mavi balinalar otuz metre uzunlukları ve 173.000 kiloluk ağırlıklarıyla gezegenimizdeki en büyük canlılardı, karmaşık sosyal yaşamları

ve karmaşık dilleri vardı. Avlanma yüzünden nesilleri tükenmek üzereydi. Kısıtlamalar gelene dek sayıları binin altına düşmüştü. Buna rağmen avcılar karaborsaya hizmet etmeye devam ediyordu. Bu görkemli yaratıklar dünyadan tamamen silinebilirdi. Mavi balinalar krill ile beslenirlerdi. Krill, Norveççe bir kelime. Norveçli olmanın nasıl bir şey olduğunu düşündüm. Peki acaba balina olmak nasıl bir his? Suda yaşamak? Dünyadaki en büyük yaratık olmak ama insan denen yaratığın aç gözlülüğüne yenilmek?

Koyu, tüylü kol. Kolları kıvrılmış beyaz gömlek.

"Evet," dedim güçlükle duyulabilecek bir sesle. "Balinalarla ilgileniyorum." Bakışları hapishanede giydiğim tulumun daha çok farkına varmamı sağladı. Saçımı toplamak için elimden geleni yapmıştım. Adam gayet sıradan giyinmişti ama kız siyah bir etek döpiyes, kısa siyah topuklu ayakkabı ve gri bir bluzla gelmişti. Kulaklarındaki mavi taşlar mavi gözlerini iyice açığa çıkarmıştı, dört mavi gözü varmış gibiydi. Keşke gözlük taksaydı. En azından kendi yansımamı görürdüm

"Sağlıklı ve bakımlı görünüyorsun. Anladığım kadarıyla duşun otomatik olarak çalışıyor. Her gün duş alabiliyor musun?"

Adam bu soruyu tercüme etmedi, benimle çocukmuşum gibi konuştuğunu da anlamadı. Ama yine de bekledim. Ben de ona kendi hijyen alışkanlıklarını sorabilirdim.

"Yakut, konuşmak veya dikkatimizi çekmek istediğin başka bir konu var mı? On dakikamız kaldı," diye hatırlattı adam.

"Ailemle konuştunuz mu?" Konuşmuş olsalardı bana söyledikleri ilk şey muhtemelen bu olurdu. Tabii nezaket ne bilselerdi.

Adam gözlerini yere indirdi. Önce kadına, sonra bana baktı. "Hayır," dedi. "Ama konuşacağız ve annene iyi olduğunu bizzat ben söyleyeceğim."

İyi olduğumu mu?

Ayaklarımı yatağa uzatıp sırtımı döndüm.

Onlar gittikten kısa bir süre sonra asık suratlı gardiyan kitapları almak için geri geldi. Kendimi bu sefer odaya bakacak şekilde

zincirlemiştim. Mavi balinaları, gezegenleri ve ucuz romantizmi onları sonsuza dek kaybetmeden son kez görmek istiyordum.

"*Otva'li, mu'dak, b'lyad!*" diye bağırdım.

İkimiz de şoke olmuştuk çünkü ne dediğimi anlamıştı.

Bana döndü, yüzündeki sert ifadenin yerini bir gülümseme aldı. Ben de gülümsedim ve tekrarladım: *Siktir git, seni pislik, siktir git!*

Güldü, ben de güldüm. Elini göğsüne koydu ve "Klara," dedi, çıkarken başını salladı ve metal kapı bir klik sesiyle kapandı.

Ertesi gün balina kitabım gizli bir el tarafından içeri atılacaktı.

Klara benim arkadaşım oldu. Yani Küp'te biriyle ne kadar arkadaş olunursa o kadar. Ne dediğini her zaman tam olarak anlayamasam da kamera sesleri kaydetmediği için benimle hoparlör aracılığıyla konuşabiliyordu. Ne yaptığını bilseler ceza yiyebilirdi. En azından bana böyle olduğunu söylüyordu. Onu sevdiğim için ben de ağzımı bile açmıyorum. Kendime ondan hoşlanmamam gerektiğini hatırlatıyorum ama nöbete kalan o olduğunda içim içime sığmıyor. Klara kendini İsrailli olarak görmüyor. O bir Rus. Ailesinin zoruyla buraya gelmiş ama hâlâ köyüne dönmek istiyor. Yahudi bile değiller. Babası, İsrail'e göç etmek isteyen Yahudiler için verilen devlet desteğininden faydalanmak için dümen çevirmiş. Adam zaten Rusya'da zimmetine para geçirmekten hapse girmek üzereymiş. Klara ondan nefret ediyordu. Erkek arkadaşını da çok özlemişti. Daha fazla kitap getiremediği için üzgün olduğunu söyledi. Benimle kırık bir İngilizce, Arapça ve İbranice karışımı cümlelerle konuşuyordu. Komünizmle ilgili kitaplar alıp alamayacağımı sordum. "*Da, naverna*" dedi. Evet, muhtemelen.

Kıvrılmış beyaz gömlekten görünen koyu teni düşünerek uykuya daldım. Bu bana boşanma işlemleri için Filistin'e gittiğimde Bilal'le geçirdiğim günleri hatırlattı.

YOKLUĞUN KATMANLARI

Ürdün Nehri'nin üzerinden Filistin'e geçerken İsrail sınırında yetkililer tam da beklediğim gibi zorluk üstüne zorluk çıkardı ama hiçbiri beklediğim kadar kötü değildi. Sorguya çekildim. Üstüm tekrar tekrar arandı. Cihat'ın güç bela aldığı Filistin kimlik kartları, İsrail hükümetinin sisteminde görünmediği için reddedildi. Oslo Anlaşmaları'ndan bu yana yeni hüviyetlerin sistemlerine yüklendiğini ama sürecin tamamlanmasının zaman alacağını söylediler. Daha önce de böyle sorunlarla karşılaşmışlardı. Saatler süren bekleyişin ardından üç aylık turist vizesi almayı başardım. Alabildiğine otoriter ve neden bilmem teşhirci olduğunu düşündüğüm memure şişkin karnımı işaret ederek "Bebeğin mi var?" diye sordu.

Orospu.

Toplamda altı saat beklemek zorunda kaldım. Belki yeni bir dönemin başladığını hissettiğimden, belki de atalarımın seslerini işitebildiğimden, sınırın diğer tarafına geçtiğimde içimi bir rahatlama –ve aidiyete benzer bir his– kapladı. Karşı karşıya kaldığım manzara, hava, kokular Ürdün Nehri'nin doğu yakasından farklı değildi ama Filistin'in kesinlikle kendine has bir büyüsü vardı. Park etmiş araçların, taksilerin, askerlerin, el arabaları için bekleyen insanların yarattığı karmaşanın ötesinde muazzam bir sessizlik sezdim. İrili ufaklı tepelerin gökyüzüyle birleştiği ufka doğru baktım ve derin bir nefes aldım. Babamla çocukken yaptığımız iki gezinin hatırası, Sitti Vasfiye'nin Ein el-Sultan'la ilgili anlattıkları, annemin, babamın komşuları ve arkadaşlarına dair Hayfa anıları... Bir kenara attığım, unuttuğumu sandığım, reddettiğim her şey, göçümüze dair hafızalara kazınan her ne varsa

beni karşılamak için buradaydı. Her şeyin başladığı yer burasıydı. Şarkılarımızın doğduğu, atalarımızın gömüldüğü topraklar... Görünmeyen minarelerden yükselen ezan sesi anında ruhuma işlemiş, kollarımdaki tüyleri diken diken etmişti. Gözlerimi yumdum ve kendimi bu ruhani çağrıya teslim ettim.

Karşımda bir adam duruyordu. "Selam, Yakut."

Kim olduğunu biliyordum. Telefonlaşmıştık ve beni karşılayacağını söylemişti. Esmer teni kırışmıştı, yıllar önceki gençlik fotoğraflarından daha yaşlı ve bitkin görünüyordu. O da benim için aynı şeyleri düşünüyor olmalıydı. Neticede o da beni fotoğraflardan tanıyordu. Ortak bir sırrı paylaşıyor gibiydik ve ne yapacağımızı bilemez halde bir süre öylece durduk.

"Selam, Bilal" dedim. "Bana Nahr diyebilirsin."

"Elhamdülillah selam, Nahr." Gülümseyerek beyaz keten gömleğinin kolunu kıvırdı ve esmer teni, tüylü kollarını ortaya çıktı. Çantamı aldı. Keskin yüz hatları bana Muhammed'i hatırlatmıştı ama ondan daha ince ve uzundu. "Annem seni görmek için can atıyor. Tabii ki bizimle kalman konusunda da ısrarcı," dedi.

Kayınvalidemle iletişimim telefonlaşmalarla sınırlıydı. Onunla ilk kez oğlundan boşanmak üzereyken tanışıyor olmak tuhaftı. Neredeyse kördü ve insanın görme yeteneği azaldıkça dünyaya olan sevgisi çoğalıyor gibi, görme engellilere has bir cömertliği vardı, nazikti. Yıllar önce konuştuğumuzda hissettiğim yakınlığı anımsadım ve onu daha önce ziyaret etmediğim için mahcup hissettim.

Pek çok kişinin dediğine göre, hâlâ hayatta olmasına rağmen, en büyük oğlu Muhammed ve vefat eden eşi için yas tutuyordu. Siyah işlemeli bir bluz ve siyah bir başörtüsü takmasının sebebi de muhtemelen buydu. Yemekte musahhan vardı. En sevdiğim yemeği yapmış olmasının tesadüf olup olmadığını düşündüm. Bilal'le birlikte bir tepenin yamacında yer alan, Filistin

köylerine özgü plansızlığın örneği, zemini el-Khalil yakınlarındaki taş ocaklarından çıkarılmış granitle döşeli, mütevazı, taş yapı evlerine adım atar atmaz yemeğin kokusunu almıştım. Evlerine dar, dolambaçlı bir patikadan ulaşılabiliyordu. Bilal yol boyunca valizimi taşımış, bense topuklu ayakkabılarım yüzünden yürümeyi güç bela başarmıştım.

"Allah razı olsun, Bilal tavuklarımızı kesip yemeği kendi hazırladı. Bense izlemekle yetindim," dedi.

Şaşkınlığımı gizlemeye çalıştım. Benim için bir erkek bir hafta içinde ikinci kez yemek pişiriyordu. "Şimdiden ellerine sağlık. Beni mahcup ediyorsun," dedim.

"Bizle ilişiğini koparmak için burada olsan da bizden birisin," dedi Bilal kibarca.

Nasıl cevap vereceğimi bilemediğimden gözlerimi kaçırdım.

Bilal devam etti, "Muhammed'in sana ve ailene neler yaşattığını tam olarak bilemeyiz. Ama bu konuda ailemiz adına utanacak ve senin adına üzülecek kadar çok şey biliyoruz."

Muhammed'in adının anılması annesini yaralamıştı. "Allah, her neredeyse yoluna nur saçsın, ona yardım etsin," dedi.

Telefon çaldı. Kayınvalidem, "Muhtemelen komşulardır," dedi.

"Cevap verme, *yumma*,[16]" dedi Bilal yalvarırcasına. "Meraklı tazeler başımıza üşüşmeden Yakut'la biraz vakit geçirelim."

"Olmaz. Hem yakınlarımız için böyle tabirler kullanmamalısın."

Bilal gülümsedi. "*Ha'ek alay, yumma*," dedi annesinin elini öperek.

Bilal'i düzeltmek için cesaretimi toplamam biraz vakit aldı ama birkaç lokmadan sonra nihayet konuştum ve "Bana Nahr diyebilirsin," diye hatırlattım. "Yakut sadece resmî belgelerde geçiyor." Adımın babamın metresinden geldiğindense hiç bahsetmedim.

[16] Filistinlilerin anne yerine tercih ettikleri bir hitap şekli -çn.

"Ah, evet, özür dilerim," dedi utanarak. "Yakut da çok güzel bir isim aslında ama bu hatayı bir daha yapmayacağım."

"Sevindim," dedim gülümseyerek. "Bir ara neden iki ismimin olduğunu anlatacağım. Hatta Cihat'ın kullandığı Nanu'yu sayarsak üç bile diyebiliriz." Elmas ise çoktan tarih olmuştu.

Birkaç gün sonra Bilal beni koyunların otlatıldığı bir mera ve tarlaya bakan tepeye çay içmeye götürdü. Tepeye hızla çıkacağımızı düşünsem de rahat olur diye alçak topuklu sandaletlerimi giymiştim. Ama sandığımın aksine, arabayı park ettikten sonra o kadar yürüdük ki kilometrelerce yol kat etmişiz gibi hissettim. Elimden geldiğince rahatsızlığımı gizlemeye çalıştım. Tam düşecekken Bilal beni yakaladı ve yalın ayak yürümemin daha iyi olacağını söyledi.

"Ya tabii, akrepler de beni soksun. Hayır, teşekkürler."

Kıkırdadı. "Buralarda akrep yoktur."

"Ya yılanlar?" diye karşılık verdim. "Yılanlar vardır illa ki."

"Peki, evet. Bazen olur." Gülümsedi, sonra koluna dokundu. "Buradan tut. En azından benden destek al. Belki faydası dokunur."

"Bundan zevk alıyorsun, değil mi?"

Tek kaşını kaldırarak tekrar gülümsedi - bunu yapabiliyordu. "Yani, evet."

"Ayakkabılarımın uygun olmadığını bana söylemeliydin."

"Bunları kaçırsa mıydım?" diyerek tekrar güldü.

Bilal'in yanında ve insanlardan uzak olmak bana iyi gelmişti. Bir elimle omuzundan tutup kendimi dengeledim. O da tepeye yakın bir açıklığa ulaşana kadar tekrar yakalaması gerekir diye kollarını hazır tuttu. Büyük bir zeytin ağacının altına oturdu. Ağacın sarkık dalları yerleri süpürüyordu. Serin bir esinti yaprakları hışırdattı, saçlarımı savurdu. Bilal çantasından getirdiklerini çıkarmaya başladı: sağı solu ezilmiş bir teneke su ısıtıcısı, küçük bir *babbour*,[17] çay bardakları, büyük bir su şişesi, çay,

[17] Babbour. Bir tür gazlı kamp ocağı -çn.

adaçayı, şeker, kabak çekirdeği, plastik poşetler... ama üzerine oturabileceğimiz bir örtü yoktu.

Kanvas çantayı yere serdiği için aklımı okuduğunu düşündüm. "Buraya oturabilirsin," dedi. Arkamdaki ağaca sırtımı verecek şekilde yavaşça yere çömelip sandaletlerimi çıkardım. Nihayet rahat bir nefes almıştım.

Bilal gülümsedi ama bir şey söylemedi. Babbour'u yaktı, çaydanlığa suyu koydu ve adaçayını demlemeye başladı.

Biraz ileride Yahudilere özel yerleşim yeri için yürütülen inşaat çalışmalarını görebiliyorduk. Bilal sürecin yaklaşık bir yıl önce arazilerine kamp yapma bahanesiyle gelen Yahudilerle başladığını söyledi. Sonrasında hiç gitmemişlerdi. Biraz uzak da olsa kamyonları görebiliyorduk. Bilal, "Su boruları döşüyorlar," dedi.

"Borular neden toprağın altında değil peki?"

"Böylesi daha ucuz da ondan. Yerleşimcileri burada tutmaya yetecek kadar yatırım yapıyor ve altyapı için daha fazla harcamayı haklı çıkaracak sayıda insanı buraya çekmeye çalışıyorlar. Bir diğer sebep de yapılanların geçici olduğu izlenimi vererek uluslararası kurumları ve insan hakları örgütlerini kandırmak."

Yemeğe kabak çekirdeklerinden başladık. Tek tek yemek yerine hepsini tek seferde yemeyi severdim. Kucağımdaki küçük yığına bakan Bilal, "Bu cidden iştah açıcı görünüyor," dedi.

"Aklından bile geçirme!" dedim. "Küçükken sırf bu yüzden bir komşumuzu dövmüştüm. Bir saat boyunca çıkardığım çekirdek içlerini çalmaya kalkmıştı."

Güldü. "Kırmızı çizgini benimle paylaştığın için teşekkürler. Benden korkmana gerek yok. Kabak çekirdeklerin burada güvende."

Bilal, güneş denize doğru alçalmaya başlayıp yeri göğü kendi renklerine boyarken bana A, B ve C alanlarından söz etti. Bunların Oslo Anlaşmaları sonrası ortaya çıkan tanımlar olduğunu biliyordum ama ayrımlarına vâkıf değildim. İsrail tarafından yoğun bir şekilde sömürgeleştirilen C Bölgesi'nde olduğumuzu ve evlerinin

birincil hedef olduğunu söyledi. Köyden uzakta kalan tek ev oydu. Ona yakın tüm evleri yıkmışlardı. "İsrail'in sürüyle bahanesi var. Ruhsatsızlık, kaçak kuyular, mücahit bağlantıları..."

"Evinizi korumayı nasıl başardınız peki?" diye sordum, önümüzde uzanan vadiye bakarak.

Başını çevirdi ve yumuşak kahverengi gözleri gözlerimle buluştu. Sonra tekrar vadiye döndü, sigarasından bir nefes çekip dumanını dışarı üfledi. Yıllardır duymadığım bir ismi söyledi.

"Tamara sayesinde."

Anneme Filistin'e varır varmaz akrabalarımızı ziyaret edeceğime dair söz vermiştim, ama ziyaretleri sürekli erteliyor, bunun yerine Bilal'le ve annesiyle vakit geçirip bu toprakların çelişkileri ve doğuştan gelen haklarım üzerine düşünüyordum. Annemin, babamın ve Sitti Vasfiye'nin hafızalarında yaşayan yerlerin karşımda olması etkileyiciydi ama kendimi evimde gibi hissetmiyordum. Kuveyt'te alışık olduğum gibi alışveriş merkezleri ya da kilometrelerce uzanan bir sahil yoktu (En azından hiçbiri Filistinlilerin erişimine açık değildi). Kaşlarımı aldıracağım, ağda yaptıracağım bir salon yoktu, kendime masaj yaptıracağım bir Türk hamamına da rastlamamıştım. Amman'da sıkıntıdan patlarken bile iyi bir iç çamaşırı veya ayakkabı mağazasına kaçma fırsatım olurdu. Filistin ise bana her anlamda yabancıydı. Bocalıyordum. Ayağım her takıldığımdaysa Bilal, bazen kelimenin tam anlamıyla beni yakalamak için imdadıma koşuyordu.

Bilal Oslo Anlaşması uyarınca serbest bırakılmıştı ama bahşedilen bu özgürlük hiçbir şekilde kimyagerlik yapmamasına bağlıydı, hatta öğretmenliğe bile izin yoktu. Yerel askerî otoritelere haber vermeden bir yere gitmesi yasaktı, herhangi bir siyasi materyal yazamaz, yayımlayamaz, hiçbir koşulda Kudüs'e giremez ve ülkeyi terk ederse bir daha geri dönemezdi.

Bilal anladığım kadarıyla bu kurallara uyuyordu. Ailesinden kalma hayvanları vardı. Serbest bırakıldığında birkaçını da kendi satın almıştı. Hayvanların bakımına yardım etmesine rağmen esas çoban Cendel'di. Bilal ve Cendel yerel bir hazır giyim fabrikasıyla yaptıkları anlaşma gereği yılda bir kez hayvanların yünlerini kırpıyorlardı. Bayramlarda ve özel günlerde insanlar kurbanlık olarak koyun alırdı. Ama Bilal koyunlarının helal ritüellere göre kesilmesi için kendi kasabını tutmakta ısrarcıydı. "Kasapların çoğu hayvanları korkutuyor. Artık çok azı helal şartlara uyuyor," dedi. "Doğrusunu söylemek gerekirse, et yememizden de nefret ediyorum. Koyunlar, inekler, balıklar, balinalar, keçiler... hepsi başlı başına birer millet ve onlar da özgür olmayı hak ediyor." İnsanlara tanınan bu ayrıcalık Bilal'le tanışana dek asla sorgulamadığım bir ön kabuldü.

Bilal zamanının kalanını, yıllar önce Cendel'in ağabeyi ve hapishanede hücre arkadaşı olan Gassan'la işlettiği küçük pastanede geçiyordu. Gassan vaktini tatlı yapmakla geçiren bir şeker hastasıydı. İnsanlar sabahları taze ekmek için kuyruk olur, akşamlarıysa künefe, nane çayı ya da Arap kahvesi için fırına uğrardı. Bilal ve Gassan herkesi tanıyor gibiydi, insanlar bu ikiliye siyasi mahkûmlara özgü bir saygı ve sevecenlikle yaklaşıyordu.

Bir köyden diğerine gitmek için geçilmesi gereken kontrol noktalarının sayısı şaşırtıcıydı. Görüşünüşe göre Filistinliler sadece birkaç dakika kesintisiz araç kullanabiliyordu. Dükkâna giderken iki kontrol noktasında durmak zorundaydık. İlk kontrol noktasında yarım saat kadar bekledikten sonra araçla geçebiliyorduk. Gerçi bu süre on dakika da olabilirdi, iki saat de. Her şey askerlerin ruh haline bağlıydı. İkinci kontrol noktasından yürüyerek geçmemiz gerekiyordu. Bazen araçla da geçmemize izin veriyorlardı ama bu gerçekten çok nadirdi. Aracı park eder, çantalarımızı alıp yolun kalanını yürümeye başlardık. Hava koşullarının önemi yoktu. Diğer kontrol noktasına varana dek yaya olarak ilerlememiz bekleniyordu. Bilal askerlerin birlikte olduğumuzu bilmesini

istemezdi. "Dikkat et, sadece yaşlı çiftler birlikte karşıya geçiyor," demişti. Nedenini kendim keşfedecektim. Bir asker, babasıyla kızını ayırmaya çalışmış, adam buna karşı gelince de onu yere itip ikisini de saatlerce yol kenarında bekletmişti. Bilal adamı tanıyordu. Adama serbest kalıncaya dek alışveriş torbalarına göz kulak olmayı teklif etmişse de askerlerden buna izin çıkmamıştı.

Pastaneye gitmeden önceki erken saatlerde kırsalda yürüyüş yapıyorduk. Başta epey yorgun düşmüştüm ama Bilal'le geçirdiğim vakit bana o kadar iyi geliyordu ki tek bir ânını bile kaçırmak istemiyordum. Beşe alarm kuruyor, sabah ezanından önce uyanıyordum. Tabii Bilal benden de erken kalkıyordu. Onu her seferinde mutfakta kahve pişirirken buluyordum. O ve kayınvalidem sabah namazını kıldıktan sonra tavukları besliyor, doğan güneşle beraber güzel bir kahvaltı yapıyorduk.

Özellikle engebeli arazilerden yana dertliydim. Bilal'in tutkusu sayesinde bunu bile farklı bir gözle görmeye başlamıştım gerçi. En çarpıcı olansa sessizlikti. Ne trafik, ne sokak satıcıları, ne kalabalıkların uğultusu, ne inşaat sesleri, ne de Kuveyt'te ve Amman'da hayatımızı işgal eden, kuru gürültüye sebep diğer şeyler... Bunların yerine gözümü kuş cıvıltıları ve rüzgâr çanlarıyla açıyor, geceleri cırcır böceklerinin sesleri, çakalların ve kurtların ulumalarıyla uykuya dalıyordum.

Başlangıçta adapte olmak zordu. Böyle bir sakinlikle nasıl yaşanır bilmiyor, bocalıyordum. Ama sonra temiz havayı içime çekmeye, sessizliğe has enginliği tüm benliğimde hissetmeye başladım. Boşanma davası için birkaç ay daha burada olacağımı baştan biliyordum ama topuklu ayakkabı ve ev terliğinden başka bir şey getirmemiştim yanımda. Bu ne kadar dar bir bakış açısına sahip olduğumu gösteriyordu.

Filistin'deki ilk alışverişim de Bilal'le bir sonraki yürüyüşümüzde giyeceğim yeşil-beyaz spor ayakkabılar oldu. Yeni ayakkabılarıma sırıtarak baktı ve "Artık benden destek almana gerek kalmadı ha?" dedi.

"Valla öyle."

"Ah, bunu duyduğuma üzüldüm."

Bilal bana bitkileri tanımayı öğretti. Her birinin Filistin kültüründe, mutfakta ve tıpta yeri önemliydi. Yabani zahter ve bazen de nar topluyorduk. Buraya Kuveyt'te veya Amman'da olmayan bir doğallık hâkimdi.

Sabah namazı için Bilal'le ve annesiyle erkenden kalkmaya başladım, sonra öğle namazlarını da kılar oldum. Çok geçmeden günde beş vakit namaz kılmaya başladım. Bunu liseden beri yapmamıştım ama bu ailenin bir parçası olmayı her şeyden çok istiyordum. Ve onların da bunu istediğinden emindim.

Kahvaltıdan sonra Hacı Ümmü ikimizi de yanağımızdan öpüp bizi uğurlardı. Sırayla elini öptükten sonra evden ayrılır, Bilal'in genellikle tepenin 500 metre aşağısına park ettiği arabasına yürürdük. Bu dar patikadan başka yol yoktu. Yolun genişliği, annesinin motorunun geçebileceği kadardı. Bilal, "Bu bizim için iyi aslında. Askerî araçların ve buldozerlerin ulaşmasını zorlaştırıyor," dedi.

Evlerine ulaşımın güçlüğüne rağmen, Hacı Anne'nin her gün mutlaka ziyaretçileri olurdu. Bu ona duyulan sevginin, hürmetin bir kanıtıydı. Kilometrelerce ötedeki her düğüne, doğum günü kutlamalarına ve cenaze törenlerine mutlaka katılırdı. "Benim zamanımda âdet böyleydi. Her ne olursa olsun birbirimizin yanında olmanız gerek," diye açıklardı bu durumu. Hayatı, çoktan kapanmış bir çağa ait gibiydi, kimi yönleriyle gerçek olamayacak kadar da şiirsel...

Haftada bir kez Bilal'e koyunları ve keçileri otlatmak için eşlik ediyordum. Bilal, "Ney çalarken sürünün Cendel'in etrafında toplanmasına bayılıyorum," dedi ve bana baktı. "Artık ruj sürmüyorsun yalnız. Fark etmedim sanma."

"Gördüklerinin seni aldatmasına sakın izin verme. Ben hâlâ bir şehir kızıyım," dedim ve ertesi gün sırf bunu ispatlamak için koyu bir makyaj yaptım.

İki hafta sonra annemin Hayfa'daki çocukluk evini ziyaret etmem için Bilal'den yardım istedim. Annemin dile getiremediği her ne varsa kendi gözlerimle görmek istiyordum.

"Şoför seni en fazla evin dışına bırakabilir. İçeri girmek istersen de bekler. Keşke seninle gelebilseydim," dedi Bilal.

Keşke seni öpebilseydim...

Şoför Bekir ile yolculuğumuz dört saatten fazla sürdü. Bunun iki saati kontrol noktalarından birinde beklemekle geçti. Sonunda Hayfa'ya vardık. İnsanlar buraya "karma şehir" diyor ama Yahudilerle Filistinlilerin ayrıştıkları ilk bakışta anlaşılıyordu. Evi bulmak için epey dolaştık. Denize bakan, modern evlerin bulunduğu bir tepeye çıktık. Bekir'in hata yaptığını düşünüyordum ki göz alıcı bir grup taş ev dikkatimi çekti. Hemen yolun kenarına arabayı çektik. Evler tek tip değildi ama ortak özellikleri vardı. Antik kemerler, duvarlar, duvarların ardındaki bahçeler, büyük girişler ve çelik kirişler; cam duvarlı, zarif Avrupa estetiğiyle bezeli yeni yapılarla tezat oluşturuyordu.

Bekir sokağa bakan, birden çok balkonu olan üç katlı bir evi işaret ederek, "Sanırım burası," dedi. Evin hemen yanında alçak bir taş duvarla çevrili, hafif aralık, menteşeleri güç bela tutan, eski, ahşap bir kapının olduğu küçük bir çiftlik vardı. Ağaçlar annemin gösterdiği fotoğraflarda bu kadar büyük değildi ve ev sokaktan daha rahat görünüyordu. Ana girişin yan tarafta olduğunu, eskiden EBU İBRAHİM'İN OĞLU, NASER CEMAL NASRALLAH'IN EVİ yazan süslü seramik levhanın bulunduğu ahşap kapıdan içeri girilebileceğini biliyordum.

Ahşap kapıya doğru yürüdüm. Ne aradığını bilen gözler için levhanın olduğu yer hâlâ belliydi. Girişe doğru yürüyüp kapıyı çalacaktım ki ani bir kararla çoktan harabeye dönmüş kapıya yöneldim. Bizden geriye hiçbir şeyin kalmadığı, yoklukla dolu bu yemyeşil alana adımımı attım. Bunlar büyük dedemin çocukları ve torunları için diktiği ağaçlardı. Kaderimiz elimizden alınmamış olsaydı Cihat'ın ve benim de birer ağacımız olurdu kesin.

O ağaçların arasında, annemin bana bahsettiği oymaları arayarak yürümeye başladım ama hiçbirine rastlamadım. Bahçenin köşesinde incir ağacını gördüm. Hayal ettiğim yeşil ve kahverengi incirlerin aksine dallarında kırmızı meyveler sallanıyordu. Bir tane koparmak için tırmanmadan önce etrafı kolaçan ettim. Bildiğim incirlere kıyasla tadı ve kokusu daha baskındı. Olabildiğince yukarı çıkmaya çalıştım ve avuç dolusu meyveyi alıp çantama doldururken bu ağacın anneme ait olduğuna dair bir kanıt aradım.

Bir anda dikkatim biraz uzağımdaki kargaşaya kaydı. Son bir incir yaprağına doğru uzandım. Meyvenin bulunduğu dalda tırtıklı çizgiler vardı. İncirlere ulaşmak için birkaç yaprağı daha eşeledim. Bu esnada sokaktaki gürültü de arttı: *Raşhida, habibit, Raşhida, babasının kızı.* Dedem anneme böyle hitap ederdi. Bu onun incir ağacıydı. Bu ağaç ailemizin bir üyesiydi ve ben de ona aittim. Bu bahçedeki tüm ağaçlar bizimdi.

Az evvel duyduğum gürültü dibime kadar gelmişti. Orta yaşlı bir kadın hemen ağacın altında öfkeyle İbranice bir şeyler söylüyordu. Meyveler elimde aşağı inmeye başladım. Bekir onunla konuşmaya çalışıyor, bir yandan da acele etmem için bana yalvarıyordu. "Polisi aradı. Hadi!" diye Arapça uyardı beni. Tam toprağa ayak basmıştım ki kadın elimdeki meyveye bir tokat savurdu ve beni saçlarımdan çekti. Bir an bile tereddüt etmeden onu yumruklamaya başladım. Okulda "prenses" dediğimiz, dövüşmeyi bilmeyen tiplerdendi. Onu fena halde pataklamak istedim. Ağaçlarımızı elimizden aldığın için. Toprağımızı bizden çaldığı için. Ama Bekir beni kolumdan tutup uzaklaştırdı ve birlikte arabasına doğru koşmaya başladık. Komşular da yavaş yavaş gelmeye başlamıştı. Biraz daha kalsak bizi muhtemelen yakalardı. Arabayla uzaklaşırken kalbim küt küt atıyordu. Polisle karşılaşırsak sıradan, Yahudi bir çiftmişiz gibi davranacaktık. Yeterince mesafe kat ettiğimize inanınca kurtulduğumuza da ikna oldum ve çantamda kalan incirleri çıkardım. Şen kahkahalar eşliğinde Bekir'le incirleri yemeye başladık.

"O kadını fena dövdün yalnız. Neyse ki bizi plakadan bulamazlar," dedi.

Kıl payı kurtulduğumuz belanın ne denli büyük olabileceğini o an fark etmiştim. Bu şok duygusu ve yeni bir adrenalin dalgasıyla ona baktım.

"Ne? Bilal sana anlatmadı mı? Bu orospu çocuklarının arabalarını çalıp plakalarını değiştiriyoruz," dedi Bekir gülerek. Sömürgecilerin hayatlarını biraz olsun zorlaştırıyor olmaktan gurur duyar gibiydi.

Az evvel başımıza gelenler üzerine konuşmaya devam ettik. Merakıma yenik düştüm ve İbranice konuşan kadının ne söylediğini sordum Bekir'e. "O kadın ne diyordu sahi?"

"Yahudi sandı beni. Bu yüzden tatlı tatlı konuşmaya başladı önce. Neden arabamı yolun kenarına park ettiğimi sordu. Bölgeye taşınmayı düşündüğümü, buradaki evlere hayran olduğumu söyledim. Yahudi gibi görünmek için elimden geleni yaptım ama konuşma şeklimizden, duruşumuzdan ya da artık bize uymayan her neyse onlardan olmadığımızı anlıyorlar. Öyle olunca polisi aramadan gitmemi söyledi bağırarak. Evini soymak için onu kandırmak istediğimi sandı. Beni Arap kadının gönderip göndermediğini sordu. Ne demek istediğini anlamadım ama görünüşe göre birkaç ay önce Arap bir kadın buranın kendi evi olduğunu, çocukluğunu bu evde geçirdiğini söylemiş..."

"Arap kadını hakkında başka ne söyledi?" diye araya girdim.

"Terörist olduğunu. Görünüşe göre Arap kadın kapının açıldığını görünce hemen bahçeye dalmış. Yahudi kadın onu ağaçların altında ağlarken bulmuş. Gerisini tahmin edebilirsin. Arap kadının gözyaşları içinde oradan ayrıldığına eminim."

Bekir bir an durdu. "Ah, ne aptalım! Annenden bahsediyordu, değil mi? Annen iki ay önce buradaydı?"

Evet, annemdi. Amman'dayken neden bu konudan bahsetmek istemediğini anlıyordum. Yaşananlar acı vericiydi. O an bu kadını daha çok dövmüş olmayı istedim. Annemin çocukken her

gün yaptığı gibi ana kapıdan geçmeyi, dağın üzerinden bakmayı ve okyanusu görmek için evin arkasına yürümeyi diledim. Peki ya annem buraya geldiğinde bunları yapabilmiş miydi? Yoksa bahçenin ötesine geçmeyi bile başaramamış mıydı?

Ertesi sabah kahvemizi yudumlarken Bilal günlük gazetelerinden birini bana uzattı.

"Bu da ne? İbranice bildiğimi sanıyorsun galiba?"

"Okuyamadığını biliyorum ama hatıra olarak saklamak istersin belki," dedi.

"Gerçekten mi? Gazeteye mi çıkmışız?" dedim sayfaları karıştırarak.

"Evet," dedi gülerek. "Bahçesinde bir Yahudi'ye saldıran Arap kadınla ilgili. Kendi evlerinde bile güvende hissetmeyen Yahudileri, Arapların şerrinden korumak için çok daha fazlasının yapılması gerektiğini söyleyen komşulardan ve yetkililerden de alıntılar var üstelik."

"Ah. Hiç resim yok ama. Nasıl görünüyordum acaba?" dedim gazeteyi masaya geri koyarken.

"Bu kadar kavgacı olduğunu bilmiyordum. Bekir arabadan çoktan kurtuldu. Ama bana o kadını nasıl patakladığını anlatıp duruyor."

"Yalnız sana anlattığı sürece problem yok."

"Endişelenme. Bekir zeki bir insandır," dedi.

Günlerimizin çoğu fırında geçti. Bilal'le sabahları fırına vardığımızda, Gassan'ı ve kız kardeşini çoktan kuyruk olmuş müşterilere ekmek pişirirken buluyorduk. Ben de temizliğe ve servise yardım edip ilerleyen saatlerde müşterilerle ilgileniyordum. Gassan ve kız kardeşi bana karşı fazlaca kibar ve mesafeliydi. Bu yüzden arada espriler yapıp buzları kırmaya çalışıyordum.

Bir gün iki müşterinin tuvalete gidiyor gibi ayağa kalkıp dükkânın arka tarafına gidip gözden kaybolduğunu fark ettim. Sonra bunun bir kez daha yaşandığını hatırladım. İkisinde de müşteriler Bilal'e ya da Gassan'a bakıp hafifçe başlarını sallıyor, arka tarafa geçip bir daha geri dönmüyordu. Üzerinde durmak istemedim. İçimden bir ses bu konuya karışmamamı söylüyordu. O akşam Bilal'le dükkânı kapattıktan sonra camiye birkaç koli ekmek bıraktık. Eve dönüş yolunda hava kararmak üzereydi, gökyüzü mora boyanmıştı. Elektrik ışıkları bitişik tepedeki yasadışı koloninin sınırlarını çiziyordu.

Bilal, "Yerleşimcilerin elektriği var gibi görünüyor," dedi.

Evin önünde küçük bir ateş yanıyordu. "Annem teyzelerimle kestane kavuruyor olmalı. Hadi gidelim." Arabayı kilitledi ve eve doğru ilerledik.

Ertesi sabah biraz geç uyandım. Bilal'i dürbünle pencereden dışarı bakarken buldum. Hacı Anne ise bahçeyle ilgileniyordu.

"Hayırlı sabahlar olsun," diye fısıldadım.

"Sana da," dedi. "Yine harika bir sabah bizi bekliyor."

"Neye bakıyorsun?"

"Gel bak. Orospu çocukları su borularını uzatmaya başladı," dedi dürbünü uzatarak.

Faaliyetleri toprağın altında devam ediyor olsa da yükselen borular çok net görülüyordu.

"Fazla yakınlar," dedim.

"Evet. Bizim mülkümüzdeler."

"Peki ne yapacağız?"

"Hiçbir şey," dedi.

"Dükkânın arkasındaki toplantıların nedeni de bu muydu yoksa?" diye sordum.

Tereddüt ettiğini sezebiliyordum. "Fark ettiğini anlamıştım. Bunu daha sonra konuşalım mı?" deyip konuyu kapattı.

Bilal'in hâlâ direnişin parçası olup olmadığını merak ediyordum. Ama o tuhaf buluşmalarla ilgili sorumu görmezden gelmeyi

seçmişti. Ben de üstelemedim. Bana güvenmediğini düşündüm ve bu benim için tam bir hayal kırıklığıydı. Akşam bir şey yemek gelmedi içimden. Erkenden odama çekildim. Hacı Anne kendimi iyi hissetmediğimi anlamış olacak ki elinde bir papatya çayıyla geldi yanıma. "İç bunu kızım, biraz rahatlatır seni," dedi.

Sabah da erkenden kalkmak istemedim. Hacı Anne odama geldiğinde de uyuyor numarası yaptım. Alnıma dokunup ateşimi ölçtü, sonra da sessizce dışarı çıktı. İçeriden Bilal'in sesini duydum ama ne dediğini anlayamadım. Bir süre sonra kapımı çaldı ve "Bana kızgın mısın?" diye seslendi.

Gidip kapıyı açtım.

"Evet," dedim elimi belime koyarak. "Bir aydan beri sizlerleyim. Ne çok şey paylaştık. Elimden geldiğince işlerin bir ucundan da tutmaya, size yardım etmeye de çalışıyorum. Bana Ein el-Sultan'daki akrabalarımdan bile iyi davrandınız. Ama bana hâlâ güvenmiyor olman..."

"Bu bahsi şimdilik kapatalım ama söz, sana her şeyi açıklayacağım," dedi. "Annemin bizi duymasını istemiyorum. Gerçekleri öğrendiğinde bana daha da kızacağından korkuyorum çünkü."

Akşam dükkânı kapattıktan sonra konuşmak için anlaştık.

Ve o gece Bilal'in bir aydır peşime birilerini taktığı ortaya çıktı. Beni gözetliyor; ne zaman nerede olduğumu, ne yaptığımı takip ediyordu. Saçlarımı kestirirken, kaşlarımı aldırırken, hatta vücuduma ağda yaptırırken bile gözleri üstümdeydi. Arka odadaki toplantılar da bir düzmeceydi. Her şey beni sınamak içindi. Orada yalnızca tavla oynanıyor, benim kendilerini ihbar edip etmeyeceğimi, askerlerin fırını basıp basmayacaklarını görmek için bekliyorlardı. Bilal bana türlü tuzaklar kurmuş ama ben hiçbirini fark etmemiştim. Arkadaşlarıyla yaptığı görüşmelerde şifreli konuşuyormuş gibi yapıyor, beni cep telefonumdan birini ararken ya da birine mesaj gönderirken yakalamak için pusuda bekliyordu.

"Kime neyin haberini verebilirim ki?" dedim kekeleyerek. Arabayı park edip eve doğru yürümeye başlamıştık. Hava da iyice kararıyordu. Tepedeki yeni yerleşim yeriyse yine ışıl ışıldı.

"İş birlikçine tabii," dedi.

"Ne iş birlikçisi Allah aşkına?" Şaşkına dönmüştüm. "Onlar için çalışacağımı mı düşündün?" dedim ışıkları göstererek.

"Anlamak zorundasın Nahr, seni tanımıyorduk. Bir cep telefonuyla çıkageldin," dedi Bilal sağ eli titreyerek. "Bunca zaman ikinizden de zar zor haber alırken bir anda *khaneeth*[18] beni aradı ve boşanma işlemleri için bana vekâlet verdi. Annemi arayabilirdiniz ama yapmadınız. Benim durumumdaki biri risk alamaz."

O gece *khaneeth* kelimesini kullandığını fark etmemiştim. İçimdeki öfke ve maruz kaldığım aşağılanma beni çoktan tüketmişti. Geçenlerde Kuveyt'teki kızlardan biriyle yazışmıştık. Eski müşterilerimden biri Amman'daydı ve hâlâ çalışıp çalışmadığımı öğrenmek istiyordu. Bilal bunları da görmüş müydü yani? Ona ne yanıt yazmıştım? Ve Bilal neden bahsettiğimi anlamış mıydı? Elbette anlamıştı. Yüzüm utanç ve panikle kızardı. Tüm yazışmalarımı okumuş olmalıydı. Mahremiyetimi resmen ayaklar altına almıştı.

"Nasıl yapabildin bunu?" dedim ona doğru bir hamle yaparak. "Arkadaşlarınla epey eğlenmiş olmalısınız! Seni pislik herif!"

Gelip beni kucaklamaya çalıştı. "Öyle bir şey olmadı," dedi. "Kimse hakkında bir şey demedi. Kimsenin seninle ilgili kötü konuşmasına izin vermem."

"Siktir git!" dedim onu iterek. "Abine de lanet olsun! Boşanmanın da canı cehenneme. Ben gidiyorum." Hızla eve doğru koştum; ama birden başımdan aşağıya kaynar sular dökülür gibi oldu.

Arkamı döndüm ve "Ya annen? O da biliyor mu?" diye sordum.

"Hayır. Hiçbir fikri yok ve lütfen bu konuyu onun yanında açma. Bu onu mahveder. Sağlığı hemen etkilenir. Sana yalvarıyorum, Nahr. İçeri girmeden biraz daha konuşabilir miyiz? Öfkelenmekte sonuna kadar haklısın ama lütfen konuşmama izin ver."

[18] Eşcinsel anlamına gelen bir kelime -çn.

Vadiden büyük bir gürültü koptu. Kalbim yerinden çıkacak gibi oldu ve titremeye başladım. Kandırılmış hissediyordum, sarsılmıştım. Kayınvalidemle aramızdaki bağın gerçek olduğunu bilmekse beni bir nebze olsun rahatlatmıştı.

"Seni incittiğimi biliyorum. Ve özür dilemenin yetersiz olduğunu da, ama gerçekten üzgünüm, Nahr." Kollarıyla beni tekrar sarmaya çalıştı ama onu bir kez daha kendimden uzaklaştırdım.

Titreyen ellerimle gözümden akan yaşları sildim ve saçlarımı geriye doğru savurarak, "Beni incittiğini düşünerek egonu şişirmene gerek yok. Böyle olması için seni önemsiyor olmam gerekirdi," dedim buz gibi soğuk bir tavırla.

Vadiye baktım. Bilal o canavarlarla gizli bir anlaşma yaptığımı düşünmüştü. Birlikte yaşadığımız her şey bir oyunun parçasıydı. Bu gerçeği kabullenmem kolay olmayacaktı. Soluklanmak için bir kaya parçasına oturdum. Yanıma geldi.

"Al, giy şunu," dedi ceketiyle omuzlarımı örterken. "Bana söylemek istediğin her şeyi hak ediyorum, Nahr. Ama şunu bil ki burada olman yıllardır başıma gelmiş en güzel şey. Keza annemin de. Ama emin olmak zorundaydım. Hayatımız tehlikede ve dikkatsiz olmak gibi bir lüksümüz yok."

Vadideki ışıklara bakarak bir süre sessizce oturduk. İtirafının yarattığı travma bir yana bunu neden yaptığını anlayabiliyordum. Ve aslında bunu yapmak istemediğine, bundan hoşlanmadığına da inanmıştım.

"Üstelik seninle ilgili keşfettiğim her şey sana daha da hayran olmama yol açtı," diye devam etti. "Özellikle evinizi işgal eden o kadına ne yaptığını duyduğumda ve... kontrol noktalarından birinde bir askerin yüzüne *yanlışlıkla* bir şişe sodayı patlattığında."

Bu konuşmanın ardından eve döndük. O kadar yorgundum ki başımı yastığa koyar koymaz uykuya daldım. Ertesi sabah gözümü açtığımdaysa aklıma ilk gelen şey dün akşam Bilal'in sarf ettiği bir kelime oldu. *Khaneeth.*

Bilal o sabah diğer mezelerle birlikte şakşuka, muhammara, labne ve salatalıktan oluşan mükellef bir kahvaltı sofrası hazırladı. Bunu gören annesi, "Allah seni kötülüklerden korusun. Sana nazik mi nazik, güzel bir eş nasip etsin," dedi. Ben de Hacı Anne'nin yanında her şey normalmiş gibi davrandım ama Bilal'le neredeyse hiç konuşmadım.

Bavulumu hazırlayıp boşalttım. Birkaç eşya ekleyip her şeyi tekrar yerleştirdim. Ama gönlüm gitmekten yana değildi. Bunu anlamıştım. En azından bir süre daha kalmaya karar verdim ve günlük rutinime döndüm. Yine alışverişe çıkmaya, yemek pişirip temizlik yapmaya, araba kullanıp kırsalda gezmeye başladım. Geceleri de telefonuma gelen mesajları okuyordum. Aslında çok az mesaj vardı. Kızlara Amman'da olmadığımı söylemiştim. Bilal de geçmişimi biliyorsa bile bir şey sezdirmiyor, son derece dikkatli davranıyordu. Belli ki yaptıklarından ötürü pişmandı.

Çarşamba günü her zamanki gibi Cendel ve arkadaşlarıyla birlikte olacaktı. Bana da "Bugünkü planın ne?" diye sordu evden çıkarken.

"Kuaföre gidip saçımı yaptıracağım, sonra da annen ve kuzenlerinle yaprak saracağım. Ha, bir de adliyedeki evlilik danışmanıyla o saçma randevum var." Gözlerimi ondan kaçırarak sitem ettim. "Kocamı yıllardır görmedim. Nerede olduğunu bile bilmiyorum. Boşanmak istiyorum. Kabul ediyor ama her ne hikmetse kardeşine vekâlet veriyor. Bu da yetmiyormuş gibi *evliliğimi kurtarmak* için danışmanla görüşmem gerekiyor. Hem de tek başıma!"

"Kesinlikle çok saçma. Ama bu kadar vakit almasına seviniyorum da. Böylece daha uzun süre birlikte olabiliyoruz," dedi Bilal.

Büyüleyici Bilal...

"Bu arada Muhammed'den boşanmayla ilgili haber geldi. Birkaç gün olmuştur sanırım. Dün tekrar aramış hatta ama sana söylemeyi unuttum."

"Seni mi aradı?"

"Hayır. Biz konuşmuyoruz biliyorsun. Ortak bir tanıdığımızı arıyor."

"Kardeşimi mi?" diye sordum.

Yavaşça bana döndü, bir süre gözlerimin içine bakıp sonra başını çevirdi. "Evet," dedi. "Ona ne söyleyeyim?"

"Eh, boşanmak için burada değil miyim?"

Tereddüt etti. Biraz güçlükle, "Lütfen bekle... Biraz kalmanı istiyorum."

Ben de iki arada bir deredeydim. "Daha sonra konuşalım. Kuaföre geç kaldım," dedim ve yanında ayrıldım.

Bilal peşime taktığı kadını tarif etmişti. Kuaföre girer girmez onu tanıdım. Hemen yanıma geldi. Bense tek kelime etmeden kendimi dışarı attım.

"Bekle! Lütfen... Konuşabilir miyiz? Üzgünüm."

Adı Jumana'ydı. Onu hatırlıyordum. Arap feministler ve bunun gibi hiçbir fikrimin olmadığı konulardan bahsedince bana zeki gelmişti ve ondan hiç hoşlanmamıştım. Onu sırasını bekleyen başka bir müşteri sanmıştım ama kuaförün sahibi oydu. Bilal'le birlikte olduğunu söyledi.

Cevap vermedim ama yüzümde bir şey görmüş olmalı ki, "Hayır, yani... onunla değilim. Yani sandığın gibi değil," dedi. Salonda sadece saçları folyoyla kaplı bir müşteri vardı. Dergi okuyordu. Jumana ona döndü ve "Yirmi dakika böyle durmalısın. Ben izninle bu hanımefendiyle ilgileneceğim şimdi," dedi.

Elini koluma koydu ve beni nazikçe salonun arkasına götürmeye çalıştı ama umursamadım bile. "Dinle, Bilal sana güveniyor, ben de ona güveniyorum. Sana bir şey göstermemi istiyor," dedi.

Jumana'nın cesur, kendinden emin bir hali vardı; ama gözleri şefkatli bakıyordu. Dudakları dolgundu, Yahudi burnu denilen kemerli bir burnu vardı. Onu haftalar önce ilk kez gördüğümde de güzel olduğunu düşünmüştüm. İşgal yüzünden servetinden olmuş zengin Filistinli ailelerden birine mensuptu ama her şeyiyle hâlâ para kokuyordu.

"Bilal'in şu anda ne düşündüğü umurumda bile değil," dedim kaşlarımı çatıp koluma bakarak. "Ve şu kolunu çeker misin?"

"Affedersin. Ama lütfen... sana bir şey göstermek istiyorum. Olur mu?"

Merakıma yenilip onu kuaför salonunun banyosuna kadar takip ettim. Kapıyı kapatıp bir anahtar çıkardı. Klozetin yanındaki rafı çekince gizli, boş bir alan ortaya çıktı. Boşluğa doğru başını salladı. Aşağıdaki dipsiz karanlığa sarkan bir halat gördüm. Ne olduğunu anlamıştım. Tam gitmek için arkamı dönmüştüm ki "Bekle!" dedi ve beni tekrar kolumdan tuttu.

"Bana dokunman konusunda ne demiştim?" dedim öfkeyle yumruklarımı sıkarak.

Özür dileyerek geri çekildi. "Bilal cumartesi günü bize katılmanı istiyor," dedi.

"Bize?"

"Küçük bir grup," dedi, durdu. Sonra ekledi. "Aşağıda toplanıyoruz."

Ona bir süre hiçbir şey demeden baktım. Bu kadının beni takip ettiğini, benden çok daha zeki olduğunu hatırlattım kendime. Sonra da arkamı dönüp çıktım.

O akşam Bilal'i gördüğümde söylediğim ilk şey, "Bana kendin soramaz mısın?" oldu. Hâlâ beni gözetlemiş olmasının acısını çıkarma peşindeydim.

"Yeter ama Nahr! Burada oyun oynamıyoruz." Bilal'in bakışları çelik gibi sertti. Birden fazla Bilal vardı. Elinde bir kitapla, ağaçların gölgesinde, tek kelime etmeden, saatlerce tek başına oturan, tefekküre dalan tepelerin Bilali... Sıcak taş fırınında ter döken Bilal... Kimyager Bilal... Sessiz Entelektüel Bilal... Esir Bilal... Milli Kahraman, annesinin ve ülkesinin oğlu Bilal... Büyüleyici Bilal... Tanık olduğum bu son Bilal'se Amansız Bir Savaşçıydı. Derin, sakin bir kararlılıkla konuşan bir komutan.

Yanında kendimi yine küçük ve yetersiz hissettim. Böyle incindiğim, özgüvenimin yerlerde olduğu anlarda hep yaptığım

gibi, soğuk, düşmanca ve alaycı tavrımı takındım. Bilal'e yaklaştım ve ölçülü olmasına özen gösterdiğim bir öfkeyle, "Bana bağıramazsın. Ne yapacağımı da söyleyemezsin," dedim.

Gözlerimi gözlerinden ayırmadan bir adım geri çekildim. "Ama eğer Jumana dediğin kişi gerçekten oysa, cumartesi günü arkadaşlarınla saklandığın yere geleceğim, tamam."

YERİN ALTINDAKİ DÜNYA VE HER ZAMANKİ YER

Şehrin altında resmen bir şehir vardı ve belki onun altında başka bir şehir daha. Katman katman olan bu dehliz belki yüz, belki de binlerce yıldır buradaydı. Kuaför salonun arkasındaki tuvaletin gizli bölmesindeki halata tutunup aşağı indiğimde televizyonda gördüğüm, Amerika'daki uyuşturucu kaçakçılarının kullandıklarına benzer bir geçide giriyorum sandım. Ama bu onun gibi de değildi. Gerçekten sıra dışıydı.

Aşağı ilk inen ben oldum. Jumana yukarıdaydı ve feneriyle geçidi aydınlatıyordu. Nemli, karanlık boşlukta titreye titreye birkaç metre indim. Karşımda bir kol açıklığı kadar geniş bir koridor uzanıyor, koridorun sonundaysa küçük bir ışık titreşiyordu.

Oksijen azdı, nefes almakta zorlanıyordum. Halattan inen Jumana'ya "Bu da neyin nesi?" diye fısıldadım.

Jumana yanıma geldi ve yolu göstermek için önüme geçti, "Birazdan göreceksin, merak etme," dedi.

Karanlığın içinde ansızın beliren Bilal, "Selam hanımlar," dedi ve yanımızdan geçerek az önce indiğimiz ipe tırmanmaya başladı. Jumana elindeki fenerle Bilal'in önünü aydınlattı. Bilal hızla geri döndü. "Yukarıdaki açıklığı kapattım," dedi.

"Salon kapalı ama," diye hatırlattım. "Kimse yok ki."

"Bilemezsin," dedi Jumana.

Jumana ve Bilal'i, titreyen ışığa doğru yaklaşık altı metre kadar takip ettim; koridor küçük, durgun, siyah bir su birikintisini çevreleyen taş duvarları tutan üç kemerli, iki sütunlu bir odaya açılıyordu. Tüm alan altıya beş metreydi. El fenerleri henüz kazılmamış bir dünyaya uzanan köşedeki eski merdivenleri hafifçe

aydınlattı. Burada hayat bir zamanlar belli ki çok hareketliydi. Gördüklerime inanmakta güçlük çektim. Karşımda evler, tezgâhlar ve meydanlar vardı. Bu oda başka bir dünyaydı; zaman ve çamurdan yapılmış bir dünya.

"Selam. Ben Samer," dedi karanlık köşeden bir ses. Arkamı döndüm. Üstünde Birzeit Üniversitesi tişörtü olan, yirmili yaşlarında bir öğrenci elini uzatarak karanlıktan çıktı.

El sıkıştık ama adımı söylemedim. Gözlerimle yetinmeyip ellerimle de etrafımı algılamaya bir süre daha devam ettim. Yüzey nemli ama sağlamdı. Su birikintisinin yanına çömeldim. "Bu... petrol mü?" diye sordum hayretle.

Jumana kıkırdadı ama Samer aptalca bir soru sormamışım gibi cevap verme nezaketini gösterdi.

"Hayır, değil. Bin yıldan fazla süredir gün ışığı görmemiş eski bir su. Ama kim bilir? Petrol da olabilir. Eh, bu da bize sıkı bir şaka olur," dedi.

İki adam daha bize doğru yaklaşırken bana güldüğü için Jumana'dan intikam almanın yollarını düşünüyordum. Kendilerini Jumana'nın kardeşleri Wadee ve Faysal olarak tanıttılar. Duvardaki yarıkların birinden yiyecek torbalarıyla çıkmışlardı. Aslında bu yarık yan binaya açılan ayrı bir geçitti. Samer bana birkaç adımdan fazla olmayan odayı bir tur rehberi gibi gezdirdi. Bu durumu biraz gülünç bulduğumu hatırlıyorum ama şimdi Küp'teyim ve metrekareler ne kadar sınırlı olursa olsun, içinde pek çok hikâye barındırabileceğini biliyorum.

Samer, "Sadece ihtiyacımız olanını kazdık," diye açıkladı. "Bir gün burayı arkeologlara teslim edeceğiz inşallah." Ellerini havada gezdirdi. "Eminim bu oda çok daha fazla yere açılıyordur. Bir sarnıç da olabilir. Emin değilim. Ama tarihi dokuya zarar vermek ya da yukarıdaki yapıları etkilemek istemeyiz. Bu yüzden çok dikkat ediyoruz."

Samer konuşmaya devam etti ama tüm dikkatim Jumana'nın erkek kardeşlerinde toplanmıştı. Karanlıkta bile Wadee ve Faysal'ın

ikiz oldukları, yalnızca görünüşlerinden değil, hareketlerinden de anlaşılıyordu. Örtü serip plastik tabaklarla yere aynı anda çömeldiler, karşılıklı yerleştirilmiş iki ayna gibiydiler. Biri poşetlerden mezeleri çıkarıyor, diğeri onları plastik tabaklara koyuyordu. Çok geçmeden humus, ful, labne, fettuş, muhammara, salamura sebze ve çeşit çeşit ekmekler iki sıra oluşturmuştu bile.

"*Tfadaloo!*" dedi kardeşler aynı anda. *Hoşgeldiniz!*

Aç değildim ve bu boğucu yerde piknik yapmak da gelmiyordu içimden. Ama yanlarına oturdum çünkü bu sofranın benim için bir tür karşılama, özür, bir gizlilik andı ya da dostluk ilanı niyetine kurulduğunu biliyordum.

Samer hâlâ kısık sesle konuşuyor, burayı nasıl keşfettiğini anlatıyordu. Tavrı bilim projesi sunan hevesli bir ilkokul öğrencisinden farksızdı. Anladığım kadarıyla ağabeyi öldürüldükten ve üniversitesi kapatıldıktan sonra evlerinin bodrum katını kazmaya başlamıştı.

"Ağabeyim eski bir köyle ilgili bir yazı okudu ve anlatılan köyün yaşadığımız yer olduğuna kendini inandırdı. Üstelik görünürde hiçbir kalıntı olmamasına rağmen," dedi.

İki kardeş bu konu hakkında uzun uzun konuşmuş ve İstanbul'da bulunan antik yeraltı şehirleri gibi bir şehrin evlerinin altında olduğuna kanaat getirmişti. "Tabii başta bunun gerçek olabileceğine inanmadım," diye itiraf etti Samer.

Gruptakiler çoğunlukla sessiz kaldı. Daha önce duydukları hikâyeyi bir kez daha dinlerken bir yandan da yemeklerini yiyorlardı. "Kardeşim okumayı ve çalışmayı severdi," dedi Samer başını iki yana sallayıp ekmeğe uzanarak. "Onu toprağa verdiğimiz gün bir balyoz alıp yere bir delik açtım ve kazıya başladım. Beynimi uyuşturacak, beni oyalayacak bir şeye ihtiyacım vardı. Ya da belki de içten içe bu antik kenti bulursam, kardeşime tekrar kavuşacağıma inanıyordum."

Yeraltındaki bu dünyanın ilgi çekiciliği giderek azalmaya başlamıştı. Büyülenmiştim ama hâlâ rahat değildim. Daha fazlasını

öğrenmek hoşuma giderdi ama normal hayatımıza da bir an önce dönmek istiyordum. Onlarla birlikte olmaktan yana mutlu olsam da bu bir yabancı gibi hissetmeme engel değildi.

"İnanır mısın, küçük el aletleriyle başladım, sadece derinlemesine kazıyordum. Sonra daha derine girebilecek, kulbu daha uzun aletlere geçtim. Rastgele kazıyordum. Bu çok geçmeden bir saplantı haline geldi ve evin etrafındaki onca pisliği ne yapacağımı bulana dek en az sekiz ay kimseye bundan bahsetmedim."

Samer hikâyesine devam ederken ben de kendimi yemek yemeye zorladım. Bilal teneke çaydanlığı da yanında getirmiş, pille çalışan bir ısıtıcıda çayı kaynatmıştı. Bizim için küçük bardaklara doldurdu ve ilkini bana verdi. Bunu eminim nezaketen yapmıştı ama kendimi gizli dünyalarına girmiş bir yabancı gibi hissettim. Bu daracık alanda, aramızdaki mesafenin de giderek açılıyor olması hissiyle bardağı aldım.

"Bir şeyler yapmam gerekiyordu," dedi Samer gözlerini kocaman açarak.

Ufak bir yudum alarak adaçayının tadına baktım. Çoğu kişi çaya nane atıyordu ama Bilal de benim gibi sade tercih etti. Bu düşünce beni gülümsetti ama Samer anlattığı hikâyeye tepki verdiğimi zannetti.

Bakışlarını çayına çevirip, "Her yerde çöp kutuları vardı," diye devam etti. "Çukuru kazmaya başladığım yer boyum genişliğinde bir kratere dönüştü. Çılgıncaydı. Aklımı yitirip yitirmediğimden şüphe ettim. Ya birine söylemeli ya da bu boşluğu doldurmalıydım." Evin kolonlarının titrediği geceye dek sarkıttığı halata tutunup çukuru kazmaya devam etmişti. Nihayet dibe vardığındaysa aşağı atlamıştı. "Gerçek anlamda bir dehşet ânıydı. Evin çökeceğini, hepimizin göçük altında kalacağını sandım," dedi çayını yudumlarken.

"Ya ailen? Hiçbir şey duymadı mı?" diye sordum.

"Bir şeyler kırıp dökmeme alışkındılar. En büyük sorun toz-du ama sürekli çalıştırdığım hava temizleyicisiyle bu sorunu da

çözdüm," dedi. "Buranın komşu evlerin altından geçen gizli geçitlerle başka odalara açıldığından da eminim. Kim bilir nerelere uzanıyordur. Bu geçitleri atalarımız inşa etti. Bize yardımı dokunsun diye. Bunu biliyorum."

Kazılmış, kutulanmış toprak meselesi devam ediyordu. Samer evlerinin bodrum girişini kullanarak ailesine yakalanmayabilirdi ama sokaktaki insanların dikkatini çekmemesi imkânsızdı. Elinizde bir kutuyla dolaşmak, meraklı gözleri ve yardım tekliflerini bir mıknatıs gibi üstünüze çekmenize sebepti; birden fazla kutuyla etrafta dolanmaksa, İsrail askerlerinin kapınıza dayanmasına...

Sonraki ay Samer küçük mağarayı keşfetti. Sarnıcın bulunduğu açık alanı kazmış olması tamamen tesadüftü. Birbirine bağlı odalar olduğunu düşünüyor, bunu ortaya çıkarmanın en kolay yolunun, Jumana'nın salonuna giden yolu temizlemekten geçtiğine inanıyordu. Sonraki birkaç ay boyunca bunun için epey ter dökmüştü ama sonunda haklı olduğu anlaşılmıştı; küçük bir koridor gerçekten de kuaför salonunun altında bir yere çıkıyordu.

Samer, Jumana'yı küçük yaştan beri tanırdı; çocukken kardeşleri Wadee ve Faysal ile sokakta beraber oynarlardı. Samer üniversiteye gittikten sonra ayrı düşseler de kardeşi şehit düşünce ikizler başsağlığına gelmiş ve üçlü ilişkilerini tazelemişti.

İkizlerin öz babası da İsrail askerleri tarafından öldürülmüş, her ikisi de ayrı ayrı İsrail hapishanelerinde yatmışlardı. Dostlukları böylece sevdiklerini kaybetmenin getirdiği ıstırabın, gururla, kararlılıkla, intikam hırsı ve yoldaşlık arzusuyla birleştiği, şehitliğe özgü bir keder duygusunda tekrar canlanmış ve hiç olmadığı kadar güçlenmişti.

Samer'in Wadee ve Faysal'a güveniyor olmasındaki tek sebep güven değildi; ikizler inşaat işinde çalışıyorlardı ve büyük bir kamyonetleri vardı. Ailelerinin yakındaki bir tepede, bir yanı ormanlık, diğer yanı tarla olan bir arazileri ve ablalarının geçide alternatif giriş sağlayacak bir güzellik salonu vardı.

Wadee ve Faysal sözü aldılar ve "Heyecanlandık heyecanlanmasına ama korktuk da. Jumana'nın ne yaptığımızı öğreneceğini düşündük," dediler, birbirlerinin sözlerini anlaşmış gibi tamamlayarak.

Wadee ekledi. "Ve aklımıza hiç fikir gelmedi."

Faysal, "Ama Jumana olmadan hiçbir şeyin doğru düzgün ilerlemeyeceğinden emindik," dedi.

Samer kazının ötesini hesaplamamıştı. Wadee ve Faysal bir planı hayata geçirebilirdi ama anlaşılan plan yapmaktan acizlerdi. Jumana işte tam da burada devreye giriyordu. Jumana hem babaları öldükten sonra ikizlere kol kanat geren bir abla figürü hem de Bilal ve Gassan'ın çok sevdikleri çocukluk arkadaşlarıydı.

Jumana kardeşlerine bakıp, "Durup dururken salona yeni bir banyo yapmak istediklerini söylediler," diye araya girdi. "Aylardır birkaç şeyi tamir etmeleri için yalvarırken büyük bir projeyle çıkıp gelmeleri şaşırtmıştı tabii." Jumana sözde benimle konuşuyor ama göz teması kurmaktan kaçınarak bakışlarını kardeşleri, yiyecek içecekler ve Bilal'in üstünde dolaştırıyordu. "Bir şeyler olduğunu anladım ama böyle bir şeyi de hayal etmemiştim doğrusu," dedi gözlerini etrafta gezdirerek.

Hareket etmem lazımdı artık, titremeye başlamıştım. Bedenin kendine has bir işleyiş mantığı vardır, duygulara ihanet eden dürtüleri. Ama rahatsızlığımı göstermemek için beni tüketen bir kararlılıkla dengemi korumaya çalıştım.

Wadee eski banyo tezgâhının hemen arkasındaki yeraltı odasının bir köşesini kazmak için kesin konumunu nasıl tespit ettiklerini açıklayarak, "Banyoyu tamamen boşaltmaya ve genişletmeye karar verdik," dedi.

Böylece şüpheleri çekmeden on iki kamyon dolusu toprak çıkarmayı başarmışlardı.

"Ya komşular ve casuslar?" diye sordum.

"İnsanlar merak ediyordu, evet. Ve bazılarının casus ve iş birlikçi olduğunu da biliyorduk. Bu yüzden yaptığımız ilk şey kazı

işlemini tamamlayıp duvarın arkasındaki girişi gizlemek oldu. Sonra da saklayacak bir şeyimiz yokmuş gibi salonun restorasyonuna bakmaları için insanları içeri davet ettik."

Jumana'ya dönüp onu bana bakmaya zorladım. "Ve sen hiçbir şeyden şüphelenmedin mi gerçekten?"

"Evet. Tabii ki şüphelendim. Basit bir tuvalet tadilatının neden dolapların rafların değiştiği bir çalışmaya döndüğünü, neden gece geç saatlere kadar çalışıldığını, komşumuz Samer'in neden bize yardım ettiğini, neden çalışmaların salonun diğer odalarına da sıçradığını öğrenmek istedim," dedi gülerek.

Wadee, "Ona gerçekleri nasıl söylememiz gerektiğini aramızda da tartıştık ama nereden başlamamız gerektiğini bir türlü bilemiyorduk," dedi. "Bu yüzden anlatmak yerine gösterelim dedik." Bilal'i gruba dahil etmekse Jumana'nın fikriydi. Gassan o esnada cezaevindeydi ve idari gözetimde faaliyetlerini yürütüyordu. "Birlikte büyüdük," dedi Jumana nihayet bana bakarak. "Ona güveniyordum ve bize yardım edebilecek, neler yapılması gerektiği konusunda bize fikir verebilecek tanıdığım tek insan oydu."

Kazı yapmak ve gizli girişleri ortaya çıkarmak için çabalamalarına rağmen bu odaları nasıl kullanmaları gerektiği üzerine pek düşünmemişlerdi.

Jumana, "En azından birimiz gözden kaybolacak olsa, saklanacak bir yer olur diyorduk," dedi. "Ama burayı cephanelik olarak kullanmak Bilal'in fikriydi. Askerlerin ev baskınları ve içimizdeki hainler yüzünden evde bir şeyleri saklamak zordur." Jumana tekrar Bilal'e baktı.

Güven eksikliğim –belki de kıskançlığım– sabırsızlığa dönüştü. Birbirlerine attıkları her bakış, ortak bir kaderin ve dostluğun, paylaşılan bir mirasın ve siyasi tavrın sırlarıyla doluydu. Onlar konuştukça daha çok sinirleniyordum ve *burada ne işim var* sorusu kafamda daha da çok yankılanıyordu.

Silahla yakalanan insanlara dair hikâyeler anlattılar. Klostrofobim iyice arttı, buradan bir an evvel ayrılmam gerekiyordu.

Aklım ansızın Amman'a kaydı. Annemin ne yaptığını düşündüm. Sitti Vasfiye'nin sağlığının yerinde olup olmadığını. Cihat'ın neden Muhammed'le temas halinde olduğunu bana söylemediğini... Kardeşimi özlüyordum. Bu insanlar arasında bir yabancıydım ve bu içimdeki sıla hasretini iyice körüklüyordu. Beni gözetleyen bu insanlarla neden hâlâ birlikteydim ki? Mahremiyetimi ihlal eden, düşüncelerimi ve hareketlerimi inceleyip analiz etmeye çalışan bu insanlarla... Bilal bile bana tanıdık gelmiyordu artık. İçimde bir yerde Ümmü Burak'ın sesini duydum: Kimseye güvenme.

"... İşte bu yüzden yardımına ihtiyacımız var, Nahr," dedi Bilal.

"Ha? Ne?" diye kekeledim.

"Kudüs'e geçebilecek tek kişi sensin. Hiçbirimizin şehre giriş izni yok. Sarı plakalı bir arabayla yakalanmayız da," dedi.

Filistin'e geldiğimde ilk öğrendiğim şeylerden biri, plakaların renk koduydu. Beyaz plakalar sadece bağlantısız ve asfaltsız birkaç yolu kullanabilen Filistinlileri işaret ediyordu. Sarı plakalarsa İsrail vatandaşları, Kudüs kimlikli bazı Filistinliler ve turistler içindi.

Sarı plakalıların her yer gitme hakları vardı. Turist vizem olduğu için, dedikleri gibi, istersem Kudüs'e de gidebilirdim. Bilal bana genel turist vizesi verilmesinin bürokratik bir hata olduğunu düşünüyordu. Özellikle Ürdün ve Mısır'dan gelecekler turist vizesi alsalar dahi Kudüs'e girişleri kısıtlanıyordu çünkü.

"İsrailli bir bağlantım var. Bir Rus. Bize silah satacak ama onları kontrol noktalarından geçirme sorumluluğu bizde. Bu riske girmek istemiyor," dedi Bilal daha yumuşak bir sesle.

"Sen delirmişsin. Silah kaçakçısı olamam!" dedim.

Samer, "Lütfen bizi biraz dinle, Nahr," diye yalvardı.

"Artık bizden birisin ve..."

"Bunun ne anlama geldiğini bildiğimden emin değilim," dedim.

"Dur!" Bilal ellerini havaya kaldırdı. "Hepimiz derin bir nefes alıp sesimizi alçaltalım."

Samer özür diledi. "Yani arkanı kollayacağız demeye getiriyordum. Ne olursa olsun, seni bırakmayacağız. Burada olan herkesin birbirine sadakat yemini var. Senden de aynısını bekliyoruz. Sana ödeme yapmak için para da topladık."

"Gerek yok, çünkü silah taşıyıp da kendimi Yahudi hapishanesinde bulacak değilim."

"Üzgünüm, Nahr. Bizim hatamız. Gel, yukarı çıkmana yardım edeyim," dedi Bilal. Beni seçerek, bana güvenerek hata yaptığını söylemesi kalbimi şaşırtıcı derecede kırmıştı.

Ayağa kalkıp gitmek için arkamı dönmüştüm ki Jumana'nın fısıltısı odada yankılandı. "En azından para kazanmak için namuslu bir yoldu," dedi.

Hakkımda konuşulanların boyutundan bihaberdim. Filistin'e gelirken söylentileri umursamayacağıma dair kendime söz vermiştim. Ama işte, bu garip yerde bile karşıma çıkıyordu ve belli ki düşündüğümün aksine konuşulanlar umurumdaydı. Bilal'in hakkımda ne düşündüğü, kendime rağmen hâlâ önemliydi.

Bilal ona benden önce döndü. Kardeşleri de öyle.

Hepsi şok olmuş görünüyordu. "Ne dedin?" Bilal'in sorusunda öfke ve hiddet vardı. Tepkisinin onu afallattığını görebiliyordum. Geçmiş saniyeleri silip atmak ister gibi başını hızla salladı.

Biliyorlardı.

Vücudumun soğuk bir öfkeyle titrediğini hissederek Bilal'in yanından Jumana'ya doğru sakince yürüdüm. Jumana özür dilemeye yeltendi ama ben parmağımı ağzıma götürdüm. "Şşş."

Hissettiğim aidiyetsizlik, güvensizlik ve yalnızlık sesime sakin, alçak ve ölçülü bir soğukluk katmıştı. "Hakkımda ne düşündüğün de hakkımda ya da namus hakkında ne bildiğini sandığın da umurumda değil. Yerde kahrolası bir delik buldun diye kendini bir tür devrimci mi sanıyorsun? Filistin'i özgürleştireceğini mi sanıyorsun? Seni aptal, seni şımarık kız... Kim bilir belki sadece Bilal'i etkilemek istiyorsun. Belki benden çok daha iyi olduğunu

düşünüyorsun. Kendinden aşağı olduğuna inandığın bir kadını tekmelemeye hakkın olduğuna inanıyorsun..."

Yüzü düştü. Bu antik çukurun loş ışığında hiç olmadığı kadar savunmasız görünüyordu. Ama sadece ona ya da onun hakkında konuşmuyordum. İçimde bir düğüm çözülüyor gibiydi. Düşüncelerim ve yaralarım kelimelere dönüşüyordu.

"Bu dünyada gerçekten devrimci olan bir şey varsa o da kimin kiminle neden seviştiği hakkında fikir yürütme hakkınız olduğunu düşünmekten vazgeçmenizdir. Tam olarak bundan bahsediyordun, değil mi?" Bu düşünce aklıma ilk kez erkeklerden hoşlanan Muhsin'le tanıştığımda gelmişti ama kendi hayatımla ilintili olabileceğini hiç düşünmemiştim. Hissettiğim mahcubiyetin, değersizliğimin ve duygularımı bastırmak için başvurduğum cüretin beni sürüklediği yerden konuşuyordum. Gözüm seğirmeye başladı. Vücudumun bana ihanetini gizleyen loş ışığın ve gölgelerin varlığından mutluydum. Her şeyden önemlisi her bir kelimeyle içimde çiçekler açan yeni özgürlüğümün tadını çıkarıyor ve bir an bile durmak istemiyordum.

"Feminist bir hevesle bahsetmeyi sevdiğiniz, Irak ve Etiyopya'dan gelen yoksul mülteciler Amman'da ne yapıyorlar biliyor musun? Kızlarını ve oğullarını satıyorlar. Bu kahrolası dünyada elinde avucunuzda bir şey yoksa, sığınacak kimsen de yoksa, namus harcanabilir bir lüks olur." Bacaklarım titremeye başladı, ayakta durmam güçleşmişti ve sesim ağlamamak için kendimi zor tuttuğumdan ötürü titriyordu. "Hepimiz iyi eğitimler alamıyoruz. Namuslu bir hayat sürmemizi sağlayacak miraslara konmuyoruz. Doğduğumuz topraklarda, şefkat dolu bir aile ortamında büyüme şansına da erişemiyoruz. Nereye ait olduğumuzu, ne için mücadele edeceğimizi, kendimizi nasıl değerli hissedeceğimizi de bilmiyoruz." Yüzümü yüzüne yaklaştırdım. Nefesimin nefesine karışmasını istiyordum. "Anlayacağınız hanımefendi, bazılarımızın sikişmekten başka seçeneği kalmıyor. Ve evet. Bunu para için yapıyor!" Başımın döndüğünü hissettim. Düşüp bayılacak gibi oldum.

Jumana ağlamaya başladı, bu beni hem şaşırtmış hem de iğrendirmişti. Savunmaya geçmesini ve bana "orospu" diyerek saldırmasını bekliyordum. Ama suçluluk duygusu ağır basmış olmalıydı. Utanıyordu. Yanaklarımdan akan gözyaşlarını yuttum, arkamı döndüm ve duvarlardan destek alarak koridor boyunca yürüdüm. Bilal elindeki fenerle yolumu aydınlattı ve yukarıdaki banyo zeminini benim için açtı. Konuşarak beni biraz olsun neşelendirmeye, teselli etmeye çalıştı ama kaskatı kesilmiştim, kalbim kırılmıştı. Bilal'i bile görmek istemiyordum. Ve hiçbirinin bilmediği bir şey vardı. Şimdiye dek hiç kimse beni benim kendimi yargıladığım kadar sert yargılamamıştı.

Bavulumu hazırladım. Burada bulduğumu sandığım aidiyet ve kabullenme hisleri gözüme artık bir yanılsama gibi geliyordu. Filistin annemin dünyasıydı. Sitti Vasfiye'nin hikâyelerine aitti. Ama beni istemiyordu artık, ben de onu. Kendimi evimde gibi hissederken yine bir yabancıya dönüşmüştüm. Yine ipsiz sapsız ve savunmasızdım. Demir atmak, ayaklarımı sağlam bir zemine basmak istiyordum. Bunun içinse tek çare Amman'a dönmekti. Ama boşanma işlemleri için birkaç gün daha beklemem lazımdı. Böylece eski kayınvalidemle de biraz vakit geçirebildim. Yine beraber bahçede dolaştık, tavukları besledik, yemek yapıp en sevdiği pembe diziyi izledik, namaz kıldık ve uzun uzun sohbet ettik. Bilal'se benden uzak durdu, akşam geç saatlere dek eve gelmedi.

Hacı Anne beni kalmam için ikna etmeye çalıştı. "Bana kendini sevdirdin ve şimdi alıp başını gidiyorsun. Bunu benim gibi yaşlı bir kadına yapma. Burası senin evin," dedi. Onun da bilip bilmediğini merak ettim. Beni yine de sevip sevmeyeceğini.

Boşanma işlemleri iki hafta sonra tamamlandı. Bir sabah masada beni bekliyorlardı. Bilal benim için bir de mektup bırakmıştı.

Sevgili Nahr,

Seni kalmaya ikna etmek için söyleyebileceğim hiçbir şey yok, biliyorum ama inan bunu canı gönülden istiyorum. Bizimle yaşamasan bile Filistin senin evin, yurdun.

Gitmeden önce seninle son kez konuşmak isterim. Korkarım bazı şeyleri yanlış anladın. Ve bu şekilde ayrılacağını bilmek bana acı veriyor. Arkadaşlığımız adına, gitmeden önce bana biraz zaman ayırabilir misin? Bilmeye hakkın olan bazı şeyler var, çok uzun zamandır içimde taşıdığım sırlar... Gün batımına dek sürüyle birlikte tepelerde olacak, gelmeni umarak seni her zamanki yerimizde bekleyeceğim.

Sevgilerimle, B.

"Her zamanki yerimizde," deyişine takılmıştım. Şimdi, Küp'te, bu zamansız odada, neden özellikle bu sözlerin bana bu kadar dokunduğunu düşünüyorum. Kendime ait bir yere bu kadar mı muhtaçtım? Kendim olabileceğim fiziksel ve duygusal bir zemine? Beni en çok duygulandıran şey belki de bu dünyada sadece Bilal ve benim için, sadece "sevgi" için de küçük de olsa bir yer olduğunu bilmekti. *Sevgiler, B.*

Bir zamanlar topuklularımla yürüdüğüm, şimdiyse haftalar boyunca giydiğim için yıpranmış ve kirlenmiş yeşil-beyaz spor ayakkabılarımla, Bilal'le ilk kez çay içip kabak çekirdeği yediğimiz açıklığa doğru yürüdüm.

Sonraki günlerde burada birlikte saatler geçirmiştik; yürüyüş yapmış, yabani kekik toplamış, birlikte uyumuştuk. O ilk günün sessizliğiyse artık eski bir anıydı, yerini yavaş yavaş çekiç ve matkap sesine ve betona bırakmıştı. Ama İsrailliler Şabat'ta çalışmazdı; o gün de tepeye kimse gelmeyecekti. Biraz uzakta Bilal'i gördüm; o eski zeytin ağacının altında, başını uykuya dalmış bir

koyunun karnına dayamış kitap okuyordu. Bu görüntü insan ve hayvanın fevkalade uyumunu bir tembellik anında resmediyor gibiydi.

Geldiğimi ilk fark edense koyunlardı; birkaçı ben yanlarına doğru ilerlerken ayağa kalktı. Ardından Bilal de okuduğu kitabı kapatıp ayağa kalktı. Nazik bir çoban olan Cendel ağacın diğer tarafındaydı. Beni görür görmez seslendi: "Selam, Yakut Hanım! Şeref getirdin. Senin varlığınla toprak da hayat buluyor."

Adımı düzeltmedim, özellikle de beni şımartmaya devam ettiği için. "Ah, Yakut, kıymetinin, biricikliğinin bir kanıtı gibi bir ismin var."

"Allah seni her zaman korusun, Cendel kardeş. Ne centilmen, ne incesin," diye yanıtladım. Boynunu büküp yamacın yukarısına yürümeye başladı ve bizi yalnız bıraktı. Bilal yere bir battaniye sermişti.

"Geldiğine memnun oldum," dedi. İşte karşımda yine hayatı delicesine seven Bilal duruyordu. Sessiz bir okur olan, koyunlarla, kuzularla uyuyan tembel Bilal.

"Belgeler için teşekkürler," dedim.

"Biz hâlâ bir aileyiz, boşanmış ol ya da olma. Lütfen şimdi yanıma otur." Battaniyeyi işaret etti.

"Ne konuda konuşmak istemiştin?" dedim yere çömelirken.

"Gel. Önce çay içelim." Yanan közlerin üzerindeki çaydanlığı işaret etti. Ateşe bakılırsa epeydir buradaydı. Sırt çantasından ikinci bir çay bardağı çıkardı ve yine yüzyıllardır tekrarlanan bir ritüelin birer parçası olduk.

Açık hava ateşinde çaydanlığa, adaçayı yaprakları eklemek, içine bir kaşık bal ya da şeker atmak, tüten dumanı içine çekip bir yudum almak ve sıcak sıvının boğazınızdan aşağı kaydığını hissetmek... Naneli adaçayı içimi ısıtmıştı. Vadinin bu dinginliği apayrı bir mutluluk sebebiydi; ağaçların hışırtısı, koyunların melemesi, geviş getirip etrafta dolanmaları, ateşin tatlı çıtırtıları ve Bilal'in nefesinin hırıltısı dışında hiç ses yoktu. Bu tepeleri ne

kadar sevdiğimi o an bir kez daha anladım; bu toprakla olan bağımın ne kadar derin olduğunu da. Karanlık, çalkantılı günlerin acısı geride kalmış gibiydi. Bilal bir kez daha rahatça nefes alıp, sere serpe uzanabileceğim, aklımı esir almış kaosu unutabileceğim bu özel yere getirmişti beni. Ne diyeceğini bilemez gibiydi. "Hadi, çıkar ağzındaki baklayı," dedim konuşması için.

Boğazını temizledi. "Jumana'nın neden bahsettiğini biliyordum. Sen gelmeden önce duymuştuk. Ama bu konu hakkında aramızda hiç konuşmadık. Bunu bilmeni isterim."

Konuşmanın gerginliğini biraz olsun gidermek için bir şey söylemem gerektiğini hissettim ama ne diyeceğimi bilemiyordum. "Bitirmeme izin ver," dedi, rahatsız hissettiği her zaman yaptığı gibi alnını ovuşturarak. "Günlerce Jumana'ya söylediklerini düşünüp durdum. Hâlâ da aklımda yankılanıyorlar ve her seferinde sana daha da hayran oluyorum. Söylemek istediğim çok şey var ama aklım karmakarışık. Bilmeni istediğim şeyler var." Uzaklara baktı, çayından bir yudum alıp devam etti.

"Bu toplumda, kimseye müdana etmeden, kimseden utanıp sıkılmadan, neşenle, kederinle, dilediğin gibi yaşıyor olman seni olağanüstü kılıyor, Nahr. Sen hepimizden daha çok devrimcisin ve işin komik yanı bunu görmüyorsun bile," dedi. İşin komik yanı, diye geçirdim içimden, sadece onunlayken, gerçekten fark edildiğimi ve önemsendiğimi hissediyor ve kendimden utanmıyor olmamdı.

"Muhammed seni terk eder etmez dedikodular başladı. Annem konuşulanlara tepki gösterdi ve söylentilerin yayılmasına engel olmak istedi. Kulağına neler gitti bilmiyorum ama gelini hakkında ileri geri konuşanları bir daha evine kabul etmeyeceğini, kendisinin de onlarla konuşmayacağını söyledi. O günden sonra söylentiler bıçak gibi kesildi. En azından biz hiçbir şey duymadık. Ta ki Jumana..."

Eski kayınvalidemin inceliği ve sevgisi yüreğimi ısıtmıştı ama Bilal'le bu konu hakkında konuşmak istemiyordum. Birbiriyle

oyun oynayan iki keçi yavrusu dengelerini kaybedince ateşe düşüp kendilerini yakmaktan kıl payı kurtuldular. Bilal keçileri itmeye çalışırken çaydanlığı devirdi. Sanki aklımı okumuş gibi, "Üzgünüm. Aslında konuşmak istediğim konu bu değildi. Sana Tamara'dan bahsetmek istiyorum," dedi.

"Yine mi şu kadın? Ne olmuş ona" diye sordum; Tamara'nın adını duymak tüylerimi diken diken etmişti.

"O..." dedi gözlerini gözlerime dikerek, "bir kadın değil, bir erkek... Tamara onun takma adı. Asıl adı Itamar, senin kocanın, benim kardeşimin... sevgilisi. Hâlâ da sevgililer sanırım. Sana söylemek istediğim de buydu. Kardeşimi cezaevine, ardından da Kuveyt'e gönderen, onu bir iş birlikçi yapan olaylardan bahsetmek istiyordum."

Aklım ve bedenim birbirinden bağımsız tepkiler verdi. Bedenim çoktan bildiği bir şeyi öğrenmenin rahatlığıyla hafiflemişti. Bedenim Muhammed'in beni neden istemediğini hep biliyor gibiydi çünkü. Onu baştan çıkarmanın nafile olduğunu biliyordu. Ama zihnim, arzulanmayı deneyip haysiyetimi ayaklar altına aldığım, hayallerimi gerçekleştiremeyip üstüne terk edildiğim günlerin acı anılarıyla dolmuştu yine. Muhammed'in Kuveyt'ten çok sevdiği bir arkadaşı sandığım Cemil'in gözyaşları aklımı karıştırmıştı. Ama bedenim biliyordu işte. Midem düğümlenmişti o zaman. Ve şimdi gerçeği tüm çıplaklığıyla görebiliyordum. Muhammed beni kullanmıştı. Sahildeki adam değil, bana ilk kez tecavüz eden oydu. Ve o sadece bir tecavüzcü değil, hain bir iş birlikçiydi.

"Habibti, iyi misin?" dedi Bilal.

Bilal bana habibti demişti. "Elbette. Hep iyi olacağım," dedim.

Bilal devam etti. "İsrailli ve Filistinli liseli gençleri bir araya getiren bir programda tanışmışlar. Itamar bir Irak Yahudisiydi. Yetmişlerde bile Batılı iyilik elçileri, Filistinli ve İsrailli çocukları bir araya getirmeye çalışıyorlardı, sanki dünyanın kalan, lanet olası son sömürge projesi değil de birbirini sevmeyen iki eşit

tarafmışız gibi." Durdu, kendine kızmıştı. "Allahım... inanılır gibi değil. Son derece kişisel bir şey söylemeye çalışıyorum aslında ama politik bir vaaz veriyormuşum gibiyim. Bazen normal konuşmayı nasıl yapacağımı bilmediğimi düşünüyorum."

Ellerimle ellerini kavrayıp nazikçe sıktım. Daha önce de benzer yakınlaşmalarımız olmuştu ama bu hem fiziksel hem de duygusal olarak çok daha samimiydi. İki yavru keçi olduğu yerde durdu ve komik sesler çıkarmaya başladı. Bizi çekiştiriyor gibiydiler. Bilal'le birbirimize bakıp güldük ve gölgesinde oturduğumuz ağacın gövdesine yaslandık, parmaklarımız birbirine kenetlenmişti.

Bilal, "Muhammed'e ne olduysa o kampta oldu," dedi. "Henüz on iki yaşındaydım ama onun değiştiğini görebiliyordum. Uzaklara dalıp duruyor, bizimle vakit geçirmeye yanaşmıyordu. Evdeyse ya udunu çalar ya da günlüğüne bir şeyler karalardı." Bilal günlüğü bulmuş ve her meraklı küçük kardeşin yapacağı gibi yazılanları, Tamara'ya olan aşkını ve çektiği hasreti okumuştu. "Tamara'nın Arapçayı akıcı bir şekilde konuştuğunu yazması bana tuhaf gelmişti ama o zaman üzerine pek düşünmemiştim. İkisi de ud çalıyordu ve yakınlaşmaları da müzik sayesinde olmuştu."

Her ikisi de utangaç ve tuhaf davrandıklarından diğerlerinden uzaklaşmışlardı. Çok geçmeden dedikodular yayılmış, yalnızlıkları ikisini birbirine daha da yakınlaştırmıştı. Sonunda bekâretlerini birbirlerinde kaybetmişlerdi.

"Bunun hakkında yazmıştı. Bu Tamara denen kızı çok merak ediyordum."

Bilal kardeşinin iş birlikçi olduğundan şüphelenmişti. "Bir kontrol noktasında Muhammed'le bir askeri konuşurken yakalamıştım. Birbirlerini tanıyor gibiydiler... Sanki kardeşim bir şeye öfkelenmişti de asker ondan özür diliyordu."

Ama hayatlarımızın gidişatını değiştiren o tarihî güne daha iki yıl vardı.

"Muhammed'le yollarımız ayrılmış gibiydi," diye devam etti. "Liseyi bitirmiş, üniversiteye başlamıştım ve direniş için büyük çaba sarf ediyordum. Çoğumuz FKÖ'ye katılmak istiyorduk. Tüm gün konuştuğumuz tek konu buydu. Kendimizi gerçek bir erkek gibi hissediyorduk. Birkaç yıla kalmaz Filistin' bizim sayemizde özgürleşecekti. Ağabeyim de üniversitedeydi. Ve Kudüs'te bir restoranda çalışıyordu. O zamanlar Kudüs bize yasak değildi tabii. Sanırım Itamar'ı görecekti. Biliyor musun, birlikteyken bile birbirlerine Tamara ve Delilah diyorlardı. Delilah kardeşimin lakabıydı."

"Nereden biliyordun? Yani, Itamar'ı göreceğini?"

Bilal, İntifada'dan önce yaşanan örgütsüz direniş eylemlerini hatırlattı. "İlk günlerde sadece sokak gösterilerine katılıyordum. Daha sonra sıkı planlamalara başladım. Sadece yoldaşlarım biliyordu. Nakliye kamyonlarının, askerî araçların lastiklerini patlatıp onları sabote ediyorduk. Bir gün bir yerleşim bölgesinin tüm elektriğini de kesmiştik."

"Ama bunun Muhammed ve Tamara'yla ne ilgisi var... yani Itamar'la?"

"Bir gün Muhammed'i takip etmeye karar verdim. İş birlikçi olmadığından emin olmam gerekiyordu. Hiç kolay bir iş değildi ama. İki taksi değiştirmiş, sonra da yaya olarak ormana girmişti. Ama izini kaybettirmeyi başaramadı. Yeterince yakınına geldiğimde onu üniformalı bir İsrail askeriyle kucak kucağa buldum. Hâlâ toydum ama; gördüklerime anlam veremeyecek kadar da saf.

Bir erkeği, bir kadını öper gibi öpüyordu. Üstelik öptüğü sadece bir erkek değil, bir düşman askeriydi. Gömleklerini çıkarmışlardı ve birbirlerini okşuyorlardı." Bilal'in sesinde bariz bir tiksinti sezmiştim. Acaba kardeşi başka bir adamla birlikte olduğu için mi, yoksa söz konusu adam İsrailli bir asker olduğu için mi böyle hissediyordu?

Sigarasını üfleyip dumanın dağılışını izledi. "Sonra gülme ve alkış sesleri duydum. Ağabeyim ve Itamar birbirlerinin kemerlerini çözerken iki asker çıkageldi. Çok yakınımdaydılar ama beni

fark etmediler. Kalbim hızlı hızlı atmaya başladı. Yanımda bir *khanjar* hançeri vardı, yavaşça onu kavradım. Gülen askerlerden biri bizimkiler gömleklerini giymek için çırpınırken fotoğraflarını çekti. O an düşünmeden üstlerine atlayıp askerlerden birini bıçakladım, hançerimin keskin ucu boynundan kayarak çıktı ve iki el silah sesi duyuldu. Öldüğümü sandım ama hayattaydım. Itamar silahını bana doğrultmuştu. Ağabeyim onu yere indirdi ve bir el daha ateş edildi. Sonrasında çıt çıkmadı. Tam bir ölüm sessizliği... Az evvel kahkahalarla gülen askerler şimdi ayağımın dibindeydi, biri vurulmuş, öteki yediği hançer darbesiyle canından olmuştu. Ağabeyim ve Itamar da yerdeydiler. Hayretler içinde olduğunu yüzlerinden okuyabiliyordum. Itamar ağlamaya başladı. Bense kaskatı kesilmiştim, bedenim uyuşmuş gibiydi, ta ki ağabeyim "Kaç!" diye bağırana kadar. "Kaç hadi!" Güç bela toparlanıp arkama bile bakmadan koşmaya başladım. Hançeri hâlâ elimde tuttuğumu, kan revan içimde olduğumuysa tandır üstünde tabun ekmeği pişiren üç kadına rastlayınca fark ettim. Beni gördüklerinde dehşete kapıldılar tabii..."

Bilal sigarasından son bir nefes aldı ve sağ eli titreyerek sert bir şekilde söndürdü.

Kadınların onu tanıyıp tanımadığından başta emin olamamıştı. Civardaki altı köyün kadınlarının bir araya geldiği nakış kulübünün üyeleriydiler. Annesi bu kulübü iki yıl önce başlatmıştı. Ayda bir, genellikle de onların evinde toplanırlardı.

Aralarından biri *"Sen Zarife ananın oğlu değil misin?"* diye sormuştu sonunda. Bilal, "Beni tanıyınca hem dehşete düştüm hem de rahat bir nefes aldım," dedi. "Ağlayarak yere yığıldım ama onlara ne olduğunu anlatacak durumda değildim. Kendimde miydim onu bile bilmiyorum."

Kayınvalidemin adının Zarife olduğunu ilk kez o an duymuştum. Ne güzel, ne anlamlı bir isimdi.

Kadınlardan biri Bilal'e bir hayvanı mı yoksa bir insanı mı bıçakladığını sormuştu. "Doğruyu söyledim," diye devam etti

Bilal. "Bunun üzerine Filistinli olup olmadığını sordular. Sonra da kadın mı erkek mi olduğunu, ölüp ölmediğini merak ettiler. 'Askerlerdi' deyince sorular kesildi. Bir kadın giymem için yanında getirdiği eski bir siyah tişörtü uzattı bana." Kanlı gömleğini çıkarıp tişörtü giymişti. Kadınlar ekmeklerini ve pişmemiş hamurlarını apar topar kaldırıp, Bilal'i de bir şalla örtüp köylerine doğru yola koyulmuşlardı. Köye vardıklarında Bilal'in temizlenmesine yardım edip kirli kıyafetlerini yıkamış, ona temizlerini verdikten sonra hava kararır kararmaz taksi çağırmışlardı. Yanına meyve, sebze ve taze ekmek koyup, sanki tüm gün annesinin işi için oradaymış gibi şoförün önünde Bilal'e veda etmişlerdi. Islak kıyafetleriyse o torbaların altına sıkıştırılmıştı.

"Eve vardığımda çok geç olmuştu. Annem askerlerin beni yakaladığını düşünmüştü." Derin bir nefes aldı. "Beni görür görmez yanıma koştu ve yanaklarımdan öptü. Allah'a evladını kendisine bağışladığı için dualar etmeye başladı. Hem de hiç olmadığı kadar yoğun bir halde. Sanki bir şeylerin yanlış olduğunu o da biliyordu."

Hacı Anne'nin nasıl dua ettiğini hayal edebiliyordum: "Allah sizleri bana bağışlasın. Hep iyi insanlarla karşılaştırsın. Ey güzel Allahım, çocuklarıma göz kulak ol. Yollarını kötülükten uzak eyle..." Her gün oğulları ve benim için göklere yalvardığını ben de duyuyordum. "Annelerin duası Allah katında kıymetlidir," derdi.

Muhammed ondan önce eve gelmişti. Bilal ağabeyini evlerinin aşağısındaki vadide bulmuştu; bir varilin önünde duruyor, yanan ateşi izliyordu dalgın dalgın. "Karanlığın içinden ona doğru yürüdüm," diye devam etti anlatmaya. "Alevlerin yarısını aydınlattığı yüzünü bana çevirdi. Uzun bir süre birbirimize baktık. Tek kelime etmeden... tam da buradan anlaştık." Elini kalbinin üzerine koydu. "Sonra elimdeki kıyafetlere uzandı, kendilerininkileri çoktan yaktığını söyledi."

Bu sır dolu hikâyenin devamını duymak istiyordum ama hava kararıyordu. Cendel koyunlara seslendi ve hepsi aynı anda çobanlarının sesine doğru koşturmaya başladılar.

"Bunu ne zaman görsem hayrete düşüyorum," dedi sürüyü seyreden Bilal. "Koyunların neredeyse kör olduğunu biliyor muydun? Ama sesleri ayırt edebilirler. Cendel'in sesi de onlar için bir tür güven kaynağı. Bu sesi ne olursa olsun takip ederler. Ben seslensem sonuç böyle olmaz ama."

Bilal eşyalarını toplamaya başladı. Onun bu haline ne çok tanık olmuştum ama kalbim bu ânın bir daha tekrarlanmayacağını bilmenin acısıyla sızlıyordu. Son derece sıradan bir şey yapıyor olsa da etrafını kavrayış şekli bir nevi ritüel, bir vedaydı. Gözleri bir süre kayalık tepelerde, uzaktaki inşaatta gezindi. Battaniyeyi katladı, çaydanlığı kaldırdı, közleri çamurla karıştırdı ve sigarasından üflediği dumanının yükselip dağılmasını izledi.

Koca evrende yapayalnız, kaybolmuş ve çaresiz olduğuma dair o tanıdık his yeraltındaki günden sonra belki de ilk kez yokluyordu beni. İçimde büyüyen yalnızlığı sadece boş gürültüler ve kibir gizleyebilirdi. Ama Bilal'in acısı bana da ağır gelmişti; omuzlarına yüklenen suçluluk duygusu, Yahudi işgallerini görünce hissettiği acziyet, çektiği çileler, uğradığı işkenceler, hapisteki yılları, annesi, ağabeyi, dilediği gibi davranamayışı, kendi mesleğini bile icra edemeyişi... Onu kollarıma almak ve tüm yaralarını sarmak istiyordum.

Elimden gelen tek şey Cendel'e iyi geceler dilerken Bilal'e çay bardaklarını taşımaya yardım etmek oldu.

Eve doğru ilerlerken Muhammed'den ikimiz de bahsetmedik. Bunun yerine Bilal her zaman yaptığı gibi etraftaki bitkilerle ilgili bildiklerini paylaştı benimle: "...ve bu vahşi Venüs kılı, tam bir koca karı baharatıdır!" dedi.

"Evet, bilmem mi? Onları toplamana yardım etmiştim. Emeklerimi ne çabuk unutuyorsun böyle," diye takıldım.

Güldü ve bana dönüp, "Lütfen gitme, Nahr," dedi.

Gülümsemek ve yürümeye devam etmek dışında bir şey yapmadım.

"Gidiyorsan bile bir gün dönmeyi düşün. Burası senin ülken. Her zaman bizimle, burada kalabilirsin."

Bu karar üzerine epey düşündüm ama yaşanan olayları, maruz kaldığım muameleyi anlamlandırmak için yine de uzaklaşmaya ihtiyacım vardı. Muhammed'in eşcinsel olabileceğini önceden de düşünüyordum ama şimdi bunun gerçek olduğunu biliyordum. Aklımın ucundan geçmeyen şeyse, o İsrailli askerleri gerçekten öldürmediği, küçük kardeşini korumak için hapse girdiğiydi. Altımdaki toprağın bir kez daha kaydığını hissettim. Gerçek, tanıdık ve değişmez bir şeyden güç almam şarttı. Bu hikâyede anlatılacak çok şey vardı ama ailemle birlikte olmak, annemin şefkatini hissetmek istiyordum.

"Bunu duymak senin için ne kadar önemli bilmiyorum ama Jumana gerçekten üzgün. Şahsen özür dilemek de istiyor ve seni ikna etmem için bana resmen yalvardı," dedi Bilal düşüncelerimi bölerek.

"Olmaz."

"Peki, seni zorlayacak değilim. Ama hepimiz seni seviyor, sana değer veriyoruz. Ve bu hiçbir zaman değişmeyecek. Bunu bil." Bilal işte bu sözlerle beni yine dünyaya bağlamıştı. Geçmişime dair her şeyi biliyor ve beni olduğum gibi kabul ediyor, hatta belki seviyordu. Ama dehlizde yaşadıklarım ve Muhammed hakkındaki gerçekler aramızdaki bağı zayıflatmış gibiydi. Amman'da benim için bir gelecek olmadığını bile bile ayrılacaktım bu yüzden.

Ertesi gün Muhammed'in ailesine veda edip Ürdün'e geçmek için Allenby Köprüsü'ndeki sınır kapısına gittim. İsrail'in "çıkış sorgusu"nda geçirdiğim üç saatte –"İsrail"de ne yaptım? Nereye gittim? Kimi gördüm? Annemin adı? Babamın adı? Hangi ailedenim? Nerede doğdum? Ne okurum? Hangi müziği dinlerim?– Bilal'den başka bir şey düşünemedim. Filistin'e geri döndüğümü ve onun kollarına koştuğum ânı hayal edip durdum.

V

YENİDEN ÜRDÜN

KÜP, AŞAĞI YUKARI

Gökyüzümün tam ortasında siyah bir göz var. Tavandan yaptığım her şeyi görüp kaydeden bir siyah nokta, bir yarım küre. Günbegün, her dakika beni izliyor -uyurken, banyo yaparken, kitap okurken, mastürbasyon yaparken, dişlerimi fırçalarken, saçlarımı örerken, dans ederken, kendi kendime konuşurken, şarkı söylerken, küpün duvarlarını ve cildimi tırnaklarımla kazırken, kafamı duvarlara çarparken, hatta sıçarken ve işerken bile...

Gökyüzümde olan tek şey bu. Dome kameralı gri bir tavan. Örümceklerin neden bu lanet şeye yanaşmadığını, neden üstünü ağlarıyla kaplamadıklarını hep merak etmişimdir.

Evrenimin zemini de tıpkı duvarlar gibi gri beton; sadece delikli kubbenin altına drenajın gizlendiği Attar'a doğru hafif bir eğimi var.

Rus muhafız Klara, uzun bir aradan sonra geri döndü. Onu özlemiştim. Aslında pek konuşmuyoruz. Bana bazen güzel şeyler söylüyor. Ben de sohbet etme hevesiyle yanıt veriyorum ama ya susmayı tercih ediyor ya da konuşamayacağını söylemekle yetiniyor. Bana hâlâ komünizmle ilgili kitaplar getirme gayretinde. Bir keresinde ben duvara bağlı değilken hücreme de girdi, bunu bir dayanışmanın emaresi olarak algıladım. Alarm çaldığında kelepçelerimi takmazsam Küp, beynimde saatlerce çınlayan tiz bir sesle doluyor ve kelepçeleri takana dek susmak bilmiyor.

Bedenim burada da isyandaydı. Kaslarım öyle küçülmüştü ki iki elimle uyluğumu kavrayabilirdim. Uyanmak da zor gelmeye başlamıştı. İşte o zaman gardiyanlar gözlerimi bağlayarak beni Küp'ten çıkarmaya başladı. İlk birkaç yürüyüş kısaydı ve

gardiyanların yardımıyla mümkün olabildi ama sonra tek başıma yürümeyi başardım. Bu yürüyüşleri artık düzenli olarak yapıyorum ama ne sıklıkta ve ne süreyle olduğunu bilmiyorum. Daha önce de söylemiştim, burada zamanı ölçmek mümkün olmuyor. Gerçi bazen dışarıya, bazen de içeride bir yere götürüldüğümü söyleyebilirim. Bu dünyanın aydınlığı ve karanlığı alışık olduğumuzdan farklı. Güneş tenime ilk değdiğinde bu duyguyu bir kez daha tatmak için ruhumu satmaya hazırdım. Neyse ki buna gerek kalmadı. Düzenli aralıklarla güneşe çıkmama izin çıktı. Gözüm kapalı bile olsa muhteşem bir his. Egzersizlerin çoğu hâlâ içeride. Tabii ben yokken Attar'ın gelmesinden endişelendiğimi de söylemeliyim.

PARA KALBİ YUMUŞATIR

Ürdün'de beni Cihat karşıladı. Birbirimize sevgiyle ve özlemle sımsıkı sarıldık; dile getiremediğimiz ama çoktan yitirdiğimizi bildiğimiz bir şeyin özlemiyle. Belki yuva, belki masumiyet, belki de baba özlemi. Bir nevi güven duygusu ya da sadece sırlarla, travmalarla örülü günlerden önceki gibi birbirimize yakın olma isteği...

"Seni özledik abla."

"Ben sizi daha çok özledim, eşek!"

"Ah, işte şimdi tam anlamıyla geri döndün!"

Eve dönüş yolunda epey lafladık ama Cihat Amman'ın korkunç trafiğinde 1980 model takoz Peugeot'suyla ilerlemeye çalışırken benim aklım hâlâ Filistin'deydi. Bir gece önce gözüme uyku girmemişti. Bilal'le geçirdiğimiz son birkaç saatin taze hatırasını, henüz tamamlamadığı hikâyesini düşünüp durmuştum. Sabahsa sınırdan geçeceğim için erkenden ayrılmıştım. Bilal kendisi için belirlenen alanın dışına çıktığı için tutuklanma riskini göze almış ve beni havaalanına götürmüştü. Yolda ikimizin de ağzını bıçak açmamıştı. Birbirimize söyleyemediğimiz şeylerin ağırlığı altında ezilmiştik ikimiz de.

Cihat neler yaptığımı, Bilal'i ama en çok da Filistin hakkındaki görüşlerimi merak ediyordu. Benim tersime Cihat her zaman köklerini Filistin'de hissetmiş ve doğuştan hakkı olan yuvanın hasretiyle büyümüştü.

"Yeni haberlerim var. Ama sonra anlatırım," dedi. Önce Filistin'in güzel olup olmadığını sordu. Kudüs'e gidip Mescid-i Aksa'da mı namaz kılmıştım, yoksa Kubbet-üs-Sahra'da mı? Bilal'in

arkadaşlarını sevmiş miydim? İyi göründüğümü söyledi. Mahallemizin bana hem tanıdık hem de yabancı gelen dar sokaklarında ilerliyorduk. Ürdün'ü hâlâ sevmiyordum. Buraya mülteci olarak gelmiştik. Bu ülkenin sonsuza dek bana bunu hatırlatacağını düşündüm. Belki de annem ve babaannemin Kuveyt hakkındaki duygularının sebebi de buydu.

"Olmaz, şimdi söyle! Ne kadar sabırsız olduğumu biliyorsun," dedim.

Cihat ara bir sokağa saptı. Mahallede çocuklar bizim yüzümüzden oyunlarını yarıda bırakmak zorunda kalınca arkamızdan bize küfürler savurdular.

"Çok üzgünüz," diye bağırdı Cihat yola devam ederken. "Bir dahaki sefere söz başka bir yoldan geçeceğim."

Pencereden çocuğun şaşkınlığını görebiliyordum. Cihat gönül nasıl alınır biliyordu. "Sorun değil!" diye bağırdı çocuk bizi affettiğini duyurmak istercesine.

"Etkileyici valla," dedim gülerek.

"Evet değil mi? İnsanların beklentilerinin tersi yönünde tepki vermenin gücünü senden öğrendim." Muzır bir şekilde sırıtıp başını eğdi. Benim de Ümmü Burak'tan öğrendiğim bir dersti bu.

"Hadi çıkar şu ağzındaki baklayı," dedim ama apartmana varmıştık bile. Filistin'de görmeye alıştığım nar, portakal, badem ve incir ağaçlarının yerine bir Allah'ın kulunun bile toplamaya tenezzül etmediği çöp yığınları karşılamıştı beni. Filistin'de insanlar en yoksul, en kalabalık mahallelerde bile kapılarının önündeki saksıları, çatıları, mümkün olan her yeri yeşillendirmeye özen gösteriyorlardı.

Arabadan inince sokaktaki birkaç komşuyla kucaklaştık; çocuklar anneme geldiğimi haber vermek için eve doğru koştular. Çoğu bizim gibi Amerikan işgali sonrası Kuveyt'ten kovulan insanlardı. Ürdün'de yaşamı katlanılabilir kılan da zaten bu birliktelik haliydi.

Elini öpmek için annemin yanına, beni komşularıyla beklediği merdiven boşluğuna koştum. Sabah da orada, annemin arkasındaydı; kucağında bir bebekle bekliyordu. Onu da özlemiştim. Kuveyt'ten sürüldükten sonra evlenmiş, Amman'a bir saat uzaklıktaki Zerka'da yaşamaya başlamıştı. Ama kocası burada bir iş bulunca yakınlarda bir mahalleye taşınmışlardı.

Sabah ve annem bana sımsıkı sarıldı, sonra birlikte merdivenleri çıkmaya başladık, komşularımız da çocuklarıyla peşimizden geliyordu. Sitti Vasfiye evde bekliyordu. Elini üç kez öpmek için eğildim, sonra alnını ve yanaklarını öpüp kokusunu içime çektim – yaşlı kadınlara has bir kokuydu bu; ev yapımı zeytinyağı sabunu ve sabah, öğlen, akşam kahvesine koyduğu kakulenin bir karışımı. "Seni çok özledim *habibti*," dedi gözyaşları yanaklarından süzülürken. Babaannem benimle ilk kez bu kadar tatlı konuşuyordu. "Ben de seni özledim, Sitti," dedim.

Sabah anneme sofrayı kurmasında yardımcı oldu ama yemeğe kalmadı. "Yarın bebeği doyurup soluğu burada alacağım. Tüm günü benimle geçiriyorsun. Sakın başka planlar yapayım deme," dedi, beni öptü ve gitti.

Tekrar ailemle birlikte olmak harika bir histi. Annem biraz kilo vermişti ama ışıl ışıl parlıyor, olduğundan da genç görünüyordu. Sitti Vasfiye de kendini toparlamıştı ve alışılmadık şekilde keyfi yerindeydi. Annemle aralarındaki diyaloğun çok daha farklı ve nazik olduğunu hissettim. Onlardan uzak olduğum dokuz haftada çok şey değişmişti anlaşılan.

Cihat'a döndüm ve "Hadi, ver şu haberleri artık..." diye fısıldadım.

"Tamam ama böyle ulu orta olmaz. Şu yemeği bitirelim önce," dedi.

Zilin çaldığını duyduğumuzda yemek sonrası çay içiyorduk. Gelenler bir zamanlar bizimle vakit geçirmeye yanaşmayan, Sitti Vasfiye'yi yanlarına almamak için türlü bahaneler uyduran halalarımdı.

Beni karşılamaya meyve sepetleriyle gelmişlerdi; kocaman, mutlu bir aileymişiz gibi beni yanaklarımdan öptüler. Karşı çıkamayacak kadar şaşkındım. Ancak gecenin ilerleyen saatlerinde nasıl daha iyi tepki verebileceğimi düşünebilecektim. En azından onlara burada ne yaptıklarını sorabilirdim. Annem bana bakıp dudaklarını bükmüş ama bu maskaralığı devam ettirerek onlara çay ve tatlı ikram etmişti.

Cihat kulağıma eğildi ve "Haber buydu işte," diye fısıldadı. Komşular bile yaşananlardan iğrenmiş gibiydi ama annemle birbirlerine imalı bakışlar atıp sakince evden ayrıldılar.

Sitti Vasfiye'yse gülümsüyordu, keyfi yerindeydi. Komşular ayrılınca ortaya konuştu. "Bu gece onlarla kalmamı istediler ama kimde kalacağım konusunda tartışma çıksın istemedim. Hem torunumla da biraz vakit geçirmek istiyorum." Annem, Cihat ve ben birbirimize baktık. Sitti'nin kararından sonraysa sıra nihayet "haber"e geldi.

Yaklaşık bir ay önce bir adam Sitti Vasfiye'yi ziyaret etmiş ve Ein el-Sultan'da otuz dönümlük miras hakkı olduğunu söylemişti. Babaannemin köyü, dünyanın en eski köyü olarak kabul ediliyordu, Dünya Mirası listesine girmişti. Filistinli ve uluslararası arkeologlardan oluşan bir ekipse babasına ait olan bu arazide kazı yapmak için izin istiyorlardı. Yıllar önce ekilebilir bir tarım arazisiyken İsrail'in suları çekmesi sonucu çoraklığa mahkûm edilmişti. Filistin yönetiminin yetkisi altındaki A Bölgesi'nde yer alıyordu. Birkaç Filistinli aile, arazide ev inşa etmek için yetkililere rüşvet vermişti. Şimdiyse Sitti Vasfiye'ye ve kardeşlerinin mirasçılarına kira ve tazminat için büyük miktarda para ödemek zorundaydılar. Kazıları finanse eden üniversite ve kurumlar da kazı hakları için tonla para ödüyordu.

Filistin yönetimi Tarihi Eserler Bakanlığı'nın mülkü satın almak istediği konuşuluyordu.

"*Sübhanallah!*" Annem alaycılığını vurgulamak için yüzünü buruşturdu. "Para halalarınızın kalbini nasıl da yumuşattı!"

"Ne kadardan bahsediyoruz?" diye sordum.

"Tam emin değilim. Ancak kira ödemeden veya satın almadan ev yapan ailelerden çeyrek milyon dinar alınacak!"

Şaşkınlığımı fark eden annem devam etti; "Evet, çılgınca vallahi. O orospular bu haberi alır almaz kapımıza dayandılar." Annemin açık sözlü olduğu nadir anlardan biriydi bu. "Bir tür avans için pazarlık ettiler ve neredeyse hepsini aldılar. Ne hikmetse ansızın babaannenin onlarla yaşamasını istediler ama Vasfiye torunlarını sürekli eleştirince geri adım attılar. Eh, nasıl olduğunu biliyorsun. Birkaç hafta sonra onu geri getirdiler ve bakımını üstlenmem için bana para teklif ettiler." Annem yine yüzünü buruşturdu. "Buna inanabiliyor musun? Onlara son otuz yıldır ne yaptığımı sandıklarını sordum. Orospular..."

"Anne, bu çok para. Öylece ortaya çıkıp her şeyi almalarına izin veremeyiz!" diye çıkıştım.

"Bu konuda yapabileceğim bir şey yok. Neyse ki babaannen kardeşini biraz olsun dinliyor. Cihat da ona elinden geldiğince doğruları göstermeye çalışıyor," dedi. Yine de annemin parayla olması gerektiği kadar ilgilenmediğini anladım. Ve o an birdenbire döndüğümden beri annemin bir kez bile sigara içmediğini fark ettim.

"Bıraktım," dedi tüm ciddiyetiyle.

Anneme biraz daha dikkatli bakınca yeni detaylar keşfettim. Makyaj yapıyordu. Tırnaklarına oje sürmüştü. Başörtüsü daha farklı, daha modern ve renkliydi. "Âşık mısın sen? Yoksa başka bir şey mi var?" diye sordum.

"Hayır, aptal kız!" diye çıkıştı. Sadece "saygın bir iş" bulmuştu.

"Nasıl yani? Her zaman saygın bir işin vardı!" dedim.

Bir kadın kriz merkezinde çalışıyordu; telefonları yanıtlıyor, destek grubu toplantıları düzenliyor ve bir gönüllüler ekibini yönetiyordu. "Ama bu MASABAŞI İŞ! Ve tüm yönetimden de ben sorumluyum. Buna inanabiliyor musun?"

O güne annemin hayatı boyunca ne kadar aşağılanmış hissettiğini ilk kez anladığımı fark ettim. Kendi deyimiyle "masabaşı" bir işin ufacık saygınlığı bile onu değiştirmeye yetmişti. Ona nakış işlemenin "masabaşı" işten çok daha değerli olduğunu, onun bir sanatçı olduğunu, Batılı profesyonel kadın imajının bize ille de uyması gerekmediğini, saygınlık ve modernlik gibi kavramların insan icadı olduğunu hatırlatmak istedim. Ama onu kutlamakla yetindim. "Beni bilgisayar kullanmam için de eğitiyorlar. İnanabiliyor musun?"

Sabah ertesi gün balkonundaki saksılarda yetiştirdiği hurmalar, mangolar, narlar ve sebzelerle geldi. "Bak ne kadar kırmızı. Tadına bakana dek bekleyin. Tohumları Filistin'deki aileden aldım," dedi bir domatesi havaya kaldırarak.

"Haydi kahvaltı hazırlayalım. Konuşacak çok şey var." Sabah mutfağa geçince başörtüsünü çıkardı ve salatalıkları soymaya başladı. Ben de su ısıtıcısını çalıştırdım ve yumurtalar için bir tava aldım.

Sabah başını sallayarak, "Hâlâ yeterince yağ kullanmıyorsun," dedi. "Ve iyi bir zeytinyağını kızartmalara harcamaman gerek."

"O Amerikan Mazola sidiğini[19] kullanmamı mı istiyorsun yoksa?"

Sabah güldü. "Filistin'de birkaç ay kalmak seni yaşlı bir köylü kadına çevirmiş."

Hazırladıklarımızı salona götürmeye başladık. Saatler önce sabah namazını kılmak için uyanan Sitti Vasfiye her zamanki gibi yer minderinde Kuran okuyordu. Vasfiye kanepelerden nefret eder, kanepede oturmayı reddederdi. Batılı pek çok şeyi de "aptallık" der küçümserdi. Kanepeler de yer minderlerimiz için birer sırt dayanağıydı yalnızca.

Sabah'la yumurtaları, ısıtılmış ekmeği, taze domates ve salatalıkları, zahteri, zeytinyağını ve labneyi masaya koyduk ve küçük fincanlarda ve abartılı bir itinayla höpürdettiğimiz adaçayının keyfini sürmeye başladık.

[19] Bir mısır yağı markasından bahsediyor -ed.n.

"Kışın adaçayı içmeyi severim. Yaz aylarında da nane," dedi Sitti.

"Gerçekten nefis."

Sabah, "Sağlık ve mutluluk için de içebilirsin, Hacı Anne," dedi.

Sitti hemen yanıt verdi: "Allah sana ve çocuğuna sonsuz mutluluk versin, kızım. Torunuma da seninki kadar iyi bir koca nasip etsin inşallah."

"İşte özlediğim babaannem!" dedim dokundurmalarının aşinalığını sevinçle karşılayarak.

"Ne var bunda şimdi?" diye çıkıştı hemen. "İyi bir koca bulman için dua ediyorum işte. Gerçi senin yaşında artık mümkün mü bilemem. Yazık, bir çocuğun bile olmadı."

Annemin bildiğini artık ben de biliyordum: Sitti Vasfiye'ye karşı savunmaya geçmek aptallıktı. Çünkü o kaba olmaya çalışmıyordu, bu onun karakteriydi. "Al bak, seni elceğizlerimle besliyorum, benim canım babaannem," dedim, labneli ve zahterli bir parça ekmeği ona uzatarak.

"Yüce Allahım, torunumun bu tatlı ellerini benden hiçbir zaman esirgeme," dedi ekmekten bir lokma alırken.

Sabah'la Sitti Vasfiye'yi yalnız bıraktık. Muhtemelen önce kızlarıyla günlük telefon görüşmelerini yapar, sonra Kuran okur, ardından da komşuları ziyarete giderdi. Yemekleri buzdolabına koyup bulaşıkları yıkarken mutfakta koyu bir sohbete daldık. Sabah sevdiği çocukla evlenmemişti, yaptığı bir nevi mantık evliliğiydi. Kuveyt bizi kapı dışarı ettiğinde, Sabah ve ailesi de pek çoğumuz gibi beş parasız ve işsiz kalmıştı. Evlilikse onları yoksulluğun pençesinden son anda kurtarmıştı.

Sabah, "Çok cömert ve kibar," dedi. Evlendikten sonra birbirlerine âşık olmuşlardı ama bunun düşündüğü kadar tatmin edici olmadığını itiraf etti.

"Hiçbir erkek sandığımız kadar tatmin edici değildir," diye espri yapınca güldü. İkimiz lavabonun önünde sırt sırta vermiştik; ben durularken o yıkıyordu.

Sonra konu Filistin'e geldi. Ziyaretim boyunca birkaç kez telefonla konuşmuştuk ve yaşadıklarımı -en azından Bilal'i soracak kadar- biliyordu. Tabii ki yeraltı mağarasından bahsetmedim. Ama fırından, vadilerden, koyunlar ve keçilerden, Cendel'den, bana uzun bir özür mektubu yollayan Jumana'dan, salonundan ve erkek kardeşlerinden, su borularından, yerleşim yerlerinden, kontrol noktalarından ve artık rutin haline gelmiş aşağılanmalardan bahsettim. "İsrail'in işgali, haberlerde görünenlerin hemen hemen aynısı. Ama düğünlerimizi, kafelerimizi, gece hayatımızı, çarşıyı pazarı, sanat ve müzik icra edilen yerleri, üniversitelerimizi, bağlarımızı, bahçelerimizi, çiftçiliğimizi, hasadımızı ekranlara taşımıyorlar. Hayal ettiğim gibi değildi elbette ama hayal ettiğim her şeydi de."

Bir dal sigara çıkardı ve "Televizyonlar Filistin'i sonsuz bir savaş alanı gibi gösteriyor," dedi.

"Ah, hayır. Sen de mi?" dedim sigarayı işaret ederek.

"Neden hâlâ sigara içmediğini anlayamıyorum, Nahr. Muhtemelen ülkede sigara içmeyen tek yetişkin sensin."

"Ciğerlerime düşkünüm ve onları kirleten hiçbir şeyi yüceltemem." Çıkardığı dalı kapıp paketi elinden aldım.

"Bak sen. Geri ver. İçmeyeceğim, tamam," dedi.

"Giderken veririm."

"Ne zorbasın!"

"Bilal de ağır tiryakiydi ama benim yanımda dikkat ediyordu."

"Kulağa aşk gibi geliyor," diye alay etti.

"Birbirimizi seviyoruz zaten," dedim, onları dile getirirken bir yandan da bunun üzerine düşünüyordum.

"Ama düşündüğün gibi değil," diye devam etttim. "Bunun tam bir karşılığı yok. Romantik, evet, ama cinsel bir çekim yok. En azından yoğun ya da ezici değil. Tuhaf derecede tanıdık ve rahat ama tamamen arkadaşlık gibi de değil."

"Evliliğin ilk yirmi yılını geride bırakmış da doğruca yaşlı evli çift kategorisine girmiş gibisin," dedi. "Geri döneceksin ama değil mi?"

Arkadaşlarımla bir araya geldikten birkaç gün sonra, eve dönmüş olmanın büyüsü giderek azaldı ve yerini can sıkıntısına bıraktı. Sitti Vasfiye'nin mirası ve kriz merkezindeki kadınların hikâyeleri evdeki sohbetlerin başlıca konusu olmuştu. Bir süpermarkette kasiyer olarak iş buldum ama maaşım işe gidiş gelişimi karşılamaya anca yetiyordu. Amman'da hayatın anlamı yoktu. Her şey, herkes gözüme aynı geliyordu; her gün bir öncekinin kopyası gibi. Kaş düzeltmeye ve saç şekillendirmeye geri döndüm. Günlerimin boşluğu, annemin anlamlı yaşamı karşısında kendini daha da belli ediyordu. Cihat'la evinde daha çok vakit geçirmeye çalıştım ama onun da hayatı yoğundu. Sitti Vasfiye'nin yeni ortaya çıkan servetiyle ilgilenmediği zamanlarda ya bahçıvanlık yapıyor ya da bilgisayar başında çözülemez kodlar yazıyordu. Onu bilgisayar başında görmek etkileyiciydi ama Kuveyt sokaklarında birlikte oynayan iki çocukken, hayatın bizi bambaşka yönlere savurduğunu hatırlatması düşündürücüydü. Bildiğim, canımdan çok sevdiğim ailem ani bir değişim rüzgârından geçmişti. Bense çevresindeki hiçbir şeyden memnun olmayan, orta yaşlı bir keder kumkumasına dönmüştüm.

Marketlerden şikâyetçiydim. "Çok fazla paketlenmiş ıvır zıvır var ama yeterince taze ürün yok," dedim anneme tuhaf bir makarna kutusunu göstererek. "*Mac and cheese* nedir, Allah aşkına? Peyniri buzlukta olmayan bir kutuya neden koyasın?" Havadan şikâyet ettim. "Sadece birkaç mil doğudaki Kuveyt cayır cayır yanarken burası nasıl bu kadar soğuk olabiliyor?" Cihat bunun gerçek bir soru olduğunu düşünüp bilimsel bir açıklama getirmeye bile çalıştı. Sudan şikâyet ettim. "Saçımı matlaştırıyor"; taksiler hakkında da keza: "Hepsi hilekâr"; ve tabii ki halalarım hakkında: "Neden bu iki yüzlü orospular evimize bu kadar sık geliyor?" Fırsatçı halalarımın Sitti Vasfiye'nin parasını çalmaya çalıştıklarını milyonuncu kez dile getirmiştim ki Cihat patladı: "Nahr, bu kadar olumsuz olma. Bak, büyükannemiz çok mutlu. Neden ziyaret ettikleri neyi değiştirir? Parasını kontrol edecek değiller.

Babaannemizi aptal mı sanıyorsun? Tamam, kızları ve çocukları için bol bol harcıyor ama bizi sevmediğini düşünme."

Sitti Vasfiye'nin Amman'ın Alsuwayfiyah semtinde annem için gizlice bir ev inşa ettiği de böylece ortaya çıktı. "Ve senin için de Nahr," dedi Cihat. Annem henüz bilmiyordu bunu. Güzel bir sürpriz olacaktı.

Gelgelelim hayatım hâlâ bir amaçtan yoksundu ve tüm suç elbette Ürdün'ündü. Burası Filistin değildi. Bilal burada değildi. Ve kimsenin bana ihtiyacı yoktu. O an Ümmü Burak'ı görmeyi her şeyden çok istedim. Sesini duyabiliyordum: *Git de onu sevinçten deliye döndür. Birlikte bir devrim yapın. Ölümden kork ama hayattan asla korkma. Gerekirse âşık ol ama zulmün her zaman erkeklerden geleceğini de asla unutma.* Hapiste olduğunu düşünmek bana acı veriyordu. En özgürlükçü insanların kaderi hapishanelerde tutsak olmak mıydı yani?

Ümmü Burak muhtemelen bana değişenin ailem değil, ben olduğumu söylerdi. Boşanmak için Filistin'e gitmiştim ama dünyayla entelektüel olarak ilişki kurabilen, seven ve sevilen bir kadın olmanın ne demek olduğunu anlayarak oradan ayrılmıştım; uçsuz bucaksız bir diyarın insanların inşa edebileceği her şeyden daha güzel olduğunu anlayabilen bir kadın olarak...

Direniş ve ulusal kurtuluş mücadelesi gibi bir şeyin parçası olmayı düşlemek cesaretimi perçinliyordu. Silah kaçakçılığı fikri içimde yer etmiş, sonrasında bir plana dönüşmüştü. Filistin'den ayrıldığımdan bu yana geçen altı ay içinde hiç e-posta almamıştım. Ama arada bir hesabımı kontrol etmek için internet kafeye gidiyordum. Bilal'e bir şeyler yazar, sonra silerdim, ta ki bir gün Cihat hesabımı kontrol etmem için beni uyarana dek. "Bilal sana e-posta göndermiş. Bir hesabın olduğunu bile bilmiyordum!" dedi.

"Bilal'le mi konuşuyorsun sen?"

"Evet."

"Beni neden aramamış?"

"Bilemem. Ben sadece dediğini iletiyorum."

Sevgili Nahr, Burada herkes seni özlüyor, özellikle de ben. Umarım iyisindir ve umarım geri dönersin, en azından ziyaretimize gel. Burada her zaman bir evin var, unutma.

E-postayı birkaç kez okudum.

Sevgili Bilal, senden bu elektronik mektubu almak beni çok mutlu etti. Bu konuda çok düşündüm. Zeytinyağını taşımaya yardım etmek için hasatta yanınızda olmayı çok isterim.

Mektubumun yeterince gizli olmasını umarak gönderdim. Hemen yanıt geldi.

Hiçbir şey yapmaya gerek yok. Her şeyi hallediyoruz biz ama lütfen geri dön. Çok özlendin...

Nerede yaşayacağımı ya da geri dönersem ne yapacağımı bilmiyordum ama Kuveyt'e geri dönme imkânım yoktu. Amman'da benim için yaşanacak bir hayat yoktu. Filistin'de beni neler beklediğinden de emin değildim ama geri dönmeyi her şeyden çok istiyordum. Biraz para biriktirmek ve lojistik meselesini halletmek için kendime birkaç ay verdim.

Nihayet net bir hedefim vardı ve bunu gerçekleştirmek için çalışmak iyi geliyordu. Daha çok çalışmak için izin istedim ve mümkün olduğunca çok randevu ayarladım. Bilal'in beni beklediği hayaliyle vücut yağları, temizleyiciler ve nemlendiriciler yapıp sattım.

Bir hafta sonra bir müşterimin evinde, arkadaşlarının on dördüncü doğum günü partisi öncesinde ikiz kardeşlerin saçlarını boyuyordum. Anneleri bana "onları herkesten daha iyi göstermem" için para ödüyordu. Kızlarının saçlarının "parlak, ipeksi ve sarı" olmasını istemiş ama kuaför salonunda yapıldığı anlaşılmasın diye beni evlerine çağırmıştı. Ondan ekstra ücret talep ettim ve ödemeyi peşin aldım. Kızlar sevimliydi; bir yandan saçlarıyla ilgileniyor, bir yandan da okul, erkekler ve onları kıskanan kızlar hakkında

sohbet ediyorduk. Arka planda TV açıktı, küçük kardeşleri bolca gürültü çıkarıyor, anneleri telefonda biriyle konuşuyor, odaya girip çıkarak etrafta volta atıyor, çocuklarına yaramazlık yapmamaları için düzenli aralıklarla emirler yağdırıyordu.

Ama televizyondaki sunucunun tanıdık bir ismi telaffuz ettiğini güç bela da olsa duydum: "Cendel el-Ramli."

"Bir saniye!" diye bağırdım ve hemen televizyonun yanına koştum. Ses paneline saç boyası bulaştırma pahasına eldivenli ellerimle sesini açtım.

"*. . . basit bir çoban. Siyonist yetkililer, sürüsüyle birlikte askerî ateş bölgesine girdiğini söylüyor. Bölge sakinleriyse bunu yalanlıyor. Köy muhtarı köylüleri onaylarken bunun bir kaza olmadığını, on dört hayvanının da vurulduğunu ve hepsinin normalde otladıkları yerde bulunduklarını dile getiriyor. Doktorlar çobanın yakın mesafeden vurulmuş gibi göründüğünü ifade ediyorlar. Bu arada Hebron'da...*"

Kalbim sıkıştı. Nefes almakta zorlandım. Lastik eldivenler bile ellerime ağırlık yapıyordu. Hemen çıkarıp çöp sepetine attım. Ağlamak, Bilal'le konuşmak, yüzümü annemin göğsüne yaslamak istiyordum.

"Nereye gidiyorsun? Hey!" diye çıkıştı müşteri kadın.

"İş tamam. Şunun saçını beş dakika içinde yıka, yeter," dedim.

"Ama fön çekmemişsin, kaşlarını da almamışsın," diye itiraz etti.

"Çok üzgünüm. Haberlerdeki arkadaşım... İsrail öldürdü," dedim.

"Huzur içinde yatsın. Ama sana peşin ödeme yaptım ve iş ahlakın olmasını beklerdim."

"Ahlak hakkında ne biliyorsun ki?" Beni orada hıçkıra hıçkıra ağlamaktan alıkoyan o tatlı öfke ânı için ona minnettardım.

"Çocuklarımın önünde, hem de benim evimde nasıl böyle konuşabilirsin?" dedi ve parasını geri istedi.

"*Otva'li, mu'dak, b'lyad!* Parayı geri vermiyorum," dedim ve kızlarına döndüm. "Kızlar bunlar olmadan da çok güzelsiniz. Ve inanın, şu anki halinizin güzellikle pek de bir ilgisi yok."

Evden çıkarken cep telefonum çaldı. "Bana gel. Sana söylemem gereken bir şey var," dedi Cihat.

"Yoldayım. Haberi gördüm."

Bilal'i, Cihat'ın evinden aramayı denedik ama faydası olmadı. Tüm köy Gassan'ın evinde toplanmış olmalıydı. Cenaze alayı da ertesi gün erkenden gelirdi.

"Yarın tekrar deneyebiliriz." Cihat canımın ne kadar yandığını görebiliyordu. "Planladığından daha erken dönmek istersen para konusunda yardımcı olabilirim."

Tatlı, kibar, güleç Cendel artık yoktu. Onu en son gördüğüm zamanı, Filistin'den ayrılmadan önceki günü hatırladım. Utangaç tebessümünü, sürüsünün sesine ve çaldığı kavala nasıl tepki verdiğini düşündüm.

O gün birbirini kovalayan, oyunlar oynayan keçiler de muhtemelen gitmişti. Cendel, eski bir Filistin geleneğini diri tutuyordu ve ölümüyle bu da ortadan kaybolacaktı. Belki de Cendel ve hayvanlarını öldürmenin amacı da buydu. O tepeleri avucunun içi gibi biliyordu. İsrail, askerî eğitimler için Filistin'deki alanlarını genişletip dursa da Cendel atış bölgesine girmezdi. Yapılanlar belli ki kasıtlıydı. Cendel'i öldürmüşlerdi. Ve onun gibi, binlerce Filistinlide olduğu gibi, katillerinden hesap sorulmayacaktı. Nasıl arınacağımı bilemediğim bir öfke yüzünden tüylerim diken diken oldu. Bu sonu gelmez adaletsizlik, dünyaya kafa tutma, onunla bir şekilde savaşma ve avazım çıktığı kadar çığlık atma isteği uyandırıyordu. Ama tek yapabildiğim kardeşimin kollarında ağlamak oldu.

İki hafta sonra Filistin'e gitmek için hazırdım ama Bilal köye giremeyeceğimi e-postayla bildirdi. Ortam çok gergindi ve sokağa çıkma yasağı vardı.

Ordu, Cendel'i öldürdükten sonraki gün cenaze törenine saldırmıştı. Bilal, askerlerin hâlâ her yerde devriye gezdiğini söylüyor, yakında ortalığın sakinleşmesini umuyordu. Seni tekrar görmek için sabırsızlanıyorum diye de eklemişti.

Dört hafta sonra Bilal'le telefonda konuştuk. Sokağa çıkma yasağının kaldırıldığını söyledi. Ertesi gün Filistin'e gitmek için yola çıktım ve soluğu Allenby Köprüsü'nde aldım. Bu sefer kimlik kartımın kayıtlı olduğu ikametgâh adresim, İsrail'in "güvenlik sistemi"nde çıktı ve Kudüs'e girişim engelledi.

VI

HER ZAMAN FİLİSTİN

KÜP, ARADAKİ BOŞLUK

Ve sonra boşluk oldu. Yatağıma uzanıp, yüzüm tavana dönük, gökyüzünü, yıldızları, güneşi ve bulutları hatırlamaya çalışıyorum. Böyle anlarda zaman dışarıdan içeri tüm ağırlığıyla sızıyor sanki. Planlar, ihtiraslar, niyetler, sözler ve umutlar yok olup gitse bile insanın hayatını anlamlandırma isteğini diri tutan, karşı konulmaz bir güdü geride kalıyor yine de.

Kendi kendime oluşturduğum bir takvim var; ara sıra bozup yeniden şekillendirdiğim, zamanı farklı şekillerde hesaplamaya çalıştığım bir takvim. Bir süredir de varlığımı âdet döngülerime bağladım. Duvarda kanlı noktalarla temsil edilen 117. periyodun sonunda tercüman Lena, Kızıl Haç'ın temsilcileriyle birlikte beni ziyarete geliyor. İsrail, Gazze'yi bombaladığından siyasi mahkûmlar da yeniden gündemde. "Hakkınızda bilgi alma fırsatını yakaladık ve..." Lena aslında 194 yöntemine başvuruyor ve bana Sitti Vasfiye'nin vefat ettiği haberini veriyor.

Ruhumu yeni bir keder dalgası sarıyor; derin, kendi kendini yaratan, ulaşılmaz bir acı. Onu göremiyor, koklayamıyor ya da ona sarılamıyorum. Küpte esir tutulan bir mahkûmun içindeki bir hapishane bu. İçime yerleşiyor ve her yeri kaplıyor.

Klara'yı görmek istiyorum. "*Otva`li, mu`dak, b`lyad!*" dediğimde, siktiri çektiğimde, yanıt olarak sadece gülümseyecek birini. Ama Klara artık burada değil. Umarım Rusya'ya geri dönmüştür. Bunu her şeyden çok istiyordu. Birkaç gardiyan gelip gidiyor ama yüzlerini çok az görüyorum ve hiçbiri Klara'nın yaptığı gibi benimle hoparlörden konuşmuyor.

Eskisi gibi ziyaretime gelen yok. Attar da bir süredir çalışmıyor. Bir daha duş alamayacağımı bilsem bile sırf sesini duymak

için duş almak istiyorum. Hücre hapsinin sessizliği, gökyüzünün yatıştırıcı, umut verici sessizliğinden çok farklı. Buradaki sessizliğin keskin, pürüzlü kenarları var, insanı rahatsız ediyor. Ben de biçare zihnimin derinliklerindeki diğer seslere sığınmaya çalışıyorum –konuşmaları ve filmleri, hikâyeleri, çığlıkları, burun çekmeleri düşünüyorum. Ezbere bildiğim şarkıları mırıldanıp dans ediyorum. Ama hafıza, ne kadar pratik ve incelikli olursa olsun, gerçek müziğin ve gerçek seslerin yerini tutmuyor.

Namaza başlıyorum. Küpte ezan sesini duymak mümkün değil. İnancımı derinleştirmese de, bunu yapmak dışında elime bir şey geçmese de içimden geldiğinde dua ediyorum. Eskiden güçlü ve güzel olan tırnaklarım artık kırılgan ve bakımsız. Sitti Vasfiye oje sürdüğüm için üstüme gelir, parlak kırmızının beni sürtük gibi gösterdiğini, "arandığımı" söylerdi. İtibarını koru, diye öğüt verip sonra da Allah'a beni kötülüklerden koruması için dua ederdi.

Annemi ve Cihat'ı özlüyorum, Bilal'i de. Sonunda bana komünizm hakkında kitap getirdiler: *Komünizm İnsanlığı Nasıl Yok Edecek*. Ara sıra okuyorum. Anlatılanlar kulağa inandırıcı geliyor ama ben daha iyisini bildiğimden eminim. Çünkü Bilal –kendini gerçekleştirmeyi başarmış tanıdığım tek insan– bir komünist.

EVİN ANATOMİSİ

En az yirmi kişinin beni karşılamak için toplandığı Hacı Anne'nin evine adım atar atmaz burnuma musahhan kokuları doldu. Hemen Hacı Anne'ye koştum; önce elini, sonra da yanaklarını öptüm. "Allah seni korusun ve kollasın, kızım. Günlerini neşe ve güzellikle doldursun," dedi.

Bir yandan Bilal'i bulmak için odaya göz gezdirirken sırayla herkesle kucaklaşmaya başladım. Hacı Anne'nin kız kardeşleri de aileleriyle birlikte oradaydı. Gassan ve kız kardeşi de fırından taze kurabiye getirmişlerdi.

"Sevgili Cendel'imiz nur içinde yatsın. Kalan yıllarını sizlerin ömrüne eklesin," dedim kız kardeşine. "Ve senin ömrüne," diye yanıtladı o da sevecen bir tavırla. Gassan'a da sarılmak isterdim ama ikimiz de kız kardeşinin bunu onaylamayacağını biliyorduk, o yüzden geri durdum. İkizler de oradaydılar, her zamanki gibi birbirlerinin cümlelerini tamamlayarak bana Wadee'nin nişanlandığı haberini verdiler.

"Ve bu da nişanlım Rula," dedi Wadee karşı konulamaz bir gururla. Kızın saçları sarıya boyanmıştı, gözleri yeşildi, muhtemelen lens takıyordu. Wadee mutluluktan havalara uçuyordu resmen, kızın ağzının içine bakıyordu ama aynı özveri ve heyecan Rula'da yok gibiydi.

Samer ve Jumana birlikte geldiler. Jumana, Hacı Anne'nin yanına giderken ikizler, "Her zamanki gibi geç kaldı," dediler alayla. Ben bir köşeden olanı biteni izliyordum ki Jumana'nın kollarını iki yana açıp bana doğru yürüdüğünü fark ettim. Birkaç ay önce uzun bir mektup daha göndermiş, tekrar özür dilemiş ve kendini

affettirmek için ne gerekiyorsa yapacağına dair söz vermişti. Bilal'e olan ilgisi konusunda yanıldığımı yazmış, mektupta anlatamayacağı başka şeyler olduğunu da not düşmüştü. Samimiyetine inanmıştım. Dürüst olmam gerekirse yeraltında bu yüzleşmeyi yaşadığımız için mutluydum da. Hâlâ ona siktiri çekme lüksüm vardı ama bunun bir önemi yoktu. Cendel'in ölümü hepimizi değiştirmişti.

"Sağ salim geldin ya, başka ne isteriz," dedi.

"Allah seni de sakınsın, Jumana," dedim kucaklamasına karşılık vererek.

Ve nihayet arkamdan beklediğim ses yükseldi. "Seni kavuşturana şükürler olsun..." Bilal'in sesini duyunca yüreğim hopladı. Kollarımı ve bacaklarımı ona dolama isteğiyle öne döndüm ama tüm gözler üstümüzdeydi.

"Allah seni de sakınsın, Bilal," dedim, gözlerimiz birbirine kenetlenirken elini sıkarak.

Samer her zaman gergindi; kalabalık içinde nasıl davranacağını bilemez, huzursuzca kıpırdanır dururdu. O günse bu tavırları her zamankinden de çok göze batıyordu. Otururken ayaklarını salıyordu. Elleri titriyor, ayağa kalktığında karşısına çıkan hemen hemen her yüzeyde kendince ritim tutuyordu. "Sana anlatacağım çok şey var," diye fısıldadı sonra yanıma gelip. "Ama insanlar gittikten sonra..." Söylemek istediklerini gizleme şekli sevimli, hatta çocuksuydu.

Bu karşılama merasiminin ardından yapacağım ilk şey, Cendel'in ailesine taziyeye gitmekti. Aslında Gassan ve kız kardeşini Bilallerde görmek beni şaşırtmıştı ama hayat devam ediyordu işte. "Bizimle gelsene," dedi Gassan. "Zaten buraya döneceğim, seni eve de bırakmış olurum."

"Bilal, sen neden gelmiyorsun?" diye sordu Gassan'ın kız kardeşi peşi sıra. Birbirimize baktık. Bu öneri beni abisinden korumanın bir yoluydu. Eve dönerken Gassan'a asılacağımı düşünmüş olmalıydı. Acılı olduğu için ses etmedim.

Resmî kırk günlük yas süresi geçmişti ama Gassan'ın annesi hâlâ toparlayamamıştı kendini. Cendel onun canıydı, yedi çocuğun en küçüğüydü ve kendini tamamen annesine adamıştı, ancak hayat da kendini yenilemenin bir yolunu mutlaka bulur. Cendel öldükten kısa bir süre sonra aileye bir erkek bebek doğdu. Gassan'ın annesi de ziyaretimiz boyunca kâh bizimle sohbet etti kâh kundaktaki bebeğe ninniler söyledi. Fazla kalamadım. Gassan'ın ailesi, Filistin'e döndükten hemen sonra kendilerini ziyaret etmemden ötürü memnunlardı.

"*Aseeleh, Nahr*" dedi annesi. "Sen değerlerine bağlı bir kızsın. Böyle zamanlar insanların gerçek haysiyetlerini ortaya çıkarır."

Söyledikleri görünenden de derindi. Bunu beni içlerinden biri olarak görmelerinin bir işareti olarak algıladım.

Eve döndüğümüzde Hacı Anne ve kız kardeşleri gitmişti.

Bilal, "Haftalık kadın derneği toplantıları var," diye açıkladı.

"O da neyin nesi?"

"Seksenlerde İntifada'da kurdukları bir şey. Bir ay önce tekrar başladılar. Adına 'Ayşe'nin Ordusu' diyorlar. Bildiğim kadarıyla ülke çapında kadınlar için hapishane ziyaret gezileri düzenleyip mahkûmlara destek oluyorlar. Ama annemi biraz tanıyorsam, kendisi de pekâlâ bir devrimi başlatıyor olabilir," dedi. Bunu söylerken öyle güzel güldü ki yüzümün kızardığını hissettim.

Jumana ve ben bulaşıkları yıkıyorduk. Faysal ve Samer ise Gassan ve Bilal'in nargilesinden kalan kömürlerin üstünde çay demlemek için gerekli malzemeleri topluyordu. Jumana'ya karşı içimde bir kin ya da nefret yoktu, bu da benim değişen bir başka özelliğimdi; eski ben olsam intikam alana dek Jumana'ya kök söktürürdüm.

"Neden bulaşıkları onlar yıkamıyor?" diye takıldı Jumana diğerlerine doğru başını sallayarak.

"Çünkü onlara bu konuda zerre güvenmiyoruz," dedim.

"Akıllı kız seni!"

Salonu ve benim de bildiğim bazı düzenli müşterileri hakkında sohbet ettik. İşi büyütüyordu, ona katılmak isteyip istemediğimi sordu. "Ne getirirsen yüzde sekseni senin olur," dedi. Ben de ona yardıma ihtiyacı olup olmadığını sormayı düşünüyordum. İsabet olmuştu.

Son tabakları bitirirken, "Mektupta yazamadığın şey neydi?" diye sordum.

Durdu, bana döndü, sonra tabakları ovmaya devam etti. "Tanıştığımızda, bu yaşta evli olmadığıma şaşırmıştın hani. Gerçek şu ki... Gassan da ben de hiç evlenmedik."

"Sen ve Gassan mı?"

"Çocukluk aşkıyız aslında. Birinci sınıfta evlenme teklif etmişti hatta," dedi sırıtarak. "Ama hayat işte. İş ciddiye binince ailesi görüşmemizi yasakladı." Tekrar durdu. "İnsanlar Gassan'ın babasının ölümünden babamı sorumlu tutuyor. Gassan'ın babası saklanıyordu..." –bana baktı– "...ve babam emrindeki askerlere onu bulmaları emrini verdi."

Çoktan pırıl pırıl olmuş tencereyi elinden aldım. Daha fazlasını söylemesine gerek yoktu. Babası İsrail'le çalışan, Gassan'ın babasını öldüren bir haindi. Ailesi evlenmelerine asla izin vermemişti.

"Aşk neden her zaman bu kadar trajik?" Tencereyi bırakıp ona sarıldım. "Peki, ikinizin evlenmesi için başka kimin ölmesi gerekiyor? Hem sanırım durum o kadar da umutsuz değil, yoksa hâlâ bekliyor olmazdın, değil mi?"

Güldü. "Ah, Nahr! Ne açık sözlüsün."

"Eee?"

Bana dönüp baktı. "Amcası."

"Sadece bir amca mı?"

"Evet. Ailenin yeni reisi. Kardeşinin ölümünden sorumlu olan hainin kızıyla evlenerek ailesini küçük düşürürse, yeğenini evlatlıktan reddeceğini söyledi."

"Aman boş laf!" dedim.

Kıkırdadı. "Hadi onlara katılalım," dedi beni terasa çıkararak.

Yüzümüz vadiye dönük, yarım daire oluşturacak şekilde dizildik. Jumana, Gassan'dan nargileyi aldı ve içine çekerek dumanını dışarı üfledi. Artık aralarındaki yakınlığı görebiliyordum; ellerinin birbirine ürkekçe dokunuşunu, tatlı gülümsemelerini ve bakışmalarını. Daha önce bunları nasıl kaçırmıştım?

Bilal'i yüreğimi ısıtacak şekilde gülümseyerek beni izlerken yakaladım. Sandalyeye oturdum ve temiz havayı ciğerlerime çektim. Manzaramızı daha da güzel kılan yabani gelincikler baharın geldiğini müjdeliyordu. Birkaç hafta içinde, toprağı bordo kadifeyle kaplayacak şekilde büyüyeceklerdi. Gökyüzü de gün batımının habercisi kırmızı ve turuncu renklerine boyanmıştı. Hemen yanı başımızda giderek genişleyen ve tüm güzelliği yutmakla tehdit eden Yahudi yerleşimleri yokmuşçasına manzaranın tadını çıkardık.

Samer heyecanla ayağa kalktı. "Sana söylememiz gereken bir şey var," dedi. Diğerleri bunun üzerine aynı anda saatlerine bakıp gülmeye başladı.

"Ben kazandım," dedi Gassan. Samer'in ne kadar dayanacağına dair bahse girmişlerdi.

Yokluğumda kaçakçı olmamı gerektirmeyecek ayrıntılı bir plan hazırlamışlardı. Bilal, "İlk fikir iyi değildi, yakalanırsan her şey mahvolacaktı," diye açıkladı.

Bunun yerine, Rus kökenli İsrailli bir silah kaçakçısı, uyuşturucu tacirleri ve turistleri de içeren, hayli girift, birden çok yedek planı olan ve kesinlikle kulağa çok daha tehlikeli gelen bir eylem hazırlığına girişmişlerdi. Nasıra'daki bir tur rehberinin bilgisayarına yapılacak bir aramayla, ki böyle bir şeyi ilk kez duyuyordum, kaçakçılık operasyonu başlayacaktı.

Nasıralı adam, turistleri Batı Şeria'daki Hıristiyan bölgelerine götüren bir otobüs şirketinde çalışıyordu. Küçük, bağımsız gruplarla çalışmasının sebebiyse bahşişler değil, şirketin minibüsünde

uyuşturucu taşımak için kullanabildiği gizli bölmelerin olmasıydı. Nasıralı tur rehberi arabanın ne zaman, nereye park edildiğini mesaj atıyor ve fazladan anahtarları olan biri, rehber turistlerle dolaşırken araçtan uyuşturucuları alıyordu. Samer bir sonraki turda bu gizli bölmelerde uyuşturucu yerine silahlarımızı taşıyacağını açıkladı.

"Bir uyuşturucu satıcısına mı güveniyorsunuz yani?" diye sordum hayretle.

Faysal, "Teknik olarak bir uyuşturucu kaçakçısına," diye düzeltti. "Ama hayır, ona güvenen Ruslar." O esnada Wadee de aramıza katıldı ve kardeşini destekledi: "O, Rusların adamı."

"Rusların böyle kolay çözümleri varsa, bize söylemek için neden bu kadar beklemişler peki?" diye sordum.

Bilal, "Bilmiyorum," diye itiraf etti. "Sanıyorum İsrail polisiyle veya Filistinli yetkililerle çalışmadığımızdan emin olmak istediler. Ama büyük ihtimalle Filistin mahallelerine nasıl uyuşturucu soktuklarını bilmemizi istemiyorlar. İşlerini bozmamızı istemezler."

"Gizli ajan olmadıklarını nereden biliyorsunuz?"

"Bilmiyoruz." Bilal bana sert sert, bunun bir oyun olmadığını hatırlatmak ister gibi baktı. Karşılık vermekten yana olmadığımdan, bende uyandırdığı hislerin geçip gitmesini bekledim.

Gassan, "Bu bir tuzaksa bile bizi uyarmak için yol boyunca dizilmiş gözcülerimiz olacak," diye ekledi.

"Ve benim görevim ne olacak?" diye sordum.

Gassan, "Eğer minibüs kontrol noktasında durdurulup aranırsa, Jumana'yla sen dikkatleri üzerinize çekip askerleri şaşırtacaksınız," dedi. Jumana ekledi: "Bir adam için kavga ediyormuş gibi yapacağız."

"Kıçının tekmelenmesine hazırlan o zaman, güzelim. Seni elimden kimse alamayacak," dedim gülerek. Onlar da güldü. Samimiyetlerini hissetmiştim. Bu sefer bir yabancı değil de bir yoldaş, bir arkadaş, bir kız kardeş gibiydim. Otuz yıl boyunca

biriktirmeyi başardığım arkadaşlarımı düşündüm. Ümmü Burak'ı ve Sabah'ı.

"Nahr?" Jumana nazikçe elime dokundu ve "Daldın gittin. Bir şey mi oldu?" diye fısıldadı.

Elini sıkıp gülümsedim. "Hayır, hayır, iyiyim." Güneş, karaya batan turuncu, yarım bir daire haline gelmişti. Samer bir iskambil oyunu için masayı hazırlamaya başladı.

Üç hafta sonra bir cuma gecesi bilgisayar telefonu çaldığında saat neredeyse ondu. Bilal'in teyzesi kendisini iyi hissetmediğinden akşam yemeğinden sonra erkenden yatmıştı. Bilal'le bulaşıkları yıkıyor, canımız tatlı çektiğinden dondurma yapmaya değip değmeyeceğini tartışıyorduk. Nasıralı tur rehberi bu müzakerelere son verdi. Bilal ellerini bile kurulamadan ahizeyi kaldırıp konuşmaya başladı. Bense sadece onun söylediklerini duyabiliyordum.

"Şabat iyidir. Ortalık sakin olur... Hayır, Barmal Mahallesi'nde... Evet mutlaka Barmal'da olmalı. Orada adamlarım var... İnşallah. Ona da selam söyle... Allah'ın izniyle evet..."

Nasıralı rehber o cumartesi özel bir tura çıkıyordu. Bilal, minibüsü araba hırsızlığıyla nam salmış, Bethlehem'deki Barmal Mahallesi'ne park etmesinde ısrar etmişti. Burası Doğuş Kilisesi'ne[20] yapılacak yürüyüş turuna yeterince yakındı. Üstelik mahalle sakinleri bir turist aracının boşaltıldığını görünce başlarını başka yöne çevirecek kadar deneyim sahibiydiler.

Telefonu kapattı. Kollarımı beline dolayıp başımı göğsüne yasladım.

Kalbi benimki gibi hızlı atıyordu. Bana doğru eğildi, beni sarıp sarmaladı. "Geri geldiğine sevindim," dedi ve saçlarımdan öptü. Aynı çatı altında, ayrı yatak odalarında uyusak da onu her gece yanımda hayal ediyordum.

Kendimi geri çektim. "Korktun mu?" diye sordum.

Tereddüt ederek biraz daha yaklaştı ve "Evet," diye fısıldadı aramızdaki mesafeyi kapatarak. Dudaklarımız birbirine

[20] Hz. İsa'nın doğduğuna inanılan yere inşa edilen kilise -ed.n.

değdiğinde gözlerimi yumdum. Tutkuyla yanıp tutuştuğumuzu söylemek isterdim ama öyle olmadı. İçimdeki derin huzursuzluk, orada olduğunu yeni fark ettiğim bir güvensizliği, bir korkuyu ortaya çıkarmıştı. Öpüşmemiz derinleşip duygularımızı daha da açığa vurdukça içimde bir ağlama isteği uyandı. Hiç kimse beni böyle sevgiyle öpmemişti ve mutluluğun bu kadar derine inip de beni kedere boğabileceğini hiç düşünmemiştim.

Ertesi sabah erkenden kalkıp plan için harekete geçtik. Jumana ve ben saat dokuzda kontrol noktasındaydık. Minibüs bize söylendiği gibi diğer arabalarla birlikte geldi. Jumana'yla kendimizi yola atıp çıkaracağımız kavgaya hazırlandık. Minibüs hepsi beyaz ve Batılı altı turisti taşıyordu ama ağırlığından olsa gerek yavaş ilerliyordu. Askerler yolculardan pasaportlarından başka bir şey istemedi ve ilerlemeye devam ettiler.

Jumana, "Sanırım buradaki işimiz bitti," dedi.

"Lanet olsun. Senin kıçını herkesin içinde tekmelemeyi dört gözle bekliyordum," dedim gülerek.

"Kızım," dedi kaslarını esneterek, "kimse sana sessiz, sıska olanlara dikkat etmeni söylemedi mi yoksa?"

"Senin o sıska bacaklarını kıçımın tek yanağıyla ezerim ben."

Kıkırdadık ama içten içe huzursuzduk. Önümüzdeki birkaç saat içinde bir şeyler ters gider diye endişeliydik. Wadee, Faysal ve Samer planın tehlikeli bir kısmını üstlenmişlerdi. Silahları minibüsün gizli bölmesinden alıp kiraladığımız kamyonun arkasındaki koltuk minderlerine tıkmaları, sonra da güzellik salonuna gelip minderleri içeri taşımaları gerekiyordu.

Silahları Jumana'nın salonuna taşımak işin en riskli kısmıydı. Yoldan geçenler iyi niyetten ya da bir şeylere salça olma hevesiyle yardıma gelebilir ve minderlerin ağırlığı şüphe çekebilirdi. Eh, bu da askerlerin kapımıza dayanmasına davetiye çıkarmak anlamına

geliyordu. Tabii her halükârda ikizler yardımları geri çevirerek kimilerini gücendirecek ve insanların merakını uyandıracaktı, bundan kaçış yok gibiydi.

Jumana ve benim tekrar devreye gireceğimiz yer de tam olarak burasıydı. Her biri silah ve mühimmatla dolu minderleri taşımak için salonda bekliyor olacaktık. Kadınların bir seferde bir minderden fazlasını taşıyamamalarını kimse tuhaf bulmazdı. Akla gelebilecek her ayrıntıyı hesaba katmıştık. Jumana o günkü müşterilerini ya saç folyolarına sarılı ya da perma makinelerinin altında tutacaktı böylelikle yardım edememelerini bile garantilemiştik.

Jumana'yla salona dönerken bir kontrol noktasından geçmemiz gerekti. Durdurulmayı beklemiyorduk ama askerlerden biri Jumana'nın kimliğini incelemek istedi. Vakit kaybetmeksizin, korkarak da olsa, askerle flört etmeye başladım. Benden en az on yaş küçüktü ama erkeklerin dikkatini biraz ilgi alakayla dağıtabileceğimi iyi biliyordum. Koca silahlı Yahudi çocuk da istisna değildi ve biz yanından geçerken, salladığım kalçalarıma gülümseyerek bakmakla yetindi.

Sevgilimmiş gibi Jumana'nın elini tuttum ve "Sakın arkana bakma," dedim.

"Sen benim kahramanımsın," dedi elimi kavrarken. "Büyüyünce senin gibi olmak istiyorum."

"Hadi be oradan, sen benden büyüksün bir kere!"

Mizaha bir kez daha başvurmayı denemiştik ama bu, midelerimizin endişeyle kasılmasına engel olamamıştı. Yaklaşık yirmi dakika boyunca yürüdük, salona varmak üzereydik. Jumana eşarbını gevşetti ve boynuna düşmesine izin verdi. Salona yaklaştığımızda caddeyi tıka basa doldurmuş bir kalabalıkla karşılaştık. Jumana endişeyle elimi tuttu. Kapıyı kırmaya çalışan kalabalığın bizim salonun etrafında toplandığını görene dek hızla yürüdük. Geldiğimizi fark eden çocuklar "Acele edin, Jumana Teyze! Dükkânınız yanıyor!" diye bağırmaya başladı.

Kalabalığı yara yara ilerlerken kapı ve pencerelerden duman çıktığını gördük. Uzaktan bir siren sesi duyuldu, itfaiye arabası korna çala çala kalabalığın arasından geçmeye çalıştı. Şaşkın seyircilerin arasına karıştık ve birbirimize sarılarak, ellerinde hortumlarla bağıran adamları, alevlerin tıslama ve kükremelerini, binadan çıkan siyah, dalgalı dumanları izledik çaresizce.

Bir çocuk tiz sesiyle, "Görünüşe göre kardeşleriniz her şeyi yeniden yapmak zorunda kalacak," dedi. İkimiz de önce küçük kıza sonra birbirimize endişeyle baktık. *Ya yeraltı keşfedilirse? Peki ya Samer ve ikizler ne yapacaklar? Bilal ve Gassan'a ne olacak?*

Hepimizin İsrail hapishanelerinde işkence gördüğü, tüm mahallenin yerle bir olup Yahudiler tarafından ele geçirildiği, her yerin bir başka Yahudi Disneyland'ı yaratmak uğruna kazıldığı, şehrin yeniden adlandırıldığı, yerel halkın başka bir yere gitmeye zorlandığı görüntüler zihnime üşüştü. Kusacak gibi oldum.

Cep telefonum çaldı. "Bilal!" diyerek açtım.

"*Habibti*, sen ve Jumana iyi misiniz?"

"Biz iyiyiz ama salon..."

"Duyduk, evet. Gassan ve ben beş dakikaya oradayız. Sakin ol. Her şey kontrol altında."

İtfaiye aracı gitti ve biz kömürleşmiş, sırılsıklam olmuş salonda ne yapacağımızı bilemez halde dikilirken Jumana sinir krizi geçirdi ve herkese dışarı çıkmaları için bağırmaya başladı. Alevler saç kurutma makinelerini, formika tezgâhları, plastik sandalyeleri eritmiş, saksıdaki bitkileri küle çevirmişti; tavandaki vantilatörden her an başka bir tehlikeye davetiye çıkaracak kablolar sarkıyor, kanatlarından su damlıyordu.

"Bu salonu açmak için babamın çiftliğinin bir kısmını satmıştım. Ama görüyor musun, her şey bitti. Bizi öldürecekler, neyimiz var neyimiz yoksa elimizden alacaklar," dedi Jumana ayağının altındaki kırık camlar çatırdarken. Banyoya göz attım. Tuvaletin arkasındaki dolap da dahil olmak üzere duvarlar ve armatürler kararmıştı ama tam anlamıyla yandıkları söylenemezdi.

Jumana sırtını duvara dayayıp kendini yere doğru bıraktı ve kollarını dizlerine dolayıp ağlamaya başladı. Bilal ve Gassan'ı yanımıza gelmekten böyle uzun süre alıkoyan şeyin ne olduğunu merak ederek ben de yanına çömeldim.

"*Habibti*, her şey eskisi gibi olacak, merak etme. Yaşananları telafi etmek için elbet bir yol bulacağız ama şimdi..."

"Salon için ağlamıyorum ki. Faysal ve Wadee'den haber alamıyoruz. Onlara ne oldu bilmiyoruz. Ne telefon açacağımız birileri var ne de daha fazla riske girmeden bakabileceğimiz bir yer." Gözlerimin içine baktı. "Söyler misin, biz ne yaptık böyle?"

"Yapma!" dedim Jumana'yı omuzlarından tutup olabildiğince otoriter bir sesle konuşmaya çalışarak. İnsanları salondan kovmuş olsa da sesimi alçaltıp, "Bilal ve Gassan yarım saat önce burada olmalıydı. Tek bildiğimiz millet buraya toplandı ve askerler yakında burada olacak," dedim.

Bir kâbustan yeni uyanmış gibi gözlerini kocaman açarak, "Ne yapacağız peki? Yeraltına girmeli miyiz sence?" diye sordu.

"Hayır hayır. İnsanlar görebilir," dedim. "Hacı Anne'yi ablasının evine götürmeliyim, askerler evine gidebilir. O zaman sen ve ben..."

Bir araba motorunun sesini işittik. Bilal ve Gassan koşa koşa yanımıza geldi. Bilal az kalsın beyaz yangın söndürücü köpük yüzünden kayıp düşecekti. Hemen ayağa fırladık. Jumana, Gassan'a sarıldı, ben Bilal'e. Jumana başı Gassan'ın göğsünde bir süre daha hıçkıra hıçkıra ağladı.

"Neden bu kadar geciktiniz?" diye sordum nefesimi toplayarak.

"Ebu Hayyan Caddesi'ne yeni bir kontrol noktası koymuşlar. Üniformalı iki orospu çocuğu ve yolun ortasında da birkaç kaya parçası vardı," dedi. Hem o hem de Gassan gülümsüyor, kararmış tuvalete ve banyo duvarlarına bakıyorlardı. Salon yangına direnmişti ve sırrımızı hâlâ saklıyordu.

"Komik olan ne?" Jumana, Gassan'ın kollarından uzaklaştı.

Gassan ona tekrar sarıldı ve özür diledi. "Hiçbir şey tabii ki. Ama endişelenmene gerek yok. Kardeşlerin de Samer de iyi ve salonu hep beraber tamir edeceğiz. Söz veriyorum sana."

Bir süre kimsenin ağzını bıçak açmadı. Bilal'e baktım. Küçük bir rahatlama kıkırdaması olarak başlayan şey, yoldan geçenlerin içeri girmesine neden olan kahkahalara dönüşmüştü.

Sonunda Gassan salondan çıkmayı önerdi. "Hadi gelin bir şeyler yiyelim. Bilal ve ben pencere ve kapıları şu tahtaları çakarak mühürleriz," dedi kararmış mobilyalardaki kalasları işaret ederek. "Eve vardığımızda size neler olduğunu detaylıca anlatacağız."

"Hayır, şimdi söyleyin," diye ısrar etti Jumana. "Kardeşlerim ve Samer nerede?"

"Güvendeler. Kargo da onlarda. Kamyon bir garaja çekildi. Samer'in şükür ki bir haftalığına kiralamayı akıl ettiği yere. Barmal'daki bağlantımız aracı gece boyu koruyacak," dedi Bilal.

Jumana duyduklarını teyit etmek istercesine Gassan'a baktı.

"Doğru, evet" diye onayladı Gassan. "Yarın sabah erkenden salonu tamir etmeye başlarız, kapı ve pencereleri değiştiririz. Aracı da ertesi gün getiririz."

Jumana kaşlarını çattı. "Pencereleri öyle hemen nasıl değiştireceksiniz? Ya her şey çökerse?"

Gassan yine güldü. "Göründüğü kadar kötü değil. Sadece biraz temizlik ve marangozluk mahareti gerek. Ateş, metali ve taşı yakmaz, *habibti*."

"Bunu onun da bildiğine eminim, Gassan," diye çıkıştım içgüdüsel olarak. Gassan, Jumana'yla karşısında bir çocuk var gibi konuşuyordu.

Bilal'e sırf onun hatırı için kendini tutuyormuş gibi baktı ama ben devam ettim. "Tıpkı senin de alevin, harcı zayıflatabileceğini ve tekrar desteklenmezse, metal çerçevenin kaymasına, hatta çökmesine neden olabileceğini bildiğin gibi..." Bunu uydurmuştum ama kulağa mantıklı geliyordu. Gassan'ın da bu konuda en ufak bir fikri olmadığını düşündüm. Gassan'ı severdim ama beni

alaycılığa kışkırtan maço bir yanı vardı. Tabii benim bu çıkışlarım da onu deli ediyordu.

Bilal ve Jumana tansiyonu düşürmek için, "İkiniz de haklısınız," dedi. Ama son sözü Gassan söyleyecekti.

"Bırakın da erkekler halletsin işte," dedi kendinden emin bir şekilde yürürken. Bilal yalvarırcasına cevap vermememem için işaret etti. Bilal yüzünden değil, Gassan'ın daha sonra söyledikleri yüzünden dilimi tuttum.

"Yangının sebebi elektrik ocağıydı muhtemelen, patlama değil. Jumana keşke ocağı açık bırakmasaydın," dedi Gassan.

Jumana kolunu omzuma attı ve "O aptal şeyi her zaman açık bırakıyorum," diye fısıldadı. O anda itfaiyecilerin Jumana'ya ve görgü tanıklarına anlattıklarını hatırladım. Tek "ocak" benim müşteriler için kullandığım ağda ısıtma kabının olduğu ocaktı. Onu bırakan da bendim, yangın benim yüzümden çıkmıştı. Jumana bana ya da Gassan'a bunu söylememişti. Yaptığım hatadan utanarak ona döndüm ama gözleri bana ses etmememi fısıldıyor gibiydi.

O gece nasıl özür dileyip bu korkunç ihmali telafi edebileceğimi düşünerek uyudum. Belki de ilk kez bu denli suçlu hissediyordum kendimi.

Gassan yangının binaya zarar vermediği konusunda haklıydı ama kardeşlerinin bir hafta boyunca her akşam çalışmalarına yetecek kadar hasar da vardı. Jumana ve ben de yangından kalanları boyayıp onararak onlara destek olduk. Bu yangının tek iyi yanı, Jumana'yla aramda oluşan güven bağıydı. Özür dileme sırası bendeydi ama o bunu duymayacaktı.

"Eğer illa birini suçlamam gerekirse, ki bence kimsenin suçu yok, yangının sorumlusu hatalı kablolama yüzünden kardeşlerim diyebilirim," dedi.

Duvarlardan, tavandan, yerden, demirbaşlardan ve mobilyalardan kurum temizleyerek geçirdiğimiz saatler, kurtarıcı bir kardeşlik hissiyle doluydu. Etrafı elimizden geldiğince temizledikten sonra,

radyodan yükselen Nancy Ajram, Hayfa Wahbe, Amr Diab, Sherine ve Ragheb Alama gibi pop şarkıcıları eşliğinde duvarları, yeni vitrini ve bahar havasını içeriye taşıyan ön kapıyı boyadık.

"Madem kendini suçlu hissediyorsun ve bir kefaret arayışındasın, bir ara kaşlarımı al o zaman," dedi.

"İyi de kaşlarını zaten alıyorum."

"Evet ama salon için bu kadar didinip durduğun bir günün sonunda değil!"

"Böyle konuşmaya devam edersen, maaşıma zam istemem gerekecek ama."

"Telafi etmek istediğini sen söyledin!"

"Kefaret demedim ama. Sadece özür diliyordum."

Fırçasını sallarken gülümsedi ve mavi boyayı üzerime sıçrattı. Hazırlıksız yakalanmıştım ama kendimi çabucak toparladım ve elimdeki ruloyu, kaçıp kurtulmasına fırsat vermeden, yüzünden beline doğru kahkahalar eşliğinde hızlıca indirdim.

"Sen kaşındın, tatlım!" diye bağırdım elimde rulo onu kovalarken. Elindeki fırçayla karşılık vermeye çalıştı ama fırçası benim koca rulomla yarışamazdı bile.

Kardeşleri yeni tezgâh ve rafları yerleştirmeye geldiğinde halimiz buydu, Nancy Ajram'ın *Ah We Nos*'u da çılgınlığımızın fon müziği olmuştu.

"Siz deliller ne yapıyorsunuz böyle?" Faysal bıkmış gibiydi. "Abla, eğlencenin sırası mı şimdi?" Üç gündür hem kendi işlerinde hem de salonda çalışıyorlardı, ikisi de yeterince dinlenememişti ve belli ki oyun havasında değillerdi. Wadee nişanlısını özlüyordu. "Onu aldattığımı düşünüyor," demişti bir keresinde. Faysal ise her an birinin kamyonu keşfedeceği endişesiyle diken üstündeydi.

"Benim tatlı kardeşlerim, hadi eve gidip biraz dinlenin. Yarın her yeri boyamış olacağız. Tezgâhı ve rafları takmanız için de her şey hazır olacak. Şimdilik şuraya bırakın." Jumana dükkânın önünü işaret etti.

Jumana'yla işe dönmeden önce temizlenip çay içmek için mola verdik. Bilal ve Gassan, özellikle de ramazanın yaklaşmasıyla birlikte fırında yapacak işleri olduğundan gün içinde bize pek yardımcı olamıyorlardı.

"Gassan'ın buraya akşamları ben gittikten sonra gelmesinin başka bir nedeni var mı?" diye sordum Jumana'ya.

Çayından başını kaldırmadı. "Sen değil, ben gittikten sonra geliyor. İnsanların dedikoduyu ne kadar sevdiğini biliyorsun."

"Nedeni bu değil ama, değil mi?"

İçini çekti. "Evet."

"Yalancı."

Cevap vermedi.

"Benimle arkadaş olmandan hoşlanmıyor biliyorum."

"Nahr..." Tekrar içini çekti. "O muhafazakâr bir Filistinli. İyi kalpli ve cömert."

"Ama?"

Tereddüt etti. "Kadınların kendisine bu kadar meydan okumasına alışık değil, hepsi bu."

Derin bir nefes alıp, "Hadi işimize dönelim," dedim ayağa kalkarak.

"Ama sana gerçekten saygı duyuyor. Hatta sana hayran."

Söylediklerinin doğru olma ihtimali beni hem şaşırtmış hem de mutlu etmişti. "Gerçekten mi?"

"Evet, defalarca söyledi bunu."

Akşama kadar çok sıkı çalıştık, caddenin karşısındaki falafel arabasından dürüm almak dışında sadece bir kez ara verdik. Radyoda çalan bütün şarkıları tek tek dinleyip tüm işi bitirdik. Dedikodu yapıp birbirimize güzellik tüyoları verdik; aşktan, devrimden, yemekten, yalnızlıktan, Bilal'den, Gassan'dan, kardeşlerinden, fırından, âdet sorunlarından, astrolojiden, çiftlik hayvanlarından, sokak kedilerinden, çevre kasabayla ilgili haberlerden, siyasetten ve neden çocuk istemediğimizden konuştuk.

"Bu boktan dünyada kardeşlerim ve diğerleri için yeterince endişeleniyorum zaten. Kendi çocuklarımın da askerlerle, işgalcilerle uğraşmaları zorunda kalacakları düşüncesi beni bitiriyor," dedi. "Ya sen? Sen neden çocuk istemiyorsun?"

"Muhtemelen seninle aynı sebepten. Varlığını küçümseyecek bir dünyaya çocuk doğurmak istemiyorum ve... bazen seks yapma düşüncesi bile midemi bulandırıyor."

Bana doğru döndü ama gözlerimi elimdeki işten ayırmadım, bıraktım nedenlerini tahmin etmeye uğraşsın.

KAOS TEORİSİ

Kaçakçılık operasyonundan iki hafta sonra, evde kâğıt oyunları yeniden başladı; kamyoneti iade edileli epey oluyordu. Eski, kararmış, içi boşaltılmış kanepenin yerini, temizlenip tekrar boyanan salonda başka bir kanepe almıştı. Çok emek vermiştik ama sonuçtan gurur duyuyorduk. Takım olarak hareket edip kötü sürprizlerde birbirimize destek olmuştuk. Tüm bu yaşananların sonucunda ortaya çıkan güvende bir ağırlık vardı; etrafımızdaki tepeler misali hayat doluydu ve asla anlatmayacakları hikâyelerin muhafızıydı sanki. Ya da en azından ben öyle hissediyordum.

Faysal, "Yangın sayesinde diğeri eskimemiş olmasına rağmen salona yeni bir kanepe almamıza bahane oldu," dedi. "Her şerde bir hayır var" diye boşuna demezler.

En önemlisi, ikizler silahları güvenli bir şekilde yeraltına indirmişti. Yalnızca Bilal ve Gassan silahların ne olduğunu ayırt edebileceğinden, yine de malları kontrol etmek zorundaydılar. Gözler üstlerindeyken, ev ve fırın dışında bir arada olmamaya gayret ettiler. Silahları kontrol etmek için en iyi fırsatsa yaklaşan bir düğündü. Bu arada Samer ve ikizlerse en fazla "Her şeyi saydık, hepsi orada," diyebiliyorlardı.

Sonunda Bilal ve Gassan yeraltına indiler, Jumana ve ben de düğünde onları soran insanları geçiştirme görevini üstlendik. Hacı Anne'yle bir süre takıldık ama kendini iyi hissetmeyen kız kardeşiyle erkenden ayrıldı. Elimden gelenin en iyisini yaptım ama çalan müziğe karşı koyamadım ve kendimi pistte dans ederken buldum. Neyse ki Jumana durumu çabucak anlayıp beni uyardı. "Kızım, biraz daha dans edersen gelin seni pataklayacak.

Bütün gözleri üzerine çekiyorsun, farkında değil misin?" Elissa'nın *Bitmoun*'u tüm salonu doldurduğu sırada gelinle göz göze geldim, ona gülümseyince gözlerini kısıp arkasını döndü.

"Ama işin iyi yanı, herkesin dikkatini dağıtmayı da başardın," diye fısıldadı Jumana.

Samer'in masamıza doğru geldiğini gördük. Ne düşündüğünü, ne hissettiğini anlamak biraz zordu çünkü anksiyetesi onu bir an olsun bırakmaz ve etrafa yaydığı endişe sinyalleri yüzünden insanın iyi olup olmadığını sorası gelirdi hep.

"Her şey yolunda mı Samer?" diye sordu Jumana.

Onu duyamadığına dair bir işaret yaptı. Müzik çok yüksekti. Jumana bir sandalye kaptı ve onu aramıza çekti, birbirimize sokulduk. "Sorun nedir?" dedi.

"Bizimkilerin keyfi fena kaçmış," dedi. "Çoğu şeyin işe yaramaz olduğunu söylediler."

Sandalyelerimizde doğrulduk. Bilal ve Gassan'ı da o an gördüm. Eğlencenin tadını çıkarıyormuş gibi bir izlenim yaratma peşindeydiler. Yaklaşık otuz kişi bir Amr Diab şarkısında dans ediyor, diğerleri masaların etrafında oturmuş konuşuyor, yemek yiyor ve dans edenleri izliyordu. O gece için yapabileceğimiz başka bir şey yoktu. Tam Bilal'e doğru ilerliyordum ki DJ tempoyu düşürüp Fairooz çalmaya başlayınca kendimi dans pistinde buldum. "Ya Tayr" şarkısının flütle çalınan, son derece basit ilk notaları beni hep duygulandırırdı. Zamana benzediğini düşünürdüm, bir zamanlar bize ait ve iyi olan ama artık yitirdiğimiz diğer her şey gibi. Pistteki herkes kollarını birbirine bağladı ve sallanmaya, şarkı sözlerine eşlik etmeye başladı. Müziği daha da derinden hissedebilmek için gözlerimi kapattım. Fairooz'un ruhunuza sızıp sizi başka diyarlara götüren bir sesi vardır. Başka bir zamana, Kuveyt kıyılarında gezindiğim, çıplak ayaklarımla Basra Körfezi'nin ıslak kumlarını kazdığım, gelgitin ayaklarımın altında çekildiği, yüzlerce deniz salyangozunun etrafında yuva yaptığı, arkadaşlarımla Salmiya'daki El-Bahr Caddesi'nde dolaştığım, erkeklerle

flörtleştiğim, yeni şekillenen bedenimin tadını çıkardığım bir zamana... Ve annemin, Sitti Vasfiye, Cihat, Sabah ve babamın güleç yüzleri, Muhammed'in yalnızlığı ve sahtekârlığı, Ümmü Burak'ın kurnazlığı ve cömertliği, Deepa ve Ajay, Saddam Hüseyin, Amerikan bombaları ve nihayet Filistin, tatlı Cendel ve yavru keçiler... Şarkıyla birlikte kalçalarımdan ruhuma uzanan bu hatıralar sarmalı da sona erdi. Gözlerimi açtığımda Bilal'in beni izlediğini gördüm.

Masamıza döndüğümüzde Jumana kulağıma doğru fısıldadı. "Salondaki bütün erkekler şu an eminim erekte oldu ve kadınların da tansiyonu yükseldi. Gitsek iyi olacak."

Tekrar Bilal'e baktım. Gözleri hâlâ üzerimdeydi. Aylar sonra bana, "Seni dans ederken görmek, müziğin içinde kaybolman beni paralize etti. Hareket edemedim, gözlerimi senden alamadım," diyecekti.

Sonuç olarak yaptığımız planlar, aldığımız riskler, korku ve yıpratıcı bir dolu işin ardından elde ettiklerimiz, iki yivli tüfek, bir 9 mm tabanca ve bir Rus-İsrail gangsteri ve Filistinli bir uyuşturucu kaçakçısından kalan bol miktarda mühimmat olmuştu. Bilal, neredeyse tüm birikimini, Soğuk Savaş dönemine ait, çoktan hurdaya dönmüş Rus ve Amerikan silahlarını elde etmek için harcamıştı. Bu konuda yapabileceğimiz bir şey yoktu. Bilal ve Gassan aldatıldıkları için kızgın olsalar da, tekrar bir araya geldiğimizde olaylara daha iyimser baktıklarını fark ettim. Sanırım onları devrimci yapan da buydu. Sahip oldukları her şeyi önemsiyorlardı ve bu da yeni bir plan kurmak ve umut edecek yeni sebepler bulmak için yenilgiyi ve hayal kırıklığını bile didik didik etmeyi gerektiriyordu.

Önümüzdeki birkaç hafta boyunca rutinlerimizi sürdürdük, bu sırada Gassan ve Bilal, bir cumartesi günü ormanın derinliklerine hedef talimi için gizlice girmeyi başardı. Dikkatli gözlerden kaçmak kolay değildi ama bunu daha önce yapmışlardı, özellikle de İsrailli işçilerin büyük çoğunluğunun ya evde olduğu ya da evde

olmak için can attığı Yahudi Şabat Günü'nde bu mümkündü. Gözetim çoğunlukla Filistinli muhbirler tarafından yapılıyordu. Bilal ve Gassan, şüpheli muhbirleri araştırmış ve yıllar içinde birkaçını saptayabilmişlerdi. Onları ya izlerini silmek için kullanacak ya da görevlerini ifa ettiklerini düşünmelerini sağlayacaklardı. Hedef talimi için gizlice dışarı çıktıkları gün, kalabalık şehirlere ayrı ayrı gitmiş, kıyafetlerini değiştirip kadın kılığına girmişlerdi. "Kolay ama zaman alıyor," demişti Bilal bana. İkizler, birkaç kullanılabilir silahı ihtiyaç duyulana dek yeraltında tutulacağı bölgelere taşımıştı.

Tüm gün yoklardı. Jumana ve ben birbirimize destek olmak için birlikteydik.

"İnsanlar atıp tutuyorlar," dedi kaşlarını çatarken.

"Ne konuda?"

"Bizi..."

"Lezbiyen olduğumuzu mu sanıyorlar?"

"Hayır, eşek! Ben ve Gassan, sen ve Bilal yani."

"Sen ve Gassan hakkında zaten dedikodu yapmıyorlar mıydı?"

"Bu seferki gibi değil. Daha önce bu kadar belli etmiyorduk galiba."

"Ne demek istiyorsun? Şimdi de gizlemeye çalışıyorsunuz bence."

"İnsanlar evinize geldiğimizi görüyorlar. Hacı Anne orada olduğu halde, Bilal'le senin aynı evde yaşıyor olmanız hakkında da ileri geri konuşuyorlar."

"Bu seni rahatsız ediyor mu?"

"Elbette! Ah!"

"Şuna bir bak. Tek tel kaşının acısına bile dayanamayan devrimci bir kadın."

"Senden nefret ediyorum."

"Yalancı, beni seviyorsun." Sonucu görmesi için ona bir el aynası verdim.

"İyi görünüyor."

"Harika görünüyor. Neden sen ve Gassan hemen evlenmiyorsunuz? Huysuz amcayı görmezden gel. Zaten akıl alır gibi değil."

"Aslında bunu konuştuk. Ailedeki erkeklerin çoğu Gassan'ın yanında. Amcasıyla konuşacak ve gerekirse ona karşı duracak."

"Sonunda!"

Bunu açıkça dile getirmedik ama sanırım ikimiz de Gassan'ın evlenmek konusundaki sabırsızlığını, hayatımızın giderek daha da tehlikeli olmasına bağlıyorduk.

Biz tekrar bir araya gelene dek silahlar iki ay boyunca yeraltında saklandı. Adamlar Samer'in evinde her zamanki gibi kart oynamaya geldiğinde bir cuma öğleden sonrasıydı. Jumana ve ben her zamanki gibi salonu kapattık ve tuvaletin arkasındaki ipi aşağı saldık. Hatırladığımdan daha kötüydü, daha boğucuydu. Ama Gassan varken rahatsızlığımı dile getiremezdim, beni zayıf olarak görmesine izin veremezdim.

Loş koridordan elimizdeki fenerlerin ışığında yürüdük. Adamların toprak duvarlardaki gölgeleri onlardan önce göründü. Selamlaştık ve yere serdiğimiz bir battaniyeye oturduk. Altımdaki toprak soğuktu. Ellerimi popomun altına koydum. Bunu gören Samer, "İyi fikir," dedi ve aynısını yaptı. Bir yandan da şevkle sakız çiğniyordu.

"Gassan ve ben bir plan yaptık ve hepimizin hemfikir olduğundan emin olmak istiyoruz..." diye söze girdi Bilal.

"Gerçi şu an size planı söyleyemeyiz ama yakalanırsak ne söyleyeceğimiz üzerine konuşmalıyız." Gassan, sözlerinin anlaşılmasına müsaade etmek istercesine bir süre durdu.

Bilal, "Eğer biri yakalanırsa, masum olduğunu iddia etmeli ve suçu bana yıkmalı," dedi.

"Ya da bana," diye ekledi Gassan.

"Ama hiçbir koşulda, her ne olursa olsun, kimse burayı ifşa etmemeli," diye devam etti Bilal. Gölgeli ışıkta yüzünün sadece yarısı görünüyordu. Kafası hareket edip ışığı aralıklı olarak yakalarken, diğer yarısını bir an için görmeye çalıştım. "Eğer

öğrenirlerse, tüm mahalleyi ve içindeki herkesi yok edecekler. Anlıyorsunuz, değil mi?"

Samer gerginlikle elini kolunu sallamaya başladı. "Peki ama biz ne yapacağız?"

Gassan, "Şimdilik hayatlarınıza kaldığınız yerden devam edin," dedi.

Bilal, "Ne zaman ve nerede olduğunu söyleyemeyiz ama eş zamanlı operasyonlar düzenleyeceğiz," dedi. Öne doğru eğilirken ışık yüzünde hareket ediyor, göz bandı takıyormuş gibi bir gözü hariç yüzünün kalanını açığa çıkarıyordu.

Bilal hapishane günlerinden kalma bir grup güvenilir arkadaşının da bu planda –sınırlı da olsa– birtakım rol üstleneceğini ama ne kadar az şey bilirsek bizim için o kadar iyi olduğunu hatırlattı.

İsrail askerlerini topraklarımızdan sürmek için bir plan yapmışlardı. "Peki ya sonra?" diye sordum. Gerçekten merak ettiğim için sormuştum ama Bilal bunu farklı algıladı.

"Bizim burada 'sonra'mız yok," dedi. İçinden yine o taş kalpli Komutan Bilal çıkmış ve canımı yakan bir tahammülsüzlükle gözlerini bana dikmişti. "Onlarla savaşmak için elimizden geleni yapıyoruz ve ne kadar ağır olursa olsun sonuçlarına katlanıyoruz," dedi. Öne eğildi, yüzünün tamamı ortaya çıktı. Gözlerini bile kırpmadan, "Bu kadar. Yapabileceğimiz tek şey bu," dedi. Ona öfkeyle ve ihanete uğramış bir halde baktım. Başkalarının, özellikle de Gassan'ın önünde benimle nasıl böyle konuşabilirdi?

Samer ellerini altından çekti ve "Sorun şu ki, hainler ortalıkta dolaşırken büyük bir şeyi organize etmek çok zor," dedi.

"Haklısın," diye onayladı Wadee ve Faysal tek bir ağızdan.

Jumana da araya girdi ve Filistinli yetkililerin yoğun gözetimi ve ayyuka çıkan yolsuzluklarının gölgesinde örgütlü bir direnişin ne kadar zor olduğunu hatırlattı.

Benimse aklım hâlâ Bilal'in sözlerindeydi; savunmaya geçmemek için kendimi zor tutuyordum. Bu yüzden güldüm.

Bilal'le göz göze gelmekten kaçınarak, "Kaldı ki, bizim organizasyona değil, kaosa ihtiyacımız var," dedim sonra. "Filistinlilerden daha örgütlü kimse yok," diye ekledim alayla. "Bakın, hepimiz kontrol noktalarında nasıl da uslu uslu duruyor ve askerlere küçük yeşil kartlarımızı bir ödevmişçesine gösteriyoruz." Etrafa bakındım. Bilal gölgelerin arasında kaybolmuştu, yüzünü güç bela seçebildim. "Bir askerin yüzüne soda şişesi fırlattığımı hatırlıyor musunuz? Hepiniz bunun çok önemli olduğunu düşünmüştünüz. Askerler de neredeyse altlarına sıçıyorlardı. Neden?" Yanıt verilmesini beklemeden devam ettim. "Çünkü sergiledikleri tiyatroda ufacık bir kaosa bile hazırlıklı değillerdi."

Söylediklerim anlamlı olduğu için mi, yoksa nasıl cevap vereceklerini bilemeyecekleri kadar saçmaladığım için mi sessiz kaldıklarını kestiremiyordum.

"Askerler, kendilerine taş atan büyük kalabalıklarla karşılaşmayı severler ama o lanet olası soda karşısında paniğe kapıldılar. Neden? Çünkü bekledikleri taş ve molotof. Onları şaşırtmıyoruz. Renk kodlu alanlarla, renk kodlu araba plakalarıyla işlerini kolaylaştırıyoruz sadece. Dansı düşünün," diye devam ettim. "İnsanlara dans etmelerini söylemenize gerek yoktur. Müziği çalarsınız ve vücutları ne yapmaları gerektiğini bilir, ritme ayak uydurur. Onları tüm gün dans etmeleri için eğitebilirsiniz ama müzik çalana dek kimse kılını bile kıpırdatmaz. Bizim de tek yapmamız gereken, insanları ve çevremizdekileri, önceden organize etmeye çalışmadan, ülkenin her bir köşesinde her ne yapabiliyorlarsa onu yapmaya davet edecek müziği bulmak."

Bilal alnını ovuşturmaya başladı. "Sömürgeci bir askerî işgale karşı direnişe karşı dans edelim diyorsun yani?" Sesindeki alay kanımı dondurmuştu. Ben konuşurken dikkat kesilip sakız çiğnemesini yavaşlatan ve şimdi eski hızına dönen Samer konuyu değiştirmek için hemen araya girdi.

Siktir et, diye geçirdim içimden ve gitmek için ayağa kalktım.

"Bekle bir saniye," dedi Gassan. "Söylediklerinin tuhaf bir şekilde mantıklı olduğunu düşünüyorum..." Tüm gözler Gassan'a çevrildi.

Gassan ve Jumana'nın bir an birbirlerine baktıklarını gördüm, belli belirsiz gülümsemişlerdi. Belli ki aralarında benimle ilgili bir konuşma geçmişti, Jumana belki de bana çok sert davrandığı için Gassan'ı uyarmıştı.

"En azından başlangıçta fazla insana ihtiyacımız yok. Elimizdeki birkaç silahı birkaç küçük operasyon için kullanabiliriz. Ne kadar başarılı olduğumuza göre belki daha fazla silaha el konabilir," dedi. "Belki de ilk hedefimiz bu olmalı, evet, silah biriktirmemizi sağlayacak operasyonlar yürütmek."

Hâlâ anlamıyorlar, diye düşündüm ama neden böyle düşündüğümden de emin değildim. Yine de kendimi tutamayıp araya girdim. "Bence atacağımız her adım, insanların kendi kendilerine hareket etmelerini, bizim düşünüp de bulamadığımız şeyleri yapmalarını sağlamak olmalı. Kendilerine güvenmeleri için hayal güçlerini ateşlememiz gerek," dedim.

Ardından gelen sessizlik, tıpkı yeraltının kendisi gibi, olasılık ve geçmişle doluydu.

"Ben de Ürdün'deki bağlantımızla konuşuyordum," dedi Samer ve nedense bir anda hepsi bana döndü. Samer biraz kıvranarak da olsa devam etti. "Yani, onlar... yurt dışında yeni bağlantıları olduğunu söyledi. İzimizi belli etmeden iletişim kurmamıza yarayacak bir internet sitesi kurabileceğiz."

Jumana, ben ve hatta Gassan, teknoloji anlamında diğerleri kadar bilgili değildik. Son birkaç ayda arama motorlarını kullanmayı öğrenmiş olmama rağmen, interneti ihtiyatla ve çoğunlukla e-posta için kullanıyordum. Ama evde ve kafelerde internet hizmeti dakika başı ücretlendirildiğinden bunu bile yapmıyordum.

Aklımdaki soruyu Samer'e yönelten Jumana oldu. "İyi de bu tam olarak ne için?"

Kardeşleri birbirlerinin cümlelerini tamamlayarak yanıt verdi. "Fikirlerimizi yaymanın, Filistin'in tamamında ve dünyanın geri kalanında forumlar oluşturmamızın bir yolu. İnternet sitesi yurt dışında açılmış olacak ve..."

"Neden sadece poster asmıyor ya da e-posta göndermiyoruz ki?" diye sorunca güldüler. Bozulmuştum.

"Şey, çünkü e-postaların izi kolayca sürülebilir. İnternet sitesi ise daha güvenilir," diye açıkladı Samer.

"Ah." Jumana'ya döndüm. "O zaman mantıklıymış."

Saat epey geç olmuştu. Bilal suskunluğunu, "Kapatmalıyız artık," diyerek nihayet bozdu. "Toplanmamız iyi oldu ama." Samer'e döndü: "Site hazır olunca bizi haberdar edersin." Sonra bana, "Nahr, bize düşünecek çok şey verdin, sana da teşekkür ederiz," dedi. En sonunda da Samer, Faysal ve Wadee'ye, "Kardeşlerim, bu silahları sayenizde aldık. Cesaretiniz ve emeğiniz sayesinde şimdi bu planları yapabiliyoruz," diyerek onlara da şükranlarını sundu.

Bir araya gelemediğimiz gibi, aynı anda yeraltından ayrılmamız da dikkat çekerdi. Bu yüzden önce Bilal ve Gassan ayrıldı. Sonra da sıra Jumana ve bana geldi. İkizler ve Samer ise kısa bir süre daha kalacak, ortalığı topladıktan sonra ayrılacaklardı. Jumana beni eve bıraktığında Bilal çoktan gelmişti. Yeraltındaki Bilal'in yerinde yeller estiğini onu görür görmez anladım.

"Bir şey söylemeden önce, Nahr, sadece özür dilemek istediğimi bil," dedi iki elimi ellerinin arasına alarak. "Yanıldım ve bunu aslında saniyesinde anladım." Neden o an bunu dile getirmediğini sormak istedim ama sözünü bitirmesine müsaade ettim. "Sanırım direnişi hayal ettiğimde fazlasıyla otoriter oluyorum. Belki aşağılanmanın getirdiği ağırlıktandır ama anlayışsız davrandığımı kabul ediyorum. Olmak istediğim kişi kesinlikle böyle bir insan değil, biliyorsun." Kollarını bana doladı. Beni öyle sıkıca sardı ki kendimi tekrar ait olduğum yerde hissettim. "Ayrıca sana

derinlikli bir içgörün olduğunu da söylemek isterim. Bunu artık daha da iyi anlıyorum," dedi.

Kendimi geri çektim. "Bunu gözlerimin içine bakarak söyle."

"Bence sen harikasın," dedi. "Kavranması güç, derinlikli bir zekân ve doğal bir içgörün var."

Kalbim aşkın aleviyle tutuşmuştu, en az korkum kadar fiziksel yakınlığın da hasretini çekiyordum. Ama Hacı Anne'nin güvenine ihanet edemezdik. Bu yüzden Bilal'i daha sıkı ve daha uzun süre tutmakla yetindim, ne yapacağımı pek de bilemeyerek.

Samer'in internet sitesi hizmete girdi. Adını "Kaos Orkestrası" koymuştu. "Senin teorinden ilham aldım," dedi. Bunu duymak hoşuma gitmişti.

Jumana beş kutu yaban arısı ve eşek arısı öldürücü satın almıştı. "İnanın, Mace spreylerinden daha iyiler, altı metre uzağa sıkılabilir," dedi ve ilk yüzleşme ânı için yaratıcı bir fikir öne sürdüğünden haklı bir övgü aldı. "Gözetleme kulesi olmayan, daha küçük kontrol noktalarından birini seçebileceğimizi düşündüm. Özellikle Bilal ve Gassan yakın bir yere mevzilenirlerse, onları dışarı çıkarabiliriz."

Wadee, "Çok basitmiş gibi anlatıyorsun," diye itiraz etti. "Tüm taburu birkaç dakika içinde toplayabilen ağır silahlı askerleri öldürmekten bahsediyoruz ama..."

Faysal araya girdi. "Surda kontrol noktası harika olurdu, hava kararddığında da in cin top oynuyor. Sadece bir askerî cip ve en fazla dört asker var."

Bilal, "Birzeit'e geleli epey oldu ama orayı sökmüşler galiba," dedi.

"Yok, geri geldi. Tekrar sökmeden yapalım derim," diye öneride bulundu Faysal.

"Bunu yaparsak, Yahudiler bütün kasabalarımızı ateşe verirler ama," diye itiraz etti Wadee tereddüt içinde. Belli ki nişanlısını düşünüyordu. Elbette hepimizin şüpheleri vardı ama aşk, evlilik

ve aile gibi mevzular en çok Wadee'nin aklını meşgul ettiğinden bunları dile getirmeye en istekli olan da yine o olmuştu.

Gassan, "Wadee, kardeşim, bunun bir parçası olmak zorunda değilsin. Şimdi ayrılmak istersen inan kimse seni suçlamayacaktır. Ama eninde sonunda senin de kapına dayanacaklar, bunu bil. Biz savaşsak da savaşmasak da kasabalarımızı yakıp yıkacaklar. Ve sen kurtulursan bile sevdiğin insanlar yanında olmayacak."

Kaos Orkestrası yeterince zararsız görünüyordu. Filistin'den haberler veriyor ve Samer'e göre "kaos teorisi"ne ilham olan müziğin yüceltilmesi için her ay bir "ayın şarkısı" seçiliyordu.

Hepimiz vadiye bakan terasta otururken Bilal nargilesini tüttürerek, "Bu kavram çoktan alındı ama dostum," dedi.

"Ne? Gerçekten mi?" diye sordu Samer bana dönerek. "Tüm o dans ve kaos olayı intihal miydi yani?"

"Bilal'in neden bahsettiği hakkında hiçbir fikrim yok."

Gassan güldü. "Kardeşim, şu merete bu kadar abanmasan mı?" dedi Bilal'e ve kendi nargilesinden bir fırt çekti.

"Neler oluyor?" dedik Jumana ile aynı anda, gözlerim fal taşı gibi açılmıştı. Acaba başından beri tütün yerine başka bir şey mi içiyorlardı?

Gassan nargileyi bana uzattı ama "Ciğerlerime değer veriyorum," diyerek geri çevirdim. Jumana bir şans verdi ama. Samer ve ben hariç herkes içti hatta. Samer, "Bazı insanların kafayı bulduğunu ve asla iyileşemediğini duymuştum," dedi.

"Her neyse, kaos teorisi matematiğin ta kendisidir. Sanılanın aksine düzensizlikle ilgili değildir, kaos rastgele değildir. Öngörülebilir kalıpları vardır," dedi Kafayı Bulmuş Profesör Bilal. "Rastgele görünen şeyde, aslında çok karmaşık ama determinist unsurlar mevcuttur, yinelenen kalıplarla sürekli bir geri bildirim ve başlangıç koşullarına fazlasıyla duyarlı bir yapı üretir."

Ne dediği hakkında hiçbir fikrim yoktu. Anlayıp anlamadıklarını görmek için diğerlerine baktım. Hepimiz kaybolmuş gibiydik ama Bilal devam etti: "Determinist olmanın tahmin

edilebilir olduğu anlamına gelmediğini anlamak önemlidir. Ve tahmin edilemez, rastgele anlamına gelmez. Hava durumu, kaos teorisinin bir örneğidir. Borsa da keza. Belirleyicidirler, tekrar eden kalıpları ve daimi geri bildirimleri vardır, kendi kendilerini organize ederler. Tahmin edilemezdir, ancak rastgele değil. İşin özü bu. Japonya'da kanat çırpan bir kelebek, Meksika Körfezi'nde bir kasırga başlatabilir. Buyurun size kaos teorisi." Bilal bir an düşündü ve ekledi: "Gördün mü, Nahr? Haklıydın. Dans, kaotik sistemin güzel bir örneğini sunar bize ve devrim yapabileceğimiz konusunda da haklı olduğuna inanıyorum."

Kocaman gülümsemekten kendimi alamadım.

Faysal, "Söylediklerinin tek bir kelimesini bile anlamadım ama hepsi çok mantıklı be kardeşim," dedi gülerek.

"Al benden de o kadar," diye onayladı Wadee. Biraz duraksadıktan sonra ekledi: "Mesela Rula'nın benimle evleneceğine hâlâ inanamıyorum!" Bir anne gibi saçlarını okşayan Jumana dışında herkes kahkahalarla güldü ve neredeyse tek bir ağızdan, "Valla biz de öyle," dedi. Jumana ise Wadee'yi yatıştırmak ister gibi, "Sen onlara bakma," dedi. "Sana sahip olduğu için ne şanslı benim tatlı küçük kardeşim."

Haber bölümü ve ayın şarkısı dışında, sitede sadece doğrulanmış kişilerin erişimine açık özel bir mesaj panosu vardı. Gizlilik sözü verilse de tüm yazışmalar Ürdün'deki "eleman" tarafından izleniyordu. Bana kim olduğunu söylemediler, ama artık her kimse, aramıza katılması muhtemel kişileri belirlemek için sohbet panosunu kullanacaktı. Ürdün bağlantısının Cihat olabileceğini düşündüm ama bunu benden daha ne kadar saklayacaklarını görmek için ses etmedim.

Dünya çapındaki devrimlere dair denemeler, siyasi analizler ve bunların arkasındaki devrimcilerin hayat hikâyeleri sitede öne çıkan başlıklardı. Bu kısım, özel ve genel sohbet panolarından doğmuştu. Samer ve Ürdünlü eleman, mesaj panosundaki tarihî

olaylar ve kişiler hakkındaki ilginç gönderileri, çalışma gruplarına da kaynak oluşturması için ayrı bir yere taşımak istemişti.

Jumana'nın kendisini bu gönderilere kaptırması günlük konuşmalarımızı da değiştirdi. Ev işleri, müşteriler, para, erkekler ve güzellikle ilgili konuların yerini yavaş yavaş Dalal Mughrabi, Leila Khaled, Angela Davis, Harriet Tubman ve Kathleen Cleaver gibi isimlerin hikâyeleri almıştı. Jumana, "Bu kadınların sıradan hayatları varmış ama hayat içlerindeki olağanüstü yanı çıkarmış," dedi.

Hepimizin yanıtını beklediği soru ise bir gün Faysal'dan geldi. "Ne zaman olacak?" Wadee cuma buluşmalarımıza gelmeyi bırakmıştı, Faysal ikizi olmadan yarım gibi görünse de kimse bu konuyu açmıyordu.

Gassan nargilesinden içti ve "Vakti geldiğinde," diye yanıt verdi.

Gözlerimi devirdim ama tek kelime etmedim. Böyle gizemli tavırlar beni hep rahatsız etmiştir.

"Roş Aşana veya Yom Kippur'a ne dersiniz?" diye diretti Faysal.

"Cemal Abdünnasır'ın onları hazırlıksız yakaladığı zamanki gibi yani."

Gassan, "Evet, beklediğimiz böyle bir an," dedi. Doğrusu Gassan'ın kafası güzeldi. Nasıralı tur rehberiyle hâlâ temas halinde olduğunu düşündüm. Bilal o akşam onunla takılmadı ama kafayı bulmak Gassan'ın yeni alışkanlığı gibi duruyordu.

Samer konuyu değiştirdi. "Eski savaşlar hakkında araştırma yapıyordum. Silahların nasıl bir teknoloji ürünü olduğuna şaşıracaksınız! Şuna bakın," dedi bir fotoğraf çıktısını göstererek. "Zhuge Nu adında yarı otomatik eski bir Çin yayı. Kolayca üretip kullanmayı öğrenebiliriz biz de." Onay istercesine baktı. "Çevrimiçi mesaj panosunda da çoktan paylaşıldı. Gruptan biri hava tabancalarının nasıl yapılacağına dair talimatları yazdı. Amerika'daki yerli kabileler de zehirli oklarla büyük hayvanları avlamak için kullanıyormuş."

Başka bir fotoğraf daha gösterdi. "Bu, MÖ 5. yüzyılda Yunanlılar tarafından icat edilen güçlü bir tatar yayı. Polybolos adı verilen bu aletse, MÖ 3. yüzyılda yine Yunanlılar tarafından kullanılan ağır bir silah. Ve elbette, Filistinliler tarafından 20. yüzyılın intifadasında[21] kullanılan ninjalar var." Samer güldü ve lastikleri patlatmaya yarayan, büyük demir çivilere kullanılmış lastik diskler yerleştirilerek yapılmış ninjaların fotoğraflarını gösterdi.

Bilal fotoğraflardan birini aldı. "Bunları hatırlıyorum. Hapisteydim o zamanlar ama intifadada insanların ninjaları sokağa atıp askerî araçların lastiklerinin nasıl patladığını izlediğini biliyorum."

Güneş bir süre önce kaybolmuştu. Hayal gücümüzü tetikleyen, korkularımızı açığa çıkaran koyu bir karanlığa karşı bir yıldız kümesinin altında oturuyorduk. Düşmanlarımız Cendel'i ve onun gibi binlercesini hedef tahtasına koyup tetiği çekebilirdi ama bizler güçsüz değildik. Yaratıcı silahlı direniş olanakları yeterince genişti.

Bilal'le bir cuma akşamı, "her zamanki yerimiz"e çok da uzak olmayan, ailesine ait zeytinliklerinin biraz dışında, ağaçların arasına kurulmuş bir çadırın içinde piknik yapıyorduk. Cendel öldürüldüğünden beri, sürüsünün bir kısmı hâlâ hayatta olmasına rağmen buralara hiç gelmemiştik. Cendel'in üstlendiği mirası ve çobanlık işini kuzenlerinden biri devralmıştı. Bilal içinse durum aynı değildi, artık hayvanları nadiren kontrol ediyordu.

"Bana bir şey olursa diye bilmeni istiyorum. Bunu sadece Gassan biliyor," dedi çayını yudumlarken.

Devam etmesi için bekledim.

"Badem ağaçlarının nasıl öldüğünü görüyor musun?"

Görüyordum. Bunu daha önce konuşmuştuk. İsrail, Filistinlilere, özellikle de çiftçilere yeterince su sağlamıyordu. Bunun nedeniyse ihmal edildiğini öne sürerek çiftliklere ve bahçelere el

[21] Ayaklanma -ed.n.

koymayı planlamasıydı. "Yahudilerin bahçelere el koyacağından mı korkuyorsun?" diye sordum.

Derin bir nefes aldı ve nasıl söyleyeceğini bilemez halde bakışlarını kaçırdı. "Su boruları işinde çalışanlardan biri eski bir dostum. İşi çaresizlikten kabul etti, bu yüzden onu suçlamıyorum. Ama boruya iki delik açıp deliklerden bademleri sulamak için dar borular geçirmesi için ona para verdim," dedi.

"Bu harika! Ne güzel düşünmüşsün."

"Tüpler, temelin hemen yanından aşağı inip yaklaşık üç metre sonra dışarı çıkıyor. Onları dikkatleri üzerimize çekmeden daha uzağa taşımak mümkün değildi. Buradaki sulama sistemimize bağlanması içinse yolun geri kalanında çalıştırmam gerekiyor." Bana yeraltı borusunu çadırda nereye gömdüğünü gösterdi. "Ağaçların etrafını yabani otlarla kapladım ve boruları uzatmak için toprağı eşeledim ama son parçaya dikkatleri çekmeden ulaşmak hâlâ mümkün görünmüyor."

Dediklerini pür dikkat dinliyor, devamını duymayı bekliyordum. Çadırın muşambası hafif bir esintiyle titredi. Çadırın sadece üç tarafı kapalıydı, bir de çatısı vardı. Dördüncü kısmı ağaçlara ve yemyeşil vadiye açılıyordu. Zemin eski bir halıyla, muşamba duvarlar da Bedevi yünüyle kaplıydı. Bağdaş kurmuş oturuyor, halının yıpranmış kenarıyla oynuyordum. "Boruları bağlamaya yardım edebilir miyim peki?" dedim sonunda.

Bir şey söylemek istiyor ama yapamıyor gibiydi.

"Söyle lütfen, her neyse, bunu yapabilirim," dedim.

"Bir şekilde bizi gözetlediklerinden eminiz ama henüz yeterince sabit kamera kuramadılar. Anladığım kadarıyla, hâlâ nispeten küçük bir yerleşim yeri olduğu için, kontrol noktalarındaki askerlerle yetiniyorlar," diye açıkladı Bilal. "Ben askerlerin dikkatini dağıtırken senden de boruları bağlamanı istiyorum. Tam olarak ne yapman gerektiğini söyleyeceğim."

"Onların dikkatini nasıl dağıtacaksın?" diye sordum ama cevap vermedi. "Bu başını belaya sokacak mı?"

"Muhtemelen, evet."

Bir an düşündüm. "Buna epey kafa yormuş gibisin ve sana güveniyorum. Ne zaman, neye ihtiyacın olduğunu söyle."

"Hemen bu gece," dedi ve beni el tipi motorlu helezon bir yay, boru, plastik bant ve bir zamanlayıcıyla çadırda tek başıma bırakmadan önce planı adım adım açıklamaya girişti.

Gece olunca Bilal'in neden kazak ve ceket getirmem için ısrar ettiğini anladım. Hava gündüz sıcak olmasına rağmen geceleri ayaz çıkıyordu. Çadırın içinde titreye titreye sinyali, Gassan'ın evinin arkasındaki tepelerin yamacındaki şenlik ateşini görmeyi bekledim.

Kaygılarım giderek artarken karanlığı cırcır böceklerinin sesleri doldurdu. Açık havada yapayalnızdım. Bir an Kuveyt'i hatırladım, uzun zaman önce sahilde, kırık bir cam parçası sırtıma saplanmış, üstümdeki adamın her hamlesiyle daha da derine inmişti. O geceye ait, bedenimde sonsuza dek kalacak yaranın sızladığını hissettim ve hayatımın ne kadar değiştiğini düşündüm. Doğada yapayalnız iki korkunç gece, biri umutsuzluk ve tükenmişlikle dolu, öteki olasılıklarla, hayatla, aşkla, beklenti ve güçle –hem kişisel hem kolektif.

Ve başlıyorduk. Karanlığın içinde yanıp sönen kıvılcımlar ve patlayan havai fişeklerin görkemiyle hemen ayaklandım. Kalbim küt küt atıyordu. Zamanlayıcıyı başlatıp boruyu aldım ve Bilal'in işaretlediği ağaçtan kırk adım ilerledim, sonra da söylediği gibi küçük kaya parçalarını hissederek tüpü bıraktım. Zamanlayıcıyı kontrol edince bir panik dalgası bedenimi sardı. Zaten çok yavaştım ve şansımın yaver gitmeyeceğini hissediyordum. Ama tam pes edecekken kayaları buldum ve plastiği görene dek toprağı kazmaya koyuldum. Boru kolayca takıldı. Bilal, uçların uymayacağından endişelenmiş, bant rulosu kullanabileceğimi söylemişti ama buna gerek kalmamıştı. Sağa doğru biraz sürünüp ikinci tüpü aradım. Hiçbir şey yoktu. Sonra sola gitmem gerektiğini hatırladım.

Birkaç saniye süren sessizliğin arasında havai fişekler patlamaya devam ediyordu. İkinci tümseği bulup tüpü taktım. Sıra, boru hattı ve ağaçların arasındaki yasak bölgeye her iki boruyu gömebilmek için iki küçük hendek kazmaya gelmişti. Nefesimi tuttum ve kazıcıyı çalıştırabilmek için havai fişeklerin yoğunlaşmasını bekledim. Bu işin tehlikeli kısmıydı. Motor gürültülüydü. Kolu çevirdim, kazıcıyı çıkarıp yere doğru eğdim ve makineyle birlikte ağaçlık alana doğru koşmaya başladım. Makine beni kendisiyle birlikte sürüklediği için düşündüğümden çok daha kolay olmuştu. İlk tüpü çabucak gömdüm ve toprağı düzeltmek için vücudumu tepeden aşağı yuvarladım. İkinci tüpe giden yolu hissettim ama aynı işlemi tekrarlamadan önce yeni bir havai fişek patlamasının gelmesini bekledim.

Bir süre sonra havai fişekler kesildi, tepedeki alevler söndü. Eve doğru yürümeye başladım. Karanlıktan pek bir şey seçilmiyordu ama üzerimin kir, ter ve börtü böcekle kaplı olduğundan emindim. Bilal tutuklanırsa yolun geri kalanını tek başıma yürümek zorunda kalacaktım ki bu da planının bir diğer riskli kısmıydı. Kalbim eskisinden de hızlı atmaya başlamıştı

Bilal yanıma gelene dek fazla yol almamaya gayret etmiştim. Derken "İçeri gir," diye bana bağıran sesini işittim.

"Yaptım!" dedim. Yüzünde ilk kez böyle bir sırıtış görüyordum. Elleriyle yüzümü kavradı ve beni dudaklarımdan öptü, sanki dümeni son anda kırmışız gibi mutluydu.

O gece İsrail ordusunun kapımıza dayanacağını düşündük ama gelen giden olmadı. Ne ertesi gün, ne ondan sonraki gün, ne de sonraki günlerde... Filistinlilere izin verilmeyen havai fişekler konusunda Gassan'ı da sorguya çekmediler. Büyük bir şey planlıyor oldukları hissi hepimizi tedirgin etmeye yetmişti.

Gassan, "Ya da kimin yaptığını bilmiyorlar," dedi.

"Neyi?" diye sordum.

Gassan onaylarcasına güldü.

Bilal ve ben ağaçlıklara döndük ve yeni boruları Bilal'in yeraltı sistemine bağlarken her şey olağanmış gibi davrandık. Bilal boru hattına baktı. Kazıp doldurduğum iki hendek hâlâ fark ediliyordu, ancak ne aradığınızı biliyorsanız.

"Güzel iş çıkardın," dedi.

Bilal bazen yağmur suları yeterli olmadığında pahalı su kamyonlarından doldurduğu, çadırın hemen arkasındaki tepenin zirvesinde yer alan sulama sisteminden faydalanıyordu. Ama artık rahattı. Biz bir tepsi atıştırmalıkla oturup sıcak çaylarımızı yudumlarken, küçük bir pompa da suyu önce yeraltındaki borudan fıçıya, oradan da ağaçlara aktarıyordu.

"Hırsızlardan çalıyoruz, desene," dedim.

"Bizim olanın birazını alıyorum sadece," dedi. Bilal mizahtan pek hoşlanmazdı.

Bana pompayı nasıl bağlayacağımı gösterdi. "Ne zaman gelirsen yanında getirirsin," dedi.

"Senin yapmadığını düşünüyor olabilirler mi?" diye sordum. "Belki de havai fişeklerin çok da önemli olmadığını düşündüler."

"Güven bana, biliyorlar ve eninde sonunda gelecekler."

"Neden saklanmıyorsun?"

"Saklanırsam daha kötü olur. Evi yıkarlar ya da... sevdiğim insanları incitmek için başka şeyler yaparlar."

Pompanın uğultusu bana bir fikir vermişti. "Depo dolduğunda pompayı tersine çevirip pis sularımızı boru hatlarına akıtmalıyız," dedim.

Askerler çarşamba günü sabah saat dört buçukta geldiler. Bilal uyuyor, annesi sabah namazı için abdest alıyordu. Avlu kapısını kıran gürültüyle uyandım ve pijamalarımın üzerine bir kazak giymek için acele ettim. Ben kapıya vardığımda askerler çoktan içeri girmiş, Bilal'i üstü çıplak, elleri arkasından bağlı halde dışarı sürüklüyorlardı. Hacı Anne feryat figan bağırmaya başlayınca askerlerden biri onu yere itti. Kalkmasına yardım etmek için koştuğumda içlerinden biri beni geri çekti ve vakit kaybetmeksizin

bileklerimi birbirine bağladı, plastik bağlar tenimi kesmişti. Hacı Anne askerlere eline geleni fırlatmaya başladı: bir kül tablası, oymalı bir tahta biblo, bir ayakkabı, bir nargile. Ayağa kalktığında, askerlerden biri öfkeyle elini kaldırdı. Hacı Anne küfürler yağdırarak askere tükürdü. Başka bir asker geldi ve onu uzaklaştırdı. Muhtemelen paçayı kurtarmak için seçtiği yeni hedefse bendim. Beni saçlarımdan tuttuğu gibi Bilal'in yanına doğru sürükledi.

Sabahın erken saatleri hâlâ karanlık ve serindi. Kazak giymekle iyi etmiştim. Bilal ön bahçenin karşısında duruyor, ona da benim gibi iki asker eşlik ediyordu. Ay ışığı ve sundurmadaki lamba, vücudunu hafifçe aydınlatıyordu. Hayal etmiş olsam bile onu daha önce hiç gömleksiz görmemiştim. Zayıftı, göğsü kaslıydı ve göğsünden kasıklarına uzanan tüyleri vardı. Karnı düzdü, sarıldığımızda bunu birçok kez hissetmiştim. Gözleri üzerimdeydi, bakışmamızda ıstırap ve şehvet, korku ve öfke vardı. İçeride kırılan şeyleri dinlerken gözlerimiz birbirine kenetlenmişti. Civardaki evlerin ışıkları tek tek yanmaya başladı. İnsanlar birazdan toplanırdı. Hatta bazıları çoktan yoldaydı, etrafta konuşlanmış askerlere yakalanmamak için zeytinliklerin içinden geçip geliyorlardı. Dayanışma için, merak ettikleri için, olanlara tanıklık etmek ve zamanı geldiğinde başkalarının da kendi yanlarında olmalarını istedikleri için geliyorlardı.

Yıldızlar ve ay yerini güneşe bırakırken, aydınlanan günle birlikte askerlerin sayısı da artmıştı.

Bilal alaycı bir kahkaha attı. "Aman güzel! Bakın burada kimler var! Bu onuru neye borçluyuz, komutan?" Yaklaşan üniformalı İsrailliyle alay etti. İki adam burun buruna gelmişti. İsrailliler Bilal'i tüfeğin dipçiğiyle bayıltmadan önce "Merhaba Tama..." diye fısıldadığını duydum. Biliyordum. Sonunda. Tamara'yı görmüştüm.

Dört asker Bilal'i yerden aldı ve onu sürüklemeye başladı. Her biri bir uzvundan tutmuştu, gevşek başı öne arkaya sallanıyordu.

Komutanın yüzünü bana çevirmesiyle bakışlarını kaçırması bir oldu. Askerlerine beni serbest bırakmalarını söyledi. Etrafımızdaki

kalabalık iyice artmıştı. Askerler onları geri püskürtüyor, havaya mermi sıkıyor ve tepede yaklaşan köylülere gaz bombası atıyorlardı. Onu görmeden önce Jumana'yı duydum. Yanından geçen bir asker onu yere itmişti. "*Sharmoot! İbn sharmoota*," diye bağırdı. Orospu! Orospu çocuğu!

İsrailliler Bilal'i de yanlarına alarak gittiğinde sabah olmuştu. Bunun olacağını biliyor olsam da tutuklanması ve yokluğu beni çok üzmüştü, sorguda ona ne yaptıklarını düşünerek uykusuz geceler geçirdim.

Jumana ve ben, Hacı Anne'nin kalp ve tansiyon haplarını getirip ona yemeyi reddettiği küçük bir kahvaltı hazırladık. Evdeki tüm dolaplar açılmış, bazıları kırılmış, içindekiler yere dökülmüştü. Bir komşu ve akraba alayı, evini basan askerlere lanetler yağdıran Hacı Anne'nin etrafını sardı. İşte o an bir ömür boyu askerî işgallere, türlü çileye ve böyle güç bir coğrafyada dul bir kadın olarak pek çok şeye göğüs germiş müthiş bir kadın gördüm. Tüm zalimlerin cezalandırılması, kurbanların intikamının alınması, İsrailliileri yere serilmesi ve kötülere diz çöktürebilmek için Allah'a dualar ediyor, yalvarıp yakarıyordu. Ama tek bir damla gözyaşı dökmemişti. Hacı Anne kaya gibi sağlamdı. Bir duvar. Bir güç. Bir kadın. Muhtemelen daha sonra ağlayacak; ıstırap ve acı dolu gözyaşlarını, tek başınayken ya da kız kardeşlerinin ve en yakın arkadaşlarının yanında dökecekti. Annemi ve Sitti Vasfiye'yi, Ümmü Burak'ı ve Kuveyt'teki *hara*'mızdaki[22] sömürgeciliğin travmalarına katlanan tüm kadınları düşündüm.

Jumana kolunu omzuma koydu, "Bilal bir savaşçıdır. Ona bir şey olmaz. Hadi gel, etrafı derleyip toplayalım," dedi ve başka bir temizliğe başladık. Oraya buraya saçılmış giysileri tek tek katlayıp dolaba koyduk, dökülen yiyecekleri topladık, mutfak zeminine saçılan pirinçlerden kurtarabildiğimiz kadarını kurtardık, mobilyalardaki şeker ve unu süpürdük, duvarları sildik.

[22] Civar, muhit anlamına gelen bir kelime. Getto yerine de kullanılabilmektedir -çn.

Ertesi gün Gassan'ın tutuklandığı haberi geldi. Hacı Anne destek mahiyetinde Gassan'ın ailesi için yemek hazırladı ve bizimki gibi yağmalanmış evlerine gitmek için Bilal'in arabasına atlayıp yola koyulduk. Haberi duyan diğerleri de soluğu Gassanlarda almıştı ve temizlik yapıyorlardı. Jumana ve ben Hacı Anne'yle kendi evimizi toparlamaya devam etmek için oradan ayrılana dek onlara yardım ettik.

Başka bir gün bir marangoz tanıdığımız, kırık dolapları, çekmeceleri ve rafları tamir etti. Sonraki haftalarda Hacı Anne'nin kız kardeşleri ve onu seven diğer aileler yiyebileceğimizden de çok yiyecek getirdiler. Bir kısmını soğutucuya atıp kalanını dağıttık. Güneş batıyor, hiçbir şey olmamış gibi, Bilal'in ve Gassan'ın yokluğuna, kim bilir hapishanede ne acılar çektiklerine aldırmadan yeniden doğuyordu. Ne bir suçlama vardı. Ne de bir mahkeme. Her ikisi de sadece "idari" gözaltındalardı.

İnatçı kalp ağrıları vücuda zarar verebilir. Hacı Anne de Bilal'in tutuklanmasından sonraki aylarda giderek zayıfladı. Ona bakmak için yanından bir an olsun ayrılmadım. Jumana da zamanını kendi evi, bizim ev ve salonu arasında bölüştürdü. Haftada bir kez, pompayı çalıştırıp su fıçısını doldururken de bana eşlik ediyordu. Gassan'ın kız kardeşi ve diğer aile üyeleri fırının işletmesini devraldı. Bilal ve Gassan'ın çalışmalarını sürdürmek, sevdiklerimizin tutuklandıkları gerçeğiyle başa çıkabilmemizin tek yoluydu.

İdari gözaltı kararları altı ayda bir iki kez yenilendi. Ne Bilal ne de Gassan'a atfedilen bir suç vardı. O on sekiz ayda Wadee nişanlısıyla evlendi, Samer burs kazanıp Rusya'da okumaya gitti, Hacı Anne bir hafta hastanede kaldı. Hastanede refakatçisi olduğumdan ikimiz de zeytin hasadını kaçırdık. Tüm köy zeytinleri bizim yerimize topladı, ayıkladı, sıktı. Yerleşimci saldırıları artmıştı ama sonuçta mahsul iyiydi. Bu, Hacı Anne'nin hayatı boyunca kaçırdığı ilk hasat olmuştu.

Yine ekim sonu, yeni bir hasat mevsimiydi. Bilal'in serbest bırakılacağı haberini aldık. Hacı Anne bu haberle havalara uçtu

ve "Sana hamdolsun Allahım! Sana şükürler olsun!" diyerek güle ağlaya şarkılar söyledi. Günün geri kalanında da mutluluktan sarhoş gibi dolandı evde. Kız kardeşleri ve arkadaşları, Bilal'in en sevdiği kuzu yemeği olan *mansaf*'ın yapılmasına yardım etmek için bizi ziyarete geldiler. Tam olarak ne zaman serbest bırakılacağını bilmiyorduk ama avukatı gün içinde olacağına dair güvence vermişti. Hacı Anne tüm sabah eti ve *jameed*'i, mayalanmış yoğurdu hazırlamakla geçirdi. Jumana'yı ve beni de en iyi, en taze kuzu etlerini almamız için çarşıya yolladı.

"Kokusu varsa çok yaşlı kesilmiştir, eti iyi değildir. Aynısı rengi için de geçerli. Daha açık pembe olanları bulmaya bakın. Kırmızıya yakın olanlar daha serttir ve pişirildiğinde de yumuşamaz," diye hatırlattı.

"*Haader, ya sit el kol,*" diye yanıtladık ikimiz de. *Emredersiniz, hanımım.*

"Biraz da taze kakule alın. Ben evde öğütürüm."

"*Haader, ya sit el kol.*" diye yineledik.

"Ve Ebu Abdülkerim'den alın mutlaka. En iyi baharatlar ondadır. Ve kimin için aldığınızı söylemeyi de unutmayın."

Bize para vermeye çalıştı ama reddettik. Hacı Anne'ye bakmak için çalışmayı bıraktığımdan beri nakdim azdı ama Cihat benim için birkaç ay yetecek kadar para bulmuştu. Bilgisayar işlerinden ve Sitti Vasfiye'nin yeni servetini yöneterek fena kazanmıyordu.

"Bari şunları Ebu Faruk ve Ebu Abdülkerim için alın," dedi kasaba ve aktara vermemiz için meyve ve sebze torbalarını uzatarak. "Her ziyaretimde onlara bahçemden bir şeyler götürürüm."

Haber hızla yayıldı. Sokakta yürürken insanlar, birkaç adımda bir Bilal'in serbest kalıp kalmadığını öğrenmek için beni ve Jumana'yı durduruyordu. Gassan'ı sorduklarındaysa Jumana'nın gözlerinden umutsuzluk okunuyordu.

Kasap fazladan et verdi, aktarsa "Hacı Nine ve kahramanımız Bilal için" diyerek kahve, kaju ve taze zerdeçal hediye etti.

Biz dönene kadar Hacı Anne pirinci ıslatıp *jameed*'i çözmüştü. Diğer kadınlar bahçede biraz çalışmış ve paylaşım geleneklerini sürdürerek yanlarına bahçeden birkaç sebze ve meyve alarak evlerine dönmüşlerdi. Getirdiğimiz torbaları karıştırıp, baharatları koklayıp eti incelerken Jumana ve ben keyifle Hacı Anne'yi izledik.

"İyi iş çıkardınız kızlar!" Mutfak masasından bize gülümsedi. Görevi layıkıyla yerine getirdiğimiz için Jumana da ben de rahat bir nefes almıştık ve Hacı Anne'nin talimatlarına harfiyen uyarak eti yıkamaya koyulduk. Kireçlenme yüzünden Hacı Anne eskisi gibi değildi, hareketleri düzensizdi ama eti baharatlamakta ısrar etti.

Baharat karışımını kuzuya sürerken, "Her parçayı ayrı ayrı kaplamanız gerek," dedi. "Kuran'ı okuduğunuzda bunu kalpten yapın... ya da en azından kutsanmış şeyleri düşünün. Allah'a ve verdiği nimetlere şükredin. Ya Rabb'i bugünü mübarek eyle. Her şey için sana minnettarız. Sen ne yücesin..."

Ben kakuleyi havanda toz haline getirirken Jumana da kuzunun baharatlanmasına yardımcı oldu. Sonra Hacı Anne kuzuyu kaynar su kabına koydu ve içine kakule, defne yaprağı, damla sakızı, tuz, karabiber ve karanfil ekledi. Evin her yerini oğluna kavuşmayı bekleyen bir annenin sevgisi ve özeni sarmıştı. Et mükemmel denebilecek kıvama gelince, sosu pişirmek için başka bir tencere hazırlamaya koyulduk. Hacı Anne yavaş yavaş pişmiş et parçalarını tencereye atarken Jumana ve ben de yoğurdu karıştırmaya devam ettik. Zerdeçalı aldı ve beyaz sosun üzerine serpti. "Biraz daha tuza ihtiyaç var sanki," deyip başka neyin eksik olduğunu anlamak için aralıklarla yemeğin tadına bakmayı sürdürdü. "Bademler kavrulmuş mu?" diye sordu sonra.

"Evet. Maydanozları da kıydık," diye yanıtladım.

"Siz ikiniz ne harikasınız. Allah bana hiç sahip olmadığım kızları bağışladı. Onu övün. Onun hikmetini ve rahmetini övün." Duvardaki saate baktı. "Ya Rabb'i, sonsuz merhametinle oğlumu bir an önce eve getir. Ey güzel Allahım, lütfen oğlumun yolunu o insanların şerrinden temizle."

Jumana'yla birbirimize baktık. Bilal şimdiye dek gelmiş olmalıydı. Bir şey demeden yemek ve temizlik işlerine devam ettik. İnsanlar Bilal'i sormak için gelip gidiyordu. Çoğu Bilal'i karşılamak için heyecanla bekledi ama saatler ilerleyince, Hacı Anne'nin kız kardeşleri ve arkadaşları da dâhil olmak üzere, hayal kırıklığıyla yavaş yavaş ayrılmaya başladılar.

"Hayır, bugün gelecek. Allah'ın izniyle kavuşacağım ona," diye diretti Hacı Anne aksini kabul etmeyi reddederek. Bizden tekerlekli sandalyesini getirmemizi istedi. Tam sandalyesini almıştık ki dışarıdan bir kükreme duyuldu. Çok geçmeden Bilal'i omuzlarında taşıyan otuz-kırk kişilik bir grubun eve doğru ilerlediğini gördük. Bilal gülümsüyordu ama ilgi odağı olmanın onu utandırdığını biliyor gülümsemesinin ardında yatan yorgunluğu görebiliyordum. Önce annesinin yanına gitti, her ne kadar Hacı Anne onu kendine doğru çekmeye çalışsa da ayaklarını öpmek için diz çöktü. Sonra ellerini, alnını ve en son da yanaklarını öptü. Teyzelerini ve diğerlerini tek tek kucakladı. Sıra Jumana ve bana gelmişti. Akraba olup olmamamız kimsenin umurunda değildi; insanlar bu fiziksel teması, bizler onun kız kardeşiymişiz gibi görmüştü. Kaldı ki en yakın arkadaşlarıydık ve eve dönüşü, Cihat'ın Kuveyt hapishanesinden çıktığı günkü gibi bir sevinçle doldurmuştu içimi.

Bilal Jumana'ya, "Gassan sana sevgilerini iletmemi söyledi," diye fısıldadı.

Hacı Anne tüm kadınları yemekleri ısıtıp tabakları hazırlamaları için mutfağa çağırdı. Safranlı pirinç pilavı, dört büyük tepsiye, küçük tepeler oluşturacak şekilde dizildi. Hacı Anne kuzu parçalarını aldı ve her pirinç tepesinin üzerine tek tek yerleştirdi. Üzerine maydanoz ve kavrulmuş badem serpiyordu ki Gassan'ın annesi geldi. Hacı Anne romatizmalı bedeninin izin verdiği ölçüde hızla hareket ederek arkadaşını sıkıca kucakladı. İki anne, uzun ve dokunaklı bir halde, bir süre böyle kaldılar. Ardından Bilal, Gassan'ın annesinin elini öptü.

"Bırak yanaklarından öpeyim, evladım. Sen benim için Gassan ve Cendel kadar değerlisin, Allah seni korusun. Sağ salim döndün ya, Allah'a ne kadar şükretsek az, evladım. Allah'a hamdolsun," dedi.

"Gassan'ın keyfi yerinde teyzeciğim. Geçen hafta bizi aynı gözaltı merkezine aldılar, onu sık sık gördüm. Sevgilerini yolluyor size," dedi Bilal. Sözleri kadını biraz olsun rahatlatmıştı. Bunun üzerine tüm Filistinli tutsaklar için dua etmeye başladı.

"Gel, gel bacım," dedi Hacı Anne arkadaşına. "Hadi bir şeyler yiyelim. Allah'ın izniyle, yakında Gassan'ın dönüşünü de hep beraber kutlayacağız." Pilavın üzerine sos dökmeye başladı ve kalanını tepsilerin etrafına koymak için kâselere dökmemizi söyledi. Mansafı, safran pilavı üstündeki bol baharatlı yoğurtlu kuzu etini, üstüne kavrulmuş badem, maydanoz ve çam fıstığı dökerek servis ettik. Eve sığamayacak kadar çok insan vardı. Bir grup tepsileri terasa çıkardı ve esintili Filistin ekiminde birlikte yemek yedik.

Mansaf bana her zaman gençlik günlerimi, büyük toplantıları ve tatilleri anımsatıyordu. Elle yemenin onu daha değerli kıldığını düşündüm. Bu gelenekleri sürdürüyor olmak, yerinden edilmenin ve doğuştan hakkım olan vatandan koparılışımın yarattığı boşlukların kapanmasına yardımcı oluyordu. Gelgelelim, bir daha tek bir yerde tamamlanmışlık duygusuna erişemeyeceğimi biliyordum. Sürgün edilmenin ve gelenekten koparılmanın anlamı buydu: sınırları aşmak ama hiçbir zaman hiçbir yere tam anlamıyla girememek. Bir yerde kalmak, başka bir şeyden feragat etmeyi gerektiriyordu. Annemi özlüyordum. Kardeşimi ve babaannemi. Elimdeki mansaftan bir ısırık daha alıp odaya baktım. Bilal, Jumana, Samer, Wadee, Faysal, diğer arkadaşlar, Hacı Anne ve kız kardeşleri, komşular ve çok daha fazlası... Ait olduğum yer burasıydı ama benliğim dünyanın başka başka yerlerine çoktan dağılmıştı.

HASAT

Özellikle Hacı Anne'nin hassas bünyesini düşündüğümden, insanlara dedikodu için daha fazla malzeme vermek istemedim ve Bilal hapisten çıktıktan sonra Jumana'nın yanına taşınma kararı aldım. Hacı Anne'yle ilgilenen bir sürü insan olmasına rağmen, her gün onu ziyaret etmeyi ihmal etmiyordum. "Tanrı günlerini aydınlatsın ve yolunu kötülüklerden arındırsın kızım. Beni her zaman koruyup kolluyorsun. Allah'ın melekleri de sana kol kanat gersin," diye dua ederdi bu yüzden.

Bilal'in eve dönüşünden birkaç gün sonra Hacı Anne mutfakta yemek hazırlarken yere yığılmıştı. Doktor bunun yorgunluktan kaynaklandığını, Bilal'in eve dönüş heyecanıyla hasat hazırlıklarının da etkili olabileceğini söylemişti. Yaşlanmak, gücünü ve çevikliğini ondan aldığından hasatta istediği gibi çalışamamıştı ama, hele ki Bilal de dönmüşken, doktorun tüm uyarılarına ve dinlenmesi gerektiğini söylemesine rağmen hasada katılmadan geri durmamıştı.

Büyük günden önceki akşam, Jumana ve ben yanımızda götürmek için salata ve meze hazırladık. Hacı Anne ve arkadaşları da açık havada, sacın üstünde pişirecekleri *khobz* ekmeği için hamur yoğurdular. Hasadın ilk gününe erken başladık. Uzun bir gün olacaktı. Toplanıp, güneş yüzünü göstermeden korulara doğru yola çıktık. Hatta büyüklerin yaptığı, atalarımın yaptığını hayal ettiğim gibi kafamda bir sepet taşıdım.

Hacı Anne iyi yürüyemese de zeytinliklere gitmek, bu yıllık yürüyüşe katılmak için epey ısrar etti. Ama bu sefer Bilal onu tepeye arabayla çıkardı ve zeytinleri ayıklamak, ekmek pişirmek

ve yemek hazırlamak için toplanan yaşlı akraba ve arkadaşlarına katılması için kısa bir mesafeyi yürümesine izin verdi. Sarp, kayalık patikalarda yürürken etrafımdaki kadınların hem başlarının üzerindeki sepetleri dengede tutmayı hem birbirleriyle sohbet etmeyi hem de bazen çocuklarıyla ilgilenmeyi başardıklarını görmek ilginç bir deneyimdi benim için. Sepetin başımdan düşmesine engel olmak için önce tek elimle sepeti destekledim. Ama bu yeterli olmadı ve iki kolumu da kullanmak zorunda kaldım, bu da bazı çocukları (ve büyükleri) kahkahalara boğmaya yetti.

"Kim olduğunu kabul et şehirli kız," diye takıldı Faysal. "Kim benimle sepetin ne zaman, nereye düşeceği konusunda bahse girer?" Wadee güldü, çocuklar da kıkırdadı.

"Sen kimin tarafındasın Jumana?"

"Şey, normalde kız kardeşimi desteklerdim... Ama işin içinde bir ödül varsa... Bahçeye varamadan sepetin kafandan düşeceğine dair bahse girebilirim."

"Ya başarırsam? Ödülü alan ben mi olacağım?" diye sordum.

"Hayır. Ödülü o alacak. Sepeti düşürmeden patikayı aşacağına inanıyor çünkü," dedi Jumana, dokuz ya da on yaşlarındaki küçük bir kızı göstererek. Bilal'in akrabası Amna'ydı bu.

"Gel buraya güzel Amna," dedim. "Sen benim tek gerçek arkadaşımsın. Onlara günlerini göstereceğiz, değil mi?"

"Evet. Kesinlikle!" Küçük kız tatlı tatlı gülümseyerek bana baktı.

Ödül bir kutu M&M'di ve kazanan Amna oldu. Ödülünü öğleden sonraya, yorucu saatlerin sonuna saklayacağını söyledi. "Onlarla paylaşmak ister misin peki?" diye sordum.

Amna mahçup bir şekilde sırıttı. "Sadece çok çalışırlarsa. Bana ne kadar zeytin toplayıp ayıkladıklarını göstermeleri gerekiyor!"

Bahçeliğe vardığımızda Bilal muşambaları çoktan sermişti. Güneşin açısı değişirken yaşlı ağaçların arasına karışıp hemen işe koyulduk. Amna bana zeytin toplamanın nasıl olduğunu gösterdi. "Tembeller zeytinleri düşürmek için ağacı sallayıp dallara vurur

ama bu kesinlikle yanlış. Babam bize nimet veren bir ağacı dövmememiz gerektiğini söyler. O yüzden bak böyle yap," dedi her seferinde bir tane olmak üzere zeytinleri hızlı bir şekilde toplayıp ağacın altındaki muşambaya düşmelerine izin vererek. Çevredeki ağaçlardan aynı anda düşen yüzlerce zeytin, masmavi göklerden düşen yağmur damlaları gibi tınlıyordu.

Her ağaç için beş-altı kişi çalışıyor, ulaşabildiğimiz kadarını topluyorduk. Kimimiz Amna gibi merdivene çıkıp yüksek dallardan düşen zeytinlerle kovaları doldurdu. Kimimiz muşambaya oturup zeytinleri renk ve olgunluklarına göre sepetlere ayırdı. Toplama işlemine yardım edemeyecek kadar küçük çocuklarsa sepetleri zeytin presi için ayrılmış yığınlara taşıdı, oradan da zeytinler feribota aktarılıyordu. Bir yanda Jumana, Amna ve ben; diğer yanda Bilal, Wadee ve Faysal, ailelerden birinin getirdiği radyoyu dinleyerek yan yana çalıştık. Bol bol muhabbet edip şarkı söyledik. Kollarım ağrımaya başlamış; koltuk altlarım nemden ötürü terlemişti. Yüzüme çarpan rüzgâr serinletici olsa da sırtımdan boncuk boncuk ter damlıyordu. Bu denli fiziksel eforun gerektiği bir işte çalışmanın zevkini ilk kez tadıyordum. Çok geçmeden taze ekmek kokusu ağaçların arasına yayıldı. Yemek vakti yaklaşmıştı; yiyecekler, Bilal'in arabasını park ettiği yolun hemen arkasındaki yamaçta bizleri bekliyordu.

"Fena kokuyorum yalnız!" dedi Jumana koltuk altlarını koklayıp.

"Şimdi kimmiş şehir kızı?" diye gülümsedim.

Amna ansızın boğazından garip bir ses çıkarıp yere yuvarlandı. Merdiven basamağında duran kovası da onunla birlikte yere düşmüş, içindekiler etrafa saçılmıştı. Güneş gözümü aldığından onu göremedim ama Jumana daha sonra Amna'nın yüzündeki korkuyu tarif edecekti.

Biz daha ağzımızı açamamıştı ki tepeden küçük bir çocuk bağırmaya başladı. "Yahudiler! Yahudiler!"

İnsanlar mümkün olduğu kadar çok zeytini kurtarmak için ayaklandılar. Amna'ya koştum, bacakları titriyordu. Bilal yanımızdan koşarak geçti ve tepeye tırmanmaya başladı. Amna'ya doğrulmasına yardımcı olmak için elimi uzattım. Wadee ve Faysal yanımıza gelip zeytinleri sarmamızı söylediler.

"Allah yustor,"[23] diye dua etti Jumana, zeytinleri kovalara doldururken elleri titriyordu.

Artık onları, taş atan yerleşimci çocukları görebiliyorduk. Arkalarındaki askerler onları korurken babaları da bize silahlarını doğrultmuştu. Amna, annesi ona seslendiğinde titreye titreye dua okumaya başladı. El ele tutuşan anne ve kızın kaçışını izledim. Göz yaşartıcı gaz bulutları tehditkâr bir şekilde ağaçların arasından süzülerek herkesi vadiye girmeye zorladı.

Beklenen bir şey yine de sürpriz olabilir miydi? İsraillilerin – özellikle de– hasat döneminde bize saldıracaklarını tahmin edebiliyorduk. Zeytinlerin binlerce yıldır sosyal, ekonomik ve kültürel varlığımızın temel dayanağı olduğunun farkındaydılar, geleneklerimizi sürdürüyor olmamız onları çileden çıkarıyordu. Varlığımıza da sevincimize de tahammül edemeyen sömürgeci zihniyetleri ve koca koca silahlarıyla bugün bu yüzden buradaydılar.

İki el ateş sesi duyuldu.

"Acele edin!" diye bağırdı Jumana.

Tepeye kadar Jumana'nın arkasından koştum. Yerleşimciler geri çekilmiş gibiydi, daha uzaktan ateş ediyorlardı. Tepeye vardığımda Hacı Anne'yi paramparça olmuş yemek tabakları ve kurşunların hedefi olmuş birinin kanı arasında buldum. Bir grup asker Bilal'i bağlayıp sürüklerken Bilal annesine yardım etmek için feryat figan bağırıyordu. Faysal'ı da tutukladılar. Bir anda gözlerim Wadee'yi seçti, karnından vurulmuş bir çocuğu yaklaşan ambulansa taşıyordu. Çocuk o gece hastanede ölecekti.

Hacı Anne nefes almakta zorlanıyordu ama bilinci yerindeydi. Askerler Bilal'i götürürken, annesinin iyi olduğunu, onu hastaneye

[23] Allah korusun anlamına gelen bir ifade -çn.

götüreceğimizi avazım çıktığı kadar bağırarak ona duyurmaya çalıştım ve beni duymuş olması için dua ettim.

Ertesi gün büyük bir kalabalık, katledilen çocuğun tabutunu taşırken sokaklarda derin bir matem havası vardı. Çocuk henüz sekiz yaşındaydı. Gelgelelim bahçede bizi bekleyen işler vardı ve geri dönmek zorundaydık. Düne dair güzel olan ne varsa bugün dayanılmaz görünüyordu. Gökyüzümüzü kara bulutlar kaplamıştı. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Radyolar çalışmıyor, şarkılar mırıldanmıyordu. Yere düşen zeytinlerin sesi acı ve keder doluydu. Hacı Anne'nin akrabaları onun bakımını üstlenmişlerdi. Fiziksel olarak kendini toparlasa da yaşadığı duygusal çöküntü onu yatağa düşürmüştü.

Öğleden sonra çocuğun ailesine taziye için bahçeden ayrıldık. Bazı uluslararası örgütler, zeytin toplamamıza yardım etmeye geldiler. Vücutlarını ve kameralarını başka bir saldırıya karşı kalkan olarak kullanıyorlardı. Üçüncü gün bir kez daha bizimleydiler, ancak askerler tarafından korunan maskeli yerleşimciler geldiğinde olanı biteni videoya çekmekten başka bir şey yapamadılar. Kendimi mekanik bir ritme kaptırmıştım, zihnim düşüncelerden arınmış gibiydi. Bu boşluk duygusu aslında yıllar içinde geliştirdiğim bir yetenekti. Sırtımdan aşağı süzülüp beni gıdıklayan ter birbirine zıt duygular uyandırıyordu. Bedenim orada ama ruhum başka bir yerdeydi.

Aniden patlak veren kargaşa aklımı başıma getirmeye yetti – feryatlar, yangın, duman, gülerek kaçan yerleşimciler ve tek bir itfaiye aracının yanımıza gelmesine engel olan askerler. Askerleri uzaktan da olsa görebiliyordum. Alabildiğine sakin duruyorlardı, yangın iyice büyürken artan paniğimizden sıkılmış gibiydiler.

Alevleri söndürmek için köylüler dört bir yandan bahçeye akın etti. Jumana'yla kovalarımızı kaptığımız gibi içlerini cehennem alevlerine fırlatacağımız toprakla doldurmaya başladık. Gayretimiz iğneyle kuyu kazmaktan farksızdı ama durup her şeyin küle

dönmesini izlemek, tenimizdeki yanıklardan ve ciğerlerimize dolan dumandan çok daha acı verici olurdu.

Allah yaşananlara kayıtsız kalmadı ya da en azından herkes olanları böyle yorumladı. Yağmur bulutları giderek toplandı, ardından şimşek çaktı ve bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Alevler yavaş yavaş sönerken Jumana ağlayarak yere, yağmur damlalarının düştüğü her yerde tıslayan közlerin arasına yığıldı. Bir süre öylece durduk, her tarafımız kurumla kaplanmış, yağmur tenimizi siyaha boyamıştı. Bizi neyin beklediğini bilmiyorduk. Kurtarıcılar mı gelecekti? Yerleşimciler geri dönüp bizi vuracaklar mıydı? Yoksa düşen bir yıldırım her yeri ateşe mi verecekti? Ama hiçbir şey olmadı. Sadece yağmur vardı. Eşarbımı başımdan çekip Jumana'nın yüzünü sildim. Sonunda ağlamayı bırakmıştı. Birlikte çamurun ve kömürün içinden geçtik.

Üstümüzü başımızı temizlemek için soluğu Jumana'nın evinde aldık. Hemen Hacı Anne'yi görmeliydim. Çocuklar yangın haberini çoktan mahalleliye yetiştirmiş olmalıydı. Hacı Anne yaşananları öğrendiğinde yanında olmalı, ona yangını söndüren mucizevi yağmuru, güven verici bir görgü tanığı olarak anlatmalı, zeytinliğin sadece küçük bir bölümünün yandığını söylemeliydim. Ama bencilce kendimi geri çektim ve yaşananların izlerini vücudumdan söküp atmaktan başka bir şey gelmedi elimden.

Jumana'yla birbirimizin yanıklarını sardık ve kanepede uyuyakaldık. Gözlerimi tekrar açtığımda birinin var gücüyle kapıya vurduğunu duydum. Saat sabahın altısıydı. Jumana başını kanepenin öteki ucundan kaldırdı, bacaklarımız birbirine dolanmıştı. Kardeşi Wadee'ydi bu. Nişanlısı, Hacı Anne'nin ambulansla hastaneye kaldırıldığını söylemek için onu aramıştı.

Başka bir kargaşayı daha kaldıracak gibi değildim. Hiçbir şey yapmadan kanepede öylece oturmaktan başka bir şey istemiyordum ama Hacı Anne'nin yanına gitmek için hazırlanmaya başladım. Derken yine büyük bir haber geldi: Gassan serbest bırakılmıştı.

Bilal'in yeniden tutuklanması, yakılan tarlalar ve Hacı Anne'nin hastaneye kaldırılması, saatleri esnetip kendi üzerine katlamış, zamanı aynı günün bitmek bilmeyen farklı tekrarlarına mahkûm etmiş gibiydi. Bilal'in açlık grevine başladığı haberini aldık. Birkaç saat sonra doktorlar Hacı Anne'nin felç geçirdiğini söylediler. Vücudunun sağ tarafı felç olmuştu, kalbinde de bir sorun vardı ve vücuduna yeterli kanı pompalayamayacağı öngörülüyordu. Müdahale şansları da yoktu. "Hayatı Allah'ın takdiri artık," dediler. Kız kardeşleri sırayla Hacı Anne'ye refakat etti ve gün boyu ziyaretçileri gelip gitti. Hacı Anne uyanıktı, konuşuyordu, ancak ne dediğini sadece kız kardeşleri anlayabiliyordu.

İsrailli yerleşimcilerin hasat sırasında ağaçları ateşe vermesi son on yılda o kadar olağan bir hale gelmişti ki, sadece Filiştinli çiftçilerin haklarını savunmak için bile uluslararası örgütler kurulmuştu. Bizimle zeytin toplamaya gelen yardım grubu, toprağı yenileme ve ağaç dikme sözü verdi. Ben de onlarla birlikte tepeye çıkıp elimden geldiğince yardım etmeye çalıştım ama art arda bu kadar çok travma yaşamaya alışık değildim, sarsılmıştım. Yas tutmak ve iyileşmek için zamana ihtiyacım vardı.

Gassan bana ihtiyaç duymasa da ona bazen fırında yardım ettim ve kalan vakitlerde de salonda çalıştım. Hacı Anne'yi her gün ziyaret etmeyi sürdürdüm ama bunu gerçekten yapmak istediğim bir şeyden ziyade, bir angarya olarak görmeye başlamıştım, ki bu bile benim için başlı başına bir utanç sebebiydi. Onun kötüleşmesini izlemek acı vericiydi, ona bakmaya yüreğim el vermiyordu.

Hacı Anne dediklerini anlayamadığımı fark ettiğinde, köyde olup biteni ona aktarırken hep elimi sıkmaya başladı. Kendinde olduğu bazı güzel günler de oluyordu elbette. Böyle bir gün, söylediklerini anlamam konusunda ısrar etmiş ve beni daha da yakınına çekmişti. Kız kardeşleri Hacı Anne'nin konuşmasına yardım etti ve nihayet Bilal'le benim evlenmemizi istediğini anladım. Bunu ilk kez dile getirmiyordu gerçi ama şimdi ölüm döşeğindeki bir kadının isteği söz konusuydu. Bu muhafazakâr

kültürde, bu şekilde daha fazla yaşayamayacağımızın farkındaydım ve Bilal'den de uzaklaşmak istemiyordum. Ama evlilik fikri beni huzursuz etmişti. Fiziksel yakınlığı. Kalıcılığı. Bir erkeğe ait olma dayatması... İnsanlar iki kardeşle de evlendiğim için kesin ileri geri konuşacaklardı.

"Birbirinize iyi geliyorsunuz. Dünya hakkında senden daha çok şey bilen yaşlı bir kadın söylüyor bunu," diye fısıldadı boğuk bir sesle. Kız kardeşleri de aynı fikirdeydi. Hepsi bu konuyu kendi aralarında da konuşmuşlardı. Dört kız kardeşten, beşten az çocuğu, kızı ve torunu olmayan bir tek Hacı Anne'ydi. Aralarındaki tek dul da, en yaşlı olmasa da ilk vefat eden de o olacaktı.

Oğulları, kızları, torunları ve torunlarının torunları olan kız kardeşlerini kıskanıyordu. Bir keresinde bana, işlediği bir günahtan ötürü Allah'ın kendisinden memnun olup olmadığını merak ettiğini söylemişti. Sonra bu düşünceyi zihninden kovmuş, Allah'tan af dilemiş ve sahip olduğu, elde edemediği her şey için O'na teşekkür ederek, "İnsan kaderi için her zaman Allah'a şükretmeli, elhamdülillah," demişti.

Ne diyeceğimi bilemeden Hacı Anne'nin gözlerine baktım. Tekrar konuştu ve o an ne demek istediğini tam olarak anladım. "O seni seviyor. Ve senin de onu sevdiğini biliyorum," dedi. İki kardeşten birinin karısı olarak bu aileye girmek, küçük kardeşe abayı yakmak ve boşandıktan sonra annelerinden onunla evlenmek için rıza almak son derece tuhaftı.

Bilal'i seviyordum, hatta kalbimdeki yeri için sevgi sözcükleri bile yetmezdi. O beni tüm utancımla, kırılmış parçalarımla görmüş, beni böyle kabul etmişti. Onun gözlerinden kendime baktığımda bambaşka bir kadın görüyordum. Belki de başka biri olmuştum – düşünceli, güçlü, zeki, sevip sevilebilen, dünyayı etkileyebilen ve bir erkeğin dokunuşundan tekrar zevk alabilecek bir kadın.

"En iyisini büyüklerin bilir, kızım," diye fısıldadı ablası. "Bilal seni onurlandıracak. Ölmeden önce kardeşimizin yüreğini hafiflet, canım Nahr. Artık onun kızı gibi oldun..."

Hacı Anne'nin yüzüne doğru eğildim ve alnını, ellerini, yanaklarını öptüm. Sonra gözlerimde yaşlarla kucağına fısıldadım. "Bilal bana emanet. Allah isterse, onunla evleneceğim."

Vücudunun gevşediğini hissettim. Bir süre yanında öylece kaldım ve gözyaşlarımın akmasına izin verdim. Onu ne kadar sevdiğimi, bana gösterdiği nezaket için ne kadar minnettar olduğumu söyledim. Kalbimdeki yeri anneminkine eşdeğerdi.

Odaya birinin girdiğini duydum ama dönüp bakmadım ve Hacı Anne'yle konuşmaya devam ettim. Kız kardeşleri, "Sen de kimsin?" diye sorunca arkamı döndüm ve peçe takan sıska bir kadınla yüz yüze geldim. Peçeyi ve çarşafı çıkarınca onun bir erkek olduğunu anladık. Civarda yaşayan bir Filistinli için saçları fazla uzundu ve keçi sakalı vardı. Bu Muhammed'di. Hacı Anne bir çığlık attı ve kız kardeşleri Muhammed'e sarılmak için koltuklarından fırladılar. Bense donakalmıştım.

Kız kardeşleri sessizce kapıyı kapattılar ve içeri girdiğini gören var mı diye etrafa şöyle bir baktılar. Muhammed, yatağın yanında diz çöktü ve annesinin elini öptü. Sessiz gözyaşları anne ve oğlunun yüzlerinden aşağı süzülüyordu.

Hacı Anne, "Allah seni korusun, canım oğlum," dedi. Kız kardeşleri de ağlamaya başlamıştı. Bense şaşkındım, kafam karışmıştı, beni görebildiklerini neredeyse unutmuştum.

Kardeşlerden biri diğerine, "Ne yiğit evlat. Sırf annesini görmek için ülkeye gizlice girmenin yolunu bulmuş..." dedi.

"Tam Kanada'dan kalkıp buralara gelmek herkesin harcı değildir sahiden. Onu bir daha görebileceğimizi hiç düşünmemiştim. Ne cesur, ne becerikli maşallah. Allah ona uzun ömür versin," diyerek onayladı öteki.

Kanada mı? Kanada'da yaşadığını mı sanıyorlar gerçekten?

"Merhaba Nahr." Sesi hatırladığımdan daha tiz geliyordu. Gözleri kan çağına dönmüştü, oldukça mesafeliydi. Karşımda bir zamanlar bana dönmesini beklediğim adam duruyordu. Ama

o terk edilmiş kız artık yoktu ve Muhammed tüm varlığıyla beni itiyordu.

Hacı Anne'yi öptüm. "Tekrar geleceğim," diye fısıldadım. Kapıyı açacaktım ki Muhammed arkamdan, "Burada olduğumu kimsenin bilmesine gerek yok," dedi.

Onu tokatlama isteğimi güç bela bastırdım.

Hacı Anne, Muhammed'in ziyaretine geldiği gün taburcu olmayı talep etti. Kılık değiştirip ayrılmadan önce akşama kadar Muhammed'le kalmıştı. "Kendi evimde ölmek istiyorum," dedi. Böbrekleri yeterince çalışmıyor ve doktorlar diğer organlarının iflasının da yakın olduğunu söylüyordu.

"Hâlâ konuşabiliyorken eve gitmek istiyorum," dedi cılız sesini mümkün mertebe toplamaya çalışarak.

Kız kardeşleri Hacı Anne'yi hastaneden eve getirince Jumana'yla birlikte nöbete başladık. Hacı Anne o gece yirmi kadar akrabasıyla birlikte uyumaya gitti. Ertesi sabah saat beşte ablasının feryadıyla uyandık. Kız kardeşleri Hacı Anne'nin naaşını yıkarken acı haber de hızla yayıldı.

Hacı Anne'nin yeğenleri, Jumana ve ben cenaze ve sonraki günlerde taziye için gelenlerle ilgilendik. İlk kimin söylediğini hatırlamıyorum ama insanlar bana "Bilal'in nişanlısı" demeye başlamışlardı. Cenazeden sonra binlerce kişi taziyelerini sunmaya geldi, erkekler her gün terasta toplanırken, kadınlar içeride kaldılar –Hacı Anne'nin yeğenleri, çocukları ve eşleri, onların yakınları, çocukları, torunları; arkadaşları ve aileleri; komşuları (evleri yıkılmış, uzaklara taşınmaya zorlanmış olanlar bile); farklı şehirlerde ziyaret ettiği tüccarlar; ürününü teslim eden çiftçiler; evinde çalışan marangozlar ve tesisatçılar; Gassan ve ailesi, oğullarının diğer arkadaşları ve aileleri; oğullarının hapishane arkadaşları ve aileleri... Oğulları dışında herkes oradaydı.

Kız kardeşlerinden biri, "Allah'a şükür Muhammed son saatlerinde onu mutlu etmek için Yahudilerin elinden kurtulmayı başardı. En azından onu son kez görmüş oldu. Ama Bilal'i

görememek canını yaktı biliyorum. Allah Yahudilerin kalplerini mühürlesin inşallah," diye fısıldadı bize. Öteki onu susturdu: "Sesini alçalt! Muhammed daha ülkeden çıkmamış olabilir."

Jumana'ya döndüm. Göz göze geldik ama bakışlarını benden kaçırdı. Ne bildiğini merak ettim ama bunu sormanın ne yeri ne zamanıydı.

Bilal'in tutukluluğu bir kez daha önce haftalara, ardından aylara dönüştü. Kırk günlük yas boyunca taziye ziyaretine gelip gidenler sayesinde Bilal'in açlık grevi de dikkat çekmeye başladı. İsrail'in İngilizce gazetesi durumun vahametı hakkında birkaç uluslararası medya kuruluşunu davayı takip etmeye teşvik eden bir makale yayımladı. Telesur, Al Jazeera ve BBC, Bilal'in bir suçlama ya da yargılama olmaksızın tutuklanmasıyla ilgili haberler yaptı. O karanlık günlere biraz olsun süreklilik katabilmek için kendimi meşgul edecek şeylere sarıldım. Yas tutanlar için yemek pişirip evi temizledim, her gün salonda çalıştım ve Bilal'in sulama düzenini devam ettirmek için haftada en az bir kez Jumana'yla bahçeye gidip piknik yaptım.

Yıllar önce badem ağaçlarının ölmeye başladığını gören Bilal bahçeyi yeniden düzenlemek için kolları sıvamış, suya fazlasıyla ihtiyaç duyan badem ağaçlarının çoğunu, kuraklığa daha dayanıklı zeytinlerin arkasına tekrar dikmişti, böylece İsrail'in ölmekte olan ağaçlar bahanesiyle toprağı ele geçirmesini de engellemişti. Tasarladığı sulama borusu merkezden dışarıya akıyor, suyun çoğu bademlere gidiyordu. Şimdi ağaçlar henüz kuruyemişlerle dolu olmasa da narin beyaz çiçekleriyle sapasağlam görünüyordu. Cendel'in işini devralan kuzeni, toprağın yeterli nitrojen alması için koyunları düzenli olarak otlatmaya getirmişti. Bahçenin yanmış kısmı bile yaşam belirtileri gösteriyordu, orada burada filizlenen yabani otlar vardı. Yanmış ağaçları güneş ışığını yansıtması ve nemi tutması için beyaz bir bezle sarmıştık. Yerleşimcilerin deposundan aldığımız suyla toprağı mümkün mertebe sulamak için bölgeye bir hortum uzatmıştım. Ağaçlar bu açıdan insanlardan

çok da farklı değildir. Yanan yerleri dış etmenlerden koruyup, bedeni nemlendirmeye ve beslemeye devam ederseniz, doğa yaralarını kendi kendine sarabilir.

Jumana'ya, "Bilal özgürlüğüne kavuştuğunda burayı çok daha canlı bulsun istiyorum," dedim. "Annesi vefat ettiğinde yanında olamamanın onu ne kadar yaraladığını tahmin edebiliyorum."

Jumana uzaklara, ağaçlara doğru baktı.

"Kafanda bir şeyler dönüyor. Söyle, neler oluyor?" dedim.

"Ya bu sefer onu bırakmazlarsa?" dedi sonunda.

"Ne moral bozucusun! Ya yarın uzaylılar bizi istila ederse?"

Güldü. "Peki, tamam, uzaylılar dünyayı istila eder ve seni kaçırırsa diye bunun nasıl çalıştığını bileyim o halde," dedi pompaya uzanarak. Ona fıçıdaki vanaları gösterdim. "Pompa açıkken doldurmak istediğinde bu şekilde çevir. Pompayı kapattığında da şu şekilde. O zaman su gelir. Ve bu, suyun içeri girip çıkmadığına göre nötr konumdur. Yağmur yağarsa veya toprak çok ıslak görünüyorsa burada bırak. Toprağın iyice kuruması gerekiyor."

"Vay canına, şu haline bak," dedi Jumana. "Ne de olsa şehirde bir köylü kızı var!"

"Daha bitmedi. Sana daha neler öğreteceğim," dedim. "Şimdi dinle, seni çokbilmiş. Dikkatlice izle. İşin püf noktası şu. Bademler çok suya ihtiyaç duyar ama nemli toprağa ihtiyaç duymaz. Ve zeytinler, yağları seyreltilmiş olacağından fazla su alamazlar. Anladın?"

"Evet patron."

Bilal'in sağlığı kötüye gittikçe uluslararası basının da konuya ilgisi arttı. Bilal'in hayati tehlike sebebiyle bir askerî hastaneye nakledildiği haberi sızınca, serbest bırakılmasını görüşmek üzere bir Avrupa heyeti gönderildi. İki hafta sonra, yani tutuklanmasından neredeyse beş ay ve açlık grevinden yaklaşık on hafta sonra İsrail, Bilal'in serbest bırakılması için yetkililerle pazarlık yapmayı kabul etti ve yediği ilk lokmayı da canlı yayınladılar: bir kaşık çorba. Evin, kuaförün ve fırının telefonları durmadan çaldı.

Gassan beni salondan aradı. "Kardeşimiz eve geliyor, çok şükür," dedi. "Bu akşam fırına uğra muhakkak. Akşam yemeğine katıl."

Davetten ziyade acil durum sinyaliydi bu. Telefonlarımız dinleniyordu, ancak bu şekilde anlaşabiliyorduk. "Evet, tabii ki kardeşim. Daha erken gelemediğim için üzgünüm. Jumana ve ben salonu kapattıktan sonra hemen yanınıza geleceğiz inşallah."

"Tamamdır, bekliyoruz. Düğün planlarını da konuşuruz hem. Herkes bu haberi kutlamayı da dört gözle bekliyor," dedi ve kapattık.

Bilal'le bu konuyu henüz konuşmamış olsak da düğünümüz yakınlarımızın hayal gücünü meşgul etmeye başlamıştı bile. Kuveyt'teki gençlik günlerimden beri belki de ilk kez, kaderimi kendimin çizebildiği bir hayatın hayalini kuruyordum, Bilal ve benim elimizdeki olanaklarla gerçeğe dönüştürebileceğimiz bir hayal. Onunla sonsuzu hayal edebilecek cesaretim vardı. Bir çocuk, sevgiden doğan, daima sevgiden beslenen bir hayat...

Jumana'ya döndüm. "Bilal'in yaklaşan düğününü bildiğini mi sanıyorsun?"

"Muhtemelen boşanmanızın kesinleştiği günden beri bunun hayalini kuruyordur," dedi.

"O öyle biri değil."

"Bütün erkekler böyledir," dedi bana Ümmü Burak'ı hatırlatarak. Fırına girdiğimizde Gassan'ın kız kardeşiyle karşılaştık. Gassan döndüğünden beri fırına daha az uğruyordu, çünkü Gassan kız kardeşinin bitmek bilmez nutuklarına katlanamıyordu. Yeterince dindar değildi, şimdiye kadar çoktan evlenip çoluk çocuğa karışmalıydı, arkadaşları dindar değildi ve fazla inatçıydı... En kötüsü de Jumana'yı küçümsemesiydi.

Onu görünce şaşırdık, o da şaşırmış görünüyordu.

"Hoş geldiniz, hanımlar. Gassan bana geleceğinizi söylememişti," dedi. Gözlerini Jumana'nın saçlarına dikip onu tepeden tırnağa süzdü. "Hâlâ başörtüsü takmıyorsun demek?"

Öne doğru bir adım attım, ona sarf edeceğim tüm hakaretleri bakışlarımda topladım. Derken Gassan göründü, yanımıza gelmeden, "Senin bir sorunun var," diye fısıldadım ona.

Jumana'nın elini sıkması ve onu yanağından öpmesi hoşuna gitmemişti, ama ağabeyi bizi Bilal'in zaferi ve düğün için tebrik ederken dilini tuttu.

"Ah, Gassan. Bu Filistin tarihinin en tuhaf düğünü olacak," dedim. "Bilal..."

"Sana evlilik teklif etttiğinden bile şüpheliyim," diye araya girdi kız kardeşi.

Tam ona ağzının payını verecektim ki Gassan benden önce davrandı ve "Hâlâ burada ne yapıyorsun? Kocan sizi yarım saat önce eve çağırdı. Git hadi!" diye çıkıştı.

Kız kardeşi hışımla ayrılırken Gassan bize döndü ve "Akşam yemeği için taze ekmek pişiriyordum. Birkaç *maşavi*[24] ve meze tabağı yolladım," dedi.

Jumana, "Zahmet etmeseydin," dedi.

Gassan gülümsedi ve eski bir deyişi tekrarladı: "Sevdiklerimiz için yaptığımız hiçbir şey zahmet olmaz ve hiçbir şey asla tam anlamıyla yeterli değildir."

"Ah, çok tatlısınız," dedim gözlerimi devirerek. "Esas *sizin* düğünü konuşmalıyız bence."

Gassan hafifçe eğildi ve odanın karşısındaki masada oturan bir grup genci göstererek, "Görünüşe göre bizi dinleyen meraklılar var," dedi. Geriye müşteri olarak sadece onlar kalmıştı. Dükkândan çıkana dek havadan sudan konuştuk.

Gassan arkalarından kapıyı kilitlemek için ayağa kalktı.

"Sence onlar casus muydu?" diye sordu Jumana.

"Bilemem. Köyden birileri ama buraya pek gelmezler," dedi. "Dinleyin, envanterimiz var. Ve yarın taşımamız gerekiyor," diye ekledi sonra. "İki kadın öğleden sonra saçlarını yaptırmak için kuaförünüze gelecek. Park yerinizin müsait olduğundan emin

[24] Çöp şiş benzeri bir et yemeği -çn.

olun. Ve başka müşteriler gelirse onlardan hemen kurtulun. Geri kalan her şeyi biz hallederiz."

Jumana'ya baktım. İkimiz de ne diyeceğimizi bilemez haldeydik. Gassan bizi uyardı. "Arkadaşça sohbet ediyormuşuz gibi davranın. Yoldan geçen herkes bizi görebilir." Bunun üzerine konuşmalarımızı vitrinden bizi izlemesi muhtemel gözlere göre ayarladık.

Gassan birkaç kez gelip gitmiş olsa da neredeyse iki yıldır yeraltına inmemiştik. Samer sömestr tatilde Moskova'dan dönmüştü. Bize göre kaybedecek çok daha fazla şeyi olduğundan, annesinin ya da işgüzar yeğenlerinden birinin yeraltına geçişi bulacağı konusunda iyice paranoyaklaşmıştı.

Wadee bir gün Jumana'ya ve bana, "Samer, yerde bir delik bulduk diye gerçek bir mücadele başlatacağımızı sandığımızı, bunun bir yanılsama olduğunu ve sadece ailesini riske attığımızı düşünüyor," dedi.

Jumana kardeşinin yüzünü dikkatle inceledi. "Konuşan Samer mi, yoksa sen misin?"

Wadee gergin bir şekilde bakışlarını kaçırdı, sonra bize döndü ve "Yıllardır Gassan dışında kimse oraya gitmedi. Orayı unutsak iyi ederiz."

Jumana volta atmaya başladı. "Pekâlâ, dinle. Hemen şimdi bir karar vermek zorunda değiliz. Askerler kapımıza dayansa bile geçiş yollarının iyi gizlendiğinden emin olmamız kâfi. Sanırım bu, Samer'e de bodrumdaki pasajı sağlamlaştırması için bir güvence verir."

"Üstüne sahte bir gardırop yapılsa nasıl olur? Kuafördeki döşeme gibi hani?" diye sordum.

Wadee, "Askerler böyle şeyleri genelde devirirler," dedi.

Sinirlenen Jumana ellerini havaya kaldırdı. "Dolabın etrafına da sıvayla duvar örülür. Ne olacak? Neden her şeyi böyle büyütüyorsun ki?" diye sordu.

Ve dolap fikri gerçekten de Samer'in içini rahatlatan bir çözüm oldu. Faysal ve Wadee'yle birlikte sonraki birkaç günü, zemini hem yukarıdan hem aşağıdan açılıp kapanabilen bir gardırop inşa etmekle geçirdiler. "Bu gerçekten harika oldu. Bunun ne olduğunu ancak ne aradığınızı biliyorsanız anlayabilirsiniz," dedi Faysal gururla.

Bu esnada Bilal'in serbest bırakılması için anlaşılan şartlar da kamuoyuna duyuruldu. Sadece beş hafta daha kamu hizmetinde bulunacaktı.

Bilal'in serbest bırakılmasına iki hafta kala nihayet bir araya geldik. Gassan'ın yeraltında sakladıklarını gördüğümüzdeyse hepimizin ağzı açık kaldı: Raflarda, dört yüzden fazla ok ve yirmi kadar tatar yayı diziliydi. Bazısı basit, bazısı daha karmaşıktı, bazısı tahta, bazısı plastik, bazısı metalden yapılmıştı. İçlerinde en karmaşık olanlarının birden fazla teli, kolu ve nişan dürbünü vardı; cam lifi ve metal alaşımından yapılmıştı. Ustalıkla hazırlanmış gibiydiler. Hiçbirimiz Gassan'ın bunları nereden bulduğunu ve ödemelerini nasıl yaptığını bilmiyorduk.

Faysal parmaklarını büyük bir zevkle bir arbaletin pürüzsüz metalinde ve gergin tellerinde gezdirerek, "Vay canına! Bunu kim yaptıysa gerçek bir sanatçı olmalı," dedi. Oklar da ustalıkla yapılmış ve çeşitlendirilmişti. Bazıları uzun çelik kalemlere benziyor, bazıları tüylü kuyrukları ve metal uçlarıyla daha geleneksel görünüyordu.

Jumana, "Bu eski savaşlarla ilgili yazılar yüzünden olmalı," dedi. "İsrail'in o siteyi hâlâ kapatmamış olması ne ilginç."

Tüm gözler aniden bana çevrildi. "Ne var? Neden herkes internet sitelerinden bahsedildiğinde hep bana bakıyor?" diye sordum. "Bunun arkasında kardeşim mi var yoksa?"

"Valla aynen öyle!" diye bağırdı Wadee. Diğerlerine baktı ve çıkıştı. "Neden bana bakıyorsun? Sanki bilmiyordu!"

"*Habibti*," dedi Jumana. "Hepimiz bilmen gerektiğini düşündük aslında ve sana söylemek istedik ama kardeşin aynı görüşte değildi. Seni korumak istediğinden olsa gerek. Tabii senin her şeyin ne kadar içinde olduğunu bilmiyor."

EVE DÖNÜŞ

Bu kez Bilal'in eve dönüşünü nasıl kutlayacağımızdan emin değildik. Hacı Anne'nin ölümüyle ilk kez yüzleşecekti ve uzun süren açlık grevinden ötürü hâlâ hastaydı. Yemek yemediği on hafta boyunca organları hasar görmüştü. Özellikle de böbrekleri ve kalbi olduğunu düşünüyordum. Öte yandan tüm bunların dedikodu olmasını umuyordum. Gassan'ın ve Bilal'in yakınları evde toplanıp beklemeye başladılar. Ordu genellikle serbest kalan mahkûmları istedikleri yere bırakırdı, haliyle Bilal'in ne zaman ve nerede olacağını bilmiyorduk. Derken bir grup küçük çocuk bağıra çağıra, kan ter içinde eve geldi, anlaşılan her biri haberi ilk veren olmak istiyordu.

"Derin bir nefes alın önce," dedim elimdeki şekerleri uzatarak. "Ve şu şekerlerden birer tane alın." En küçüğünü işaret ederek, "Şimdi sen söyle bakalım," dedim.

"O yürüyordu ve herkes onunla birlikteydi."

"Pekâlâ. Ya sen?"

"Annesi için Fatiha okumaya mezarlığa gittiler."

"Nasıl görünüyordu?"

Birbirlerine şaşkınlıkla baktılar. Sonra aralarından biri, "Asker Bilal'e benziyordu."

"Peki, tamam. Teşekkür ederim çocuklar. Biraz daha şeker alın."

Gassan kapıdan dışarı fırladı, mezarlığa gidecekti muhtemelen ama tam o anda şarkılar söyleyen bir grubun sesini duyduk. Ve onları gördük, Bilal yoldaşlarının omuzlarında eve doğru geliyordu. Teyzelerinden biri bana dönüp, "İnşallah, bir dahaki sefere böyle omuzlarda taşındığında bu senin düğünün için olacak!" dedi.

Bilal yavaşça yere indirilirken Gassan da onlara koştu. İki arkadaş birbirlerine sarıldılar, yüzleri birbirlerinin omuzlarına gömülüydü. Gassan başını kaldırdığında, gözlerinde parlayan yaşları görebiliyordum, bir zamanlar güçlü, sapasağlam olan arkadaşının şimdi alabildiğine zayıf, kırılgan bedenini tutmanın acı sevinciydi bu. Bilal'in bana doğru yürüdüğünü görünce yalnızca tek bir kişiye duyulan sevgi ve arzunun kelimelere sığamayacağını bir kez daha anladım. Beni kollarına aldı, ben de kollarımı ona doladım. Aşk, bu sefer görgü kurallarını gölgede bırakmıştı. Kazağının altından kaburgalarını hissedebiliyordum ama ne olursa olsun o benim için tüm dünyaya bedeldi. Kulağıma fısıldadı, "Sen benim her şeyimsin, Nahr."

Jumana ile yaşamaya gönülsüz de olsa geri döndüm. Evlenene dek böyle olmak zorundaydı, namus normlarına riayet edecektik. Bilal iyileşene dek teyzeleri gece, bense gündüz vakti ona eşlik ettim ama bu kimsenin umurunda değil gibiydi.

Bilal, "Belki seksin sadece karanlıkta olduğunu düşünüyorlar," diye şaka yaptı.

"Sanırım kalın perdelerimizin farkında değiller," dedim ben de gülerek.

Ama döndüğü günden beri, özellikle de özgürlüğünün ilk günlerinde pek konuşmadık. *Sen benim her şeyimsin, Nahr...* deyişi hâlâ odada yankılanıyor, sessizlik anlarında tüm odayı kaplıyordu.

Döndükten sonraki ilk sabah, teyzelerinden birine mutfakta kahve yaparken rastladım. "Günaydın kızım!" dedi beni görünce. "Erkenden geldiğine sevindim. Benim de eve gitmem gerekiyordu. Torunum hastalandı. Kahveyi de sen al bir zahmet."

Bilal vadiye bakan terasta tek başına oturuyordu. Yahudilere özel yerleşim yeri tepede, bizi onlardan ayıran dönümlerce

zeytinlik ve meyve ağacının arkasında, bir ur gibi çıkıntı halindeydi. Bilal göz altları çukurlaşmış, elmacık kemikleri ortaya çıkmış, yaşlı bir adama benziyordu. Kafası tıraş edilmişti. Onu rahatsız etmek istemediğim için yanına yavaşça yaklaştım. "Günaydın," dedi gözlerinde bir gülümsemeyle.

"Sana da iyi sabahlar," dedim, kahveyle birlikte yanağına bir öpücük kondurarak. Şimdi Küp'te Bilal'i, sabah güneşini, toprağı, toprağımıza dair tehditleri, yüzümüzü okşayan esintiyi ve o tatlı sabahı yad ediyorum.

Kahve tepsisini mutfağa götürdüm ve kahvaltıyı hazırladım. Bilal içeri girdi. Rüzgâr terasta uğuldayıp yaprakları hışırdatıyor, çanları sallıyor ve musluktan akan suya, çaydanlığın düdüğüne, çatal bıçak seslerine, Bilal'in bastonunun ritmik melodisine, sıcak nane çayından aldığımız yudumlara ve ekmeği koparırken çıkarılan seslere karışıyordu. Sessizliğimize ait bu senfoniyi bozmak istemedim ama Bilal'in sesini duymak da hiç fena olmadı. "Neden yeniden evlenmedin? Çok uzun zaman önce buraya gelmen gerekmeden boşanabilirdin."

Ne cevap vereceğimi düşünerek yemeye devam ettim.

Dakikalar geçti. Sonunda, "Neden bilmiyorum. Sen neden evlenmedin?"

"Kaybedecek bir şeyim olsun istemedim. Peki yeniden evlenmek istedin mi hiç?"

"Hayır."

"Sonsuza kadar biriyle evli olmayı?"

"Teknik olarak, sonsuza dek bir dul olacağım."

Kıkırdadı. "Ukala. Geleceğini böyle mi görüyorsun gerçekten?"

"Neye varmaya çalışıyorsun?"

"Özellikle varmak istediğim bir şey yok. Sadece seni anlamak istiyorum. Yanında biri olmadan da mutlu olup olmadığını merak ettim sadece."

"Teklifini geri mi çekiyorsun yani?"

"Teknik olarak sana evlenme teklif etmedim ki."

Şaka yaptığını bilsem de bunu söylemesi hoşuma gitmemişti.

"Kasabadakilere göre ettin evet," dedim.

"Pekâlâ, evet bununla iftihar ediyorum. Ve seninle evleneceğim için de havalara uçuyorum."

"*Teknik olarak* evet demedim ki."

Güldü. "Valla kasabadakilere göre dedin."

Bir süre ikimiz de sessiz kaldık. Sonra Bilal, "Yani benim bu halde..." Kendi bedenine tereddütle baktı. "Yani böyle olmam... senin için sorun değil mi?"

Bu zamanı çoktan gelmiş konuşma için iyi bir başlangıçtı ama korkuyordum. "Sana söylemem gereken bir şey var," diye söze girdim.

"Sakın şimdiden benden boşandığını söyleyeyim deme."

Güç bela gülümsedim ve beni içten içe yıpratan gerçeği onunla paylaştım. "Seninle sevişebileceğime pek inanmıyorum."

Şoke olmuş ve incinmiş gibiydi.

"Yani mevzu sen değilsin. Herhangi bir erkekle seks yapabilir miyim bilmiyorum," diye açıklamaya çalıştım.

"Kadınları mı tercih ediyorsun yani?"

"Hayır, hayır. Ben sadece..." Doğru kelimeleri bulmakta zorlanıyordum. "Neden bilmiyorum Bilal. Sadece harap oldum."

Bakışları yumuşadı ve beni yavaşça kendine doğru çekti. Kollarımı beline dolayıp başımı göğsüne yasladım, nefes alıp verişini hissetmek bana evimdeymişim gibi bir aidiyet duygusu veriyordu.

"Birlikte harap olalım o zaman," diye fısıldadı. "Seni böyle sarabildiğim sürece mutlu bir adam olacağım."

Bilal eve döndükten sadece birkaç gün sonra kilo almaya başladı ve yüzüne renk geldi. Bastonsuz yürümekte hâlâ zorlanıyordu gerçi.

"Muhammed'i görmek nasıldı peki?" diye sordu bir başka sabah.

"Bu konuyu ne zaman açacağını merak ediyordum," dedim ve çayımdan bir yudum aldım.

"Eğer istemiyorsan bu konuyu konuşmak zorunda değiliz."

"Yo, sorun değil. Her şeyden önce insanların Muhammed'in Kanada'da yaşadığını sanmalarını öğrenmek beni şaşırttı. Kasabadaki konuşmalardan onun bir kahraman olarak mı görüldüğünü, yoksa bir hain mi ilan edildiğini anlamakta zorlanıyorum."

"Her ikisi ve hiçbiri," dedi oflamama sebep olan şifreli bir dille. "Gizemli olmaya çalışmıyorum," diye ekledi sonra. "Gerçek şu ki, kardeşimin kim ya da ne olduğunu ben de bilmiyorum."

"O zaman Amman'a dönmeden önce bana anlattığın hikâyeni bitir," dedim.

Ve o günün akşamı hikâyenin devamını benimle paylaştı.

Muhammed ve Bilal hepimizin kaderini etkileyen o akşam, kıyafetlerinin varilde yanışını birlikte izlemişti. Gecenin sükûneti ve güzelliği, korkudan kaskatı kesilen bedenlerini gözlerden saklamış, hayatlarını darmaduman edecek gerçeklerin örtbas edilmesine yardımcı olmuştu. Yanan alevlerin çıtırtısı, İsrail'in iki askerinin ormanda öldürülmesi intikamını –hem de tüm Filistinlilerden– alacağına ve hayatlarının çok geçmeden cehenneme döneceğine dair en ufak bir ipucu bile vermiyordu.

Bilal konuşurken tereddüt etti, sağ yumruğunu açıp kapayarak titremesini kontrol etmeye çalıştı. "Bir adamın boynuna bıçak saplamanın acısı elimde kaldı. O gece vücudum titremeyi bıraktıktan sonra bile elim durmadı. Gerçekten hiç durmadı. Kanıtları küle çeviren varilin öteki ucundaki Muhammed ise sakindi. Bıçağı ona vermemi, ormanda gördüklerimden, her ne sebeple olursa olsun, kimseye bahsetmememi ve ertesi sabah ilk iş Ürdün'e gitmemi istedi. Bütün sınırların kapanacağını sanıyordum ama bana bunun biraz zaman alacağına dair teminat verdi. Bu sayede onun ve Itamar'ın... bir planı olduğunu anladım. Ve birlikte çalıştıklarını," dedi Bilal. "Eve dönüp banyo yaptım ve ağabeyimin sözüne uyup ertesi gün için valizimi hazırlamaya başladım."

Bilal o gece gökyüzünün tepelerine inmelerinden endişe eden genç bir adam olarak, yaşadığı son birkaç saati zihninde tekrar ede ede uykuya dalmıştı. Ağabeyi ve İsrail askeri sevgilisi... Aralarında şehvetli ilişki... Diğer askerlerin kahkahaları... Kamera... Bir adamın boynuna saplanan bıçak... Annesi uyanmadan önce evden ayrılması gerekiyordu.

"Sabah dört buçukta aşağı indim, karanlıkta sessizce ilerledim ve eşyalarımı kapının yanına koydum. Aniden masadaki küçük lamba yandı, ağabeyim karşımdaydı, sandalyede oturuyordu. Bütün geceyi orada geçirmiş olmalı. Gözleri yorgun ve düşünceliydi. Ağladığını anlayabiliyordum. Benzer duyguları benim yüzümde de görüp görmediğini merak ettim."

Muhammed ona bir kutu vermişti. İçinde, kapağına gömülü birkaç fotoğraf olan bir kitaptı bu. Kameranın kendisi de kutunun içindeydi. "Onları saklayacak güvenli bir yer bulmamı ve bir şey olursa fotoğrafları kurtarmamı söyledi. Neden olduğunu söylemedi. Bildiklerimin yeteceğini düşünmüş olmalı."

Bu fotoğraflar tabii ki İsrail askerlerinin Muhammed ve Itamar'ı sevişirken fotoğraflayan, Muhammed'in ailesini güvende tutması gerekirse koz olarak kullanmayı düşündüğü karelerdi. Muhammed ve Itamar, Bilal'i ailesinden ayıran, Muhammed'i hapse atarken Itamar'a terfi kazandırıp yüksek rütbeli bir komutan olma yolunda yıldızını parlatacak bir plan hazırlamıştı.

"Muhammed seni ve ailenin geri kalanını kurtarmak için kendini feda etmiş gibi."

"Evet, kesinlikle. Ama o da masum değil. Herkes gibi onun da eli kanlı," dedi. "Birkaç yıl Amman'da kaldım. Üniversiteye gittim, ardından da Kuveyt'te bir plastik firmasında kimyager olarak çalıştım."

"Ne? Kuveyt'te miydin?"

"Sadece birkaç yıllığına." Kolunu havada gezdirerek karşımızdaki yeşil manzarayı gösterdi. "Kuveyt beton ve kuma boğulmuştu.

Gerçekten nefret ettim. Hapisteyken bile daha az yalnızlık çekmiştim."

"Allahım! O zaman belki de sokakta birbirimizin yanından geçtik."

Muhammed hikâyesini inandırıcı kılmak için Itamar'ı kendi bıçağıyla hafifçe yaralamış, bir taşla başının şişmesine yetecek bir darbe indirmişti, böylece İsrailli yetkililer Itamar'ın bilincini kaybedip yardım çağıramadığını düşüneceklerdi. Askerlerin Itamar'ın kaybolduğunu anlamaları ve arama başlatmaları birkaç saati buldu. Ormana vardıklarında Itamar'ı kan revan içinde, sersemlemiş halde yerde yatar buldular. Ve Itamar o an bir kahramana dönüştü ve bu sadece bir saldırıdan sağ kurtulduğu için de değildi.

Bilal, "Yalnızca Arapları öldürenler İsrail kahramanı sayılıyor," dedi.

"Gerçekten anlaması zor," dedim.

Bilal eli titreye titreye sigarasından bir fırt çekti, sigaranın ucu yanıp söndü.

"Çocukken tanıdığımız iki kardeş yakınlarda yaşıyordu. Hacı Ayman'ın çocukları... İş birlikçi oldukları söyleniyordu. Doğru olduğuna inanmıyordum ama çoktan ailelerinin yüz karası olmuşlardı, uyuşturucu kullanıyor, İsrail barlarına gidiyor ve yabancı kadınlarla birlikte oluyorlardı. Ve bunun gibi şeyler... Ama hain değillerdi." Sigarasını tekrar içine çekti. "Ya da öyleydiler belki, bilmiyorum."

Muhammed'in İsrail askerleriyle birlikte olay yerinde iki suç ortağıyla birlikte yakalandığını iddia eden haberleri hatırlayarak sessizce bekledim.

Bilal bana baktı. "Muhammed ve Itamar, Hacı Ayman'ın çocuklarının sevgili olduklarından şüphelendiklerini biliyorlardı. Ve onları, o iki Filistinli çocuğu, Yahudi sevgilisi için harcadı."

Muhammed'le geçirdiğim günler gözlerimin önünden geçiyordu, evlendiğim adamı şimdi bambaşka gözlerle görüyordum. "Ya da belki senin için yaptı?" dedim.

Derin bir nefes aldı, parmaklarını ağaran saçlarının arasından geçirdi ve düşüncelerini yerinde tutmak istermiş gibi şakaklarını avuçladı. "Evet. Beni korumaya çalışıyordu," dedi gözyaşlarına boğularak.

"Çocuklar oraya nasıl geldi bilmiyorum. Muhammed ya da Itamar onları kandırdı muhtemelen. Belki de ilaç vermişlerdir. Bilmiyorum," dedi. "Açıkçası bilmek de istemiyorum. Itamar onları oracıkta öldürdü. Filistinli saldırganları vurduğu yönündeki kahramanlık hikâyesini desteklemek için hazırlanmış bir tezgâhtı tabii ki."

"Peki başka bilen var mı?" diye sordum.

"Hayır, yok," dedi

"Gassan bile mi yani?"

"Hayır."

"Peki... neden bana anlattın?"

Tereddüt ettiğini görebiliyordum, bakışlarını tekrar karşımızdaki manzaraya çevirdi. "Kiminle evlendiğini bilmen gerektiğini düşündüm... ve şimdi evlenmeyi planladığın kişiyi de."

Boğazıma adını koyamadığım bir şey takıldı sanki, yutkunamadım. Yaşadığım hayal kırıklığını, öfkeyi, tiksintiyi, merhameti ve aşkı anlatmaya yetecek tek bir kelime yoktu.

Tıpkı Yahudilerin anavatanlarına döndükleri masalı gibi halkın gözünü boyamak adına uydurdukları bu hikâye, kimsenin doğruluğundan şüphe etmediği ve herkesin hayatını derinden sarsan, yaşayan bir efsaneye dönüşmüştü.

Filistinli ve İsrailli kahramanlar o gün anlatılan yalanlardan doğmuştu. İsrail, ölen askerlerini onurlandırmış, iki Filistinliyi öldürdüğü için Itamar'ı ödüllendirmişti. Öte yandan oğulları doğru yolu seçip şehit olduğundan Hacı Ayman'ın da artık başı dikti. İnsanlar taziye ziyaretine geliyor, onu ve oğullarını onurlandırıyordu. Halkın bu davranışı, İsrail'in evini yıkmasının, yaşlı ve kimsesiz olmasının acısını bir nebze olsun dindirmişti.

İsrail, Filistin'de ortalığı kasıp kavurdu ve binlerce masum Filistinlinin hayatlarını darmaduman eden yıkımı haklı gösterecek canlı bir hedef aradı. Yetkililer her zaman Bilal'den şüpheleniyorlardı, bir gecede ortadan kaybolmuş, sonra da bir lider olarak sürgünde olduğu topraklarda ortaya çıkmıştı. Birinin bedel ödemesi şarttı. Muhammed'in yargılanıp mahkûm edilmesinin ertesi günü ordu Bilal'in evini de yıktı.

"Hiçbir fikrim yoktu," dedim.

"Bu bizim büyüdüğümüz ev değildi," diye açıkladı. "Babam öldüğünde amcalarım evimize el koymuş. Bizler daha çocuktuk. Annemin okuma yazması olmadığından onlara güvenmiş. İmzalanması istenen belgelere gelişigüzel imza atmış ki çoğu da muhtemelen düzmecedir. Alabildikleri kadar almışlar ama çocukluğumuzun geçtiği evi vermemişiz. Evle birlikte, meyve bahçeleri ve civarındaki toprak da bizim olmuş. Gerçi bunları pek değerlendiremedik. Elimizde tutmak maliyetli olsa da satmayı hiç düşünmedik. Elimizden geldiğince idare etmeye çalışıyorduk. Annemin erkek kardeşi Şili'de, Şilili bir kadınla evliydi, her ay bize yardım olsun diye para gönderirdi. İsrail evimizi yıktığında, annemle birlikte büyüdükleri evi ona verdi. Şili'de rahatı yerindeydi, dönmeyi düşünmüyordu. Bizdense sadece, çocukları bir gün ziyarete gelir ve orada yaşamak isterse ya da Filistin özgürlüğe kavuşur ve çocuklar Filistin'e dönmek isterse, onlara izin vermemizi şart koştu."

Sivrisinekler ısırmaya başlamıştı. İçeri girmek istesem de Bilal'in hikâyeyi tamamlamasını istiyordum. Yorgun güneşin dinginliği gökyüzünü tutuşturup tepeyi kırmızı, turuncu ve sarıya boyarken, böcek ısırıklarına mecburen katlandım. "Muhammed'i nasıl yakaladılar peki?" diye sordum sonra merakla.

"Olay yerinde, üzerinde isminin yazılı olduğu bir tamirci makbuzu buldular. Onu tutukladıklarında, orada olduğunu elbette inkâr etti ama pek kıymet verdiği Tamara ona arka çıkmadı. Arap'ı tanımadığını, sadece iki saldırganı hatırladığını ve muhtemelen

üçüncü biri daha olduğunu söyledi. İsrail bunun üzerine Muhammed'i o gün Hacı Ayman'ın oğullarıyla gördüklerini itiraf etmeleri için bazı Filistinli çocuklara işkence yaptı."

Bilal iç çekerek gözlerini yumdu, belki de askerlerin ona işkence ettiği çocukluk yıllarını hatırladı.

"Muhammed'in de Itamar'ın da onun hapse girmesini amaçladıklarını düşünmüyorum. Esas plan tüm suçu Hacı Ayman'ın oğullarına yüklemekti. Ama olay yerinde bulunan makbuz tüm planları altüst etti."

İsrail ordusu Itamar'ı, iki ölü askeri ve Hacı Ayman'ın oğullarının cesetlerini bulana dek yüzlerce Filistinlinin evini basmış, çoğu delikanlı ve çocuk olmak üzere 2000'e yakın Filistinliyi tutuklamış ve köyleri kasabaları onları bulmak için altüst etmişti.

"Neden ormanda oldukları konusunda başka ne dedi?" diye sordum.

"Itamar, öldürülen askerlerle birlikte sırtında tüfek taşıyan bir Filistinliyi görüp onu takip ettiklerini söyledi. Telsizden yardım isteyemezlerdi, ekipmanları çalışmıyordu. Kendisi ve asker arkadaşları teröristi yakalayıp kelepçelemeye çalışırken biri onu güya bayıltmıştı. Bilinci yerine geldiğindeyse, iki Filistinli saldırganı kan revan içindeki asker arkadaşlarının başında beklerken bulmuş, lanet olası bir James Bond filmindeymiş gibi silahına uzanıp onları vurmuştu. Itamar ve Muhammed anlatılanların delillerle desteklenmesini garanti altına almak için bu sahneyi daha önce prova bile etmişlerdi."

"Madem prova da yaptılar, makbuzu nasıl gözden kaçırdılar o zaman?" diye sordum.

"Bunu yıllarca düşündüm. Sadece iki açıklama var. İlki, gerçekten fark etmediler. Ve diğeri, Itamar bilerek oraya bıraktı. Ağabeyimin fotoğrafları koz olarak kullanması gibi belki Itamar da kendisi için koz istiyordu."

İyice geç olmuştu. Bilal'in halaları şimdiye dek gelmiş olmalıydı. Ben Bilal'e içeri geçmesi için yardım ederken bana döndü. "Hâlâ benimle evlenmek istiyor musun?"

Yanıt vermeme fırsat kalmadı ki telefon çaldı. Teyzeleriydi, nasıl olduğunu merak etmişlerdi. Ordu beklenmedik bir şekilde sabah 5'e kadar sokağa çıkma yasağı koyduğu için gelemediklerini söylediler. Bilal'in, "Gelmenize gerek yok. Kendi başımın çaresine bakabilirim... Evet teyzeciğim, teşekkür ederim... Bir süre önce ayrıldı. Evet, sağ olasın teyze. İyi geceler," dediğini duydum.

"Ayrılıp ayrılmadığımı mı öğrenmek istedi?"

"Nereden anladın?"

Güldük. Telefon tekrar çaldı. Bu sefer Jumana'ydı. Bilal'in teyzeleri beni kontrol etmek için onu da aramıştı.

"Onlara ne söyledin peki?" diye sordum.

Jumana, "Bilal'le birlikte olduğunu, korkunç bir günah işlediğini söyledim," dedi.

"Oh, güzel!"

"Yarın görüşürüz o zaman. O günahı da işle artık."

"Dalga geçme, onlara ne söyledin?"

"Korkunç bir baş ağrının olduğunu ve uyuduğunu..."

Sivrisinekler yüzünden kollarımda küçük kırmızı lekeler olmuştu. "Bekle bir saniye."

Bilal topallayarak mutfağa gitti ve bir tabak zeytinyağıyla geri döndü. "İşte," dedi elimi tutarak. Parmaklarını yağa batırıp cildime sürdü. Sadece onun yanındayken hissettiğim tatlı huzur bizi yine çepeçevre kuşatmıştı. İşi bittiğinde birbirimize sarılıp uyuduk.

BİZE AİT BİR ZAMAN

Hacı Anne'nin vefatının üstünden beş aya yakın bir süre geçtikten sonra, Bilal ve ben unutulmaz bir köy düğünüyle dünya evine girdik. Ailemiz ve arkadaşlarımızla küçük bir kutlama yapmak istedik. Hem karşılayabileceğimiz tek şey buydu hem de şatafatlı bir düğün yapmanın zamanı değildi. İkinci intifa ikinci yılındaydı, İsrailliler Beyrut'u kana boğan Ariel Şaron'u başbakan olarak seçmişlerdi. Şaron'un acımasızlığını şimdiden üzerimizde hissediyorduk. Neyse ki annem ve Bilal'in teyzeleri bu baskıdan uzaktı.

"Aksine bize ne yaparlarsa yapsınlar, bu canavarlara topraklarımızda bildiğimiz gibi yaşamaya nasıl devam edeceğimizi göstereceğiz," dedi.

Annem, Cihat ve Sitti Vasfiye Ürdün'den gelmişti. Sitti, "Şeytan'ın evlatlarından sırf senin hatırına vize almayı kabul ettim," dedi. "Annen, doktorum kalbim zayıf dedi diye düğüne gelmemi engellemeye çalıştı. Ama turp gibiyim maşallah!" Sonra Bilal'e döndü. "Nahr'ın annesi beni kıskanıyor çünkü torunlarım beni ondan daha çok seviyor. Sen de iyi bir adama benziyorsun. Nahr daha önce evlendi, kocasına sahip çıkamadı ama olsun."

"Hepsini biliyor, Sitti," diye temin ettim onu. "Muhammed onun kardeşi, unuttun mu?"

"Ah, doğru," dedi. "Evet, unutmuştum."

Tekrar Bilal'e döndü. "O olmayınca hiçbir şey aynı kalmıyor. Keşke oğlumla birlikte Kuveyt'te olsaydık. Ya da hepimiz sonsuza dek burada olabilseydik..." Başörtüsünün kenarıyla gözyaşlarını sildi. Annem onu teselli etmeye çalıştı. Sitti aklını yitiriyor gibiydi, geçmişe gidip gelmeleri çok sık tekrarlanıyordu.

Annem tüm gün beni tek başıma yakalamaya çalıştı. Sonunda fırsatını bulduğunda, gözlerimi kapamamı söyledi ve beni misafir yatak odasına sürükledi.

"Aç gözlerini," dedi.

Gördüklerim nefesimi kesmişti, kollarımı annemin boynuna dolayıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım. "*Habibti*, anne. Allah seni ebediyen korusun. Benim ömrümden alsın, sana versin. Bu şimdiye kadar aldığım en güzel hediye. Çok teşekkür ederim."

Yatağın üzerinde zarif işlemeli bir gelinlik ve aynı güzellikte bir duvak vardı.

"Hadi, dene," dedi. Gelinliğe uzandığımda annem gelinliği nasıl diktiğini açıkladı. "Hakkında çok düşündüm tabii. Sonra en doğrusunun Kudüs'e özgü tuniğin temel kalıplarını kullanmak olduğuna karar verdim. Bu hikâyeden bizi silmeye çalışıyorlar çünkü," dedi. Nakışını tarif etme şekli bile şiirseldi.

"Normalde kumaş olarak beyaz ipek kullanırdım ama Jericho'yu hatırlatan bu muhteşem terakota ipeği bulunca dayanamadım. Göğüs kısmındaki şu parçayı görüyor musun? Bu Fenike kraliçelerinin taktığı bir boyunluk. Ramalah'ın klasik tuniklerinde kullanılan geometrik desenleri de zeytin, badem ve nar ağaçlarını sembolize etsin diye ekledim. Hemen yanında da Haçlıların bize hükmettiği zamanlardan kalma çarmıh ve şurada da Kudüs'ün, Salah Eddein'den beri Müslümanların yönetiminde olduğunu vurgulamak için hilal var."

Hayretler içinde kalmıştım. "Bu gerçek hazine, anne."

"Esas hazine sensin," dedi. "Ve şuraya, şu şekillere yakından bak. Rum Suresi'nin yirmi birinci ayeti. Evlilik duası."

Kumaşa işlenmiş harfleri anlamak biraz zor olduğundan annem benim için okudu.

"Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması O'nun hikmetindendir. Aranıza sevgi ve merhamet koydu ve bunlarda, düşünenler için hikmetler vardır."

Parmaklarımı camgöbeği, terakota, zümrüt, kestane ve kayısı renklerindeki karmaşık motiflerin üstünde gezdirdim. Hayat beni beklenmedik bir rüyanın içine çekiyor gibiydi.

Jumana düğün günümde yanımda kalıp hazırlanmama yardım etti. Annem, Ein el-Sultan ve Hayfa'dan daha önce hiç görmediğim kuzenlerimi çağırmıştı. Görünüşe göre civardaki tüm köylüler de kutlamak için geceyi bizimle geçirecekti. Filistin televizyonlarının muhabirleri bile ulusal bir kahramanın düğününü haber yapmak için oradaydı. Gün geceye evrildi ve şarkılar, danslar, yemekler, zılgıtlar, dualar, iyi dilekler ve hediyelerle dolu bir şenliğe dönüştü. Masrafların çoğunu kardeşim karşılıyordu. Bilal'in ve benim bu düğüne gücüm yetmeyeceğini biliyordu. "Aslında çoğunu babaannem karşılıyor," diye açıkladı. Bilal'in bu konuda tereddütleri vardı ama Cihat, "Nedir yani, devrime bizim de bir katkımız olsun," dedi.

"Sanki internet sitesinin kontrolü sende değilmiş gibi konuşma!" deyip güldüm, o da güldü. Ürdün'deki bağlantımızın Cihat olduğu konusunda konuşma fırsatı yakaladığımız tek an buydu.

Gecenin sonunda Bilal de, ben de yorgunluktan ölmek üzereydik. Düğünümüze romantik bir son vermeyi istedik elbette ama kıyafetlerimizi bile güç bela çıkarıp yıkanabildik ve çok geçmeden birbirimizin kollarında uyuyakaldık. Böyle olaysız bir düğün gecesi çoğu çifti tedirgin edebilirdi ama bu durum ikimize de son derece doğal ve samimi gelmişti. Ayrıca evde hâlâ misafirler vardı, gürültü çıkarmak istemiyorduk.

Ertesi gün en son uyanan biz olduk, mutfaktaki gürültü patırtı olmasa belki daha da uyurduk. "Sessiz, romantik bir sabah anca bu kadar oluyormuş demek," diye fısıldadı Bilal. Annem ve babaannem mutfakta tartışıyorlardı. "Bu anti-romantizm olsa gerek," dedim sırıtarak.

Mutfağa gidip Sitti Vasfiye ve annemi selamladık, Cihat terasta kahve içiyordu. Sitti Vasfiye, "Annen yumurtaları yanlış pişiriyor," diye sitem etti.

"Hacı lütfen ama... En az otuz beş yıldır yumurtalarını ben yapıyorum," dedi annem.

Sitti kaşlarını kaldırdı, söylemek istediği bir şey var gibiydi. Bana döndü, kamburunu çıkarınca başı öne doğru çıktı. "Sana arkadaşını sormayı unuttum. Duydun mu olanları?" dedi.

"Hangi arkadaş, Sitti? Ne duydun?"

"Kuveyt'ten ayrılırken bizi arabasıyla neredeyse öldüren çılgını diyorum."

"Ümmü Burak mı?"

"Adını nereden bileyim? O senin arkadaşın..."

Güldüm. "Peki tamam, ne olmuş ona?"

"Ben de unuttum. Annene sor. Gazetede haberi çıkmış." Sarımsak ve domates kızartan anneme baktım. "Ben de pek bir şey bilmiyorum, *habibti.* Geçen gün insani sebeplerden ötürü serbest bırakılabileceğine dair haber vardı gazetede."

Anlaşılan Ümmü Burak'a kanser teşhisi konmuştu; Kuveytli yetkililer, Adalet Bakanlığı'na, Kuveyt vatandaşlığından vazgeçmesi ve ailesinin bulunduğu Irak'a gönderilmesi şartıyla serbest bırakılması çağrısında bulunuyordu. Eski dostumu Irak'ta akrabalarının yanında, hasta, beş parasız ve başkasına muhtaç düşünmek beni üzmüştü. Kuveyt'te vedalaşırken söylediklerini hatırladım: *Bu zalim dünyada ne olursa olsun, tekrar buluşacağız bacım.*

Beşimiz terasta kahvaltı yaptık – Sitti Vasfiye, annem, Cihat, Bilal ve ben. Aralık ve ocak ayındaki yağmurlar her zamankinden de şiddetli geçmiş, yamaç kır çiçekleriyle kaplanmıştı. Kırmızı, beyaz ve mor anemonlardan pembe ve beyaz siklamenlere, çeşit çeşit çiçek sarmıştı etrafımızı. Gelincikler, düğün çiçekleri, kırmızı guddemeler birbirleriyle yarışırcasına açmış; yabani laleler tek tük de olsa görünür olmuş; boğa ebegümeci, Kudüs adaçayı, hardal ve kekik, kaya ve taşların etrafında kendilerine yer bulmuştu.

Yakında mavi acı bakla ve sarı kasımpatılar anemonların yerini alacaktı. Çiğdemler ve ağa soğanları, yaz aylarında çiçek açmak için uykuda bekliyordu. Hanımelleri, çalı ve ağaçların üzerinde

belirmeye başlamış, sümbüller, çiğdemler, papatyalar ve nergisler çok daha yüksek yerlerde çiçek açmıştı.

Annem ve Cihat yerel bitki örtüsü hakkındaki bilgimden çok etkilendi. Ruhu şad olsun Hacı Anne'nin bitkilerin isimlerini ve tıbbi değerlerini öğrenmemdeki katkısı büyüktü. Botanik mirasımız hakkındaki bilgisi öyle derindi ki bana anlattığı her şeyi hatırlayamıyordum bile, keşke hepsini not almış olsaydım. Hacı Anne, bu dünyada Allah'ın bize devasını da beraberinde vermediği hiçbir hastalığın olmadığını söylerdi.

"Filistin sana iyi gelmiş," diye fısıldadı Cihat. "Hiç olmadığı kadar hayat dolu görünüyorsun. Yüzün resmen ışıldıyor!"

"Kuveyt'ten de mi iyi?" diye sordum.

"Kuveyt başkaydı, çok gençtik, o farklı bir dönem." Haklıydı. Cihat değişmişti. İkimiz de değişmiştik. Kaya gibi sağlam, sırtımı yaslayabileceğim, güvenebileceğim bir ağırlığı vardı artık. Bilal'le bu anlamda birbirlerine benziyorlardı.

"Sanırım haklısın. Havalli'deki küçük evden çok uzaktayız. Yazın iş girişimlerinde bulunduğumuzu, senin bilimsel deneylerini, benim kızlar çetemi hatırlıyor musun?"

"Kim unutabilir ki? Sen ve çeten sayesinde kimse benimle uğraşmadı," dedi gülerek kolunu omzuma atarken.

Şimdi, Küp'te hayatımın genel bir muhakemesini yaparken 2002 Şubatı'nın, ailemle, sevdiklerimle çevrili düğün günümün, hayatımın en mutlu günlerinin başlangıcı olduğunu fark ediyorum. Bizimkiler düğünden sonra fazla kalmadı, Sitti Vasfiye Amman'a dönmeden önce Ein el-Sultan'da birkaç gün geçirmek istemişti.

"İki ay sonra geleceğim," diye söz verdi annem. Gelmesine daha çok vardı. Şafak vakti öpüşüp vedalaştık. Sitti Vasfiye Hacı Anne'nin eski, motorlu el arabasını kullanmak istedi ama yürüse daha hızlı gidecek gibi görünüyordu.

"Daha hızlı gidebilirsin, Hacı," diye ısrar etti annem.

"Beni öldürmeye çalışıyorsun, değil mi?" diye karşılık verdi Sitti.

"Ah Hacı, sana bir şey olmaz. Biraz gaza bas."

"Kendine beddua okutma, kadın! Acele ettirme insanı!" diye çıkıştı Sitti, annemi eliyle uzaklaştırarak.

Ayrılmalarından kısa bir süre önce Sitti, "Allah ikinizi de korusun, evliliğinizi kutsasın ve size bir sürü çocuk versin. Bunu ilkinde olduğu gibi mahvedeyim deme, bak. Allah seni seviyor ve bizler de seni seviyoruz," demişti fısıldayarak.

Hava kararınca Bilal dışarıda ateş yaktı. Artık bastonsuz yürüyebiliyordu ama yürüyüşü henüz eskisi gibi değildi. Üstümüze bir battaniye alıp ateşin karşısında birbirimize sokulduk. "Sonunda yalnızız," dedi ve beni öptü. Bu his tanıdıktı, sanki hep birlikteymişiz gibi. Bilal'den önceki hayatımı hatırlamak güçtü.

Anlaşılmaz bir evreni yıldızlarıyla aydınlatan gökyüzünün karanlığına baktık.

Bilal yumuşak bir sesle, "Böyle bir gökyüzüyle karşı karşıya kaldığımda endişelendiğim her şey inanılmayacak kadar küçük ve önemsiz geliyor," dedi.

Omzuna yaslanıp boynunu öptüm. "İkinci sınıfta evreni anlamaya çalıştığım için başım çok belaya girdi," dedim.

"Ne demek istiyorsun?" Bilal gözlerime bakmak için kendini çekti.

"Din hocası sınıfa Allah'ın evreni ne kadar büyük ve engin yarattığını anlatıyordu. Milyonlarca gezegen yarattığını ve bazılarında dünyada olduğu gibi bir hayatı olabileceğini. Ben de tahmin edeceğin üzere gayet mantıklı sorular sordum. Allah neden sadece dünyadaki insanlarla ilgileniyor? Herkesi her yerde takip etmeyi nasıl başarıyor? Kimin domuz eti yiyebileceğine neye göre karar veriyor? Küçük uzaylı kızlar da başlarını örtmek zorunda mı? Ve son olarak, hocanın sabır taşını çatlatan bir soru... Ne yiyip ne giydiğimize neden önem versin ki? O'nun daha önemli işleri yok mu?"

Bilal güldü. "Çoğu insan ömürlerini bu soruları bile sormadan yaşar."

"Müdür beni bir hafta uzaklaştırdı."

"Bu aptal okullar çocukların merakını, yaratıcılığını köreltiyor," dedi.

"Ama kimse benim kadar kindar değildir, emin ol. Dördüncü sınıfa geldiğimde her ikisinin de arabalarının lastiklerini patlattım. Hiç kimse bilmez bunu," diye itiraf ettim. Bilal kahkahalarla güldü. "Çok iyiymiş gerçekten. Daha o zamanlardan bir asi ve devrimciymişsin, desene!"

"Doğru. Ve sen de benimle evlenen şanslı adamsın."

"Gerçekten öyleyim."

Bir süre öylece kaldık, konuşup güldük, bir şeyler yiyip öpüştük. Sevişmek istediysem de vücudum buna hazır değildi. Ya da belki tam tersiydi, bedenim istiyor ama ben istemiyordum. Bilal de kendi iç çatışmasında kaybolmuş görünüyordu.

İlk konuşan o oldu. "İkimiz de aynı şeyi düşünüyoruz değil mi?"

Gülümsedim.

"Kararlarına saygı duyuyorum, Nahr. İnan, hiçbir itirazım yok. Bu konuyu daha önce konuştuk, kendini bir kez daha anlatman gerekmiyor. O zaman söylemeye çalıştığım şey, ilişkimizin nasıl olacağını sadece ikimizin belirleyebileceğiydi. Biz ne olmasını istersek o olur. İstediğimiz bu olduğu sürece sevişmemize henüz gerek yok, hatta belki hiç sevişmeyiz. Tek istediğim dürüstlük. Ben de sana karşı daima dürüst olacağım ve sevgini, saygını ve sadakatini korumak için her zaman dikkatli davranacağım," dedi.

Yüzümü boynuna gömdüm, bu açıklama yeterince tatmin ediciydi. Bu hayat için ona minnettardım ve ona neden delicesine âşık olduğumu bir kez daha anladım.

Huzursuzca kıpırdandı. "Sana söylemek istediğim başka bir şey var." Doğru kelimeleri bulmasını bekledim.

"Bana kendi hikâyeni anlattığında sana bunu söylemek istedim ama senin kadar cesur olamadım," diye söze girdi. "Son

tutuklanmamda korkunç işkencelere maruz kaldım. Yıllar önce de kasıklarımı tekmelemişlerdi ama bu sefer penisime defalarca vurdular. Sürekli kustum, bacaklarımın arasındaki her şey şişmeye başladı. Bunun üzerine beni kendi halime bıraktılar ama enfeksiyon kapmıştım bir kere. Doktora götürmeye bile tenezzül etmediler. Açlık grevine de o zaman başladım. Askerî kliniğe nakledildiğimde hastalığın çok ilerlediği, hasarın onarılamaz olduğu ortaya çıktı." Kıpırdanıp beni tekrar tuttu. "Testislerimden birini çıkarmak zorunda kaldılar."

Ağladı ağlayacaktı. Ona sımsıkı sarıldım.

"Sana söylemeye utandım. Daha önce yapamadığım için üzgünüm." Durdu, elini yüzünde gezdirdi. "Ve kalkmış bir de senden dürüstlük bekliyorum." Derin bir nefes verdi. "Sana söylemek istedim. Artık yarım bir adam olduğumu... ve fiziksel olarak da sevişebilecek miyim bilmiyorum." Çenesini kastığını görebiliyordum, gözlerini de benden kaçırıyordu.

Yavaşça dudaklarından öptüm. "Bunu kendine yapma." Boynuna doğru bir öpücük daha kondurdum. "Seni seviyorum, Bilal. İnsanlar kompleks varlıklardır, bunu kendin söyledin. Neyin bize göre olduğunu bulacağız ve vakit ilerledikçe bunu yapacağız." Yüzünü ellerimin arasına aldım. "Dürüstlük, güven ve sevgimiz zaten var." Aramızdaki duygusal bağın hayatımı kurtardığını ve bundan ne kadar mutlu olduğumu ona anlatmak istedim ama onu sevdiğimi söylemek dışında doğru kelimeleri bulamadım, ki bu bile yeterli değildi neredeyse.

O geceyi ve sonrasındaki tüm geceleri, hiç bilmediğim, biriyle mümkün olacağını düşünemeyeceğim bir yakınlıkta geçirdik. Mutluydum. Gerçekten mutlu.

Bilal'in kollarında uykuya dalarken uzaktaki tepeleri düşündüm. Yakında yabani erik, şeftali, armut, incir, muşmula, dut, hurma ve badem ağaçları çiçek açardı. Yaz aylarında Hacı Anne'nin yenidünya ve narlarını toplardık.

Annem ve Cihat evliliğimizin ikinci ayında, Ariel Şaron yeri göğü yıkmadan kısa bir süre önce Ürdün'e döndü. Şaron kendi oylarını artırmak için tüm şehirlerimizi bombaladı, Gazze'nin havalimanını küle, Filistin egemenliğinin küçük bir sembolü olan uçak pistini harabeye çevirdi. Askerleri liderlerimizi idam etti, okulları, üniversiteleri yıktı, nüfus veritabanlarını ve öğrenci istatistiklerini çaldı ve aylarca süren sokağa çıkma yasaklarını başlattı. Bu süre zarfında, askerler aksi yönde bir duyuru yapmadığı müddetçe, günün hiçbir saati, hiçbir koşulda evlerimizden çıkamadık.

Bilal hâlâ tam olarak iyileşmemişti, doktorlar, enfeksiyon kasık ve kalçalarına sıçradığı için topallamadan yürüyemeyeceğini söylemişti ama çoktan eski kilosuna dönmüş ve gücünü geri kazanmıştı. Konuşmalarımız dinlendiği için nadiren telefonlaşıyor ama saatlerce bilgisayarından çalışıyordu. Bir bilgisayarımız olduğu için çoğu insandan şanslıydık. Bizi evin içinde can sıkıntısından ölmekten kurtarıyor, biraz olsun nefes aldırıyordu. Bizimki bir Dell'di. Ben sadece haftada bir e-postaları kontrol etmek için kullanıyordum ama Bilal her gün aklımın hiç yatmadığı kimya konularını araştırıyor, kendi birasını yapmak için çeşitli formüller deniyordu.

"Ne yapıyorsun?"

"Vakit öldürmece işte."

Ama atıştırmalık bir şeyler almak için mutfağa girdiğimde Bilal etrafı iyice temizleyene dek beklememi söyledi ve "Bu iş burada olmayacak, başka bir yere ihtiyacım var," diye mırıldandı kendi kendine.

"Sanırım bunlar yeni pasta tarifleri, değil mi?"

Belimden tuttu. "Alaycılığın beni tahrik ediyor."

Ertesi gün ikinci kattaki banyoda kendine bir çalışma alanı yaratıp tezgâhının üzerindeki fanı bir davlumbaza dönüştürdü. Merakım giderek artıyordu.

Bilal çok okurdu, onunla birlikte okumaya çalışsam da soyut siyaset teorileri ilgimi çekmiyordu. Hikâyeleri, insan dramalarını seviyordum daha ziyade. Bazen saatlerce kanepede birbirimize sarılarak televizyon izler ya da hiçbir şey yapmadan öylece dururduk. Bazen de yüksek sesle bana elindeki kitabı okurdu. James Baldwin isimli bir Amerikalı tarafından yazılan bir makaleyle başladı. Yeğeni Koca James'e yazdığı bir mektuptu. "Bir saniye, son satırı bir daha okur musun?" dedim.

"Sadece beyaz dünyanın zenci dediği kişi olduğuna inandığında yok olursun."

Dünyada bizim gibi değersiz görülen, büyük başarılar beklenmeyip vasatlığa mahkûm edilen, nereye gidip, ne yapabileceği, kiminle evlenip nerede yaşayabileceğini başkalarının belirlediği insanlar da vardı demek. Baldwin, Koca James'e şunları söylüyordu:

"Buradaydın işte. Sevilmek için. Sevilmek, bebeğim, çok sevilmek, tek seferde ve sonsuza dek, seni sevgisiz dünyaya karşı korumak için."

Bilal okumaya devam etti ama aklım bu cümlede takılı kaldı. Her şeye rağmen sevildiğimi, çok sevildiğimi biliyordum. Sevgisiz dünyaya karşı tek seferde ve sonsuza dek. Ailemi özlüyordum, Ümmü Burak'ı da. Ama burada evimdeydim.

"*Habibi*, affedersin, son kısmı tekrar okuyabilir misin? Önceki satırları düşünüyordum da."

"Demek istediğini anlıyorum, haklısın, Baldwin'i sindire sindire okumak gerek. Her satırı insanın sadece aklına değil, kalbine, geçmişine ve geleceğine de hitap ediyor."

Durdu ve tekrar başladı.

"Birbirimizi sevmesek hiçbirimiz hayatta kalamazdık."

"Sence biz de bu şekilde mi kurtulduk?" diye sordum.

Kitabı bıraktı, bir an düşündü, sonra bana baktı.

"İnsanlar sömürgecilikten başka nasıl kurtulabilir, bilemiyorum. Bizlerin yaşadıklarından da hareket edersek, 'birbirimizi sevdik' derken Baldwin sadece hayatta olanları kastetmiyor bana

kalırsa atalarımızı da içine katıyor, acılarını, mücadelelerini, sevinçlerini bilmemiz gerektiğini vurguluyor. Bu da kolektif hafızamızı, kim olduğumuzu, nereden geldiğimizi sevmek demek," dedi ve bu düşünceyi sindirebilmemiz için bir süre sessizce bekleyip okumaya devam etti.

"Beyazlar gibi olmaya çalışman için hiçbir sebep yok. Onların seni kabul etmeleri gerektiğine dair küstah varsayımlarının temelsiz olduğunu da bil. Gerçekten korkunç olan şey, dostum, onları *kabul etmen* gerektiği. Ve bu konuda şaka yapmıyorum. Hatta onları sevgiyle kabul etmelisin. Bu masum insanların başka umutları yok. Hâlâ anlamadıkları şey bir anlatının içinde hapsoldukları gerçeği ve bunu anlayana dek değişmeyecekler. Yıllarca, sayısız pek çok nedenden, siyahların beyazlardan daha aşağı olduğuna inanmak zorundaydılar. Birçoğu bunun doğru olmadığının farkında ama senin de göreceğin gibi insanlar bildiklerini uygulamakta zorlanır. Eyleme geçmek kararlılık gerektirir ve kararlık da tehlikeye davetiye çıkarır."

Kararlı olmak, tehlikede olmaktır. Bu sözleri hiçbir zaman unutmayacaktım.

Sokağa çıkma yasağının olduğu birkaç günü, Bilal üst katta kimya deneyleri yapmıyorsa birlikte Baldwin okuyarak geçirdik. Kimseye, hatta Bilal'e bile, otuz dört yaşında olmama rağmen, baştan sona okuduğum ilk kitabın, birlikte okuduğumuz bu James Baldwin kitabı olduğunu söylemedim.

"Sence Baldwin, İsraillileri sevmemiz gerektiğini söyler miydi?"

"Baldwin'in tam olarak bunu söylediğini düşünmüyorum. Bana kalırsa onlara karşı kendimizi sevgiyle güçlendirmemiz gerektiğini söylüyor. Bu daha çok erdemle, ruhlarımızı aşağılamalarından korumakla; mücadelemizin ahlaki bir yanı olduğunu, bu mücadelenin bir halka değil, onları zehirleyen bir yaklaşıma karşı olduğunu bilmekle ilgili. Çünkü kendilerini doğuştan üstün bir ırk olarak görüp, Tanrı'nın onları tercih ettiğine inanırken, bizim gözden çıkarılabileceğimizi düşünüyorlar."

Sonra bir günde bitirdiğimiz *Güneşteki Adamlar* adlı kitabıyla başlayarak Gassan Kanafani'yi okuduk, onu da çok sevdim. Romanda, Kuveyt'e kaçırılan su tankerindeki Filistinli erkekler, kavurucu çöl sıcağından sessizce ölürler. Neden dışarı çıkmak için tankerin duvarına vurmadıkları hem kitabın hem de benim yanıt aradığım en önemli soruydu.

Baldwin ve Kanafani, birbirinden binlerce kilometre uzakta yaşayıp hiç tanışmamış da olsalar, birbirine paralel hayatlar süren çağdaşlardı. Aynı tutku, aynı isyankâr ruh ve meydan okumayla yazdılar; biri kapanmadan öteki açılan yaraları ve halkına duydukları sonsuz sevgiyle. Baldwin kendi isteğiyle sürgüne gönderildi, Kanafani ise İsrail tarafından öldürüldü. *Kararlı olmak, tehlikede olmaktır.*

Evde tek başımıza kaldığımız, ne misafir kabul edip ne bir yere gidebildiğimiz, temiz hava ve biraz da sebze-meyve için bile bahçeye gizlice çıktığımız o birkaç hafta, belki de bir insanın düşleyebileceğinden de derin bir balayı olmuştu. Birkaç yılı birkaç aya sığdırdık. Birbirimizin içinde gezinip, anılarımızı, güvensizliklerimizi ve hayallerimizi paylaştık. Hem korkutucu hem de karşı konulmaz olan, büyülü bir uçuruma doğru adım adım ilerleyerek, birbirimizin bedenlerini keşfettik. Bilal parmaklarını sırtımdaki yara izinde gezdirerek, "Bu mu?" diye sordu.

"Evet," diye fısıldadım.

Dudakları önce yaranın etrafında dolandı, sonra çevresine doğru genişledi. Bilal her şeyi değiştirmiş, dünyamı yeniden inşa etmiş gibiydi. Sanırım ilk defa bir erkeği gerçekten arzuluyordum. Bedenim onu duygusal, ruhsal, entelektüel ve nihayet fiziksel olarak arzuluyordu.

Sevişmeden de birçok kez sevişmiştik aslında. Bana kitap okuduğunda, öpüştüğümüzde, konuştuğumuzda, sarıldığımızda, soyunduğumuzda, banyo yaptığımızda, uyuduğumuzda bedenlerimiz çoğu zaman birbirine karışırdı. Ve sonunda içime girdiğinde, onun yüce boşluğuna düşmüş oldum. İçimde yanan ateş hüngür hüngür ağlamama neden oldu.

"Durayım mı?" dedi.

"Hayır," diye fısıldadım, hâlâ ağlıyordum. Beni arzuyla öpüp kendini içime daha da itti. Onu resmen tüketmiş, bir gökyüzü gibi uçsuz bucaksız olan aşkın doyumsuz kıldığı cinsel arzunun ne olduğunu nihayet keşfetmiştim.

Sonraki birkaç gün yataktan nadir çıktık. Birlikte kitap okuyup radyo dinledik, televizyon izleyip yemek yedik, banyo yaptık. Ariel Şaron ülkeyi harabeye çevirmeye devam ediyordu. Sıra Cenin Mülteci Kampı'nı işgal etmeye gelmişti. Bilal yoldaşlarıyla telefonda şifreli bir şekilde konuşuyor, çaresizlikten plan üstüne plan yapıyordu. Sonra tekrar sevişmeye başlıyorduk. Fiziksel olarak sınırlanmış olmak beni değil onu mutsuz etse de üstesinden gelmenin yollarını bulmuştuk. Bunun için neredeyse minnettardım, çünkü erekte olamadığı, orgazmı yaşayamadığı her an, bizi birbirimize daha da yakınlaştırıyor, sevgimizi ve güvenimizi daha da derinleştiriyor gibiydi. Bizim gibi beş milyon insan evlerine kapanmıştı ve belki onlar da öfke ile aşk arasında gidip geliyorlardı.

O haftaları klişelere kapılmadan anlatmak benim için kolay değil, özellikle de başka bir dilde. Kelime dağarcığım, aşkın ne kadar incelikli ve zarif olabildiğini anlatmaya yetmiyor.

Küp'teyken, kimseler görmese bile, Bilal'in benimle olduğunu, beni hâlâ sevdiğini biliyorum. Bana hakkında söylenenlerin gerçek olmadığını da. Benden vazgeçmediğini biliyorum. Biliyorum. Biliyorum. Ve tam da bu yüzden, bu yapay gri yer bile bana boyun eğdiremeyecek.

Sokağa çıkma yasağının üçüncü haftasına girdiğimizde yiyecek stoğumuz önemli ölçüde azalmıştı. Ama yine de çoğu insandan şanslıydık. Yanı başımızda bir sebze bahçesi ve bize bir yıl, hatta belki daha fazla yetecek kadar zeytinyağımız vardı. Bilal haftada bir ekmek hamuru yoğuruyor ve birlikte pişiriyorduk.

"Bugünler bana Saddam'ın Kuveyt'i işgal ettiği zamanları hatırlatıyor," dedim, merdaneyle top halindeki hamuru düzleştirirken. "Ekmek sıkıntısı vardı ve biz de evde pişirirdik. Ne garip,

üstünden bir ömür geçmiş gibi geliyor. Sanki bunları yaşayan ben değil de başkası gibi."

Bilal hamuru yoğurup top halinde yuvarlarken bir yandan da anlattıklarımı dinliyordu.

Ben de biraz daha hamur alıp yuvarladım. "Beni bu işe bulaştıran da Ümmü Burak'tır," dedim.

Bana meraklı gözlerle baktı.

"Bize randevular ayarlayıp erkeklerin olduğu partilere götürürdü," dedim.

Bilal bir anda durdu, sağ eli titriyordu. Gözlerini bir süre önündeki hamurdan ayırmadı. Nefesim kesilecek gibi hissetmiştim.

"Sana yalan söyleyecek değilim, bazı şeyleri dinlemek kolay değil. Ama seni tahmin edemeyeceğinden de çok seviyorum, Nahr. Ve bana söylemek istediğin her şey o aşk denizine karışacak."

Ona her şeyi anlattım. O gün değil ama, daha sonra. Kimselere söyleyemediğim şeyleri onun bilmesini istiyordum. Her şeyi... Ve kendimi durduramadım. Külot koklayıcısı Ebu Nasır'ı, Ebu Moathe'nin tecavüzünü, kurtarıcım olarak gördüğüm Saddam Hüseyin'i, kazandığım paraları, Ümmü Burak'ın beni hem pazarladığını hem de arkadaşım olduğunu, ailemden tüm bunları nasıl sakladığımı, tüm bunları neden yaptığımı, neden vazgeçtiğimi, neden geri döndüğümü... Burada yazdığım her şeyi tek tek anlattım. Bir başkasının hayatıymış, benden uzak bir şeymiş gibi. Buna dair ne bir utanç ne bir haz ne de bir çöküntü hissettim. Gözyaşlarımı tutuyor değildim. Çünkü gerçekten akmıyorlardı.

Bilal hikâyemi dinlerken ara ara saçlarımı okşadı, dokunuşu empatiden de, şefkatten de uzaktı. Daha ziyade sabır doluydu ve hiçbirini dile getirmese de düşünceliydi.

Akşam olmuştu. Televizyondaki haberleri kaçırdık ve yemek yemedik. Sonunda banyoya gitmek için ayağa kalktım ama beni kendine çekti. "Hayatta kalmaya çalıştığın, aileni desteklemek için yaptıkların ve bana güvendiğin için seni daha da çok seviyorum," dedi.

Bilal çay demlemek için ısıtıcıya su koydu, çatıdaki su depomuzun kapasitesi az olduğundan iki küçük bardaklık. Az önce pişirdiğimiz taze ekmekle, bahçeden topladığımız domates, sarımsak ve kabağı, haşlanmış yumurta, kalan son dilim Nablus peyniri, zahter, zeytinyağlı labne, kırmızı biber, salatalık, pancar ve salamura sebzelerle meze hazırladık. Kamufle halde gezen keskin nişancılar gece görüş dürbünleriyle bizi fark edemesinler diye tadını çıkaramadığımız açık havanın serin esintisini biraz olsun hissedelim diye tabakları teras kapısının hemen yanına koyduk. Karanlıkta, küçük bir mum ışığında yiyip radyodan haberleri dinledik.

İsrail ordusu, ertesi gün sokağa çıkma yasağına, yiyecek stoklamamız için iki saatliğine ara verileceğini duyurdu. Anonsu, bu süreyi aşan herkesin görüldüğü yerde vurulacağına dair sert bir uyarı takip etti. Bilal ve ben sokağa çıkma yasağı kalktığında fırında pişirebileceğimiz hamuru yoğurmaya başladık. Arkadaşlarımız ve yakınlarımızla da paylaşmak istediğimizden Bilal toplayabildiği kadar sebze toplamak için bahçeye çıktı. Ertesi gün, bu serbestliğin bir sonraki duyuruya kadar iptal edildiğine dair bir duyuru geldi.

Cenin'deki direnişçiler, İsrail'in kampı işgaline kahramanca direnmiş, düzinelerce askeri öldürmüştü. Nihayetinde mücadele sona ermişse de İsrail askerleri intikam almak için ortalığı kasıp kavuruyordu. Bilal radyoyu kapattı. Artık hava kararmıştı, ışıkları yakmadık. Pencereleri siyah camla kaplı olmayan kimse de yakmıyordu. Güveler gibi mermiler ve füzeler de ışığa geliyordu.

Yemek tepsisini mutfağa karanlığın içinden geçerek götürdük. Bulaşıkları yıkamaya başladığımda Bilal "Bırak," dedi. (Sadece temel ihtiyaçlarımıza yetecek kadar su kalmıştı.) Beni öptü, bacaklarımı beline dolayınca beni tezgâhın üzerine kaldırdı. Kendimizi öpüşmeye iyice kaptırmıştık ki geri çekilip yanağımı okşadı. Pencereden süzülen ay ışığında yüzünün hatlarını görebiliyordum. "Benim için dans eder misin?" diye fısıldadı.

Beni topallayarak da olsa yatak odamıza taşıdı, penceredeki kalın, koyu perdeleri çekti, bulabildiği kadar çok mumu odaya yerleştirip yaktı. Kasetçalara bir kaset koydu, odayı hafiften çalan bir şarkı doldurdu. Dans müziği değil, Levant ve Kuzey Afrika'nın klasik Arapça şarkıları olan *tarab*'dı. Kalçalarıma bir puşi bağladı. Önce onun için dans ettim ama çok geçmeden sadece müzik için, dans için, bedenim, hava ve gece için dans etmeye başladım. Hafıza ve ay için. Bilal'in sevgisi ve aileme olan özlemim için. Dans etmek iyi geliyordu. Zamanının akışını kalçalarımda ve tüm bedenimde hissediyordum. Bilal bana dokundu ama buna henüz hazır değildim, müzikle biraz daha vakit geçirmek istedim. Dans etmeyeli çok olmuştu. Kıyafetlerimi çıkardım, sadece Bilal'in belime bağladığı puşi kaldı üstümde. Müziğin ritmine kapılıp dansa devam ettim. Bilal uzunca bir süre beni izledi. Dinleyip tadını çıkarabildiğim müzikler var ama başka bir şey daha var. Enstrümanların ustaca tınlayan sesleri odayı dolduran bir tür güzelliği de beraberinde getirdi ve beni tarihe katılmaya davet etti. Yüzyıllar geçmişti belki ama yaşanacak daha çok şey vardı önümüzde. Nefesimin kesildiğini hissettim. Yapabileceğim tek şey, onun tenime sızmasına izin vermek, gözlerimi kapatmak, bu güzelliğin içimde büyümesini izlemek ve onun her bir parçamı canlandırdığını hissetmekti. Bir noktada bir an gelir, müzik size gözlerinizi yummanızı söyler. O da böylece nefes alır, belki bir keman, belki bir ney sesi ya da bir udun tıngırtısıyla, yüreğimize nazikçe yerleşiverir.

Bilal, "Sen benim gördüğüm en muhteşem kadınsın," diye fısıldadı. Abdel Halim Hafez'in "El Hawa Hawaya"sı çalarken yanıma diz çöküp bacağımı tuttu, ayak bileklerimi, baldırlarımı, dizlerimi öptü, sonra yukarı, bacaklarımın arasına geçti. Müzik çalmaya devam etti. Sokağa çıkma yasağında, ışıksız pencerelerin arkasında, tanklardan, ciplerden ve kasabamızın etrafını saran keskin nişancılardan gizlenerek, mumların titrek ışığında seviştik.

Hava iyice sıcak olmuştu, serinlemek için ekstra çaba sarf etmemiz gerekiyordu. Bugünlerde tek bir damla yağmura muhtaç ağaçlar, özellikle de yanmış ve iyileşmekte olan ağaçlarla sığ köklü fidanlar için endişelendim.

Sokağa çıkma yasağının dördüncü haftasında sabah kahvemizi içerken radyodan şunları duyduk: *"Siyonist oluşuma yönelik uluslararası kınama artıyor. Siyonist işgal güçlerinin, hastaların tahliyesi, ölülerin gömülmesi ve insanların erzak alması için sokağa çıkma yasağını birkaç saatliğine kaldırmayı planladığı söyleniyor."*

"Sokağa çıkma yasağı kalkınca birimiz gidip badem ve zeytin ağaçlarını sulasın," dedim Bilal'e.

Meraklı gözlerle baktı bana. Düşüncelerini toparlamaya çalıştığını fark ettim.

"Neler oluyor?" diye sordum.

"Ağaçları sulayacağız ama pompayı sonra tersine çevireceğim," dedi.

"Ne demek istiyorsun?"

"Otur," dedi omzuma nazikçe dokunarak. Doğru düzgün telaffuz bile edemediğim kimyasal bileşkeler ve anti-androjenik gibi bana hiçbir şey ifade etmeyen bilimsel terimler hakkında bir şeyler anlatmaya başladı.

"Dur bir saniye. Anladığım tek şey, üst kattaki banyoda birtakım karışımlar yapıyor olduğun," dedim.

Derin bir nefes alıp tekrar başladı.

"Bekle." Onu tekrar durdurdum. "Gidip banyoda kendi bileşimimi yapmam gerekiyor."

Ben hızla uzaklaşırken güldü.

Sonunda anladığım şu olmuştu: Pişirdiği bileşiklere ftalat deniyordu. Anti-androjeniktirler, yani erkekleri kadınlaştıracak ve spermlerini zayıflatacaklardı. Androjenler erkek hormonlarıdır. Ftalik anhidrit ise bir ftalat. Ftalatlar, yapıştırıcılar ve ev temizlik

malzemelerinden kişisel bakım ürünlerine, yapı malzemelerinden, çocuk oyuncaklarına, boyalardan tıbbi malzemelere kadar kullandığımız hemen hemen her şeyde bulunur. Yıllar önce Bilal, tüketici kullanımı için çok zararlı olduğu ortaya çıkacak bir sentez yapmıştı.

"Yeterince yüksek konsantrasyonlardaki doğru ftalatlar endokrin fonksiyonlarını bozar ve..."

"Endokrin fonksiyonları nedir?"

"Vücudunuzdaki hormon sistemi" dedi ve ekledi, "Androjenler gibi."

"Anladım, devam et."

Bana boş boş baktı. Gözlerinin arkasını görene ve anlayana dek ben de ona baktım. "Özel ftalatlarını sularına mı karıştıracaksın?"

"Şşş." Parmağını dudaklarına götürüp bana doğru iyice yaklaştı. "Bunu bir daha yüksek sesle söyleme. Ama evet, yapacağım şey bu."

"Onları öldürecek mi yani?"

"Hayır, ama mahvedebilir." Savunmaya geçmeden önce ne tepki göstereceğimi bile beklemedi. "Bu insanlar bize dair tüm izleri silmeye çalışıyorlar. Ne gerekiyorsa yapacağım. Kuyularımıza ve kaynaklarımıza zehir ve lağım pompalasalar bile yapmaya çalıştığım tek şey onları korkutup gitmelerini sağlamak. Yani, evet, yaptığım şey bu ve bu fikre ilham olduğun için de sana minnettarım."

Piknik yaptığımız ve kanalizasyonumuzu onların sularına akıtmayı önerdiğim günü hatırladım.

İsrail nihayet sokağa çıkma yasağını kaldırdığında Bilal ve ben üç saatlik bu zaman diliminde farklı işlerle meşgul olduk. Haftalardır yağmur yağmamıştı. Birimizin meyve bahçesine gitmesi gerekiyordu. Güney tarafındaki fidanları, yaşam savaşı verdikleri için daha yoğun sulamamız gerekiyordu. Bunu Bilal'in yapacağını düşündüm ama o ekmeği fırında pişirmek ve malzeme almak

için kasabaya gitmek istedi. Planım onu kasabaya bırakıp bahçeye dönmekti, sonra da onu fırından almaktı. Sokağa çıkma yasağı bu kadar kısayken fırın yerine bahçeye gitmesinin şüphe çekeceğini düşünmüş olmalıydı. Bir şeylerin peşinde olduğunu sanabilirlerdi. Ama daha sonra bu kararı vermesinde başka sebepler de olduğunu öğrenecektim.

Arabaya dört tane, beş galonluk, boş su bidonunu, hamur kavanozlarını ve bahçeden topladığımız sebzeleri yükledik. Fırına geldiğimizde boş kavanozlar dışında her şeyi boşalttık, insanlar taze ekmek alabilmek için sıraya girmeye başladığında oradan ayrıldım. Yabancı muhabirler, kameralı böcekler gibi kasabanın etrafında koşturup, sefaletle gölgelenmiş, çılgınca alışveriş yapan insanların görüntülerini almaya çalışıyor, ne kadar süreceği belirsiz yeni yasak öncesi olabildiğince görüntü topluyorlardı.

Ağaçlık alan arabayla yaklaşık on dakika uzaklıktaydı ve şans eseri kontrol noktalarından geçmem gerekmedi. Tanklar sokakları talan etmiş, elektrik direkleri yıkılmıştı; kıvılcımlara, tellere dikkat ederek yürümem gerekiyordu. Su boruları patlamıştı, sular boşa akıyordu. Caddelere park etmiş arabalar, tanklar tarafından oyuncak gibi ezilmişti.

Arabayı tepeye park edip çadıra doğru yürüdüm. Su deposu devrilmişti, askerler ya da yerleşimciler gelmiş olmalıydı. Ancak tüplerin saklandığı kayalara dokunulmamıştı. Depoyu kaldırıp pompayı çalıştırarak suyla dolmasını sağladım. Boş su bidonlarını, arabadan içlerinde su varmış gibi kaldırıp müthiş oyunculuk becerilerimle depoya boşaltıyormuş gibi yaptım. Askerlerin bizi ne zaman, nerede izlediklerini bilemezdik ama Bilal'i ve yaptığı her şeyi gözetlediklerini tahmin edebiliyorduk. İhtiyacımız olan son şey, nasıl bu hale geldiğini açıklayamayacağımız, dolu bir su deposu keşfetmeleriydi.

Depo yeterince dolduğunda, suyun ağaçlara doğru akması için boruların yerini değiştirip kalan boruları da küçük kayaların altına ittim.

Bitirmem iki saatimi aldı, çünkü tepenin uzak kenarlarında kalan ağaçları kontrol etmek için yürümeye karar verdim. Fidanların hâlâ hayatta olduğunu, güneşin ısıttığı toprağın solucanları besleyecek kadar nemli olduğunu görmek beni mutlu etmişti.

Sokağa çıkma yasağına kırk dakikadan az bir süre kala fırına döndüğümde insanların hâlâ ekmek kuyruğunda olduğunu gördüm. Bilal'in erzak almaya vakti kalmamıştı ama bizim için ayrılmış poşetler vardı. Bahçeden getirdiğimiz sebzeleri teyzelerine ve Gassan'a vermişti, onlar da bize peynir ve turşu, biraz baharat ve pirinç getirmişlerdi. Bilal ve Gassan poşetleri arabaya koyarken ben ve Gassan'ın kız kardeşi son müşterilerle ilgilendik. Biraz acele edersem, sokakta dondurma yemek için hâlâ vaktimiz vardı, hemen koşup herkes için birer dondurma aldım.

"Teşekkür ederim ablam, beni mutlu ettin!" dedi Gassan. Gassan'ı böyle coşkulu görmek nadirdi. Tek ihtiyacının dondurma olduğunu kim bilebilirdi ki?

Jumana'yı görmek için vakit kalmamıştı, bu yüzden telefonda konuştuk. Salonunu kontrol etmeye gitmiş ve gerçekten değerli üç saatini saçlarını boyatıp kestirerek, ağda ve manikür yaptırarak geçirmek isteyen bir müşteri gelmişti.

Jumana, "Ona salonun açık olmadığını söyledim ama o kadar acınasıydı ki fikrimi değiştirdim," dedi. "İyi de para verdi ama yapmam gerekenleri yapamadım. Neyse ki Faysal yiyecek stokladı. Wadee'yi göremedim bile. Karısı hamile ve sürekli midesi bulanıyor. Onu ziyaret etmeyi planlamıştım ama anlaşılan salondaki kadının bana daha çok ihtiyacı vardı."

Salonda şımartılmayı ben de isterdim ve eve geldiğimde kendi kaşlarımı almaya çalıştım ama olmadı, bunu kendi kendime yapamıyordum. Beyazlarım da çoğalmıştı, saçımı boyamam lazımdı, ağdaya da ihtiyacım vardı. Ağdayı tek başıma yapabilirdim ama tüy alma seansları bizim için sosyal bir etkinlikti. Bir sonraki serbestliğe kadar vaktimi nasıl geçireceğimi planlamaya başladım ve o an sokağa çıkma yasağının tamamen kaldırılacağı günleri

düşünmeyi bıraktığımı fark ettim. Bu süreci olağanlaştırmamız ne trajikti.

"Harikasın karıcığım!" dedi Bilal dondurmayı alırken. "Sana dair sevdiğim şey bu. Hepimiz ihtiyaçlarımız için mücadele ediyor, koşturuyoruz ama tatlılığı hatırlayan sensin."

"El hilw ma byinsa el halawa" dedim. Tatlılar tatlıları unutmaz.

Ben bavulları boşaltırken Bilal televizyonda bir haber kanalını açtı. Muhabir genç bir kadınla röportaj yaparken, İsrail askerleri cipleriyle göründü. Kız hemen içeri kaçtı. Muhabir askerlere yasağın bitmesine daha on beş dakika olduğunu hatırlattı ama kameranın yere fırlatılmasıyla görüntüler aniden kesildi. Ben çantalardan tuhaf, beyaz plastik kaplar çıkarırken spiker ekranda belirdi.

Son veriler televizyonda okunuyordu. Ceset sayısı, yaralı sayısı, yasak sebebiyle ölen ve yasak kaldırılana dek evlerinden çıkamayan insanların sayısı, son üç saat içinde hastaneye sevk edilen kişi sayısı, hastalarına bakmak için hastanede kalan doktor ve hemşirelerin sayısı. Nablus'ta bir genç, sokağa çıkma yasağı sona erdikten sonra evine gitmediği için birkaç dakika önce vurulmuştu. Çocuğun zihinsel engelli olduğu ortaya çıkmıştı, ailesi onun dışarıda olduğunu anlamamıştı bile. Askerler, dışarı çıkmamıza izin verildiğinde bile insanları vuruyordu. Yusuf Iyad ve eşi Cemile, İsrail'in önceki gün sokağa çıkma yasağını kaldırdığı saatlerde yiyecek almak için çocuklarını Dheishe mülteci kampına bırakmıştı. Yolda rastladıkları askerler arabalarına ateş edince çift en yakındaki eve sığınmıştı. Sokağa çıkma yasağı tekrar başlayınca çift, en küçüğü anne sütüyle beslenen iki aylık bebeklerinden ve on sekiz saattir hiçbir şey yiyemeyen çocuklarından ayrı düşmüştü. Muhabir en büyük kardeşle telefonda görüşüyordu, bebeğin ağladığını duyabiliyorduk.

"Bunlar ne Allah aşkına?" diye sordum içleri beyaz tozla dolu plastik kapları havaya kaldırarak. İngilizce yazılı etiketi şöyleydi: FTALİK ANHİDRİT.

"İsrailli bir profesör getirdi." Kutuları bavula geri koydu.

"Yani? Böyle şeyler söyleyip de benden anlamamı beklemen biraz can sıkıcı," dedim bavulla üst kata çıkarken onu takip ederek. "Bilal, profesör onları nereye bıraktı peki?"

"Fırına."

"Gassan biliyor o zaman?"

"Ona söylemek zorunda kaldım. Hem yardımlarından haberdar olursa, senden şüphelenmeyi bırakacaktır," dedi. Demek Gassan bana karşı bu yüzden daha sıcak davranıyordu, ben de dondurma yüzünden sanmıştım.

Birkaç dakika sonra Bilal mutfağa gitti ve bir eli arkasında, diğer elinde büyük bir kâse ve iki kaşıkla döndü.

"Eğer o dondurmaysa, sana pek bir şey kalmayacak, tatlım. Gidip kendine ayrı bir kap al istersen çünkü ben bir dondurma yeme makinesiyim. İnsanın bu kadar büyük bir kalçası olması için çok çalışması gerekiyor," dedim.

"Bunu söyleyeceğini biliyordum." dedi ve diğer elinde başka bir kâse taşıdığı ortaya çıktı.

"*Habibti*," dedi. "O İsrailli profesör, ben kimya dersleri verirken, üniversitemizin bütçesi olmadığından laboratuvarım için bana reaktifler gönderirdi. Karşılığında da ara sıra kendi adıyla yayımlaması için ona veriler yollardım. Tam bir pisliktir aslında ama bana sorgulamaksızın reaktifler ve bileşikler ayarlayabileceğini biliyorum. Ftalat anhidrit, hareketsiz ve zararsız bir bileşiktir. Onu ne için kullandığımı bilmiyor. Ve şimdi yüksek konsantrasyon için ihtiyaç duyduğum büyüklükte bir parti var elimde."

O gece o kadar dondurma yedik ki akşam yemeğini atladık.

TARİHİ KURTARMAK

Evlerini toplu halde ilk terk edenler Nablus'takiler oldu. Sokağa çıkma yasağının kırkıncı günü olan 29 Temmuz 2002 Pazartesi sabahı, binlerce genç erkek ve kadın sokaklara dökülerek İsrail askerlerine taş atmaya başladı. İsrail ordusu Cenin'de kayıplar vermişti, Nablus sokağa çıkma yasağına açıkça meydan okuyordu ve Bethlehem direnişçileri, çevrelerindeki korkunç kuşatmaya rağmen teslim olmayı reddederek Doğuş Kilisesi'ne akın ettiler. Ramallah en ağır askerî birliklere direndi, çünkü Yaser Arafat Filistin otoritelerinin karargâhında saklanıyordu. Her bölgenin, neredeyse altmış gün süren yasaklar yüzünden birer hapishaneye dönüşen evleri ve şehirleriyle ilgili kendi hikâyeleri vardı.

Bazı genç direnişçiler, Bilal ve Gassan'ın "hiçbir şey yapmadıklarını", güvendikleri liderlerin tam da ihtiyaç duyulduğu zaman "tavşanlar gibi saklandıklarını" söyledi. Bu sözler Bilal'i derinden yaraladı. Daha fazlasını yapmadığı, saatlerini aşk sarhoşluğuyla geçirdiği için en ufak bir suçluluk hissetmediğini sanıyordum. O bu konuda konuşmadı ama bir süre kendinde değildi ve sanki içten içe beni suçluyordu. Yine de geçmişteki Bilal olması uzun sürmedi. Ama bu yalpalamaları, hayatını ulusal kurtuluşa adayan savaşçı kimliğiyle, sadece aşk ve aile isteyen eş rolü arasındaki çatışmanın somut bir tezahürü olacaktı.

Toz ftalik anhidriti aldıktan sonraki iki hafta boyunca banyodaki laboratuvarında daha uzun saatler çalıştı. Sokağa çıkma yasağı kalkar kalkmaz İsrail yerleşimlerine akan su borularına pompalamak üzere galon galon ftalat hazırladı.

Sonunda ev hapsimiz bittiğinde, istatistikler korkunçtu. Yüzlerce Filistinli ölmüş, binlercesi tutuklanmış, sayısız insan

kaybolmuş, binlercesi yaralanmış veya sakat kalmış, yüzlerce ev yıkılmıştı... Şiddete ve bu sadist rakamlara karşı hissizleşmemek elde değildi. Bilal'in aksine sürekli bir öfke ve yas içinde yaşayamazdım. O ise tek tek insanları, geride kalan aileleri aramaya başladı.

"Şuna bak." Bana Kudüs'teki American Colony Hotel'deki bir günden bahseden, 30 Haziran 1957 tarihli bir *Sunday Digest* kupürü uzattı. "Sondan bir önceki paragraftan itibaren oku," dedi.

Arap köyü Deir Yasin'deki katliamından ardından elli bebeği bakımevimize aldım. Ben yaşadıklarından dehşete kapılmış kadınlarla konuşup bebeklerin kaydını yaparken, üç ila dört yaşlarında bir çocuk bana baktı ve Arap olmadığımı görünce bir çığlık atıp bayıldı. Onu kendine getirmek için su getirmeye koştum ama çoktan ölmüştü. Acaba yüreğinin kaldıramadığı hangi korkunç manzaralarla karşılaşmıştı?

"Deir Yasin bir katliam, eski zamanlara ait, rakamlardan ve kumlu fotoğraflardan ibaret soyut bir kelime değil. Deir Yasin tam da bu küçük çocuk. Bize karşı yürütülen her pogromda buna benzer hikâyeler yaşanıyor," dedi. Bilal etrafını hikâyelerle sarmıştı, acı dolu bu haberleri siyasi analizler yapıp tarihî olayları anlamak için de biriktiriyordu.

Onu dinleyip, plan yapmasına yardım ettim ve İsraillerin su borularına yüksek oranlarda ftalat pompaladım.

İsrail medyasını yakından takip edip bu konuda haber yapılıp yapılmadığını araştırdık. Beş ay boyunca borulara ftalat pompaladıktan sonra, İbranice yayın yapan yerel bir gazetede, yerleşimciler arasında garip semptomların görüldüğüne dair bir makale yayımlandı. Bilal, soruşturma taleplerini dikkate almadığı için Sağlık Bakanlığı'nın eleştirilere maruz kaldığını söyledi. Ancak yetkililer, bu semptomların tehlike arz etmediğini açıklamıştı. "Bazı erkeklerin memeleri büyüyor. Belki de yediklerinden ötürüdür," demişti bakanlıktan bir yetkili. Ama başka sorunlar da vardı. Kadınlar hamile kalmakta zorlanıyordu. Aynı yetkili

bu konuyu da, "Böyle şeyler insanların başına gelir. Denemeye devam etmeleri veya yardım almaları gerekiyor. Dışarıda pek çok hamile kadın var," diyerek geçiştirecekti. Hamile kadınların olduğu doğruydu ama konu bununla sınırlı değildi. Sık sık rahatsızlanan astımlılar, yeni solunum vakaları ve başka solunum sorunları da baş gösteriyordu.

Makalenin zamanlaması mükemmeldi, yetkililerin yakında soruşturmaya gelebileceği konusunda bizi uyarmıştı. Sonraki birkaç günü pompayı tersine çevirmek ve elimizden geldiğince temiz su depolamaya ayırdık. İsrailli yetkililerin araçları göründüğünde, boruları temizlememizin üstünden dört gün geçmişti. Suyu test etseler bile hiçbir şey ortaya çıkmazdı. Keza öyle de oldu. Testlerinde karşılaştıkları kayda değer tek sonuç, bizimle ilgisi olmayan, bir nebze yüksek sayılabilecek pestisit seviyeleriydi. Ancak sonrasında yayımlanan makaleye göre bu, vakaların sorumlusu olacak kadar yüksek de değildi.

Yerleşimcilerin sağlık sorunları devam etti çünkü tehlikenin geçtiğine ikna olduğumuzda eski sisteme geri döndük.

Başka bir makale, yetkililerin yerleşimcilerden yana duydukları rahatsızlığı konu alıyordu. Çoğu ABD'den yeni gelmişti, el konulan Filistin topraklarında yaşamaları için devlet desteği almışlardı. Çoğu İbraniceyi zar zor konuşabiliyordu ve İsrailliler onları zayıf ve beceriksiz olarak görüyor, ordu ya da ülke koşullarınca şekillendirilmediklerini, yeterince katı olmadıklarını düşünüyorlardı.

"Bu insanlar birbirlerinden de nefret ediyor. Bize zulmetmeseler, birbirlerini öldürürlerdi," dedi Bilal.

Bilal, doktorların tepkisini çekip ana akım medyanın da konuyu haberleştirmesi için ftalat oranlarını artırmıştı. Dinî liderler, bölgenin lanetli olduğuna dair birtakım izahatlarda bulundu ve nihayet istediğimiz sonucu elde ettik. Yerleşimciler koloniden ayrılacaktı.

Bunun üzerine ftalat pompalamayı bıraktık. Onlarca bilim insanı suyu, toprağı, yapı malzemelerini, yolları ve bitkileri test etmeye geldi. Tesadüfe bakınız ki koloninin ürünleri sadece Bilal'in üç amcası ve kuzeninin elinden alınan çiftlikten geliyordu neredeyse. İnsanlardan alınan idrar örneklerinde ve toprakta alışılmadık derecede yüksek derecede pestisit bulundu. Ama hepsi bu kadardı. Pestisitin neden bu kadar yüksek olduğunu belirlediler ve kullanımını azaltarak durumu düzelttiler. Dava kapandı. Ama olan olmuştu. Bundan sonra kimse çiftlikten bir şey satın almayacaktı.

Yerleşimciler resmî rapordan memnun olmadıklarından taşınmaya devam ettiler. Çiftlik kendini döndürebilmek için mücadele etti. Çıkan yeni yazılarda, kalan sakinlerden bazılarının "Arapların" kendilerini lanetlemek için kara büyü yaptığına inandıkları yazıyordu. Tanrı'nın yanlarında olduğundan eminlerdi gerçi ve hiçbir yere gitmeyeceklerdi. Bu Tanrı ile Şeytan arasındaki bir savaştı. Onlar böyle düşünedursun, koloni gün geçtikçe boşalıyordu.

Yazılanları tek tek okuyor, başarımızı kutluyorduk. Bir yandan da olası yeni baskınlar için hazırlıkları sürdürüyorduk.

Bilal'in reaktiflerini, mataralarını ve tüplerini yeraltındaki sığınağa taşımıştım ve salona uğradığım günlerde inip ihtiyacımız olanları alıyordum. Jumana'nın haberi yoktu, çünkü dükkânı açtığım günlerde, o gelmeden halletmiş oluyordum. Ondan böyle bir şeyi saklamaktan yana mutlu değildim ama Bilal'den öğrendiğim bir diğer şey de kim ne kadar az şey bilirse o kadar güvende olduğumuzdu.

Ve tam da düşündüğümüz gibi askerler bir gün kapımıza dayandı. Itamar, evimizin yağmalanmasını izlemek için bizzat kendi gelmişti. İlk işleri Bilal'in ve benim kollarımızı bağlamak oldu. Itamar bizimle Arapça konuştu, yüzündeki yorgunluğu görebiliyordum. "Bunu yapmak istemiyorum, Bilal. Ama öyle ya da böyle sizden istediğimiz bilgiyi alacağım."

"Ne bilgisi? Siz amcıklar her adımımızı izliyorsunuz zaten. Ne zaman sıçtığımı bile biliyorsun," diye bağırdı Bilal öfkelenmiş gibi.

Belki Itamar da Bilal'in boğazını sıkarken numara yapıyordu. "Ne yapabileceğimizi biliyorsun. Mecbur kalırsam, karını içeri alır, adamlarım onu becerirken sana izletirim."

Bilal gözlerini Itamar'a dikti, nefesi kesilmiş, yüzü kıpkırmızı olmuştu. Itamar elini gevşettiğinde Bilal iki büklüm oldu ve öksürüp nefesini düzenlemeye çalıştı.

Bilal, "Sen hasta ve zalim bir toplumun hasta ve zalim bir adamısın," dedi. "Gerçekten nasıl bir çöp olduğunu unuttun galiba?"

Itamar'ın onu döveceğini, hatta vuracağını düşündüm. Ama Bilal'in sözlerini hazmetmek istercesine öylece durdu ve uzun süre Bilal'in yüzüne baktı. Gözlerinde üzüntü, öfke ve yenilgi karışımı bir ifade vardı.

"Burada hiçbir şey yok," dedi askerlerine dışarı çıkmalarını emrederek. İki asker Bilal'le beni çekiştirmeye başlayınca, Itamar onlara ayrılmalarını emretti. Askerler şaşırmıştı, tereddüt içindeydiler. Itamar, "İpleri kesin! Salın onları!"

2003'te, İkinci İntifada'nın üçüncü yılında, İsrail'in uyguladığı baskının dehşeti, bütün şehirleri aşağılanma ve umutsuzluğa boğdu. Ancak o aylarda süren sert sokağa çıkma yasaklarından dokuz ay sonra, Filistinli bebekler hastanelerden patlamış mısır gibi fırlıyordu. Çoğu insan, anlaşılan, Bilal ve benim yaptığımız şeyi yapmıştı. Evden çıkamıyorsanız ve az yemeğiniz ya da suyunuz varsa, yapabileceğiniz tek şey sevişmektir. Yükselen öfke ve iyice sertleşen direniş planları, en az içimizdeki hainler kadar gerçekken, aileler yeni doğan bebeklerin sevincini yaşıyor, dört bir yanda şeker dağıtıyordu.

Gassan, "O aptal orospu çocukları sayıca onlara üstün geleceğimizden korkuyorlar. Peki ama ne yapıyorlar? Sevişmekten başka yapacak bir şey olmadan herkesi aylarca eve hapsediyorlar. Ve şimdi binlerce küçük demografik tehditle uğraşmak zorundalar. Ne şiirsel ama!"

Çiftçiler ekinlerini, aileler oğullarını ve kızlarını, kasabalar elektriği ve yolları kaybetmiş, İsrail hapishaneleri genç ve yaşlı mahkûmlarla dolmuş, insanlarda iş bulma umudu kalmamıştı ama bu bebekler insanları bir araya getirdi, onlara umut aşılayarak, yapacak bir şeyler verdi, insanları birbirlerini ziyaret etmeye, birlikte yemek yemeye, yeniden yaşamaya ve amansız bir ulusal kurtuluş mücadelesinin sonraki adımlarını planlamaya teşvik etti.

Âdetim üç hafta gecikmişti.

Sonrası hiç de sürpriz olmadı. Protestolar ve grevler, askerlerle taşlı sopalı çatışmalar arttı, İsrail'i sarsan intihar saldırıları oldu. Bilal ve Gassan tüm günü plan yapmakla geçiriyordu. Jumana ve ben çok az şey biliyorduk, gerekmedikçe de hiçbir şeye karışmıyorduk. Samer Moskova'da yüksek lisansa gidince, yeraltının koruyucuları ikimiz olmuştuk, Wadee'yle Faysal'ı da çoğu şeyden uzak tutmaya çalıştık. Bilal ve Gassan'ın planları her neyse, tüm silahları kullanacakları anlaşılıyordu. Jumana'yla bu kadarını biliyorduk çünkü yeraltından parça ve mühimmat taşımalarına yardım ediyorduk. Silahları bize teslim etmelerini söyledikleri yerlere götürüyorduk; genellikle yolun aşağısındaki çöp kutusuna bırakırdık ve tanımadığımız biri onu alırdı. Bir keresinde arbaletlerden birini dev bir hediye paketine sarıp bebek ziyaretine gitmiştik. Anneyi tanımıyorduk bile ama ağabeyi hediye kutusunu bizden almıştı ve misafirlerinin önünde arkadaşmış gibi davranmıştık.

Soğuk bir Şubat akşamı bizde toplanmıştık, Bilal ve Gassan bize planlarına dair daha çok bilgi verdiler.

"Dinleyin," diye başladı Bilal. "Pek çok insan olaylara dahil. Bazıları yakalanacak, hatta öldürülecek. Onlar da tıpkı Gassan ve benim gibi, risklerin farkındalar." Bilal bana, Gassan Jumana'ya, ikizler birbirlerine baktı, sevgi ve kaderimizin ürkütücü gerçekleriyle dolu bakışlardı.

"İzlerimizi siliyoruz, ama muhtemelen bizi tutuklayacaklar. Bu ilişkili olduğumuz herkesi kapsar." İkizlere baktılar. Wadee

bu toplantıya katılmak istememişti. Daha fazla plan yapmaktan yana olmadığını açıkça belirtmiş, kardeşiyle acı bir fikir ayrılığına düşmüştü. Hamile karısına delicesine âşıktı. Karısının aşkına aynı şekilde karşılık vermediğini hepimiz biliyorduk ama Wadee enerjisini kadının kalbini kazanmaya harcamakta kararlıydı.

Wadee başını ellerinin arasına aldı ve "Neden buradayım ki? Bunun benimle ne ilgisi var?" diye sordu yalvarırcasına. Faysal tiksintiyle ona döndü ama Gassan araya girdi.

"Büyük ihtimalle hepimizi tutuklayacaklar."

Wadee bıkkın bir halde başını arkaya attı. Faysal kardeşini yumruklamaya hazır gibiydi. Wadee'ye bu işten çıkmak istediği için kızgın olduğunu düşünmüyordum. Faysal, karısı dışında herkese karşı ilgisiz görünen diğer yarısı olmadan eksik hissediyordu.

Gassan, "Bize işkence edecekler. Evlerimizi, dükkânımızı, salonumuzu yağmalayacaklar," diye devam etti. "Birinin işkenceye dayanmasını ve hiç konuşmamasını beklemek gerçekçi değil. Hiçbirimiz insanüstü değiliz. Kahraman olmaya da çalışmıyoruz. Onlara bir şeyler vermeliyiz." Bilal'e sözü devralması için başıyla işaret etti, bir sigara çıkarıp yaktı. Bilal boru hattı, fitalatlar, pompalama ve ağaçlara dair yaptığımız her şeyi tek tek anlatmaya başladı.

"Yani yerleşim yerlerini terk etmelerinin sebebi sen misin?" diye bağırdı Wadee.

"Teknik olarak benim aslında," diye araya girdim, her gün saatlerce varil doldurup pompayı çalıştırırken harcadığım emek için takdir edilmek istiyordum. Ama Bilal bana korkunç bir bakış attı.

"Söylediklerini boş ver. İtiraf etmeniz gerektiğini hissederseniz, onlara boru hattından ve bunu tek başıma yaptığımdan bahsedin. Nahr'ın ne olduğu hakkında hiçbir fikri yoktu, kimsenin de. Herkes bir şekilde duyduğunu veya tesadüfen öğrendiğini söylerse yeterince inandırıcı olacaktır. Ama kimse, hiçbir koşulda yeraltından bahsetmemeli."

Bilal derin bir nefes aldı. "Bunu tekrar söylemem gerekiyor. İstediklerinizden vazgeçin. Mecbur kalırsanız bir boklar uydurun. Ama hiçbiri yeraltı hakkında olmamalı."

Hepimiz başımızı sallayarak dediklerini onayladık ve hikâyelerimizi –özellikle de her birimizin su borularına nasıl, ne zaman ve nerede zehir akıtıldığını öğrendiğimizi- belirlemeye başladık.

Tüm oklar Bilal'i işaret edecekti. "Bir planımız var," dedi. "İşe yarar ya da yaramaz ama işkence görürseniz, onlara bir şeyler vermek için her halükârda bu bilgiyi kullanın."

"Hepiniz olaylardan yaklaşık beş saat önce aranacaksınız. Çağrıyı aldıktan sonraki birkaç saat için tanıklarınızın da olduğu bir bahane yarattığınızdan emin olun," diye ekledi Gassan.

"Ne olayı?" Faysal'ın söylediği ilk şey buydu.

"Bunu söyleyemeyiz," dedi Bilal. "Planı uygulayanlar bile beş saat öncesine kadar bilmeyecekler."

İki yaşlı Mısırlı kadın beni karanlık bir koridorda yürütüyor. Tanıdık gibiler, onları daha önce nerede gördüğümü hatırlıyorum. "Hayır." Onlara çocuğumu aldırmak istemediğimi söylüyorum. Ama sadece gülüyorlar ve "Bize ödeme yapıldı bile," diyorlar.

Panikle bu kabustan uyanıp yanımda uyuyan Bilal'e baktım ve bir süre kan ter içinde oturdum. Saat 03.48'di. Sıradan bir cumaydı işte. Banyoya parmak uçlarımda yürüyüp talimatlarda belirtildiği gibi test çubuğuna işedim ve idrarın çubuk boyunca ilerleyişini izledim. Testin ilk penceresini geçince, kitin düzgün çalıştığını onaylayan, tek bir kırmızı çizgi ortaya çıktı ve bir sonraki pencereye ilerledi ve yavaşça çift çizgi belirdi. Prospektüste bunun için şu yorum yapılmıştı: *Olumlu. Tebrikler! Hamilesiniz.*

Hamilelik testini hazırlayanların neyin tebriğe layık neyin olmadığı konusunda varsayımlarda bulunmak yerine gerçeklere bağlı kalmaları gerektiğini düşünerek klozette oturdum. Lanet

olası ataerkillik. Test çubuğunu peçeteye sarıp çöpe attım, yatağa geri döndüm ve güneş ışığının saldırısına uğrayana dek uyudum. Bir gece önce kalın perdeleri çekmeyi unutmuştum.

Bilal çoktan kalkmış, giyinmiş, kahvaltı hazırlıyordu. Bir film sahnesindeymiş gibi tuhaf bir neşesi vardı. "Günaydın tatlım, güzel karım," dedi. Sabahları konuşmayı sevmezdi normalde. Terasta kahvesini içene kadar homurdanır dururdu.

"*Sabaho*, aşkım," dedim onu öperek.

O sabahın filmlere has neşesi, yerini hızla sıradan bir sessizliğe bıraktı ve cuma rutinimize geçtik. Kahve, Bilal'e hafif, benim için büyük bir kahvaltı, terasta gazete, evde tembel saatler ve –Allah'a inanmadığı halde– camide ikindi namazı. Hafta boyunca dört gözle beklediği bir şeydi bu. Bilal'in çelişkilerini seviyordum. Bazen ben de onunla giderdim ama o saatlerde çoğunlukla Jumana'yla yemek pişirmek için bir araya gelir, belki kuaföre birkaç müşteri alır, alışverişe gider ya da kâğıt oynardık. Bilal camiden gelip pastanedeki mesaisine başlar, gün sonunda da ya bizim evde toplanır ya da yürüyüşe çıkardık. (Bilal nihayet Cendel'in hayvanlarını ve yeni çobanını ziyarete gitmişti.) Cumalar kutsaldı.

Telefonu çaldı. Bilal cevap vermeyi sevdiği için görmezden geldim. Ama bu sefer bana döndü ve "Cevap vermeyecek misin?" diye sordu.

Ne tuhaf, diye düşündüm, arayan Cihat'tı!

"Habibi, kardeşim. Seni çok özledik! Sesini duyarak cumaya başlamak ne güzel oldu."

"Ben de seni özledim abla... ama lütfen otur. Bazı kötü haberlerim var."

Kaskatı kesildim. "Ne?"

"Babaannemiz vefat etti," dedi hüzünlü bir sesle. "O öldü. Artık uykusunda huzur içinde."

Şimdi, Küp'teki yatağımda uzanırken, bu telefonu düşünüyorum ve Cihat telefonu kapattığında duyulan sesi. Yaşadığım

dehşet hâlâ aklımda. Ölümün nasıl hem hayatın tek güvencesi hem de en büyük, en yıkıcı sürprizi olabileceğini düşünüyorum.

Bilal yanıma gelip bana sarıldı. Cenazeye katılmak istersem, Amman'a gitmem için bankadan nakit para çekeceğini ve bir araba ayarlayacağını söyledi.

"Peki ya..."

"Merak etme. Birkaç hafta daha bir şey olmayacak," diyerek sözümü kesti.

"Beş saat kalmadan kimsenin bir şey bilemeyeceğini söylemiştin."

"Peki, sana söylemiş oldum. Şimdi bavulunu toplayıp ailenin yanına gitmelisin."

Haklı olduğunu biliyordum ve bavulumu toplamaya başladım. Ertesi sabah yola çıkacağımı sanıyordum ama Bilal yarım saat geçmemişti ki nakit parayla çıkageldi ve sınırda bir arabanın beni beklediğini söyledi.

"Keşke seninle gelebilseydim ya da en azından seni sınıra kadar götürebilseydim, *habibti*," dedi yüzümü tutarak. Son tahliyesinden sonra hareket alanı iyice sınırlanmıştı, benimle gelirse tutuklanırdı.

Jumana'yı aramayı denedim ama boşunaydı. Kardeşim tekrar aradı ve mümkün olan en kısa sürede yanına gelmemi söyledi. Annemizin bana ihtiyacı vardı. Ama tuhaftır, onu telefona vermemişti.

"Hemen gitmelisin tatlım, cuma günleri sınırı erken kapatırlar," diye ısrar etti Bilal. Daha ben ne olduğunu anlayamadan kapıda taksi belirdi. Sıradan bir cuma olacağını düşündüğüm bir güne uyandıktan sadece birkaç saat sonra yaşanan bu hareketlilik başımı döndürmüştü.

Bilal kollarını bana sıkıca sardı ve içine çekmek istercesine dudaklarımdan sertçe öptü.

"Merak etme, aşkım. Birkaç gün sonra döneceğim. En fazla bir-iki hafta uzak kalacağız," dedim. Her ayrıntıyı hafızasına kazımaya çalışıyormuş gibi yüzümü inceledi.

"Bunu da al." Arka cebinden mühürlü bir zarf çıkardı. "Amman'a vardığında bunu Cihat'a vermeni istiyorum."

"Bu da ne?"

"Şifreli bir mektup. O anlar. Ama Ürdün'e girmeden açma sakın."

Zarfı çantama koydum, kollarımı beline doladım ve başımı göğsüne yaslayarak kalp atışının ritmini hissettim. Beni tekrar sıktı.

"Seni seviyorum, Nahr. Bana hayatımın en güzel günlerini yaşattın," dedi.

Taksiye bindim, Bilal'i açık pencereden bir kez daha öptüm ve yola koyuldum.

Bu Bilal'i son görüşümdü.

Seni seviyorum, Nahr. Bana hayatımın en güzel günlerini yaşattın. Bu sözler kafamda dönüp duruyor şimdi; harfleri parçalanıp gözlerimde, yüzümün arkasında, boğazımda uçuşuyor. Bilal'in sesini, göğsüne vuran kalbinin ritmini unutmaktan korkarak her şeyi bir araya getirmeye çalışıyorum. Küp'teki yatağıma uzanıyor, yaşananları gözümde tekrar canlandırmak için dikkat kesiliyorum: *Seni seviyorum, Nahr. Bana hayatımın en güzel günlerini yaşattın...* Bazen başaramıyorum gerçi ve panik oluyorum hemen. Onu unutmaktan çok korkuyorum.

Amman'a gidip aileme kavuşacak olduğum gerçeği, taksi hareket ederken tüm benliğimi kaplamıştı ama evimizi Sitti Vasfiye'siz düşünmek kalbime derin bir hüznün çökmesine neden oldu. Babamızın vefatından beri ölümü bu kadar yakından tatmamıştım. Ölümün anlaşılmazlığı, yadsınamazlığı beni yaralıyordu. Babaannem hayatım boyunca hep benimleydi ama sınıra varmak üzereyken Sitti Vasfiye'yi şimdi başka bir netlikle görüyordum: dört ayrı ülkede mülteci olmuş, tek oğlunu kaybetmiş, kızlarının tahammül edemediği, başkalarına hakaretler savurarak kendini savunup acısını dindirmeye çalışan, Siyonistlerin elinden aldığı evin hayaliyle yaşayan bir kadın. Annemin o

koca memeleriyle beni kucaklamasına ihtiyacım vardı. Cihat'la baş başa vakit geçirmek de ne güzel olacaktı. Nihayet direnişteki rolüne ve bunu benden neden saklamak istediğine dair konuşabilirdik. Mektubun hâlâ orada olup olmadığına bakmak için çantamı yokladım. Onu çıkardım ama açmadan geri koydum.

Sokaklardaki olağandışı sessizlik hayallerimi dağıttı. Kornaların hayatın vazgeçilmez bir parçası olduğu kasabada bile trafik neredeyse hiç yoktu. Şaşırtıcı bir şekilde, özellikle de bir cuma günü için, etrafta çok az insan vardı. Aslında tüm gün fazlasıyla tuhaftı. Sabah yaşananları Bilal'den başlayarak kafamda tekrar ettim.

Neden telefona cevap vermemi istedi? Beni arayacaklarını biliyor muydu? Biliyor olmalı. Ben uyanmadan önce Cihat'la konuşmuş olmalı. Neden bu kadar çabuk ayrılmam konusunda ısrar etti? Toplanmam uzun sürdü diye endişelenmişti. Peki Jumana neden telefonuma cevap vermedi?

Bir şeyler oluyordu. Şoförün sessizce arabayı sürdüğünü fark ettim. Radyodan haberleri açmasını istedim. Bunun yerine müzik açtı.

"Hayır, lütfen bir haber kanalı aç. Sen de bir şeylerin tuhaf olduğunu düşünmüyor musun?"

"Üzgünüm, kızım. İznim yok. Seni doğrudan sınıra götürmem gerekiyor," dedi.

"Ne demek izin yok?" Koltuğumda doğrulup öne doğru eğildim.

Cevap vermedi ama tereddütle kanalı değiştirdi. "Haklısın. Bir şeyler oluyor," dedi alçak sesle.

Radyoda şu cümleyi ortasından yakaladık: "... yoğun askerî mevcudiyet nedeniyle. Henüz ne olduğunu bilmiyoruz ama görgü tanıklarının raporları geliyor. Bu arada ordu bölgeyi güvenlik çemberine aldı. Görünüşe göre tüm telefon hatları kesildi çünkü bölgedeki sakinlere ulaşılamıyor."

Cep telefonumdan Bilal'i aradım. Ne evden ne fırından yanıt geldi. Şoför, bir demirci dükkânının önüne arabayı park etti. İnsanlar sokakları boşaltıyor, dükkânlar kapanıyordu. Şoför daha iyi duyacakmış gibi radyoya doğru eğildi. Günün bölük pörçük anıları kafamda bir araya gelirken kalp atışım hızlandı. Bilal'in Cihat'a yazdığı mektubu çıkarıp yırtıp açtım ve mektubun bana yazılmış olduğunu görünce dehşete düştüm.

Sevgili, güzel karıma. Habibti, Nahr, umarım bu mektubu Amman'da, ailenin yanında güven içinde okur ve çocuğumuzu büyütmek için orada kalırsın...

Biliyordu. Çöp sepetindeki test kitini iyi saklamamıştım demek.

... tekrar bir araya gelene kadar. Bunu sen şu an yatağımızda uyurken yazıyorum. Cihat'la çoktan konuştum. Bunu bildiğine eminim ve umarım ikimizi de affetmişsindir. Buna dayanamam...

"Geri dön!" diye şoföre bağırdım. "Beni hemen geri götür!"

Bildiğine eminim... Bunu okumuştum. Nerede kaldığımı bile bulamadım.

"Ya Sater!"[25] Şoför titreyen elleriyle radyonun sesini açtı. *"... sadece birkaç dakika önce. Direniş tarafından yirmi dakika arayla iki operasyon gerçekleştirildiği doğrulandı. Görünüşe göre Tha'ir Hamad gibi kahramanca bir başarı elde edildi. Duyduğumuza göre..."*

Şoför aniden radyoyu kapattı, koltuğunda hafifçe eğildi ve bana başımı eğmemi söyledi. Uzaktan bize doğru gelen askerî

[25] Tanrı'ya atıfta bulunan, ihtiyat, korku ya da genel olarak bilinmeyene karşı duyulan korkuyu ifade etmeyi amaçlayan bir söz -çn.

cipleri gördüm ve hemen koltuğa uzandım. Cipler yanımızdan hızla geçerken araba sarsıldı. Yavaşça başımı kaldırdığımda şoförün kolçaktan bana baktığını gördüm ama gözleri beni görmüyor gibi sabitti. "Başını aşağıda tut," dedi korkuyla. Tepemizde uçan helikopterlerin gürültüsünü ve insanların dükkânlarını aceleyle kapatışlarını duyduk. Şoför, "Allah yardımcımız olsun," dedi. "Eğer bu da Tha'ir Hamad operasyonuysa, burayı cehenneme çevirecekler demektir."

Tha'ir Hamad, İkinci İntifada'nın başlarında, kontrol noktasındaki İsrailli askerlere saldıran, yirmi iki yaşında, Filistinli bir keskin nişancıydı. Sahip olduğu tek şey, İkinci Dünya Savaşı dönemine ait eski bir Mauser tabancası ve otuz mermiydi. 3 Mart 2002 sabahı şafak sökmeden, Wadi al Haramiya'ya (Hırsızlar Vadisi) bakan tepedeki zeytin ağaçlarının altına saklanacak bir yer kazmış, Uyoun EL Haramiya'daki kontrol noktasında görevli yedek bölüğün gelmesini beklemiş ve dört el ateş ederek dört İsrailli askeri öldürmüştü. Tetikçiyi bulmak ve yaralı askerlere yardım etmek için gelen iki askeri de vurmuştu. Gelen takviye kuvvetlerine ateş açmış, çavuşlarını öldürmüş ve birkaç askeri daha yaralamıştı. Kontrol noktasından çocuklarıyla geçmeye çalışan İsrailli bir kadına zarar vermek istemediğinden, kadına buradan ayrılması için seslenmiş, ateş etmeye başladıktan yirmi beş dakika sonra, tabanca son kurşunda teklediğindeyse gitmişti. İsrailliler, saldırganı bulmak için helikopterler ve köpek arama birimleri gönderdiler, ancak nerede saklandığını bulamadılar. Bir arkadaşına güvenmiş olmasaydı, paçayı sıyıracaktı. Ama adı çoktan duyarlılık ve uzman nişancılıkla anılır olmuştu.

Başımı sakince aşağıda tuttum ve önceki günleri düşünmeye başladım. Bilal ve Gassan'ın bununla bir ilgisi olduğunu biliyordum. Planlarını uygulamaya koymalarından beş saat önce hepimiz öğrenecektik ama hamilelik testi beni ülke dışına çıkarma planlarında değişiklik yapmalarını gerektirmişti. *Jumana'ya aramalarıma cevap vermemesini mi söyledi? O biliyor muydu?*

Mektuba dönüp baktım.

... ikimizi de bağışladı. Çocuğumuza hamileyken sana yapacaklarını düşünemiyorum. Evet öyle ki...

Şoför, sesini kısarak radyoyu yeniden açtı.

"... üçüncü bölge ve şimdi bize Huwara'da sirenlerin duyulduğu söylendi, bu da yarım saat içinde dördüncü kontrol noktasında patlama olduğunu gösteriyor. Bu inanılmaz! İnanılmaz! Bildiğimiz kadarıyla kimse eylemlerin sorumluluğunu almadı. Bazı askerlere spreylerle saldıranların olduğunu söyleyen görgü tanıklarından telefonlar da aldık."

Görgü tanıklarından birinin titreyen sesi duyuldu. *"Huwara'da kendi gözlerimle gördüm. Yaşasın direniş! Bir grup şebab*[26] *kavgaya girmiş gibi görünüyordu. Askerler, kargaşayı sonlandırmak için silahlarını çekmiş halde dışarı çıktılar. Bütün o gençler ve yaklaşık on kişi, ellerindeki aerosol kutularını göstererek askerlere doğru yürüdü. Meğer ellerindeki sinek öldürücü spreymiş. Askerlerin yüzlerine sıkmaya başladılar. Spreyler, Kızılderili okları gibi üzerlerine yağdığında, askerler kaçmaya başladı. Allah'a şükürler olsun! Şükürler olsun! Allah direnişçileri korusun! Allah direnişi korusun. Allah onları korusun. Allahu ekber."*

Şoför de ben de anlatılanları hayretle dinliyorduk. "Allah'a hamdolsun. Allahu Ekber," dedi şoför de.

Kalbim küt küt atıyordu. "Bence arabadan inip bize en yakın eve yürümeyi denemeliyiz," dedim. "Sokak birazdan tanklarla dolup taşacak ve hepsi bizi ezip geçecekler. Uzaklaşmaya çalışırsak da helikopterlerden biri bizi vurur muhtemelen."

[26] Genç, yiğit anlamına gelen Arapça bir kelime -çn.

"Evet. Evet. Allahım. Yardım et Allahım." Başımızı yavaşça kaldırdık. Sokak sessizdi. İnsanlar evlerine ya da dükkânlarına girmiş, helikopter gürültüsü de azalmaya başlamıştı. En iyi seçenek, beş metre ötedeki bir apartmandı. Bu kadar kısa bir mesafeyi yürümenin tehlikeli olmayacağını düşünsek de ürkütücü sessizlik göz korkutucuydu. Çatılarda İsrailli keskin nişancılar olabilirdi. Yavaşça arabanın kapılarını açtık. Şoför yolcu kapısından sürünerek çıkmaya başladı, ben de aynısını arka koltuktan yapmıştım ki tam tepemizde bir helikopter belirdi.

"Helikopter!" diye bağırdı şoför. Buna verdiğimiz tepkiler farklı oldu. O binaya doğru koşup ön yolcu kapısını açık bıraktı. Bense kendimi arabaya atıp kapıları kilitledim. Şoför koşarken helikopter tam tepesine geldi ve askerî cipler caddeden hızla inmeye başladı. Olduğum yere sindim. Birkaç el silah sesi duyuldu, kulakları sağır eden bir gürültüyle araba korkunç bir darbe aldı. Her yer kan gölüydü, araba ters dönmüştü. Askerler devasa silahlarını bana doğrultmuş, beni önce boynumdan, sonra kolumdan tutup pencereden dışarı çıkarmaya çalışıyorlardı. Pencerenin kenarları tenimi kesiyordu.

"Yakut? Yakut musun sen?" diye bağırdılar aksanlı bir Arapçayla. Mektup hâlâ elimdeydi ve hâlâ tamamını okuyamamıştım.

Mektup! Devamını okumak istedim. *Mektubu almalarına izin veremem!*

Beni cadde boyunca yerde sürüklediler. Asfalt yüzümü mahvetmişti. Kâğıdı ağzıma atmıştım ki elimi kolumu bağlayıp beni bir cipin arkasına attılar ve eşyalarımı karıştırmaya başladılar. Ağzımı kapalı tutuyordum. Gözlerimde kan vardı ama nereden aktığını ya da bu kanın bana ait olup olmadığını bilmiyordum.

Askerlerden biri çiğnediğimi gördü ve "Ağzında ne var?" diye sordu. Yutabildiğim kadarını yuttum. Diğer askerlere bağırarak İbranice bir şeyler söyledi. Birkaç saniye içinde birkaçı üstüme çullandı ve ağzımı açmaya çalıştılar. Parmaklarını ısırıp kanattım. Mektuptan geriye pek bir şey kalmamıştı.

Hatırladığım bir sonraki şey hastanede, bileğim yatağa kelepçeli olarak uyandığımdı. Bir asker, plastik bir sandalyede oturmuş dergi okuyordu. Mırıldanmış olmalıyım çünkü hemen hemşireye seslendi. Gerisini yarım yamalak hatırlıyorum. Tuhaf, farklı, yer yer keskin ağrılar çekiyordum. İlaçlar yüzünden başım iyice uyuşmuş, dumanlanmıştı ve hareket ettirmeye bile mecalim yoktu. Kelepçeler yüzünden de doğru düzgün kımıldayamıyordum. Serumumu çıkarmaya çalıştığımda diğer bileğimi de zincirlediler. Birden Sitti Vasfiye'nin öldüğünü hatırladım. *Yoksa hayatta mıydı? Allahım, Bilal!*

Hastanede ne kadar kaldığımı bilmiyorum. Beni birkaç kez başka odalara transfer ettiler. Duyularımı nihayet geri kazandığımda, bir hapishane kliniğindeydim. Başımdan yaralandığımı ve iki gün komaya girdiğimi öğrendim.

"Bebek yok..." Tekrar tekrar sorduğum soruya alabildiğim tek yanıt bu oldu. Sevginin, yaşamın, umudun ve geleceğin ekildiği rahmim; bir mağaraya, oyulmuş bir boşluğa dönmüştü. Şimdi bazen Küp'te bile karnımdan gelen bebek ağlamalarını duyuyorum.

İlk sorgulama beklediğim kadar sert geçmedi. Bir odaya alındım. Başım sargılıydı, kesik ve morlukların her biri iyileşmenin farklı aşamalarını gösteriyordu. Gövdemin yanında dikişlerle birlikte uzun, kırmızı bir yara izi vardı. Küçük odanın pis duvarları kırmızı halkalarla çevriliydi. Kullanılmış lateks bir eldiven yerde, küçük kirli bir su birikintisinin içinde duruyordu. Kot pantolonlu iki adam beni metal bir masa ve sandalyeye oturttu. Biri beyaz, diğeri siyah tişört giymişti. Eski bir vantilatör tavanda vızıldarken, takım elbiseli başka bir adam, odanın içinde sakin adımlarla volta atıyordu.

Beyazlı nasıl hissettiğimi ve sigara isteyip istemediğimi sordu. İçmediğimi söyledim. "Peki ya bir bardak çay?"

"Hayır, teşekkür ederim."

"Bu kibar çıktı yalnız," dedi siyahlı.

Beyazlı, siyahlıyı onaylamıyormuş gibi yapıp, "Sana soracağımız çok şey var, Yakut. Ama önce Bilal'in nerede olduğunu söylemelisin."

Bunu sorar sormaz pişman olduğunu anladım, gülümseyişimden ya da farkında olmadığım başka bir sebepten ötürü rahatsız olmuştu.

"Bilmiyorum," dedim.

Öfkesini gizlemeyi denese de başaramadı. Benden bilgi almak yerine, istemeden de olsa Bilal'in kayıplara karıştığını ağzından kaçırmıştı. Diğerleri de tatmin oluşum karşısında şaşkına dönmüşler, bilmeden bir bilgi daha vermişlerdi.

Siyahlı bunun üzerine agresif bir şekilde beni sorgulamaya girişti. Sorularına cevap alamadığında öfkesi yükseliyor, beyazlı bana acıyormuş gibi araya girip onu sakinleştirmeye çalışıyordu. Ta ki siyahlı bana tokat atıp sandalyeden düşmeme neden olana kadar... Neye uğradığımı şaşırmıştım, ayağa kalkana dek ne olduğunu anlamamıştım bile. Bu sefer beyazlı, siyahlıyı gerçekten payladı. Birbirleriyle İbranice konuşuyorlardı ama tepkisini açığa çıkaran iki kelimeyi seçebilmiştim: *zeekaroon* ve *zokheret.*

Bilal bir seferinde bana, İbranicenin basit bir dil sayıldığını, bizde olan pek çok çekimin onlarda olmadığını ve Arapçaya benzeyen pek çok kelimenin bulunduğunu söylemişti. *Zeekaroon* ve *zokheret*, de "hafıza" anlamına gelen Arapça *zakirayı* hatırlatıyordu. Başımı yere çarpmıştım, beyazlının hafıza kaybı yaşayabileceğimden, işlerin iyice sarpa saracağından endişelendiğini düşündüm ve o en önemsiz şeyleri bile hatırlamıyor gibi yapmaya başladım.

Beyazlı, "Yakut, meslektaşımın terbiyesizliği için kusura bakma," dedi. "Seni tutukladığımız gün nereye gittiğini söyle."

"Tutuklandığımı hatırlamıyorum," dedim. "Aslında buraya nasıl geldiğimi bile tam olarak bilmiyorum. Hapishaneye yani."

"Babaannenin öldüğünü hatırlıyor musun?"

"O öldü mü? Sitti Vasfiye öldü mü?"

"Aslında hayır. O yaşıyor ve iyi," dedi beyazlı.

Burada kafa karışıklığımı gözler önüne sermiştim. "İyi de madem hayatta niye böyle diyorsun? Allah'a şükür yaşıyor demek!" *Sitti Vasfiye'yi telefon görüşmelerimizi takibe aldıklarından ötürü biliyorlar. Elbette tek yol bu. Tabii Jumana biliyorsa ve yakalanıp itirafa zorlanmadıysa...* İsrail'in korkunç bir saldırıya uğradığını düşündüm. Filistin'den bu kadar incelikli, iyi hesaplanmış bir saldırı beklenmiyordu muhtemelen. Mahallelerimizi "hayal bile edemeyeceğim" bir şekilde darmaduman ettiklerini söylediler. Kurduğumuz tezgâhı keşfetmeleri an meselesiydi belki de.

"Neden bahsettiğiniz hakkında hiçbir fikrim yok," dedim.

Birbirlerine baktılar ve siyahlı, korkudan beni olduğum yerde zıplatacak kadar sert bir şekilde masaya vurdu. Yüzümü ellerimle kapatıp ağlamaya başladım.

Beyazlı, "Sana yardım etmeye çalışıyoruz," dedi. "Su borularına ne yaptığını da biliyoruz."

Yüzümü ellerimle kapatmakla iyi yapmıştım, yoksa yaşadığım şoku anında görürlerdi. Kendimi biraz toparlayıp elimden geldiğince iyi rol kesmeye çalıştım ve ısrarla neden bahsettiklerini bilmediğimi söyledim.

"Sana karşı yeterince delilimiz var. Ortakların da suçlarını itiraf etti."

Bu sorgulamalar, tehditler ve bağırışlar günlerce sürdü. Oturduğum sandalyeye beni öyle sıkı bağlamışlardı ki, ipleri çözdüklerinde bedenimi hareket ettirmekte bile zorlanmıştım. Sonunda su boruları hakkındaki suçumu itiraf ettim ama prensip olarak Bilal'i buna dahil etmeyi reddettim. İçeriğinde kim bilir nelerin yazılı olduğu İbranice bir itiraf metnini de imzaladım.

Beni dört kişiyle birlikte kaldığım odaya geri yolladılar. Burası Bilal'in kaldığı hücrelerin aksine, Filistinli siyasi tutsakların kendi aralarında dostluk ve dayanışma içinde olduğu bir yer değildi. Beni küçümseyen İsrailli suçlularla birlikteydim. İçlerinden biri Arapça konuşuyordu, benimle arkadaş olmaya çalıştı. Beni bazı

konular hakkında uyarıp, en iyi yemeği nasıl alacağımı, hangi gardiyanlardan ya da mahkûmlardan uzak durmam gerektiğini söyledi. Celileli bir Filistinli olduğunu, "direniş faaliyetleri" nedeniyle hapse atıldığını söylüyordu. Bilal'in bir zamanlar "kuşlar" olarak tanımladığı, bilgi toplamak için yeni gelenlerle arkadaş olmaya çalışan, Filistinli iş birlikçilerin karikatürü gibiydi ama. Bilal'i tanıdığını da iddia etti. "Şey, onunla tanışmadım tabii. Onu duydum. Herkes gibi... Bir kahramanla evli olduğun için ne kadar şanslısın."

Başımı salladım. Güldü.

"Hakkında söylenenlere inanmadığımı bilmeni istiyorum. Haset denen duygunun bir kızın itibarını mahvetmesinden de nefret ediyorum."

Tepki vermedim. Hiç de iyi bir kuş değildi, beni konuşturmak için fazla sabırsızdı ve sabırsızlığını zar zor gizleyebiliyordu. Sonunda beni kendi halime bırakıp kısa bir süre sonra hapishaneden kayboldu. Sonrasında diğer mahkûmlar ve gardiyanlar beni tacize başladı. Dehşete kapılmıştım ama belli etmemek için elimden geleni yaptım. İkinci kez dövüldüğümde, iki İsrailli kadın beni savunmaya gelene kadar bu böyle sürdü. Arkadaşım olmakla filan ilgilenmiyorlardı ama bu saldırılar devam ederse, bunun bir sonucu olabileceğini söylediler. Bunu neden yaptıklarını bilmiyordum ama insanlığın, tahmin edilemeyen pek çok yerde, pek çok kılıkta ve dilde karşıma çıkabileceğinin farkındaydım artık.

Duruşmam İbraniceydi ve iki gün sürdü. Daha da kısa olabilirdi ama "mahkemenin zamanını boşa harcamış" ve işleri "çok kötüleştirmiştim."

İsrail, ilk kez hapse mahkûm ettiğinde Bilal'i gıyaben yargılamış, kardeşi için kendini takas ettiğinde de onu hapse atmıştı. Aldığı her hapis cezası, serbest bırakılma şartlarını ihlal ettiği ya da sadece idari gözetim altında tutulması işlerine geldiği için onanmıştı. Hiçbirinde mahkeme salonunda hâkim karşısına çıkmamıştı bile. Bir keresinde bana hâkimlerle asla iş birliği yapmayacağını, bunun İsrail'in otoritesini tanıdığı anlamına geleceğini söylemişti.

Ben de tam olarak onun yaptığı şeyi yaptım. Nerede olursa olsun Bilal'i gururlandırmak istiyordum. Belki televizyonlarda görür ya da gazetelerde okurdu. Bilal'in meydan okumasını bir adım daha ileri götürdüm ve sesim güzel olmasa da mahkeme salonunda şarkı söylemeye başladım. "Yumma Mweil el Hawa" ile başladım, bu iyi bir başlangıç olacaktı. Hâkim beni önce uyarmakla yetindi. Bir süre bekledim, sonra aklıma gelen tüm Abdel Halim Hafez şarkılarını söylemeye başladım. "El Hawa Hawaya"nın ardından sıra, en sevdiğim şarkıya, "Qariatol Fingan"a geldi. Hâkim şaşkına dönmüştü. İyice köpürüp bana, savcılara, avukatlara, görevli memurlara çıkıştı; gardiyanlara beni susturmalarını emretti. Bir diğer favori şarkım olan "Mavoo"ya gelmiştim ki gazetecilerin duruşma salonundan çıkmalarını istedi. Gazeteciler salonu terk ederken, onlara elimden geldiğince görüntü vermeyi ihmal etmedim.

Bilal'in yapacağını yapmış, sömürgecinin yetki alanını sömürgeleştirmiştim. Özgürlüğümü zincirlerle kazanırken, mahkeme salonunu, özgürlüğümün esiri kılmıştım. Bilal'in varlığını yanımda hissediyordum ve o dakikaları, beni izlediği hayaliyle çok daha rahat atlatmıştım.

Şarkı söylemeyi bırakmadığım için hâkim gardiyanlara beni dışarı çıkarmalarını ve yarınki duruşmada "uygun" davranacağımdan emin olmalarını söyleyerek davayı sonlandırdı.

Gardiyanlar beni gazetecilerin bağıra çağıra güvenlik görevlileriyle kavga ettikleri koridora çıkarırken şarkı söylemeye devam ettim. Gardiyanlardan biri ağzımı kapatmaya kalktığında, şarkıdaki uzun son heceyi "Gabbaaaaaaaaaaaar" diye daha da uzatarak söylüyordum. Ümmü Burak'ın öngörülebilir tepki vermemek konusundaki öğüdüne sadık kalarak, gardiyanın avucunu yaladım. Refleks olarak hemen elini çekti ama sonra çenemi öyle bir sıktı ki yanaklarım morardı.

Ertesi sabah askerî mahkemeye geri götürülene dek parlak ışıklar ve yüksek sesli müzik eşliğinde çelik duvarlı bir hücrede

kaldım. Gözlerimin altındaki siyah torbaların ağırlığından başım düşecek gibiydi. İkinci gün salonda, görevliler ve birkaç basın mensubu dışında kimse yoktu. Kendi kendime sessizce bir şeyler mırıldanmaya başlamıştım ki gardiyanlar ağzıma bir bez parçası tıkıp etrafını bantla sardı. Hâkim duruşmaya mahkeme salonunun kutsallığına zeval getirdikleri ve bir teröriste İsrail demokrasisini gasp edecek fırsatı verdikleri gerekçesiyle basını kapı dışı ederek başladı. Ama beni böyle akıllı uslu görmekten ötürü memnun olduğunu söyledi.

Ağzıma tıktıkları bez parçasına rağmen şarkı söylemeye çalıştıysam da meydan okuma çabalarım nafileydi, beni gerçek anlamda boğuyordu. Bedenim sessizlik ve tükenmişlik hissiyle dolmuştu. Parlak ışıkların altında yüksek sesli müziğe maruz kalmadığım için minnettardım ama giderek ağırlaşan başım ansızın öne düştü ve gözlerim kapandı. Gözlerimi tekrar açtığımda bir minibüsün içindeydim, sonra da kendimi Küp'te buldum.

Uzun bir süre, tüm işlemler İbranice gerçekleştiğinden tutukluluğumun gerçek nedenini öğrenemedim ama mahkûmiyetimin su hattı ve ftalatlarla ilgili olduğunu tahmin etmek güç değildi. Küp'teki ilk günlerimde, muhtemelen moralimi bozmak için, kapının altından Arapça gazete kupürleri ve fotoğraflar attılar içeri. On dokuz yaşıma ait, üzerime para yağdıran gözü dönmüş adamların ortasında dans ederken çekilen, benim için çoktan tarih olmuş fotoğraflardı bunlar. Yüzleri gizlenmişti ama gazetenin müdahalesi olmadığını biliyordum. Ümmü Burak, yıllar önce fotoğrafları Ebu Moathe'ye vermek için onu zorladığımda yapmıştı bunu. İsrail istihbaratının fotoğrafları nasıl ele geçirdiğini bilmiyordum ama söylentileri dikkate alıp Ebu Moathe'nin kapısına dayandıkları su götürmezdi. Ebu Moathe de bunu yıllar önce hesabını boşaltmamın intikamını almak için bir fırsat olarak görmüştü belli ki.

Haberin başlığını fark etmeden bir süre fotoğraflara baktım ve utançla, ailemin ne kadar incinmiş olabileceğini düşündüm.

Onları görmek için can atsam da bu utanç yüzünden iyi ki buradayım diye geçirdim içimden.

Ve başlığı okudum: "Kahramanlık mı, İhanet mi?" Görünüşe göre medya davam hakkında haber yapmış ve kimisi mahkemede yaşananlardan da ilham almıştı. İsrail, mahkûm olmuş Filistinli bir kadının mahkemelerini küçük düşürdüğü, saygınlıklarını zedelediği görüntüleri sansürleyememişti. Yazıyı okuyana kadar anlatılanların hiçbirini bilmiyordum. Suçumun "terörizm" olduğunu da ilk kez bu haber vesilesiyle öğrendim. Tabii mahkemedeki suçlamalar sebebiyle beni terörizmden yargıladıklarını içten içe biliyordum ama nihai resmî bir teyidi de almış oldum. Haberde Bilal'e, "sessiz terörizm" dedikleri türden saldırılar da olmak üzere, birden fazla terörist saldırıyı planlamada yardım ettiğim de yazıyordu. Boru hattı kumpası dedikleri buydu.

İsrail, başkaları fikir almasın diye birçok ayrıntıyı gizlemeye çalışmıştı ama.

Bilal'in hikâyesi, özellikle de firar ettikten sonra Filistinliler arasında yayılmış, bir efsaneye dönüşmüştü ama İsrail halkına, Bilal'in büyük olasılıkla öldüğü ve "bir Hitler'e dönüşmekte" olduğu için bunun iyi bir şey olduğunu söylüyordu. Saddam'ın da bir Hitler olduğunu söylerlerdi. Sevmedikleri her lider, onlar için yeni bir Hitler'di.

Öte yandan İsrail su borularına ne yaptığımızı tam olarak bilseydi, bunu kamuoyuna açıklamaya kalkmazdı, çünkü medya, suçluyu günah keçisi ilan ederken, suçun kapsamını daraltıyor, etkilerini hafifletiyordu. Küp'teki bir röportaj sırasında muhabirlerden biri bana bir haber göstermişti. Şöyle yazıyordu:

Teröristler su borularını sabote etmeyi başarsalar da cesur yerleşimcilerimizin hastalık nedeni pestisitlerin kötüye kullanılmasıydı. Bu konuyla ilgili soruşturmalar devam ediyor.

Bilal de ben de eylemlerimizin sonuçlarıyla çok uzun zaman önce yüzleşmiştik. (Gerçi bunu tam olarak nasıl yapabilirdik ki?) Mahkeme öncesi ağaçlıklar ve meyve bahçelerimiz tamamen yok edilmiş, evimiz yıkılmıştı. Ama bu diğerlerinin başına gelenlere kıyasla çok küçük bir bedeldi.

VII

ÖZGÜRLÜĞE YAKIN

KÜP, SONSUZ UFUKLAR

Gazete kupürlerini görmenin ilk şokunu hızlıca geride bırakıyorum. Duygular burada çabuk aşınıyor, anılar kolay yıpranıyor. Geriye kalan tek şey, bir zamanlar anılara eşlik eden duygulardan yoksun katı bir gerçeklik. Burada gözyaşı dökmek mümkün değil, kalbin hareket edeceği bir alan yok, yapraklarını hışırdatacak bir esinti yok. Küp'teki sessizlik, sesin yokluğuyla değil, yoğun ve sarsılmaz durgunluğuyla ilgili. Uzaydaki karanlık madde misali, sessizlik de tüm köşelere sızan, yaşayan bir güç gibi. Ve ben bu gücün kölesiyim.

Artık iyiden iyiye beyazlamış saçlarım birkaç kez kesmelerine rağmen üç kez sırtıma kadar uzadı. İşte bu kadar uzun süredir Küp'teydim. Bilal'in hayatta olup olmadığıysa benim için hâlâ bir merak konusu. İsrail gerçeği bilse sanırım benim de haberim olurdu, bu tür haberler bir şekilde kulağıma geliyor çünkü. Zamanla, bana ulaştırılan gizli notlardan ve ara sıra yaptığım konuşmalardan öğrendiğim, o olaylı günde Bilal'in İsrail ordusuna yönelik saldırılarında yirmi dört İsrail askerinin öldürüldüğü ve on iki kişinin yaralandığı yönündeydi. Bu İsraillileri afallatan, sarsıcı bir sonuç olmuştu tabii; hiçbiri, Filistinlilerin tatar yayı ve sinek öldürücü gibi alışılmadık silahlarla direnişine kalkışacaklarını hesaba katmamıştı. Atılan oklardan bazıları, Gassan'ın evindeki bitkisel karışımlar kullanıldığından zehirliydiler. Askerler daha önce birçok kez Gassan'ın evine baskın yaptıysa da yıktıkları saksıların onlara karşı kullanılacak silahlar olduğunu hiçbir zaman düşünmediler. İsrail'e yapılan saldırıların tek sorumlusunun Gassan olduğu iddiasına inandırıcılık katan da bu bitkilerdi. Bunun doğru olmadığını İsraililer biliyordu ama güçlü oldukları algısını

sürdürmeleri kaçınılmazdı ve saldırıları düzenleyen lideri, ellerinden kaçırdıklarını itiraf ettikleri takdirde kırılganlıkları ağır bir darbe alacaktı.

İlk saldırı, dikkatleri başka yöne çekmek için bir tuzaktı. Uzak bir kontrol noktasında gerçekleşmiş, üç yoldaşın attığı oklarla iki İsrailli asker öldürülmüştü. Saldırının hedefi olan kontrol noktası, askerî karakoldan birkaç dakikalık uzaklıkta da olsa Filistinliler, destek birimlerinin ulaşımını geciktirmek için yola büyük taşlar yığmışlardı. Ölen askerlerin el bombaları ve otomatik silahlarına el konulup İsrailli takviye kuvvetlerine saldırmak için kullanılmıştı. İkinci kontrol noktası saldırısı da ilkiyle aynıydı. İsrail'in dikkati bu bölgeye çekilirken, Gassan ve altı arkadaşı, Rus kaçakçılardan aldıkları silahların hâlâ işe yarayanlarıyla, en büyük ve en kalabalık kontrol noktalarından birine saldırmıştı. İsrailli askerler korunaklı terminale çekilecekken Gassan'ın ekibi üzerlerine çökmüş, bu esnada kontrol noktasından geçmeyi bekleyen yaklaşık yirmi Filistinli de kendiliğinden direnişe destek vererek, kurşungeçirmez duvarların arkasına saklanacak zamanı bulamayan birkaç askeri haklamıştı. Sonrasında ilk ikisine benzer dördüncü bir saldırı daha oldu.

İsrail o gün Gassan'ı öldürdü, askerî destek ekipleri olay yerine vardığında, Filistinli direnişçileri kurşun yağmuruna tuttular. Bir gazete Gassan'ın annesinin, oğlunun, babası ve küçük kardeşi Cendel'in yanına gömülmesi üzere naaşının ona verilmesi için yalvardığını yazıyordu.

Küp'e gelen muhabirlerden biri bana Gassan'ın yol kenarında yatan cansız ve kanlı bedeninin fotoğrafını gösterince kusacak gibi oldum, Jumana'nın bu görüntüye tanık olacağı aklıma gelince tekrar öğürdüm. Sonra ölen Bilal değil diye bir rahatlama hissettim ama bu sefer de rahatladığım için kendimden utandım.

Bilal üçüncü kontrol noktasında Gassan'la birlikteydi, Muhammed'in de onlarla birlikte olduğuna dair söylentiler vardı. Bunu duymak beni şoke etmişti, doğru olup olmadığını bilmiyordum

ama Muhammed'in bunca yıldır Kanada'da olmadığı, Tel Aviv'de barmenlik yaptığı bu sayede kesinleşmişti. Gerçek ne olursa olsun, Muhammed tutuklanışımdan haftalar sonra öldü. Cesedinde işkence izleri vardı, belki de Bilal'i sakladığını düşündükleri için ona bunu reva görmüşlerdi.

İsrail resmen aklını yitirdi ve 1948 bölgesindeki, İsrail vatandaşlığı olanlar da dâhil olmak üzere, sözde Yeşil Şerit adıyla bilinen bölgedeki tüm Filistinlilere karşı topyekün bir savaşa girişti; savaş uçakları Batı Şeria ve Gazze'deki okullara, camilere, iş merkezlerine ve fabrikalara bombalar atmaya başladı. İntikam almak için binlerce erkek ve kadını toplayıp beş milyon insanın sokağa çıkmasını engellediler ve pek çok toplu cezayı yürürlüğe koydular. Aynı zamanda İsrail, üst düzey generallerinden biri olan Itamar'ın adının karıştığı ulusal skandalla da çalkalandı. General, ülkede en çok aranan Filistinlinin ağabeyi olan Muhammed adındaki bir Arapla ilişki yaşıyordu. İsrailli yetkililer, Itamar'ı istemeyerek de olsa Bilal'in kaçmasına yardım etmekle suçladılar ve Iraklı bir Yahudi olduğundan ötürü "Doğulu köklerini" buna bahane ettiler. Yahudi olmayanlara karşı gösterdiği nezaketten suç üreterek Araplara güvenenlere gözdağı vermek için Itamar'dan bir günah keçisi yarattılar.

Itamar hâlâ hapiste. Hem Tamara'nın hem de benim hapiste olmamızı şiirsel bulduğumu söylemeliyim. Jumana da tutuklandı. Ftalatlar hakkında bir şey bildiğini reddetse bile Bilal'in ağaçlar için su "aşırdığını" itiraf etti. Buna rağmen işkence görmekten ve tecavüze uğramaktan kurtulamayıp dört yıl hapse mahkûm oldu. Faysal da aynı şekilde su boruları kumpasına karıştığını itiraf etti ve bunun sorumlusu olarak Bilal'i gösterdi. Gazze'ye sınır dışı edilmeyi kabul edildiğindeyse serbest bırakıldı. Gazze'nin dev bir esir kampına döndüğünü tutulduğum hücreden görebiliyordum. Samer, Moskova'da kaldı ve Cihat'la internet sitesini yönetmeye devam edip siteyi birden çok ağa aktardı. İsrail'in Cihat'ı Interpol listesine alma çabaları başarısız oldu ve bahçıvanlık yapan,

bir ayağı ve bir gözü sakat bir kardeşim olduğuna dair haberler dışında adı basına hiç yansımadı. Hepimizin en zayıf halka olduğunu sandığımız Wadee ise en sağlamımız çıktı ve tek bir şeyi bile itiraf etmedi.

Yaşananların en tuhaf yanı, Wadee'nin eşinin başka bir direniş hareketinin parçası olduğunun ortaya çıkmasıydı. Bir kız çocukları olmuş, evliliklerinin üstünden aylar geçmişti ama birbirlerinden sakladıkları sırları, İsrail'in sorgusu sırasında öğrenmişlerdi. Askerler, kadının anlattıklarından şüphelenmediler ama Wadee'yi itirafa zorlamak için kocasının önünde ona tecavüze ettiler. Wadee de karısının anlattıklarının doğru olduğunu düşünüyordu ama ona ilk kez "kocam, gerçek aşkım" diye seslenince, ihtiyaç duyduğu cesarete nihayet kavuştu. O gün, birbirlerini oldukları gibi gördüklerinde kadın Wadee'ye derinden bir aşkla bağlandı. (Aslında bundan emin değilim ama Wadee'nin bu mutluluğu hak ettiğini düşünüyorum.) Birkaç gün sonra da serbest bırakıldı. Wadee'yse iki yıl hiçbir suçlama olmaksızın içeride yattı, ikinci yılın sonunda teröre karıştığı ve ağır askerî suç işlediği gerekçesiyle ömür boyu hapisle cezalandırıldı. Benim davamda olduğu gibi suçlanmasıyla mahkûmiyeti yalnızca iki gün sürdü. Karısı ve kızı, onu iki ayda bir, otuz dakika boyunca ziyaret edebilecekti.

Bilal'e gelince, kimse onun nerede olduğunu, hatta hayatta olup olmadığını bilmiyor. İsrail'in Filistin'i vurması ve pek çok Filistinliyi tutuklaması herkesi şaşkına çevirdi ama direniş faaliyetlerinin yeniden canlanması ve iki İsrail askerinin ele geçirildiği, iki ölü askerin rehin tutulduğu Üçüncü İntifada'nın başlaması çok uzun sürmedi. Ve tüm bunlar kısa bir zaman önce yaşandı.

Yeraltı şehri ise bizim sırrımız olarak kaldı.

İşte şimdi buradayım. Hikâyem tamamlandı, bildiğim her şey bu kadar. Küp'ün duvarları boyunca sıralanmış, belki de üç binden

fazla sayfaya tekrar bakıyorum. Her yerde kâğıtlar var ama gardiyanlar bunlara el koymaya çalışmadı. Sanırım işim bitene kadar bekliyorlar. Gerçi toplamaya kalksalar bile yazılanları, deli bir kadının anlamsız gevelemesi, çocuklar için kıssadan hisse misali saçma bir girişim olarak görecekler, tıpkı 194 metoduna yaklaştıkları gibi.

Beni her şeyi yazmaya iten neydi bilmiyorum. Yanlış anlaşılmaları gidermek için mi kaleme sarılmıştım? Yoksa başkalarının saldırgan addettiklerini sevgiyle savunmasız bırakmak için mi? Zaman geçirmek, dünyadaki varlığımı bulmak ya da bu cansız kutuya hayat bahşetmek için mi? Hayatta kaldığımı ilan etmek için mi? Ya da Bilal'i yanımda tutmak için mi?

Belki her şeyi yok edip baştan başlarım. Belki de tüm sayfaları suya batırırım. Gerçi Attar bir süredir burada değil, koltuk altlarımdan ve apış aramdan gelen koku da giderek kesifleşiyor. Lavaboyla idare etmeye çalışıyorum.

Çalan alarm kendimi duvara zincirlememi söylüyor. Gardiyanlardan biri elinde bir sandalyeyle içeri girip ziyaretçimin olduğu haberini veriyor. Sandalyeyi Küp'ün ortasına bırakıp başka bir gardiyana sesleniyor. Diğer gardiyan, gözleri şefkatle bakan, gözlüklü, çilli, dağınık kahverengi saçları olan, makyajsız, eski bir kot pantolonuyla spor ayakkabı giymiş, orta yaşlı beyaz bir kadını içeri alıyor. Onu tanıyorum.

"Merhaba, Nahr," diyor ben kollarımı duvardan ayırırken. Bana Yakut demeyen tek ziyaretçi o. "Otursam sorun olur mu?" diye soruyor aksanlı bir Arapçayla.

Başımla onaylıyorum. "Merhaba, Nira."

"Tüm yazdıkların bunlar mı?" Elini kâğıt yığınlarının üzerinde gezdiriyor.

"Evet."

Küçük, sarı bir not defteri, bir kalem ve bir gazete kupürü var elinde, kupürü açıyor ve "Bunu sana göstermeme izin verdiler.

Veremem ama gösterebilir ve sana okuyabilirim. Bunu yapmamı ister misin?"

"Neyle ilgili?"

"Tutsak değişimiyle serbest kalabilirsin."

Böyle bir şeyi ilk kez duyuyor değildim, saçlarımın henüz küle dönmediği, göğüslerimin sarkmadığı günlerden aklımdaydı. "Ah, öyle mi?"

"Evet, bu sefer gerçekleşecek gibi. Bir takas olacak. İkisi ölü, dört İsrail askeri için altı yüz Filistinli tutsak serbest kalacak."

Gülüyorum, dediklerine inanmıyorum. İsrail bunca zamandır beni kandırdığını sanarak onlara Bilal hakkında bilgi vermem için beni oyuna getirmekten hiç vazgeçmedi. "Ve haber vermek için altı yüz mahkûmun hepsine böyle tek tek gidiyor musun?"

"Tabii ki hayır. Sadece senin yanına geldim." Gözlüklerini çıkarıyor. "Müzakereler bir yıldır sürüyor. Bize sürecin sonuna gelindiği, duyurunun önümüzdeki üç hafta içinde yapılacağı söylendi. İsrail ve Filistin yönetimi, kayıp askerleri bulmak için ülkenin altını üstüne getirdi ama sonuç alamadı. Askerlerin bir şekilde ülkeden kaçırıldıklarına kanaat getirilmişti ki yeni bir örgüt, askerleri esir tuttuklarını açıklayıp bu değişimi talep etti," diye açıklıyor. Bunca zamandır Küp'te yaptıklarımı düşünüyorum, bana verdiklerinde okuduğum kitapları, Attar'ı beklediğim anları, Klara'nın yolunu gözlediğim ya da kendi kendime dans ettiğim günleri... Ne yaparsam yapayım, hiçbir şeye önem atfedemiyorum ama, en ufak bir duygu kıpırtısı bile hissedemiyorum.

"Ürdün'e gönderilmek üzere seçilen tek mahkûmsa sensin."

Yüzüne bakıyor, ona inanmaya başlıyorum.

"Takasla ilgili bir makale yazıyorum ben de."

Aniden gözüm kararıyor. Bazen oluyor bu. Birkaç kere göz kırpıp duyularımı geri kazanmak için başımı sağa sola sallıyorum.

"İyi misin?"

Başımla onaylıyorum.

"Sana birkaç soru sorsam olur mu?"

Ben hayır demeyi düşünürken, "Ürdün'e gönderilmesini istedikleri tek mahkûmun neden sen olduğuna dair bir fikrin var mı?" diye soruyor.

Birbirimize bakıyoruz. Şefkatli bir ifadeyle bana bakmaya çalışıyor ama bu duygunun gözlerinden silinip gittiğini görebiliyorum, o da bunu fark ettiğimi anlıyor. Gözlüğünü geri takıyor. İkimizin de dilinin ucunda tek bir isim var, biliyorum ama önce benim söylememi istiyor. Nefes alıp verişi değişiyor, göğsü yükselip alçalıyor. Bunun biraz büyüleyici olduğunu düşünüyorum.

"Bilmiyorum," diyorum istemsizce tek kaşımı kaldırarak. Tüm bunların ne anlama geldiğini düşünmeyi bırakalı çok oldu. Hafızamın uçsuz bucaksız dehlizlerinde, yüzler ve sesler arasında geziniyorum.

Göz kapakları yavaşça kapanıp açılıyor. Derin bir nefes alıp sakince veriyor. "Bilal'in hayatta olduğunu düşünüyor musun peki?"

Balayı günlerine dönüyorum, Bilal'le 2002 baharındaki sokağa çıkma yasağında evde geçirdiğimiz günlere.

"Nahr?"

"Haberi okuyacak mısın?" diyorum elinde tuttuğu katlanmış gazeteyi işaret ederek.

Açıp yüksek sesle okumaya başlıyor. Bu, artık efsane olmuş tatar yayı ve sinek öldürücü sprey saldırıları, İsrail askerlerinin yakın zamanda kaçırılıp esir tutulması, Filistin içindeki ve diasporadaki yeni direniş faaliyetleri ve BDS adındaki uluslararası boykot kampanyasını kapsamlıca ele alan, uzun bir makale. Mahkûmların serbest bırakılmasının kaçınılmaz bir fedakârlık olduğunu söyleyen, er ya da geç onları tekrar toplayacaklarına dair çeşitli imalarda bulunan İsrailli generalin sözlerine de yer veriyor. "Teröristler her zaman ait oldukları hayata, mahkûmiyete geri döneceklerdir," diyor general. Yazıda benim de adım geçiyor.

"...Bilal Celal Ebucebel'in eşi ve Ürdün'e gönderilip serbest bırakılması talep edilen tek tutuklu. Bu haber, kötü şöhretli

teröristin hâlâ hayatta olduğuna dair yaygın bir varsayıma da yol açtı. Filistinliler için Ebucebel bir kahraman ve çok sevilen bir direnişçi olduğundan büyük saygı görüyor. General buna gülüyor ve 'Karısı bir fahişe,' diyor."

Nira bana bakıyor. "Devam et," diyorum.

"'Karısı bir fahişe,' diyor. Filistinlilerin onu kocası kadar devrimci olarak gördüklerini öğrendiğinde ise tekrar gülüyor ve 'Devrimci bir fahişe işte,' diyor."

İsrailli generalin, Nira'nın ve cümle âlemin bildiği gibi, Bilal'in hayatta olduğunu ben de biliyorum. Başından beri hissediyorum bunu. Serbest kalsam bile onu bir daha asla göremeyeceğimi de biliyorum. Yatağa uzanıyorum, beton gökyüzüme bakarak, düz bir şekilde. Düşünceler, sorular, görüntüler, anılar kafamda gezinip birbirine dolanıyor. Nira yazdıklarımı okumak istiyor, bunların yayımlanabileceğini söylüyor. Onları Küp'ten çıkarmak için izin alabileceğine inanıyor. Konuşmaya devam ediyor ama sesi kulaklarımı tırmalıyor. Yan dönüyor, ona sırtımı dönüp gözlerimi yumuyorum. Hareket ve sesler devam ediyor. Küp'ün kapısının açıldığını duyup kelepçelerden kurtulana kadar yüzüm duvara dönük duruyorum. Attar'ın kırmızı parıltısı yanıyor. Arkamı dönüp akan suya bakıyorum. Hareket etmiyorum. Sikmişim Attar'ı.

BİRİNCİ GÜN

Bizi dışarıda bekleyen siyah araca doğru, ellerim ve ayaklarımdan kelepçeli bir halde yürüyorum. Küp'e ilk geldiğimden beri yürüdüğüm en uzak mesafe bu. Bacaklarım çabuk yoruluyor, daha derin ve hızlı nefes almam gerekiyor. Üniformalı görevliler bana takım elbiseli insanlara kadar eşlik ediyorlar. Erkekler, kadınlar, uzun boylular ve kısalar, hepsi bir şekilde aynı görünüyor. Gözlerimi bitkin bir halde kapatıyorum.

Sonunda büyük bir arabada, bir SUV'dayım. Gördüğüm en süslü, en sıra dışı araç bu. Şoför, İbranice olarak, Ürdün Büyükelçiliği'ne gitmek için yol tarifi talep ediyor. Kimseden yanıt gelmiyor ama öndeki panelde hemen bir harita beliriyor ve şoförün arabayla konuştuğunu anlıyorum. Bunları anlamak güç. Takım elbiseli yetkililerin biri ön koltukta, biri yanımda, ikisi arkamda oturuyor, hepsinde cep telefonu olduğunu tahmin ettiğim aletler var. İçlerinden biri telefonu kulağına dayayıp birileriyle konuşuyor.

Dünya değişti. Bunu fark etmek beni yoruyor. Uyumak istiyorum. Sonraki dakikalar bitmez tükenmez bir bekleyişle geçiyor ve Oz adındaki çirkin, asimetrik bir bina olan Ürdün Büyükelçiliği'ne nihayet varıyoruz, burada aynı takım elbiseli ve üniformalı insanlar, ben bir odadan diğerine götürülürken etrafta koşturuyorlar. Moda değişti. Erkeklerin takım elbiseleri daha dar, kravatları da öyle. Kadınlar daha yumuşak renkte rujlar kullanıyor, etekleri de daha kısa. Güvenlik görevlileri bacaklarımı çözüyor ama hareket etmiyorum. İnsanlar içeri girip çıkarken bana bakıyorlar. Bilal Celal EbuCebel'in eşini görmek istiyor olmalılar. Ürdün'e gönderilen ve özgürlüğüne kavuşan tek mahkûm. Fahişe kahraman terörist. Bacaklarımı kanepeye uzatıyor ve Küp'ü özlediğimi fark ediyorum.

İKİNCİ HAFTA

Artık Ürdün'deyim. Burada zaman bir takvimin günlerini takip ediyor. On altı yıldır Küp'te olduğumu anlıyorum böylece. Daha çok üniformalı kadın ve erkekle fotoğrafımın çekildiği bir bakanlığa götürüyorlar. Yorucu geçen saatlerin ardından çıkışta bir kalabalık beni çığlıklarla karşılıyor. Bir kahraman olduğumu düşünenler de orada, bir fahişe olduğumu söyleyenler de. Atılan çığlıklar kafamda çınlıyor. Kör edici güneş omuzlarıma çöküyor. Bayılıyorum. Ailemin evinde –büyük pencereleri ve modern mobilyaları olan modern, taş bir ev– beni kardeşimin buraya taşıdığı söyleniyor. Sitti Vasfiye'nin babamın Kuveyt'teki evimizin duvarında da asılı olan fotoğrafın yanına asılmış büyük çerçeveli fotoğrafına bakarken, "Sağ ol," diyorum Cihat'a. Babaannemin ne zaman ve nasıl öldüğünü sormuyorum ama. Buranın annem için inşa ettiği ev olduğunu anlıyorum.

Gürültü dayanılacak gibi değil. Arabalar, kornalar, siren sesleri, açılıp kapanan kapılar, birbirleriyle ve daha da kötüsü benimle konuşan insanlar... Buzdolabının ve klimanın vızıltısı bile beynimi delecek gibi geliyor. Annem yaşlanmış görünüyor. Uzanmam için beni yalnız bırakması gerektiğini anlıyor. Onu depresyonda olmadığıma ikna edemiyorum gerçi. Çevremdekilerin gözlerinden, akıllarındaki Nahr olmadığımı düşündüklerini okuyabiliyorum. Ama ne bu ne de başka bir konuya dair en ufak bir fikrim yok.

ÜÇÜNCÜ HAFTA

Günler hâlâ aynı, fazla gürültü. Annemin işi için evden çıktığı zamanlar bana iyi geliyor sadece. İyi dileklerini paylaşmak isteyenler yine kapımıza dayanıyor. Evde yokmuşuz gibi davranıp kapıyı açmıyorum bile. Şimdiye kadar gelmeyi bırakırlar sanmıştım ama rahatsızlığım umurlarında bile değil. Annemin evde olduğu akşamlarsa tam bir cehennem. Onları içeri buyur ediyor; tatlılar, gülümsemeler, öpücükler ve kahrolası bir dolu boş muhabbetle eve akın ediyorlar. Mecbur katlanıyorum çünkü annem de elinden geleni yapıyor.

Yine de odamın köşesindeki yatağa çekilip yüzümü duvara dönene dek huzur bulamıyorum. Anneme depresyonda olmadığımı bir kez daha söylemem gerekiyor. "Evet, benimle gurur duyduğunu, benim bir kahraman olduğumu düşündüğünü biliyorum. Ve evet, benim *kötü bir kız* olmadığımı düşünüyorsun." Ama bir kahraman olmadığımı, dilin saçma olduğunu, hayatın saçma olduğunu, bu ziyaretçi tiyatrosunun saçma olduğunu ve lanet olası buzdolabının uğultusunun beynimin içini tırmaladığını söylüyorum. "Lütfen bana güvenin, yalnız kalmam gerek biraz. Kimseye rahatsızlık vermiyorum. Lütfen siz de bana biraz huzur, biraz sükûnet verin."

DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ HAFTA

Annem gürültüyü kessin diye odamın penceresine ve kapısına dolgu yerleştiriyor, ziyaretçiler gelmeyi bırakıyor.

Annem nazikçe kapımı çalıp içeri giriyor. Yatağın kenarına oturup elini bacağıma koyuyor. "Tatlım, seni görmek isteyen biri var."

Beni yalnız bırakması için ona yalvarmadan önce, "Gelen Ümmü Burak," diyor ve ayrılıyor.

Bir hatıranın peşine düşmek için arkamı dönüyorum. Kuveyt'teki çılgın, son araba yolculuğumuz. Kahkaha ve hüzünün iç içe geçtiği o gün. Sitti Vasfiye'nin arka koltuğa geçmek için arabayı durdurması, kardeşimin sessizliği... Bambaşka bir hayata ait sözcükler içimde çırpınıp bedenimi sarsıyor, bir fısıltı duyuyorum: *Bu zalim dünyada ne olursa olsun, tekrar buluşacağız, kardeşim.*

Doğruluyorum, siyah bir abaya giymiş, elindeki bastondan destek alan küçük, zayıf kadına bakıyorum. Gülümsüyor. O devasa, otuz iki diş gülümsemesi hiç değişmemiş. Ayağa kalkıp ona doğru yürüyor ve sessizce sarılıyorum. Boşta olan kolunu bana dolayıp iç çekiyor, geride kalan yıllar ikimizi de sarıp sarmalıyor.

Yaşlı bir kadın gibi kokuyor. İnce abayasının altından kaburga kemiklerini hissedebiliyorum.

"*Waleh, ma ajmal shooftitsh*," diyor. *Kızım, seni görmek ne kadar güzel.* "Şimdi oturmama yardım et."

Çok uzun bir süre sonra belki de ilk kez gülümsemeyi başarıyorum. Hayat bana karşı nazik davranmadı ama bunun için minnettarım. Ümmü Burak'ı bir daha göremeyeceğimi sanıyordum. Ama işte buradayız, kaderin yıpranmış bağları bir çemberi

tamamlıyor. Hayatın onu da hırpaladığını görebiliyorum, ama en azından şu an ikimize karşı da cömert ve içimde bir şeylerin düzeldiğini hissedebiliyorum. Renk ve dokunun, donuk ve kuru olanı dönüştürdüğünü görebiliyorum.

"Sen de yaşlanmışsın valla," diyor, o kocaman aralıklı dişinden içime gün ışığı sızarken.

ALTINCI, YEDİNCİ, SEKİZİNCİ, DOKUZUNCU HAFTA

Annemin tartısına çıktığımda üç kilo verdiğimi görüyorum. Geçen hafta Ümmü Burak beni bir Türk hamamına götürdü, orada vücutlarımız ovalanırken birlikte çırılçıplak oturduk. Geldiğimden beri ilk kez evden çıkmıştım. Yarın yine oraya gideceğiz. Ama Ümmü Burak bugün parka gitmeyi planlıyor. "Merak etme, şehir dışında ve sessiz. Neredeyse in cin top oynuyor, tek ses kuş cıvıltıları ve rüzgârın esintisi olacak," diyor başını sallayarak, "İnan, Allah ruhunu şad etsin, babaannen kadar zorsun."

"Onu tanımazdın ki," diyorum.

"Tabii ki tanıyorum. O çılgın yaşlı kadın, kötü bir sürücü olduğumu söyleyip arabayı kenara çekmemi söylemişti. Hatırlamıyor musun?"

Güldüm. "Ama çok da haksız sayılmazdı."

Burası aslında bir park değil, ağaçlar ve kayalıklarla çevrili, boylu boyunca uzanan tepe ve vadilerden müteşekkil, uçsuz bucaksız bir manzarası var. Filistin'e de çok benziyor. Tıpkı Bilal'le bakımını üstlendiğimiz meyve bahçelerinin manzarası gibi. Kendimi alabildiğine sıradan bir hayat yaşamamıza, çocuk büyütüp iş sahibi olmamıza, dünyada özgürce hareket etmemize olanak tanıyacak bir dünyanın yasak fantezisine kaptırıyorum. Evin ve özgürlüğün bu dünyanın zavallılarının tek dayanağı olabileceği üzerine düşünüyorum. Bilal'le böyle bir yerde yaşar, belki de en az bir yetişkin çocukla, bir genç kız mesela, yürüyüşler yapardık. Babası, karşılaştığımız tüm bitkilerin adlarını ve faydalarını ona öğretir, bense anlattığı hikâyeleri, arkadaşlarını, hoşlandığı çocuğu,

hayallerini ve planlarını dinlerdim. Bir aile olarak birlikte yemek yer, birlikte ve özgürce geçen uzun bir günün ardından yorgun argın eve dönerdik. Hiç sahip olmadığımız şeylerin kaybını hissediyorum ama kalbimin kıpır kıpır olduğunu bilmek iyi geliyor.

Ümmü Burak'ın kanseri tekrar nüksetti. Bu üçüncü tekrardı ve doktorlar ona bu sefer tedavinin işe yaramadığını söylemişti. Bize geldiği ilk gün bana, "Kuveyt yetkililerinin beni hapisten çıkarıp Ürdün üzerinden Irak'a sınır dışı etmesinin nedeni buydu," dedi. "Eski müşterilerimizden bazıları beni savundu." Irak'ta uzak bir akrabasıyla yaşamıştı.

"Onların insafına kalmak korkunçtu ama şükürler olsun ki Saddam, Amerikan yaptırımları altında bile ücretsiz sağlık ve sosyal hizmet desteği veriyordu. Yani en azından kendi paramdan biraz çekip yaşamak için küçük bir kulübe satın alabildim."

Gelgelelim, biz daha Kuveyt'teyken Irak'a bombalar yağdıran başkanın oğlu, yeni ABD başkanının yönetimindeki savaş uçakları Ümmü Burak'ı yıllar sonra bir kez daha Irak'ta bulmuştu. Amerikalılar bir zamanların görkemli uygarlığı olan Babil'i bir hiçe çevirmişti. Öğretmenlerini dilenci, doktorlarını taksici yapmış, ülkenin hazinelerini ve tarihî eserlerini ülkeden kaçırmışlardı. Ümmü Burak, Ürdün'e 2003 baharındaki o yoğun mülteci akınında gelmişti. "Amerikalılar şeytandır," diyordu.

Acıdan uzak durmak zordur. Ümmü Burak iç çekince dişlerinin arasındaki boşluk görünüyor. Günlerinin sayılı olduğunun bilinciyle dünyanın ihtişamını seyrediyor ve "Her şeye rağmen hayat çok güzel," diyor.

Hastalık ve savaş hakkında söylediğimiz tek şey bu.

"İkimizin de hapsedilmesinin özel bir anlamı var mı sence?" diye soruyor Ümmü Burak.

"Kaderin hayal gücü yok demek," diyorum ama bu soru üzerine düşünmeye başlıyorum. Belki de bu durum devletlerin, gerçekten özgür olanları, sosyal, ekonomik ya da politik prangaları

kabul etmeyenleri hapsetmenin bir yolunu her zaman bulacağını gösteriyor.

Hapishane hakkında söylediğimiz tek şey bu. Eve dönüyor ve Ümmü Burak'ın tırnaklarına oje sürüp yüz bakımı yapıyorum.

Odamın dışında daha fazla zaman geçiriyorum artık. Zeytin ve hindistancevizi yağlarından vücut kremleri yapmaya tekrar başlıyor, onları Ümmü Burak'ın kırışmış cildine sürüyorum. Saçları iyice döküldü, kaş almaya, saçlarını boyamaya ya da ağdaya ihtiyacı yok şimdi. "Tüysüz vajinana bak," diyorum, "ne kadar bebeksi."

"Lanet olası amcık beladan başka bir şey getirmedi ki," diyor. "Losyonu kalçalarıma sür yeter ve ekmek kapımı rahat bırak."

Annem ve ben daha çok konuşuyoruz. Saçını düzeltiyor, kaşlarını alıyor ve Ümmü Burak'a yaptığım gibi onunla da yakından ilgileniyorum. Her gün mahallede beraber yürüyüşe çıkıyoruz. Sokak gürültüsü beni daha az rahatsız ediyor.

Haftada iki kez Ümmü Burak'la hamama gidiyoruz. Vücudumuz bir güzel ovulup yağlandıktan sonra tırnaklarına oje sürüyor, kaşlarını çiziyor, gözlerini sürme çekiyorum. Hamamdaki görevli bizi tanıyor, bizi seviyor. Bize en iyi, en sıcak odaları veriyor, biz de ona bahşiş veriyoruz. Ümmü Burak, Irak ve Filistin'in yıkımını çaresizce seyrettiklerinden yıllar içinde yumuşayan ve vicdan azabıyla birlikte geçmişi diriltme sevdasıyla yardım çabalarına girişen eski müşterilerinden para alıyor.

"Ne olursa olsun, bizler hâlâ Arap'ız ve kardeşiz. Her şeye rağmen Kuveyt'i seviyorum. Vatandaşlığımın iptaline rağmen kendimi Kuveytli olarak görüyorum. Amerikalıların bize yaptıklarını, Irak'a, Libya'ya yaptıklarını gördüğümüzde... hepimizin canı yanıyor. Birbirimiz olmadan eksik olduğumuzu anlıyoruz," diyor Ümmü Burak, bana Bilal'in pan-Arabizm ve pan-Afrikanizmden bahsettiği günleri hatırlatıyor.

"Geçen gün Marzuk El Ganim'in İsrail temsilcisine o uluslararası toplantıda ne yaptığını gördün mü? Ne adam ama! Kuveyt'le gurur duydum. Sen de gördün, değil mi?"

Başımı hayır anlamında salladım. "Marzuk El Ganim kimdi?"

"Bak beni şimdi sinirlendirmeye başladın ama. Haberleri izlemiyor musun? O bir Kuveytli diplomat."

"Sanırım bu bilgisayarlarda o görüntüleri bulabilirim," diyorum. "Cihat nasıl olduğunu gösterir."

Bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve bizi bu dünyada davetsiz misafir gibi hissettiren teknoloji hakkında, Kuveyt hakkında konuşuyoruz.

"Güzel zamanlardı," diyor.

"Plajlar bile büyülüydü, değil mi?" diyorum. "Salmiya'da sahilde bir akşam konsere gitmek, tuzlu havayı solumak, o yıldızlı ve müzik dolu gökyüzüne bir kez daha bakmak için neler vermezdim." Bunu hayal etmek bile beni mest ediyor.

Ümmü Burak, "Kıymetini bile bilemedik ki," diyor. "Gelgitin kıyıda koşuşturan binlerce yengeci ortaya çıkardığını hatırlıyor musun? Ya da Alaaddin'in dondurma salonunu? Lanet olsun! O dondurmadan olsa kaşık kaşık yerdim şimdi. Eski evime dönüp saatlerce pembe dizi izlemeyi de özledim."

"Tanıştığımız geceyi hatırlıyor musun peki?"

"Nasıl unutabilirim? Gördüğüm en iyi dansçıydın," diyor.

O günün ağırlığını ikimiz de hissediyoruz ve söylenmemiş tüm sözler ağzımızdan dökülmeye başlıyor.

Önce Ümmü Burak konuşuyor. "Yaptıklarım için üzgünüm. Korkunç bir şeydi. Beni affedebilir misin?"

Onu kendime doğru çekip başının üstünü öpüyorum. "Şantajından korkmayan bir yanım vardı. Neden bilmem, içimden bir ses o resimleri kimseye göstermeyeceğini fısıldıyordu. Bu yolu seçen bendim. Biraz paraya sahip olmanın, aileme yardım edebilmenin gururunu yaşamak isteyen de bendim. Söz sahibi olmadığım kuralları çiğnemeyi sevdim, bunu yapış şeklimden nefret ettim gerçi..." Yaşlı yüzünü ellerimin arasına alıyorum. "Affıma ihtiyacın yok ama, istiyorsan affedildin say."

NEŞE

Ümmü Burak artık tekerlekli sandalyede. Her zamanki gibi hamama varıyoruz ve onu resepsiyona doğru itiyorum. Güler yüzlü görevlimiz orada. Parayı alıp bize makbuzu veriyor, ama içinde başka bir şey daha var. Bir zarf. Etrafına bakınıp fısıldıyor, "Biri bunu bıraktı ve sana vermemi söyledi. Gördüğün gibi, açılmamış."

Ona teşekkür edip Ümmü Burak'ı soyunma odasına götürüyorum. "Açsana hadi!" diyor Ümmü Burak.

Çıktıdaki fontlar bir çocuk masalını andırıyor. Garipsiyorum, mantıklı gelmiyor. "Bakayım." Ümmü Burak benden kâğıdı alıyor.

O an aklıma bir şey geliyor, mektubu hızla elinden alıp Ümmü Burak'ı buhar odasına götürüyor, kalem bulmak için çıldırmış gibi çantamı karıştırıyorum. Sadece bir göz kalemi bulabiliyorum ama işime yarar. Koltuğa bir havlu serip kâğıdı üzerine koyarken kalbim hızla çarpmaya başlıyor. İlk kelimeyi daire içine alıyorum. Ümmü Burak'ın ne yaptığım hakkında hiçbir fikri yok ama karışmaması gerektiğinin farkında. Dokuz kelime sayıyor, dokuzuncuyu daire içine alıyorum, dört kelime sayıyor, dördüncüyü daire içine alıyorum. Sonra baştan başlıyorum: 1-9-4, 1-9-4, mektup bitene dek. Göz kalemini kenara koyup daire içine aldıklarımı okuyorum.

Buhardan kelimeleri seçmek güç, kâğıt da ıslandı. Beceriksizce buhar makinesini kapatmayı başarıyor ve pencereyi açıyorum.

benim... canım... karım... sana... ulaşmak... için... yıllarımı... harcadım... eğer... beni... hâlâ... seviyorsan... yanına... geleceğim... yarın... oturacağın... vadide... bir... ağaç... var... oradaki... taşın... altına... bir... mektup... bırakacağım... inşallah... kavuşacağız... aşkım...

Koltuğa çöküyorum, yüzümden ter damlaları ve gözyaşları akıyor. Bilal'in düşüncesi bile beni kendimden geçirmeye yetiyor.

Bilal hayatta. İsrail bunu başından beri biliyor olmalı. Bunca yıldır onu bulmaya çalıştılar. Ben de bu yüzden özel tutsakları oldum. Küp'te tutulmam da bu yüzdendi, tüm dünyaya beni göstermeleri de. Bir nevi yemdim ve belli ki hâlâ öyleyim.

Ümmü Burak beni düşünceli bakışlarla izliyor. "Bu o değil mi?" diye soruyor ama cevabı yüzümden okuyabiliyor.

Sandalyesinden kalkmaya çalışınca yanıma oturması için ona yardım ediyorum. "Buhar makinesini tekrar aç, pencereyi de kapat," diyor. "Her şey eskisi gibi olsun."

Etrafta kimse olmamasına rağmen kulağına fısıldamak için kolumu ona doluyorum. "Hayatta," diyorum, "her şey geride kaldı."

Dudakları yavaşça geriliyor ve nihayet koca bir kahkaha patlatıyor. Bu onun eksilmeyen tek yanı. Muhteşem kahkahasını da yanında götürerek yakında bu dünyadan ayrılacağını biliyorum. Bilal'i ne zaman ve nasıl göreceğime dairse hiçbir fikrim yok, eskisi gibi birlikte olamayacağımızı, halkın arasına karışamayacağımızı da biliyorum. Bu dünyada hiçbir zaman kendime ait bir yer bulamayabilirim ama şimdi, tam da burada o safi, kusursuz mutluluğu hissediyorum.

TEŞEKKÜRLER

Tecrit zamanlarında hayatta kalmak için bedenlerini satan üç Arap kadına çok şey borçluyum. İsimlerini yazamasam da bana güvendikleri için bu sayfada onlara minnettar olduğumu söylemek isterim. Sıra dışı yaşamları ve yazılarıyla siyasi tutsak olmanın anlamını kavramama (tam olarak anlayamadığımı bilsem de) yardımcı olan siyasi tutuklulara teşekkür ederim: Khalida Jarrar, Ahmad Sa'adat, Mumia Abu-Jamal, Albert Woodfox ve MOVE ailesi. Özellikle, kırk yılı aşkın bir süre hapiste kaldıktan sonra kısa süre önce serbest bırakılan ve bana hapishanede yaşadıklarını anlatma nezaketi gösteren Janet Holloway Africa, Janine Phillips Africa ve Ria Africa'ya teşekkürler. Onların metanetine, cömertliğine, dünyaya ve birbirlerine bağlılıklarına, çoğumuzun hayal bile edemeyeceği sistematik aşağılanmalara rağmen hâlâ sevgi dolu olmalarına gerçekten hayranım.

Bu roman taslağını bitirdikten kısa bir süre sonra, Ayesha Pande Yayın Ajansı'ndaki parlak temsilcilerden biri olan Anjali Singh'i buldum. Yazdıklarımı geliştirmeye yardımcı olduğu için ona minnettarım ve kendisiyle edebî kariyerimde yeni bir yolculuğa başlamaktan ötürü çok mutluyum. Ajanslar arasındaki karışıklık nedeniyle romanın Almanca ve İsveççe çevirileri İngilizceden önce yayımlandı, bu da Diana Verlag Random House ve Norstedts'teki editörlerimin çeviriler üzerinde çok daha sıkı çalışmalarını gerektirdi. Bu yüzden, teşekkürler Britta Hansen ve Gunilla Sondell.

Tabii ki çalışmalarımın bilinç akışı yazımından bütünlüklü bir hikâye olarak ortaya çıkışına dek tüm sürecine tanık olan güvenilir editörüm Martha Hughes'a da teşekkür ederim. Canım arkadaşım

Mame dışında Martha, kitaplarımın ilk taslaklarını okutmak konusunda güvendiğim tek kişidir ve verdiği cesaret, çarpıcı editöryal yaklaşımları için ona ne kadar teşekkür etsem azdır.

Simon & Schuster ve Bloomsbury, Michelle Herrera Mulligan, Alexandra Pringle ve Allegra Le Fanu'daki editörlerime: Bana ve Nahr'a inandığınız için teşekkür ederim. Bu yolculuğa böyle güçlü kadınlarla başladığım için ne şanslıyım.

Ailemin diğer üyeleriyle birlikte kardeşim Lausanne Abulhawa'ya, kuzenim Ra'ed Marei ve halam Ra'eda Abulhawa'ya bana Irak ve ABD işgali esnasında Kuveyt'te yaşananlar hakkında yardımcı oldukları için minnettarım. Dr. Salman Ebu Sitta ve İbrahim Nasrallah'a araştırmalarımda bana yardımcı oldukları için şükran borçluyum. Dr. Richard Falk, Rachel Holmes, Adab Ibrahim, Eric Larsen ve Raja Shehadeh'e romanın erken bir taslağını okuyup beni hikâyemi geliştirmeye teşvik ettikleri için minnettarım. İbranice kelimelerle ilgili yardım için Uri Horesh'e ve yayıncılıkla ilgili konularda sırdaşım olduğu için Anita Anand'a da sonsuz teşekkürler.

Norsteds ve Diana Verlag'a ek olarak yıllardır kendileriyle çalışmaktan büyük mutluluk duyduğum, Aschehoug (Norveç) ve Feltrinelli (İtalya) başta olmak üzere diğer tüm uluslararası yayıncılarıma da teşekkür ederim.

En eski arkadaşım, sevgili Mame Lambeth, tüm kitaplarımı farklı aşamalarında defalarca okudu. Parlak ve yaratıcı olduğu için düşünceleri benim için çok önemliydi ama en çok da beni sevdiğini ve ona dünyadaki herkesten daha çok güvenebileceğimi bildiğim için kendisinin kapısını çaldım. Mame, yetmiş beşinci doğum gününden sonraki gece, 12 Haziran 2018'de vefat etmeden önce bu romanın kaba bir taslağını okudu. Sonraki birkaç ayda, son otuz iki yılda hayatımın tek dayanağı olan kişiyi kaybetmenin derin acısıyla bu taslağı gözden geçirdim. Önceki iki romanıma da sadece onun fark edebileceği çeşitli atıflar eklemiştim. Lisede sınıf arkadaşım da olan kızı Erin Caldwell de bilir bunu. Mame bana

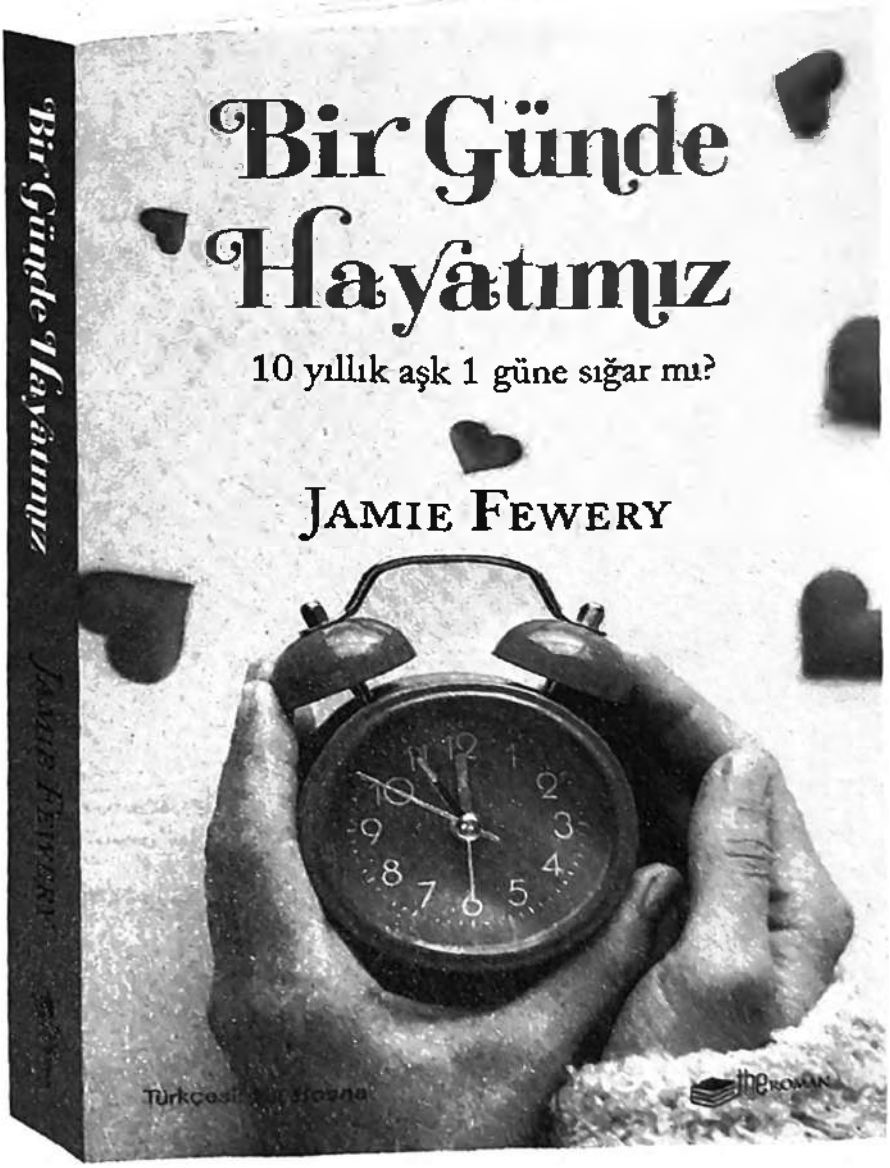
çok şey öğretti, geleneklerle çeliştiğinde bile (hatta özellikle o zamanlarda) kendi gerçeğimi yaşamaya nasıl devam edebileceğim, belki de ondan öğrendiğim en önemli şeydi. Bana yalnızlığı nasıl seveceğimi, doğayla, hayvanlarla nasıl iletişim kuracağımı da o gösterdi. İnsanlardan çok hoşlanmazdı, çok az insanın hayatına girmesine izin vermişti. Onun tarafından sevilmek benim için bir ayrıcalıktı bu yüzden. Beni asla hayal kırıklığına uğratmadı ama ben onu eminim defalarca hayal kırıklığına uğratmışımdır. Bu roman da onun anısına ithaf edilmiştir ve yine sadece onun bilebileceği çeşitli referanslar yer almaktadır. Onu ne kadar sevdiğimi, henüz on altı yaşında, ne yapacağını bilmeyen, sorunlu bir lise öğrencisiyken kendisiyle tanıştığımdan bu yana onun kalıcı ve sarsılmaz dostluğunun benim için ne anlama geldiğini söyleyebildiğim için mutluyum. Ama ona olan sevgimi hâlâ yeterince ifade edemediğimi hissediyorum. O bana benim ona kattığımdan çok daha fazla şey kattı. Bu romanı onun anısına ithaf etmek, ne kadar yetersiz ya da geç bile olsa, çok doğru bir karar. Hayatım o olmadan daha sönük. Artık çevrimiçi Scrabble oynamak her istediğimde onu arayamayacağım; bahçesini, köpeklerini, omuz problemlerini, çocuklarını, torunlarını sormak için telefona sarılamayacağım; ona yaptıklarımdan bahsedemeyeceğim; dedikodu yapıp türlü şikâyetlerde bulunamayacağım ve onun o derin dostluğundan mahrum kalacağım gerçeğine henüz alışamadım.

Sevgisiyle beni ayakta tutan kişilere, kızım Natalie Abulhawa ve dünyadaki tüm arkadaşlarıma da teşekkür ederim, sizi seviyorum. Çoktan kanatlanıp bu dünyayı terk eden dostlarıma da... Luca, Lily, Lavar ve Shami; Gipsy ve Midnight, Tommy ve Emerson; Char, Toby ve Max... her şey için teşekkür ederim.

Son olarak sana teşekkür etmek istiyorum, sevgili okur. Ben sen yoksan bir yazar değilim ve bir roman, senin düşüncelerin ve yorumların olmadan tamamlanamaz, dünyadaki yerini bulamaz.

Tom, Esme'yle ilişkisindeki en önemli
yirmi dört anıyı bir güne sığdırabilir mi?

Peki, Esme'nin unuttuğu veya haberinin bile olmadığı
saatler ne olacak?

2020 FİLİSTİN KİTAP ÖDÜLLERİ SAHİBİ
2021 ASPEN WORDS EDEBİYAT ÖDÜLÜ FİNALİSTİ

Sevgisiz Dünyaya Karşı, Orta Doğu'da ailesi ve kendisi için daha iyi bir yaşam ararken giderek radikalleşen genç bir kadının yaşamını anlatan etkileyici bir roman.

1970'lerde Filistinli bir mülteci ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Nahr, hayatı boyunca mükemmel bir aşk evliliğini, çocuk sahibi olmayı ve kendi güzellik salonunu açmayı düşler. Fakat hayallerinin gerçekleşmeyeceğini, sevdiği adamın evlendikten kısa süre sonra onu terk etmesiyle acı bir şekilde kavrar. İşlerin daha da kötüleşmeye başlamasıyla kendini istemediği durumlarda, ailesine söylemek zorunda olduğu yalanların içinde bulur.

Bir mülteci olarak hayatta kalma mücadelesi ve kendini keşfetme süreci hiç bitmeyen Nahr, tutuklanıp hücre hapsine mahkûm edilir. Neredeyse hiç tanımadığı bir ülkede, günlerini hapse girmesine neden olan dramatik olayları düşünerek geçirir. Nahr'ın hikâyesi artık öfke, sevgi, şefkat, çaresizlik ve nefretle doludur.

"Abulhaw[redacted] açıkça ortaya konduğu b[redacted] *Yorker*

"Bir kadın[redacted] ızca alınan önlemler, bu hikâyeyi ön plana çıkarıyor." –***Publishers Weekly***

"Bu dokunaklı romanda Abulhawa, sürgünün mirasına ve politik olanla kişisel olanın kesişimine sert bir bakış atıyor." –***Booklist***

the KİTAP

thekitapyayinlari.com | thekitapyayinlari | thekitapyayin

ISBN: 978-625-7816-55-